

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

із наведенням фрагментів дисертації Слободян О. М.
та відповідних фрагментів опублікованих текстів інших авторів
без зазначення авторства

Збіги текстів виділені **жовтим** кольором, перефразування та синоніми – **бірюзовим**, перестановки слів місцями – **зеленим**; твердження особи про те, що це нібито вона щось пропонує, оцінює, розробила чи робить висновки – **фіолетовим**.

Через велику кількість збігів кольором виділені не всі збіги.

Червоним шрифтом поданий коментар щодо фрагментів дисертації Слободян О. М.

№	Фрагменти тексту дисертації, у якій виявлено факти порушення академічної доброчесності	Фрагменти опублікованих текстів інших авторів (без зазначення в дисертації Слободян О. М. посилань на джерело)
Вид виявленого порушення: плагіат		
1	Слободян О. М. Сучасний стан та перспективи патентно-правової охорони винаходів в сфері біотехнології. – Дис. ... канд. юр. наук. – Хмельницький, 2014. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0414U004145)	Москалюк Н. Б. Генетично модифіковані продукти як об'єкти цивільно-правових відносин. – Дис. ... канд. юр. наук. – Київ, 2011. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0411U005325)
	С. 4–5.	С. 4–5.
	ВСТУП <...> Світовий досвід свідчить про відсутність єдиного підходу до патентного захисту винаходів у сфері біотехнології, що спричиняє зменшення ефективності захисту. У ряді держав світу біотехнологічні дослідження відносяться до пріоритетних напрямів діяльності як в науковій, так й у виробничій сферах. У ряді документів, що приймаються останнім часом такими впливовими міжнародними організаціями, як Організація Об'єднаних Націй, Європейський Союз, Світова Організація Торгівлі, передбачені положення, спрямовані на регулювання проблем патентування винаходів у сфері біотехнології та їх практичного застосування. Це певним чином сприяє усуненню колізій та в майбутньому, можливо, стане основою для створення максимально уніфікованих норм у цій сфері. Так, у зв'язку зі вступом до Світової організації торгівлі Україна привела своє національне законодавство до вимог Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS), яка передбачає надання патентного захисту в будь-якій сфері технологій, включаючи і біотехнології. Також в рамках євроінтеграційних процесів Україна взяла на себе зобов'язання привести національне патентне законодавство у відповідність до європейського, зокрема, до Директиви 98/44/ЄС про правову охорону біотехнологічних винаходів, що до цих пір так і не було виконано. В Україні дослідження в сфері біотехнології віднесені до пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та до стратегічних пріоритетів інноваційної діяльності, що, безумовно, свідчить про необхідність запровадження належної правової охорони права інтелектуальної власності на біотехнологічні об'єкти. Однак, незважаючи на наявність позитив-	ВСТУП <...> Світовий досвід вказує на відсутність єдиного підходу до патентного захисту генетично модифікованих продуктів, що обумовлює глобальність проблеми правової охорони цих об'єктів. У розвинених країнах світу біотехнологічна сфера відноситься до пріоритетних напрямів діяльності як у науковій, так і у виробничій сферах. У всіх стратегічних документах, що приймаються останнім часом ООН, ЄС, СОТ, урядами окремих країн, передбачені положення, що стосуються проблем дослідження генетично-модифікованих організмів (ГМО) та їх практичного застосування. В Україні генетична інженерія як складова новітніх біотехнологій також віднесена до пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та до стратегічних пріоритетів інноваційної діяльності, що, безумовно, свідчить про необхідність запровадження належної правової охорони права інтелектуальної власності на генетично модифіковані продукти. Разом з тим, попри безліч позитивних результатів, зважаючи на невеликий часовий проміжок використання генетично модифікованих продуктів, на сьогодні відсутні науково-обґрунтовані висновки щодо безпечності їх використання. Вітчизняний ринок не характеризується обмеженістю обігу генетично модифікованих продуктів, а тому існує потенційна загроза проникнення на нього шкідливих чи недостатньо досліджених таких продуктів. <...> На актуальність теми дослідження впливають також вступ України до Світової Організації Торгівлі (СОТ) та здійснення євроінтеграційних процесів. Так, в рамках вступу до СОТ Україна привела своє національне законодавство до вимог Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності

	них результатів застосування біотехнологічних винаходів, на сьогодні відсутні науково-обґрунтовані висновки щодо їх патентно-правової охорони. Сучасні біотехнології піддали сумніву основні принципи патентоздатності та зумовили виникнення багатьох правових, етичних і моральних проблем стосовно можливості патентування усього живого.
С. 5.	С. 5.
Теоретичною основою дослідження стали праці вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: Є. І. Артем'єва, О. Г. Белякова, М. М. Богуславського, Г. Боденхаузена, В. А. Васильєвої, Я. Г. Вороніна, Р. П. Вчорашнього, Є. Б. Гаврилова, М. К. Галантича, Є. Ш. Гарєєва, А. Горнісевича, Дж. Б. Гріффітса, О. В. Дзери, О. І. Доркіна, Ю. М. Капіци, С. В. Комісаренка, О. Д. Корчагіна, Н. С. Кузнецової, В. М. Крижної, В. В. Луця, С. Н. Ландкофа, Є. Ф. Мельник, Н. Б. Москалюк, В. А. Орешкіна, О. А. Підпригори, О. О. Підпригори, Н. Г. Рибальського, В. О. Рясенцева, Ю. Л. Свядосца, О. Д. Святоцького, О. С. Сергєєва, М. А. Серової, В. М. Угрюмова, Н. К. Фінкель, І. Я. Хейфеца, Я. М. Шевченко, Р. Б. Шишки, О. О. Штефан, S. Baves, G. Porter, J. McCoy, R. Korobkin, R. Moufang, G. Van Overwalle, R. Berthold, D. R. Saliwanchic, G. Scellato, S. Sterckh, H. Vogelsang-Wenke, L. Zhen, F. Zimmer та інших вчених.	Теоретичною основою дослідження стали праці вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: Є. І. Артем'єва, А. Г. Белякова, М. М. Богуславського, Г. Боденхаузена, В. А. Васильєвої, Р. П. Вчорашнього, Є. Б. Гаврилова, М. К. Галантича, А. Горнісевича, Дж. Б. Гріффітса, О. В. Дзери, О. І. Доркіна, Ю. М. Капіци, С. В. Комісаренка, О. Д. Корчагіна, Н. С. Кузнецової, В. М. Крижної, В. В. Луця, С. Н. Ландкофа, Є. Ф. Мельник, В. А. Орешкіна, О. А. Підпригори, О. О. Підпригори, Н. Г. Рибальського, В. О. Рясенцева, Ю. Л. Свядосца, О. Д. Святоцького, О. С. Сергєєва, В. М. Угрюмова, Н. К. Фінкель, І. Я. Хейфеца, Я. М. Шевченко, Р. Б. Шишки, О. О. Штефан та інших вчених.
С. 12.	С. 14–15.
Перший етап наукових досліджень проблем правової охорони біотехнологічних винаходів як об'єктів цивільно-правових відносин характеризується певною специфікою, зумовленою політичною ідеологією комуністичної партії. Так, якщо в капіталістичних країнах активно розвивалось патентне право, покликане охороняти результати творчої діяльності, то в СРСР патентне право було замінено на винахідницьке. В результаті, склалася ситуація, за якої: а) винаходи розглядалися як засіб підвищення продуктивності суспільної праці, а тому їхнє використання підпорядковувалось, насамперед, суспільним інтересам; б) система виключних прав втратила своє значення, оскільки майнові права на результати творчої діяльності належали державі; в) авторське свідоцтво, на відміну від патенту, засвідчувало лише авторство на певний винахідницький результат, а не право власності на створений об'єкт. Аналіз наукових досліджень радянського періоду варто розпочати з тих досліджень, які не мають безпосереднього відношення до об'єкта нашого дослідження, але заклали теоретичні та практичні основи винахідницького права.	Перший етап наукових досліджень винахідницької творчості та їх правової охорони має доволі специфічний характер. Йдеться про викривлене розуміння правової охорони інтелектуальної власності, нав'язане політичними ідеологами комуністичної партії. Якщо у капіталістичних державах активно розвивалось патентне право, що охороняло результати творчої діяльності, то у країнах соціалістичного спрямування патентне право було замінено на винахідницьке. Така підміна уособлювала наступні особливості створеної системи: • система виключних прав втратила своє значення, оскільки майнові права на результат належали державі; • авторське свідоцтво, що видавалось на результати винахідницької творчості мало принципово інше значення, ніж патент. Воно лише засвідчувало авторство на певний результат і, ні в якій мірі, не право власності на створений об'єкт; • винаходи розглядалися як важливий засіб підвищення продуктивності суспільної праці, їхнє використання підпорядковувалося, насамперед, суспільним інтересам. Аналіз наукових досліджень радянського періоду варто розпочати із тих досліджень, які не мають безпосереднього впливу на результат нашого дослідження, проте вони справили безсумнівний вплив на формування теоретичних та практичних основ винахідницького права.
С. 12–13.	С. 15.
Так, найбільш відомими фахівцями винахідницького права періоду першої половини ХХ ст. були І. Я. Хейфец [110; 111], В. В. Петровський [74], Хр. Бахчисарайцев, С. Дрбкін, С. Зайцев [6], С. І. Раєвич [83], С. Д. Постоловський [78], І. Райгородський [84]. Саме в цей період відбувся бурхливий розвиток	Найбільш відомими фахівцями винахідницького права періоду першої половини ХХ ст. є І. Я. Хейфец [252–254], В. В. Петровський [183], Хр. Бахчисарайцев, С. Дрбкін, С. Зайцев [6], С. І. Раєвич [211], С. Д. Постоловський [203], І. Райгородський [212]. Перший етап розвитку анонсованим нами як пе-

науки в різних сферах винахідництва, з'явилась значна кількість наукових досліджень, присвячених, в першу чергу, питанням патентування за кордоном. Слободян переписала чужий текст разом із готовими джерелами. Плагіат.	ріод від зародження генетичної інженерії до здобуття Україною незалежності. Основними характеристиками вказаного етапу є: бурхливий розвиток науки в різноманітних сферах винахідництва, поява специфічної кваліфікації осіб – юристів-патентознавців та поява значної кількості наукових досліджень, особливо таких, що стосувалися іноземного патентування.
С. 13.	С. 15–16.
Серед радянських дослідників проблем охорони винахідницьких прав слід, насамперед, виділити С. Н. Ландкофа [49; 50], В. П. Мозоліна [58], Б. С. Антимонова [3], В. А. Рясенцева [94], К. К. Яічкова [117], В. Я. Іонаса [38], І. Є. Маміюфу [52–54], В. П. Рассохіна [85], А. І. Доркіна [26], Н. М. Зенкіна [36], В. А. Дозорцева [25], Є. І. Артемьєва, М. М. Богуславського, Р. П. Вчорашнього [4; 5] та інших. Згадані вчені у своїх дослідженнях значну увагу приділяли питанням охорони винахідницьких прав, окремим поняттям, нормам та інститутам винахідницького права. Крім того, не залишилися поза увагою питання про особисті немайнові та майнові права винахідників, підстави і момент виникнення та припинення цих прав, їх зміст. Окрім дослідження загальних та специфічних особливостей радянського винахідницького права, вченими того періоду активно аналізувалось патентне право розвинутих капіталістичних країн. Зокрема, аналіз іноземного законодавства в галузі винахідництва здійснювали відомі радянські вчені, такі як Н. К. Фінкель [109], І. Є. Маміюфа [52–54], Ю. Л. Свядосц [97], Е. П. Гаврилов [17], Є. І. Артемьєв, І. В. Червяков [5], Е. А. Богатих, В. І. Левченко [8], Пітер Розенберг [87] та інші.	Серед радянських дослідників проблем охорони винахідницьких прав слід, насамперед, виділити С. Н. Ландкофа [131; 132], В. П. Мозоліна [150], Б. С. Антимонова [4], В. А. Рясенцева [226], К. К. Яічкова [268], В. Я. Іонаса [101], І. Є. Маміюфу [136; 137], В. П. Рассохіна [213], А. І. Доркіна [66], Н. М. Зенкіна [98], В. А. Дозорцева [65], Є. І. Артемьєва, М. М. Богуславського, Р. П. Вчорашнього [5] та інших. Названі вище вчені у своїх дослідженнях приділяли увагу охороні винахідництва та винахідницьких прав, окремим поняттям, нормам та інститутам винахідницького права. Питання про особисті немайнові і майнові права винахідників або володільців охоронних документів, підстави та момент виникнення цих прав, їх зміст, припинення прав також не залишилися поза увагою дослідників. Крім дослідження загальних та специфічних особливостей радянського винахідницького права, вченими того періоду активно вивчалось і патентне право розвинутих капіталістичних держав. Це було пов'язане з тим, що радянська держава була економічно зацікавлена отримувати патенти за кордоном для захисту цінних розробок від копіювання, а це, безумовно, передбачало вивчення не лише законодавчої, а і правозастосовної бази іноземних держав. Аналіз іноземного законодавства в цілому чи зокрема в окремих державах у галузі винахідництва здійснювали відомі радянські вчені, зокрема Н. К. Фінкель [255], І. Є. Маміюфа [136; 137], Ю. Л. Свядосц [231], Е. П. Гаврилов [30], Є. І. Артемьєв, І. В. Червяков [5], Е. А. Богатих, В. І. Левченко [18], Пітер Розенберг [216] та інші.
С. 13–14.	С. 16.
Серед досліджень, що стосувалися безпосередньо окремих аспектів досліджуваного нами об'єкту – винаходів в сфері біотехнології, важливе місце займають праці В. І. Левченка [51], Н. Г. Рибальського [88–93], С. П. Вассера, І. А. Дудки [92], А. А. Комісарова [43], О. Д. Скуратовської, А. П. Старчеуса [89], Н. Г. Бондаренко, А. Г. Беякової, В. В. Вельтової [12] та інших. Так, В. І. Левченко у своїх працях досліджував питання правової охорони селекційних досягнень. Його дослідження справили значний вплив на формування загального винахідницького права в цілому. На сьогоднішні наукові ідеї, висновки та рекомендації В. І. Левченка є цінними в контексті вивчення питань, що стосуються правової охорони нових сортів рослин.	Серед досліджень, що стосувалися безпосередньо окремих аспектів досліджуваного нами об'єкту – генетично модифікованого продукту, важливими для вивчення на наукового аналізу є праці В. І. Левченка [134], Н. Г. Рибальського [219–224], С. П. Вассера, І. А. Дудки [223], А. А. Комісарова [112], О. Д. Скуратовської, А. П. Старчеуса [220], Н. Г. Бондаренко, А. Г. Беякової, В. В. Вельтової [21] та інших. Так, В. І. Левченко у своїх дослідженнях приділяв увагу правовій охороні селекційних досягнень. Зважаючи на те, що у роки радянського винахідницького права чіткого розділення систем винахідницького права та права на селекційні досягнення не було, дослідження В. І. Левченка справили свій вплив на формування загального винахідницького права в цілому. На сьогоднішній день його наукові ідеї, висновки та рекомендації є цікавими в контексті вивчення питань, що стосуються правової охорони нових сортів рослин.

С. 14.	С. 16–17.
Н. Г. Рибальський вніс найбільший науковий вклад у дослідження таких питань, як правова охорона об'єктів біології та біотехнології, патентоздатність біологічних об'єктів, проблеми та перспективи охорони винаходів, об'єктами яких виступають білки в біотехнології тощо. Вченим були проведені ґрунтовні дослідження можливостей вдосконалення правової охорони різноманітних об'єктів біологічного характеру, зокрема, тих, що відносяться до біологічного матеріалу молекулярного рівня. В процесі проведених досліджень було видано методичні рекомендації з приводу їхньої правової охорони. Саме в процесі вказаної науково-дослідної діяльності Н. Г. Рибальським було сформульовано висновок про те, що продуктам нуклеотидної структури надається правова охорона як хімічним речовинам, отриманим біотехнологічним шляхом.	Н. Г. Рибальський вніс найбільший науковий вклад у дослідження таких питань як правова охорона об'єктів біології та біотехнології, патентоспроможність біологічних об'єктів, проблеми та перспективи охорони винаходів, об'єктами яких є білки в біотехнології та інші. При співпраці з Всесоюзним науково-дослідним інститутом державної патентної експертизи ним були проведені ґрунтовні дослідження можливостей вдосконалення правової охорони різноманітних об'єктів біологічного характеру, зокрема тих, що відносяться до біологічного матеріалу молекулярного рівня. В процесі проведених досліджень було видано методичні рекомендації з їх правової охорони. Саме в процесі вказаної науково-дослідної діяльності Н. Г. Рибальським було сформовано висновок про те, що продуктам нуклеотидного складу надається правова охорона як хімічним речовинам, отриманим біотехнологічним шляхом.
С. 14.	С. 17–18.
А. А. Комісаров в своїх працях досліджував селекційні досягнення, а саме особливу увагу приділяв питанням правової охорони нових сортів рослин. Саме в цей період у всьому світі почало активно розвиватись право інтелектуальної власності на селекційні досягнення <i>sui-generis</i>. Тому вчений в своїх роботах не лише дав аналіз особливостям такого права в зарубіжних державах, а й запропонував власний підхід, як краще запровадити новітню форму правової охорони в національному законодавстві. Н. Г. Бондаренко, А. Г. Белякова, В. В. Вельтова у своїх дослідженнях аналізували можливості правової охорони об'єктів генної інженерії.	А. А. Комісаров наукові дослідження проводив стосовно селекційних досягнень, якими є нові сорти рослин. Особливістю факторів, що вплинули на напрямок його досліджень є те, що проводились вони вже у кінці 80-х років ХХ ст., в той час, як у всьому світі активно розвивалось право інтелектуальної власності на селекційні досягнення <i>sui-generis</i>. Тому, в результатах його наукового дослідження ми можемо спостерігати не лише елементи вивчення ним особливостей такого права в іноземних державах, а й детальні пропозиції до запровадження новітньої форми правової охорони в національному законодавстві. Н. Г. Бондаренко, А. Г. Белякова, В. В. Вельтова у своїх дослідженнях аналізували можливості правової охорони об'єктів генної інженерії.
С. 14–15.	С. 18.
Другий етап розвитку вітчизняної наукової думки в галузі правової охорони права інтелектуальної власності на винаходи в сфері біотехнології пов'язаний із подальшими науковими дослідженнями в незалежній Україні. Система винахідницького права вже не відповідала суспільним інтересам, тому постала необхідність у створенні якісно нового законодавства, особливо в умовах інтеграції України до світового співтовариства, що й зумовило появу значної кількості наукових розробок. Наукові дослідження другого етапу можна умовно поділити на дві групи: а) до першої групи відносяться праці, присвячені комплексному аналізу питанням інтелектуальної власності; б) другу групу становлять наукові праці, в яких розкриваються особливості патентного права, в тому числі в сфері охорони біотехнологічних винаходів.	Другий етап розвитку вітчизняної наукової думки у галузі правової охорони права інтелектуальної власності на генетично модифіковані продукти пов'язаний із подальшими науковими дослідженнями в Україні, що спричинило суттєву зміну законодавства. Система винахідницького права вже не відповідала суспільним інтересам, тому розвиток правової охорони права інтелектуальної власності почав рухатись в напрямі до патентного права. Активна зміна статусу результатів творчої діяльності, необхідність будувати якісно нове законодавство та інтеграція України до світового співтовариства визначила і кількість наукових розробок зазначеного періоду. Наукові дослідження другого етапу ми також можемо представити як систему із двох складових: перша частина відображатиме наукові дослідження, що комплексно аналізують інтелектуальну власність, а друга частина призначена для представлення наукових досліджень, що присвячені особливостям патентного права, а також таким його можливим об'єктам як генетично модифіковані продукти.
С. 15.	С. 18.
До найбільш визначних дослідників поняття та особливостей права інтелектуальної власності можна віднести: О. А. Підпригору, О. О. Підпри-	Отож, найбільш визначними дослідниками поняття та особливостей права інтелектуальної власності в цілому можна назвати: О. А. Підпригору, О.

	гору, О. В. Дзеру, О. Д. Святоцького, В. Л. Петрова, В. О. Жарова, І.І. Дахна, Л.Й. Глухівського, О.О. Штефана, Ю.М. Капіцу, Р. Б. Шишку та багатьох інших. У своїх працях дані вчені досліджували загальні питання права інтелектуальної власності та гносеологічні аспекти виникнення усіх пов'язаних з інтелектуальною власністю понять.	О. Підпригоро, О. В. Дзеру, О. Д. Святоцького, В. Л. Петрова, В. О. Жарова, І.І. Дахна, Л.Й. Глухівського, О.О. Штефана, Ю.М. Капіцу, Р. Б. Шишку та багатьох інших. У своїх дослідженнях вони відображали загальні питання права інтелектуальної власності, досліджували гносеологічні аспекти виникнення усіх пов'язаних з інтелектуальною власністю понять. Завдяки цьому вже сьогодні їх з певністю можна назвати корифеями української науки права інтелектуальної власності.
С. 15.		С. 19.
	Окрім загальних монографічних робіт, присвячених питанням інтелектуальної власності, зазначеними науковцями було захищено ряд дисертаційних досліджень, а саме: 1. О. О. Підпригорою була захищена перша докторська дисертація з питань інтелектуальної власності на тему: «Проблеми правового регулювання інтелектуальної власності за законодавством України». Основним об'єктом дослідження автора виступали шляхи вдосконалення правового механізму регулювання суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності в Україні. На підставі аналізу історії формування інтелектуальної власності, її становлення та тенденцій розвитку О. О. Підпригорою були виявлені певні об'єктивні закономірності процесу створення ефективної системи правового регулювання суспільних відносин у сфері інтелектуальної та творчої діяльності в Україні [75].	Окрім загальних монографічних робіт, присвячених питанням інтелектуальної власності, зазначеними науковцями було захищено ряд дисертаційних досліджень. Так, за роки від незалежності України і до сьогоднішнього дня маємо наступні дисертаційні дослідження: 1. О. О. Підпригорою була захищена перша докторська дисертація щодо інтелектуальної власності. Тема дослідження: «Проблеми правового регулювання інтелектуальної власності за законодавством України». Основним об'єктом дослідження автора були шляхи вдосконалення правового механізму регулювання суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності в Україні. На підставі аналізу історії формування інтелектуальної власності, його становлення та тенденцій розвитку О. О. Підпригорою було виявлено певні об'єктивні закономірності процесу створення ефективної системи правового регулювання суспільних відносин у сфері інтелектуальної, творчої діяльності в умовах України [185].
С. 15–16.		С. 19.
	2. Р. Б. Шишкою була захищена докторська дисертація на тему: «Охорона прав суб'єктів інтелектуальної власності». В дисертації автором досліджувався процес становлення права інтелектуальної власності, механізм охорони останнього та шляхи підвищення ефективності засобів охорони і правового захисту прав володільців майнових прав [113]. 3. О. М. Мельник була захищена докторська дисертація на тему: «Цивільно-правова охорона інтелектуальної власності в Україні». Зокрема, автором було досліджено правовий режим об'єктів права інтелектуальної власності та правовий статус суб'єктів права інтелектуальної власності, що складаються в процесі інтелектуальної діяльності та інтелектуальної власності, порядок регулювання відносин в зазначеній сфері, який забезпечує їх належну упорядкованість і захист прав та інтересів суб'єктів інтелектуальної власності в умовах переходу України до ринкових відносин [56].	2. Р. Б. Шишкою була захищена докторська дисертація за назвою «Охорона прав суб'єктів інтелектуальної власності». В дисертації автором було досліджено процес становлення права інтелектуальної власності, механізм охорони останнього та шляхи підвищення ефективності засобів охорони і правового захисту прав володільців майнових прав [264]. 3. О. М. Мельник була захищена докторська дисертація на тему: «Цивільно-правова охорона інтелектуальної власності в Україні». Зокрема, автором було досліджено правовий режим об'єктів права інтелектуальної власності та правовий статус суб'єктів права інтелектуальної власності, що складаються в процесі інтелектуальної діяльності та інтелектуальної власності, існуючий порядок регулювання відносин в зазначеній сфері, який забезпечує їх належну упорядкованість і захист прав та інтересів суб'єктів інтелектуальної власності в умовах переходу України до ринкових відносин, цивільне законодавство і законодавство про інтелектуальну власність [144].
С. 16.		С. 19–20.
	За цей період було захищено ряд кандидатських дисертацій, зокрема: О. С. Кравченко захистила кандидатську дисертацію на тему «Цивільно-правове регулювання експертизи у сфері інтелектуальної власності»; Ю. Є. Атаманова – на тему «Права промислової власності як форма участі в господарських товариствах»; О. М. Тропіна – на тему «Організаційно-правові засади здійснення митного контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності при переміщенні товарів через митний кордон України»; В. М. Крижня – на тему	За цей період було захищено ряд кандидатських дисертацій, зокрема: 1. О. С. Кравченко захистила кандидатську дисертацію на тему: «Цивільно-правове регулювання експертизи у сфері інтелектуальної власності»; 2. Ю. Є. Атаманова на тему: «Права промислової власності як форма участі в господарських товариствах»; 3. О. М. Тропіна на тему: «Організаційно-правові засади здійснення митного контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності при

«Ліцензійний договір – правова форма реалізації патентних прав»; Л. А. Меняйло – на тему «Передача прав інтелектуальної власності»; Фаренвальд Арнольд Вільгельм Ернст Август – на тему «Патентно-ліцензійні угоди в англійському, французькому та італійському праві»; Ю. М. Капіца – на тему «Питання організаційно-правового забезпечення передачі технологій в Україні». В. О. Жаров у своїх дослідженнях приділяв увагу питанням захисту права інтелектуальної власності в Україні, результати яких містяться в монографічних виданнях.	переміщенні товарів через митний кордон України»; 4. В. М. Крижна на тему: «Ліцензійний договір – правова форма реалізації патентних прав»; 5. Л. А. Меняйло на тему: «Передача прав інтелектуальної власності»; 6. Фаренвальд Арнольд Вільгельм Ернст Август на тему «Патентно-ліцензійні угоди в англійському, французькому та італійському праві»; 7. Ю. М. Капіца на тему: «Питання організаційно-правового забезпечення передачі технологій в Україні». В. О. Жаров у своїх дослідженнях приділяв увагу питанням захисту права інтелектуальної власності в Україні, результати яких можна спостерігати в монографічних виданнях цього автора.
С. 17.	С. 20.
Наступною групою наукових досліджень другого періоду є ті, в яких відображені питання права інтелектуальної власності на винаходи в сфері біотехнології. В даному аспекті варто відмітити, що в Україні питаннями правової охорони винаходів в сфері біотехнології ще ніхто не займався, а тому жодних монографічних чи дисертаційних досліджень нами не було виявлено.	Наступною частиною наукових досліджень другого періоду є дослідження, в яких відображені питання права інтелектуальної власності на генетично модифіковані продукти. Саме вони мають найбільшу цінність для нас під час підготовки дійсного дослідження. Вже першим реченням цієї частини аналізу ми змушені констатувати, що в Україні питаннями правової охорони об'єктів генетичної інженерії ще ніхто не займався, а тому жодних монографічних чи дисертаційних досліджень нами не може бути представлено. Факт, наведений вище ще раз підтверджує актуальність обраної тематики дослідження.
С. 17.	С. 20–21.
Серед наукової бази, яку можна використати в рамках нашого дослідження є окремі дослідження, які лише опосередковано стосуються питань досліджуваної тематики. Так, серед аналізованих наукових праць, що були використані в рамках дослідження питань правової охорони права інтелектуальної власності на біотехнологічні винаходи, можна навести наступні: 1) «Правова охорона селекційних досягнень у рослинництві» О. Пічури; 2) «Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України» Ю. М. Капіці, С. К. Ступака, В. П. Воробйова; 3) «Правове забезпечення біобезпеки при здійсненні генетично-інженерної діяльності» Л. В. Струтинської-Струк; 4) «Правова охорона винаходів» Є. Ш. Гареева; 5) «Цивільно-правова охорона винаходів» Я. Г. Вороніна; 6) «Генетично модифіковані продукти як об'єкти цивільно-правових відносин» Н. Б. Москалюк.	Серед наукової бази, яку можна пристосувати і використати в рамках нашого дослідження є поодинокі дослідження, які лише дотично стосуються питань досліджуваної тематики. Тому, їх можна аналізувати виключно за співвідносинами з нашим дослідженням елементами, і ні в якій мірі в якості критичної оцінки актуальних питань, що недосліджені або недостатньо досліджені в них. Отож, серед аналізованих наукових досліджень, що були нами використані в рамках дослідження питань правової охорони права інтелектуальної власності на генетично модифікованих продуктів можна привести наступні: - Правова охорона селекційних досягнень у рослинництві – Олександра Пічура; - Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України – Ю. М. Капіці, С. К. Ступака, В. П. Воробйова; - Правове забезпечення біобезпеки при здійсненні генетично-інженерної діяльності – Л. В. Струтинської-Струк; - Права промислової власності як форма участі в господарських товариствах – Ю. Є. Атаманової; - Поняття «ноу-хау» та договір про його передачу – Т. І. Бегової; - Правова охорона винаходів – Є. Ш. Гареева; - Захист патентного права на основі формули винаходу – Т. С. Кириченко; - Набуття права власності в цивільному праві України – І. А. Спасібо; - Право на службовий винахід – Т. В. Ярошевської.
С. 17–18.	С. 21–22.
Серед питань, які розкриваються в монографії О. Пічура «Правова охорона селекційних досягнень у рослинництві», присутні наступні питання, які стосуються тематики нашого дослідження: істо-	із питань, що стосуються тематики нашого дослідження в монографії О. Пічура «Правова охорона селекційних досягнень у рослинництві» присутні наступні: Історичний розвиток сучасних мето-

ричний розвиток сучасних методів створення нових рослин та інших живих організмів із «запрограмованими» ознаками, а також шляхи забезпечення в Україні правової охорони рослин з модифікованою генною структурою. В першому питанні автор досліджує поняття та розвиток біотехнології; відстежує момент виникнення генетичної інженерії та вплив, який вона справляє на біотехнологічну діяльність; аналізує поширеність на карті світу рослин зі зміненою генетичною структурою. В другому питанні автор визначає необхідність визначення шляхів розвитку вітчизняного законодавства з питань інтелектуальної власності в напрямі біотехнологій [76].	дів створення нових рослин та інших живих організмів із «запрограмованими» ознаками; Шляхи забезпечення в Україні правової охорони рослин з модифікованою генною структурою; Особливості ліцензійних операцій в сфері біотехнології. У першому означеному питанні, автор досліджує поняття та розвиток біотехнології; відстежує момент виникнення генетичної інженерії та вплив, який вона справляє на біотехнологічну діяльність; аналізує поширеність на карті світу рослин зі зміненою генетичною структурою. Як висновок, він також вказує, що поряд із існуючим інтересом у країнах світу до розвитку галузі сучасної біотехнології..., існує проблема, пов'язана з використання живих змінених організмів, які можуть агресивно вплинути на живу природу, знищити природні види рослин і тварин, зі створенням безпечних для людини і навколишнього середовища нових видів біологічних об'єктів, зокрема, рослин зі зміненою комбінацією генів з метою одержання рослинною сировиною нових властивостей [186, с. 99]. У другому означеному питанні автор визначає необхідність визначення шляхів розвитку вітчизняного законодавства з питань інтелектуальної власності в напрямі біотехнологій.
С. 18.	С. 23.
Монографія «Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України», видана у співавторстві Ю. М. Капіци, С. К. Ступака та В. П. Воробйова також містить питання, що перетинаються із досліджуваними нами проблемами. Так, § 4.1.2 вказаної монографії присвячений винаходам у галузі біотехнології. В рамках цього параграфу піднімаються питання причин гармонізації, правової охорони винаходів у сфері біотехнології в державах – членах ЄС, роботи з підготовки Директиви та перспектив розвитку законодавства. Важливим з точки зору дослідження порівняльної характеристики національного та європейського законодавства є викладення питання з приводу охорони винаходів у галузі біотехнологій в ЄС та Україні [79].	Монографія «Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України», видана у співавторстві Ю. М. Капіци, С. К. Ступака та В. П. Воробйова також містить питання, що перетинаються із досліджуваними нами проблемами. Так, § 4.1.2 вказаної монографії присвячений винаходам у галузі біотехнології. В рамках цього параграфу піднімаються питання: Причин гармонізації; Правової охорони винаходів у сфері біотехнології в державах – членах та ЄС; Роботи з підготовки Директиви; Розвитку та практики застосування законодавства; Перспектив розвитку законодавства. Важливим з точки зору дослідження порівняльної характеристики національного та європейського законодавства, є викладення питання щодо охорони винаходів у галузі біотехнологій в ЄС та Україні.
С. 18.	С. 23–24.
Дослідження Л. В. Струтинської-Струк «Правове забезпечення біобезпеки при здійсненні генетично-інженерної діяльності» було цінним для нас в рамках питання тенденцій та основних напрямів розвитку законодавства ЄС в галузі здійснення генетично-інженерної діяльності. Дослідження Є. Ш. Гареева «Правова охорона винаходів» та Я. Г. Вороніна «Цивільно-правова охорона винаходів в Україні» мали важливе наукове значення для нас в процесі дослідження надання правової охорони винаходів в сфері біотехнологій як об'єктам права інтелектуальної власності [18; 16]. Слободян переписує дисертацію разом із чужими емоційними висловами: «було цінним для нас», «мали важливе наукове значення для нас в процесі дослідження». Нахабний плагіат.	Дослідження Л. В. Струтинської-Струк «Правове забезпечення біобезпеки при здійсненні генетично-інженерної діяльності», хоча і не відноситься до спеціальності 12.00.03, проте було цінним для нас в якості досліджування питання правового режиму обігу генетично модифікованих продуктів як об'єктів цивільно-правових відносин. <...> Дослідження Є. Ш. Гареева «Правова охорона винаходів» та І. А. Спасібо «Набуття права власності в цивільному праві України» мали важливе наукове значення для нас в процесі дослідження надання правової охорони генетично модифікованим продуктам як об'єктам права інтелектуальної власності.
С. 19.	С. 24.
Дослідивши розвиток української наукової думки	Дослідивши розвиток української наукової думки

щодо проблем інтелектуальної власності в цілому, та патентної системи, яка надає можливість отримувати права інтелектуальної власності на винаходи в сфері біотехнології зокрема, можна стверджувати про недостатній рівень висвітлення питань, що складають предмет дисертаційного дослідження, у вітчизняній юридичній літературі. Наявність лише частково розкритих питань, які дотично пов'язані з предметом даного дослідження, вказує на необхідність комплексного дослідження питання правової охорони права інтелектуальної власності на біотехнологічні винаходи.	щодо проблем інтелектуальної власності в цілому, та патентної системи, яка надає можливість отримувати права інтелектуальної власності на генетично модифікований продукт зокрема, можна дійти висновку про недостатній рівень дослідження питань, що складають предмет дисертаційного дослідження, у вітчизняній юридичній літературі. Наявність лише частково висвітлених питань, які хоч трохи пов'язані з предметом дійсного дослідження, вказує на необхідність комплексного дослідження системи правової охорони права інтелектуальної власності на досліджуваний об'єкт, що регулюється оновленим патентним законодавством України.
С. 27–28.	С. 25–26.
Вільна енциклопедія «Вікіпедія» дає наступне визначення біотехнології – це комплекс фундаментальних і прикладних наук, технічних засобів, спрямованих на одержання і використання клітин мікроорганізмів, тварин і рослин, а також продуктів їх життєдіяльності: ферментів, амінокислот, вітамінів, антибіотиків тощо [15]. Короткий словник основних біотехнологічних термінів та понять визначає біотехнології як інтеграцію досліджень, знань та методичних прийомів біохімічних, мікробіологічних, молекулярно-генетичних дисциплін та інженерних наук з метою використання властивостей мікроорганізмів, культур тканин, органів, клітин для виробництва специфічних продуктів та речовин; використання культур клітин бактерій, дріжджів, тварин або рослин, метаболізм та біосинтетичні можливості яких забезпечують виробництво специфічних речовин [101]. Порядок розташування абзаців у дисертації Слободян – такий самий, як і в дисертації Москалюк, що свідчить про свідоме переписування чужого тексту. Плагіат.	Вільна енциклопедія «Вікіпедія» дає наступне визначення: Біотехнологія – це комплекс фундаментальних і прикладних наук, технічних засобів, спрямованих на одержання і використання клітин мікроорганізмів, тварин і рослин, а також продуктів їх життєдіяльності: ферментів, амінокислот, вітамінів, антибіотиків та ін. [44]. Короткий словник основних біотехнологічних термінів та понять за редакцією Н. М. Страшнюка, С. Й. Феника та Т. Б. Трофим'яка надає визначення біотехнології як «інтеграції досліджень, знань та методичних прийомів біохімічних, мікробіологічних, молекулярно-генетичних дисциплін та інженерних наук з метою використання властивостей мікроорганізмів, культур тканин, органів, клітин для виробництва специфічних продуктів та речовин; використання культур клітин бактерій, дріжджів, тварин або рослин, метаболізм та біосинтетичні можливості яких забезпечують виробництво специфічних речовин» [243].
С. 28–29.	С. 26.
В цілому визначень біотехнології існує дуже багато, але серед них можна виділити основні спільні риси: 1) біотехнологія не є наукою в чистому вигляді, тому її не можна віднести ні до фундаментальних, ні до прикладних наук; 2) біотехнології притаманне поєднання науки і виробництва; 3) біотехнологія ґрунтується на використанні біологічних процесів та об'єктів різної природи (мікробної, рослинної або тваринної); 4) біотехнологія спрямована на отримання економічно вигідних продуктів, які не можна одержати в звичайних умовах навколишнього природного середовища; 5) біотехнологія використовує фундаментальні та прикладні науки для досягнення поставлених перед нею завдань. Серед них можна назвати: біохімію, мікробіологію, генетику, молекулярну біологію, клітинну біологію, екологію, інженерію та інші біологічні й технічні науки.	Визначень біотехнології існує загалом велика кількість, проте серед останніх усіх можна виділити основні елементи, які так чи інакше простежуються в усіх них: 1) біотехнологія не є наукою в чистому вигляді, тому її не можна віднести ні до фундаментальних, ні до прикладних наук; 2) біотехнології притаманне поєднання науки і виробництва; 3) біотехнологія ґрунтується на використанні біологічних процесів і об'єктів різної природи (мікробної, рослинної або тваринної); 4) біотехнологія призначена для отримання економічно вигідних продуктів, які не отримуються в звичайних умовах навколишнього природного середовища; 5) біотехнологія використовує фундаментальні та прикладні науки для досягнення поставлених перед нею завдань. Серед них можна назвати: біохімію, мікробіологію, генетику, молекулярну біологію, клітинну біологію, екологію, інженерію та інші біологічні та технічні науки.
С. 29.	С. 27.
З приводу історії становлення та розвитку біотехнології, варто зазначити, що виникла вона досить давно, коли вперше для виробництва пива	Отож, в історичному аспекті біотехнологія виникла у той момент, коли дріжджі вперше були використанні у виробництві пива, а бактерії – у ви-

	були використані дріжджі, а для виробництва вина та кисломолочних продуктів – бактерії.	робництві вина, сиру, чи інших кисломолочних продуктів.
	С. 29.	С. 27.
	Дослідження вченого Луї Пастера сприяли практичному використанню досягнень мікробіології та біохімії в традиційних біотехнологіях (виноробство, пивоваріння, виробництво кисломолочної продукції тощо) і ознаменували початок розвитку так званої промислової біотехнології.	Дослідження вченого Луї Пастера заклали основу практичного використання здобутків мікробіології і біохімії в традиційних біотехнологіях (виноробство, пивоваріння, виробництво кисломолочної продукції та оцту) і ознаменували початок нового періоду розвитку біотехнології. Вказаний період характеризується розвитком промислової біотехнології, а особливо ферментаційних процесів в промислових масштабах.
	С. 29.	С. 27–28.
	Від 1940 року почався новий етап розвитку біотехнології, що пов'язаний з виділенням першого антибіотику (пеніциліну) та розкриттям структури ДНК. Згодом активно почали вироблятися різні лікарські засоби, які продукуються мікроорганізмами, що зумовило виникнення однієї із найважливіших галузей біотехнології, заснованої на використанні процесів мікробіологічного синтезу [99, с. 48].	Із 1940 року почався новий етап розвитку біотехнології, що пов'язаний із виділенням першого антибіотику та розкриттям структури ДНК. Пеніцилін був першим виділеним антибіотиком, за яким послідувало відкриття й інших (робота ця продовжується і донині). З відкриттям антибіотиків виявилися нові завдання: налагодження якісного виробництва лікарських засобів, що продукуються мікроорганізмами; збільшення кількості цих препаратів, що необхідні медицині; зниження ціни і підвищення рівня доступу населення до антибіотиків. Промислове використання мікроорганізмів, що продукують антибіотики привело до виникнення однієї із найважливіших галузей біотехнології, заснованої на використанні процесів мікробіологічного синтезу [239, с. 48].
	С. 29–30.	С. 28.
	Не можна не згадати 1972 рік, дату зародження генетичної інженерії, коли П. Берг із співробітниками (США) створили першу рекомбінантну молекулу ДНК [154]. Дана подія ознаменувала початок діяльності з приводу цілеспрямованої зміни генетичної конструкції тих чи інших живих організмів за допомогою спеціально розроблених підходів і технологій. Саме із виникненням і розвитком генетичної інженерії розпочався новітній етап розвитку біотехнології, яку часто називають «сучасною» або «ною біотехнологією».	Датою зародження генетичної інженерії прийнято вважати 1972 рік, коли П. Берг з співробітниками (США) створили першу рекомбінантну молекулу ДНК. Вона складалася із фрагменту ДНК, отриманого в мавпячого вірусу ОВ 40, і бактеріофага λ з галактозним опероном E.coli [145, с. 215]. Саме ця подія стала основою діяльності по цілеспрямованій зміні генетичної конструкції тих чи інших живих організмів за допомогою спеціально розроблених підходів і технологій, об'єднаних загальною назвою – генетична інженерія.
	С. 30.	С. 30.
	Отже, можна виділити наступні основні напрями досліджень в сфері сучасної біотехнології: 1) розробка наукового підґрунтя створення нових біотехнологій за допомогою методів молекулярної біології, генетичної та клітинної інженерії; 2) одержання й використання біомаси мікроорганізмів і продуктів мікробіологічного синтезу; 3) вивчення фізико-хімічних та біохімічних основ біотехнологічних процесів; 4) використання вірусів для створення нових біотехнологій; 5) вивчення закономірностей росту та розвитку клітин; 6) розробка наукового підґрунтя створення біосенсорних систем [39].	Основними напрямками досліджень сучасної біотехнології є: • Розроблення наукових основ створення нових біотехнологій за допомогою методів молекулярної біології, генетичної та клітинної інженерії. • Одержання й використання біомаси мікроорганізмів і продуктів мікробіологічного синтезу. • Вивчення фізико-хімічних та біохімічних основ біотехнологічних процесів. • Використання вірусів для створення нових біотехнологій. • Вивчення закономірностей росту та розвитку клітин. • Розроблення наукових основ створення біосенсорних систем [103].
	С. 30–31.	С. 31.
	Молекулярна біологія – це галузь науки, яка вивчає біологічні процеси на рівні біополімерів – нуклеїнових кислот і білків та їх навколомолекулярних структур [19]. Фундаментальними завданнями молекулярної біології є встановлення молекулярних механізмів	Молекулярна біологія – галузь науки, яка вивчає біологічні процеси на рівні біополімерів – нуклеїнових кислот і білків та їх навколомолекулярних структур [36]. Фундаментальними завданнями молекулярної біології є встановлення молекулярних механізмів

основних біологічних процесів, таких як відтворення та реалізація генетичної інформації, біосинтез білків та інших зумовлених структурно-функціональними властивостями і взаємодією нуклеїнових кислот і білків, а також вивчення регуляторних механізмів даних процесів. До напрямів дослідження молекулярної біології відносять: – організація макромолекул та надмолекулярних утворень, що зумовлюють такі специфічні ознаки живої матерії, як саморегулювання систем, спадковість та мінливість, ріст і розвиток; – молекулярні механізми процесів у клітині: біосинтез ДНК, синтез РНК на матричній ДНК, біосинтез білків на рибосомах, мембранний транспорт, ферментативний каталіз та інші; – принципи регулювання макромолекулярних функцій і процесів у клітині; – розробка нових методів та біотехнологій для практичного використання [39]. Порядок розташування абзаців у дисертації Слободян – такий самий, як і в дисертації Москалюк, що свідчить про свідоме переписування чужого тексту. Доказом переписування є залишення в тексті тих самих відмінків у фразі «відносять... організація макромолекул...», розробка нових методів», тоді як треба «відносять... організацію макромолекул...», розробку нових методів». Недолугий плагіат.	основних біологічних процесів, таких як відтворення та реалізація генетичної інформації, біосинтез білків та інших зумовлених структурно-функціональними властивостями і взаємодією нуклеїнових кислот і білків, а також вивчення регуляторних механізмів даних процесів. Напрями досліджень молекулярної біології: • Організація макромолекул та надмолекулярних утворень, що зумовлюють такі специфічні ознаки живої матерії, як саморегулювання систем, спадковість та мінливість, ріст і розвиток. • Молекулярні механізми процесів у клітині: біосинтез ДНК, синтез РНК на матричній ДНК, біосинтез білків на рибосомах, мембранний транспорт, ферментативний каталіз та інші. • Принципи регулювання макромолекулярних функцій і процесів у клітині. • Розроблення нових методів та біотехнологій для практичного використання [103].
С. 31. Генетична інженерія – це комплекс експериментальних прийомів, які дозволяють конструювати лабораторним шляхом в пробірці штучні генетичні структури у вигляді так званих рекомбінантних (гібридних) молекул ДНК. Завдяки методам генетичної інженерії вдається не тільки отримати гібридні ДНК із фрагментів геномів різних організмів, але й вводити такі рекомбінантні молекули в клітину, створюючи умови для роботи (експресії) в неї введених, часто ідеально чужорідних генів [20]. Слободян переписала чужий текст разом із готовим джерелом (сторінкою Тернопільського педуніверситету), яке не є поважним, замість того щоб використати наукову літературу. Плагіат.	С. 33. Генетична інженерія – це комплекс експериментальних прийомів, які дозволяють конструювати лабораторним шляхом в пробірці штучні генетичні структури у вигляді так званих рекомбінантних (гібридних) молекул ДНК. Завдяки методам генетичної інженерії вдається не тільки отримати гібридні ДНК із фрагментів геномів різних організмів, але і вводити такі рекомбінантні молекули в клітину, створюючи умови для роботи (експресії) в неї введених, часто ідеально чужорідних генів [39].
С. 31. Варто відмітити, що вчені по-різному співвідносять поняття «молекулярна біологія» та «генетична інженерія». Так, одні з них стверджують, що генетична інженерія є розділом молекулярної біології [21; 48], інші – що генна інженерія ґрунтується на молекулярній біології [39], треті ж заявляють, що чіткої різниці між молекулярною біологією і генною інженерією немає, оскільки генна інженерія використовує методи, розроблені молекулярною біологією [7, с. 57]. Але все ж таки переважає точка зору, що молекулярна біологія виступає в якості фундаментальної науки для такої прикладної науки, як генетична інженерія.	С. 33. Отож, при вивченні великої кількості вузькоспеціалізованих наукових джерел, нам вдалось дійти висновку про те, що вчені по-різному співвідносять поняття «молекулярна біологія» та «генетична інженерія». Так, одні з них стверджують, що генетична інженерія є розділом молекулярної біології [43; 130], інші, – що генна інженерія ґрунтується на молекулярній біології [103], треті ж заявляють, що чіткої різниці між молекулярною біологією і генною інженерією немає, оскільки генна інженерія використовує методи, розроблені молекулярною біологією [14, с. 57]. Із усього різноманіття думок щодо співвідношення понять «молекулярної біології» та «генетичної інженерії» можна простежити основоположну думку про те, що молекулярна біологія виступає в якості фундаментальної науки для такої прикладної

		науки як генетична інженерія.
	С. 31–32.	С. 33–34.
	Третьою складовою, чиї методи використовуються в процесі біотехнології, є клітинна інженерія, під якою розуміють самостійну галузь біологічних та медичних наук, спрямовану на створення нових, не існуючих раніше в природі клітин із заданими властивостями [21]. Як стверджує А. Сассон, до недавнього часу клітинну інженерію вважали галуззю генетичної інженерії, однак за останнє десятиліття, враховуючи наявність власних методів, конкретних цілей та завдань, вона виділилась як самостійна область біологічних та медичних наук [95].	Третьою складовою, чиї методи використовуються в процесі біотехнології, є клітинна інженерія. Проведений нами аналіз цієї складової дозволить сформулювати в подальшому комплексний висновок щодо ролі кожної із представлених методологій для здійснення біотехнологічної діяльності. Клітинна інженерія – це самостійна галузь біологічних та медичних наук, в завдання якої входить створення нових, не існуючих раніше в природі клітин із заданими властивостями [43]. Як стверджує А. Сассон, до недавнього часу клітинну інженерію вважали галуззю генетичної інженерії, однак, за останнє десятиліття, враховуючи наявність власних методів, конкретних цілей та завдань, вона виділилась як самостійна область біологічних та медичних наук [227].
	С. 32.	С. 35.
	Отже, підводячи підсумок, можна зазначити, що пріоритетне значення мають все-таки методи генетичної інженерії, які при цьому базуються на досягненнях молекулярної біології та здатні стати основою для розробки залежних методів клітинної інженерії. Слободян пише «Отже», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Отже, підводячи узагальнений підсумок дослідженню методів, які лягли в основу біотехнології, з певністю можна стверджувати, що пріоритетне значення мають все-таки методи генетичної інженерії, які при цьому ґрунтуються на досягненнях молекулярної біології та здатні стати основою для розробки залежних методів клітинної інженерії.
	С. 32.	С. 39.
	Далі ми зупинимось на класифікації біотехнологій задля кращого розуміння їхньої сутності. З цією метою нами було проаналізовано національні, регіональні та міжнародні нормативно-правові акти, загальну та спеціальну літературу, що містять положення стосовно біотехнологій. Так, В. Г. Герасименко до основних напрямків біотехнології відносить промислову мікробіологію, біотехнологію виробництва ферментів та фармацевтичних препаратів, біотехнологію переробки відходів і вторинних продуктів, біотехнологію збагачення руд, біотехнологію виробництва етанолу (метанолу) та біогазу, технологію рекомбінантних ДНК, одержання гібридів та клональну біотехнологію. Крім того, на думку вченого, в біотехнології за об'єктами дослідження можна виділити три великі розділи: біотехнологія рослин, біотехнологія тварин і біотехнологія мікроорганізмів [21].	На виконання поставленого завдання, нами було проаналізовано національні, регіональні та міжнародні нормативно-правові акти, загальну та спеціальну літературу, що містить положення щодо біотехнологій. Завдяки проаналізованим джерелам, нам вдалось дійти висновку про те, що є велика кількість наукових думок щодо галузей чи напрямків біотехнології, проте на сьогоднішній день відсутнє уніфіковане наукове обґрунтування елементів такої класифікації чи навіть особливих показників проведення останньої. Так, В. Г. Герасименко надає своє бачення класифікації таким чином: «Основними напрямками біотехнології є: промислова мікробіологія, біотехнологія виробництва ферментів та фармацевтичних препаратів, біотехнологія переробки відходів та вторинних продуктів, біотехнологія збагачення руд, біотехнологія виробництва етанолу (метанолу) та біогазу, технологія рекомбінантних ДНК, одержання гібридів та клональна біотехнологія. У біотехнології, як комплексній науці, за об'єктами дослідження можна виділити три великі розділи: біотехнологія рослин, біотехнологія тварин і біотехнологія мікроорганізмів» [43].
	С. 32.	С. 39–40.
	Н. Клещов умовно виділяє наступні основні напрямки біотехнології: біотехнологія харчових продуктів, препаратів для сільського господарства, препаратів і продуктів для промислового і побутового використання, лікарських препаратів, засобів діагностики і реактивів; біотехнологія також включає вилужнювання і концентрування металів, захист навколишнього середовища від забруднення,	Н. Клещов пропонує наступне твердження: «Умовно можна виділити наступні основні напрямки біотехнології: біотехнологія харчових продуктів, препаратів для сільського господарства, препаратів і продуктів для промислового і побутового використання, лікарських препаратів, засобів діагностики і реактивів, біотехнологія також включає вилужнювання і концентрування металів, захист навколиш-

	деградацію токсичних відходів та збільшення видобування нафти [42].	нього середовища від забруднення, деградацію токсичних відходів та збільшення видобування нафти [111].
	С. 32–33.	С. 40.
	Австрійські вчені виробили власний підхід до класифікації. Так, за окремими сферами застосування біотехнологій розрізняють такі її види: 1. Червона біотехнологія: вважається найважливішою сферою використання біотехнологій. Біотехнологічний метод відіграє все більшу роль для розробки нових медикаментів (наприклад, для лікування раку). Біотехнології мають велике значення також для проведення діагностики (чіпи ДНК, біосенсиори). 2. Зелена біотехнологія: використовується у сфері сучасної селекції рослин. За допомогою біотехнологічних методів розробляються ефективні засоби протидії комахам, грибкам, вірусам та гербіцидам. Особливе значення для сфери зеленої біотехнології має генна інженерія. Вона створює передумови для перенесення певних генів одного виду на інші рослини і впливає, в результаті, на розвиток відповідних стійких властивостей та характеристик.	Австрійські вчені виробили власний підхід до класифікації. Так, за окремими сферами застосування біотехнологій розрізняють такі її види: • Червона біотехнологія: червона біотехнологія (медицина) вважається найважливішою сферою використання біотехнологій. Біотехнологічний метод відіграє все більшу роль для розробки нових медикаментів (напр., для лікування раку). Біотехнології мають велике значення також для здійснення діагностики (чіпи ДНК, біосенсиори). Червона біотехнологія користується в Австрії заслуженим визнанням і по праву вважається ключовою технологією та двигуном для розвитку інших галузей. • Зелена біотехнологія: зелена біотехнологія використовується у сфері сучасної селекції рослин. За допомогою біотехнологічних методів розробляються ефективні засоби протидії проти комах, грибків, вірусів та гербіцидів. Особливе значення для сфери зеленої біотехнології має генна інженерія. Вона створює передумови для перенесення певних генів одного виду на інші рослини і впливає, таким чином, на розвиток відповідних стійких властивостей та характеристик.
	С. 33.	С. 40–41.
	3. Сіра біотехнологія: застосовується у сфері охорони довкілля. Біотехнологічні методи використовуються для санації ґрунтів, очищення каналізаційних стоків, відпрацьованого повітря та газів, а також для переробки відходів. 4. Біла біотехнологія: охоплює сферу застосування біотехнологій в хімічній промисловості. До її завдань належить ефективне та безпечне для довкілля виробництво таких субстанцій, як алкоголь, вітаміни, амінокислоти, антибіотики та ферменти. 5. Синя біотехнологія: спеціалізується на технічному застосуванні організмів та процесів морської біології. В центрі досліджень знаходяться біологічні організми Світового океану [125]. Слободян переписала чужий текст разом із готовим джерелом. Порядок розташування абзаців у дисертації Слободян – такий самий, як і в дисертації Москалюк, що свідчить про свідоме переписування чужого тексту. Плагіат.	• Сіра біотехнологія: сіра біотехнологія застосовується у сфері охорони довкілля. Біотехнологічні методи використовуються для санації ґрунтів, очищення каналізаційних стоків, відпрацьованого повітря та газів, а також для переробки відходів. • Біла біотехнологія: біла біотехнологія охоплює сферу застосування біотехнологій в хімічній промисловості. До завдань білої біотехнології належить ефективне та безпечне для довкілля виробництво таких субстанцій, як алкоголь, вітаміни, амінокислоти, антибіотики та ферменти. • Синя біотехнологія: синя біотехнологія спеціалізується на технічному застосуванні організмів та процесів морської біології. В центрі досліджень знаходяться біологічні організми Світового океану [9].
	С. 51.	С. 141.
	Розробка і укладення Будапештського договору були пов'язані з інтенсивним розвитком мікробіології та з труднощами ідентифікації й встановлення новизни корисних штамів мікроорганізмів та інших мікробіологічних об'єктів, що часто може бути забезпечено тільки шляхом порівняння їх зразків, поміщених в спеціалізованих колекціях-депозитаріях. Крім того, обов'язковою умовою видачі патенту є підтвердження можливості здійснення заявленого винаходу, а у випадку винаходів, які відносяться до нових мікроорганізмів, недоступних для	Розробка і прийняття Будапештського договору були пов'язані з інтенсивним розвитком мікробіології і з труднощами ідентифікації і визначення новизни корисних штамів мікроорганізмів та інших мікробіологічних об'єктів, що часто може бути забезпечено тільки порівнянням їх зразків, поміщених в спеціалізовані колекції – депозитарії. Крім того, обов'язковою умовою видачі патенту є підтвердження можливості реалізації заявленого винаходу, а у випадку винаходів, що відносяться до нових мікроорганізмів, недоступних для суспільст-

суспільства, опису способу їх отримання може виявитися для цього недостатньо, оскільки відтворення способу не завжди дозволяє отримати конкретний мікроорганізм.	ва, опису способу їх отримання може виявитися для цього замало, оскільки відтворення способу не завжди дозволяє отримати конкретний мікроорганізм.
С. 88–89.	С. 118.
Важливе значення стосовно патентоздатності рослин і способів їх отримання має рішення Апеляційної палати ЄПВ Т 320/87 «Гібридні рослини/Любризол» від 10 листопада 1988 р. (далі – Т 320/87) [201], оскільки в ньому вперше пояснюється друге виключення зі ст. 53 (b) ЄПК («не видаються патенти на суто біологічні способи виведення рослин») з приводу патентоздатності вимог на способи та додатково роз'яснюється перше виключення («не видаються патенти на сорти рослин») стосовно патентоздатності вимог на продукти. Фірма Agrigenetics Corporation (US) подала 16 липня 1981 р. в ЄПВ заявку, опубліковану під номером 044 723, на способи швидкого отримання гібридних рослин з метою комерційного використання гібридного насіння. Способи включали об'єднання методик статевої репродукції рослин з отриманням нових гібридів і насіння та клонування вихідних батьківських рослин для забезпечення широкомасштабної реплікації гібридів (п. 1 та 9 формули). Способи могли бути спеціальним чином адаптовані для підвищення врожайності насіння Brassica високого ступеня чистоти (п. 15 формули) [201].	Досліджуване рішення Палати скарг має істотне значення для безпосереднього об'єкту нашого дослідження – генетично модифікованому продукту у зв'язку з наступними причинами. По-перше, на рівні європейського патентного права завдяки йому можна було отримати роз'яснення щодо об'єму другого виключення із ст. 53 (b) ЄПК («не видаються патенти на переважно біологічні способи виведення рослин») при аналізі патентоспроможності заявок на способи. По-друге, завдяки йому було додатково проаналізовано об'єм першого виключення («не видаються патенти на сорти рослин») при аналізі патентоспроможності заявок на продукти. Біотехнологічна фірма Agrigenetics Corporation (US) 16 липня 1981 р. подала заявку в ЄПВ, опубліковану під номером 044723, яка стосувалася способів швидкого отримання гібридних рослин для комерційного отримання гібридного насіння. Способи ж такого швидкого отримання гібридних рослин включали об'єднання методик статевої репродукції рослин з отриманням нових гібридів та насіння і клонування вихідних батьківських рослин для забезпечення широкомасштабної реплікації гібридів (п. 1 та 9 формули). Пункт 15 формули вказував, що способи могли бути спеціальним чином адаптовані для підвищення врожайності насіння Brassica високого ступеня чистоти.
С. 89.	С. 118–119.
Згодом по даній заявці мала місце переуступка прав фірмі Любризол. У всіх джерелах інформації, присвячених розгляду апеляцій в Апеляційних палатах ЄПВ, відповідне рішення фігурує саме як рішення «Гібридні рослини/Любризол» [140]. Відділ експертизи відхилив дану заявку 04 травня 1987 р. на тій підставі, що винаходи згідно з п. 1, 9 та 15 формули відносяться до суто біологічних способів виведення рослин, на які не видаються європейські патенти відповідно до ст. 53 (b) ЄПК. У рішенні зазначалось, що міра втручання людини в біологічний процес не була настільки важливою і вирішальною в даному випадку. Для вирішення питання, чи є спосіб суто біологічним, принципове значення має «якість» втручання. Як вказувалося в рішенні Відділу експертизи, ніколи не викликав сумнівів той факт, що, принаймні, класичні методи селекції вважаються суто біологічними, незважаючи на те, що ступінь їх контролю і втручання в них з боку людини може бути досить значною [182]. Певні процедури є загальними для всіх класичних методів селекції і включають, наприклад, відбір, схрещування і розмноження рослин. Спосіб, що використовує зазначені процедури, слід розглядати як суто біологічний і він є непатентоздатним. Таким чином, заявлені в п. 1, 9 та 15 формули винаходи, що відносяться до способів, які включають зазначені вище процедури, підпадають під виключення зі сфери патентування, передбачене ст. 53 (b) ЄПК.	В подальшому, за вказаною заявкою мала місце переуступка прав фірмі Любризол, що і пояснює назву справи. Відділ експертизи ЄПВ відхилив вказану заявку 4 травня 1987 року на тій основі, що винаходи за п. 1, 9 та 15 формули відносяться до переважно біологічних способів виведення рослин, на які не видаються європейські патенти у відповідності до ст. 53 (b) ЄПК. В рішенні відзначалось, що ступінь («величина») втручання людини в біологічний процес не була настільки важливою і визначальною в даному випадку [233, с. 65]. Принциповим для вирішення питання чи є спосіб переважно біологічним чи ні, є «якість» втручання. Також в рішенні Відділу експертизи вказувалося, що ніколи не викликав сумніву той факт, що по крайній мірі класичні методи селекції вважаються по суті біологічними, не дивлячись на те, що ступінь їх контролю і втручання в них з боку людини може бути вельми значною. Також слід пам'ятати, що визначені процедури є загальними для усіх класичних методів селекції і включають, наприклад, відбір, схрещування і розмноження рослин. При цьому спосіб, що використовує вказані процедури, слід розглядати як по суті біологічний і він не вважається патентоспроможним. Отож, основоположним рішенням Відділу експертизи було те, що заявлені в п. 1, 9 і 15 формули винаходи, відносяться до способів, що включають вказані вище процедури, підпадають під виключення із сфери патентування, що передбачене ст. 53 (b) ЄПК.

Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	
С. 112–113.	С. 116–117.
Велика апеляційна палата підкреслила, що способи, засновані на методиках генної інженерії, не можуть вважатися мікробіологічними способами, які згідно зі ст. 53 (b) ЄПК є способами, що використовують мікроорганізми [163]. Однак, використання методів генної інженерії з метою отримання сорту не повинно давати жодних переваг власнику такого сорту з точки зору його охорони. Відповідно до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин походження сорту не має значення для надання права на сорт. Це означає, що поняття «сорт рослини», наведене в Конвенції, є основоположним для визначення межі розрізнення між патентною охороною та охороною прав селекціонера незалежно від походження сорту. Таким чином, лише факт отримання сортів рослин за допомогою генної інженерії не ставить творців таких сортів у привілейоване становище порівняно із селекціонерами, які отримали сорти рослин з допомогою традиційних методів схрещування і відбору. Для інтерпретації ст. 53 (b) ЄПК застосовується Директива 98/44/ЄС, згідно з якою новий сорт рослини, отриманий в результаті генетичної модифікації певного сорту рослини, виключається з патентної охорони, навіть якщо генетична модифікація обумовлена застосуванням біотехнологічного способу (п. (32) Вступної частини зазначеної Директиви, п. III розділу «Ключові положення», п. 3 розділу «Висновки», п. 5 розділу «Підстави для винесення рішення» G 1/98). Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Розширена палата скарг у межах досліджуваної справи підкреслила, що способи, які засновані на методиках генетичної інженерії, не можуть вважатися мікробіологічними способами, які у світлі ст. 53 (b) ЄПК є способами, що використовують мікроорганізми. Однак, використання методів генетичної інженерії для отримання сорту не повинно надавати ніяких переваг володільцю такого сорту з точки зору його охорони. У відповідності з Конвенцією UPOV походження сорту не має значення для набуття права на сорт. Все вищевказане означає, що поняття «сорт рослини», наведене у Конвенції UPOV, є основоположним для визначення границі розподілу між патентною охороною і охороною прав селекціонера незалежно від походження сорту. В результаті цього, один лише факт отримання сортів рослин за допомогою генної інженерії не ставить творців таких сортів в привілейоване становище порівняно із селекціонерами, що отримали сорти рослин традиційними методами схрещування та відбору. На практиці для інтерпретації ст. 53 (b) ЄПК застосовується Директива 98/44/ЄС, згідно з якою новий сорт рослин, отриманий в результаті генетичної модифікації визначеного сорту рослини, виключається із патентної охорони, навіть якщо генетична модифікація обумовлена застосуванням біотехнологічного способу.
С. 150.	С. 92.
<...> Також заслуговує на увагу визначення патентоздатності, наведене у Великому тлумачному словнику сучасної української мови: це властивість технічного рішення (пристрою, способу, речовини, технології), яка означає, що воно може бути визнане винаходом в одній або кількох країнах [14]. На підставі вищезазначеного можна виділити наступні основні елементи поняття патентоздатності: 1) патентоздатність – це властивість технічного рішення; 2) вказана властивість притаманна виключно технічним рішенням; 3) технічним рішенням може виступати пристрій, спосіб, речовина чи технологія, які у патентному праві представлені як об'єкти винаходу; 4) лише вказана властивість дає можливість визнати технічне рішення винаходом, що передбачає надання державою комплексу монопольних прав на визначений період особі, яка створила це технічне рішення;	Великий тлумачний словник сучасної української мови надає нам наступне визначення патентоспроможності: «це властивість технічного рішення (пристрою, способу, речовини, технології), яка означає, що воно може бути визнане винаходом в одній або кількох країнах; вимоги щодо патентоспроможності технічних рішень встановлюються законодавством кожної країни» [27]. Наведене визначення, за законами логічних операцій, можна розчепити для формування основних елементів поняття патентоспроможності: - перш за все, патентоспроможність – це властивість технічного рішення; - вказана властивість притаманна виключно технічним рішенням; - технічним рішенням за розшифруванням може бути пристрій, спосіб, речовина чи технологія, що у патентному праві представлена як об'єкти винаходу; - лише вказана властивість дає можливість визнати технічне рішення винаходом, що означає надання правової охорони державою комплексу монопольних прав на визначений період особі, що створила це технічне рішення;
С. 151.	С. 92–93.

5) визнання технічного рішення винаходом здійснюється на підставі проведення державної кваліфікації, що завершується виданням охоронного документа – патенту; 6) чинність патенту відповідно до норм патентного права поширюється виключно на територію держави, що видала патент; 7) вимоги щодо патентоздатності технічних рішень визначаються законодавством кожної країни, тобто процедура отримання патенту в кожній із країн передбачає доведення відповідності технічного рішення усім критеріям, встановленим державою; 8) відповідність чи невідповідність технічного рішення критеріям патентоздатності прямо впливає на можливість отримання патенту в окремій державі.	- визнання технічного рішення винаходом здійснюється в рамках проведення державної кваліфікації із виданням охоронного документа – патенту; - чинність патенту за нормами патентного права поширюється виключно на територію держави, що видала патент; - вимоги щодо патентоспроможності технічних рішень встановлюються законодавством кожної країни. Ця норма означає, що процедура отримання патенту в кожній із держав передбачає доведення відповідності технічного рішення усім критеріям, що встановлені державою; - наявність чи відсутність відповідності технічного рішення критеріям патентоспроможності прямо впливає на можливість чи неможливість отримати патент в окремій країні.
С. 151.	С. 96.
Так, винахід визнається новим, якщо він не є частиною рівня техніки. Об'єкти, що є частиною рівня техніки, для визначення новизни винаходу повинні враховуватися лише окремо (п. 3 ст. 7 Закону). Винахід має винахідницький рівень, якщо для фахівця він не є очевидним, тобто не впливає явно із рівня техніки (п. 7 ст. 7 Закону). Винахід визнається промислово придатним, якщо його може бути використано у промисловості або в іншій сфері діяльності (п. 8 ст. 7 Закону) [34].	Так, винахід визнається новим, якщо він не є частиною рівня техніки. Об'єкти, що є частиною рівня техніки, для визначення новизни винаходу повинні враховуватися лише окремо. Винахід має винахідницький рівень, якщо для фахівця він не є очевидним, тобто не впливає явно із рівня техніки. Винахід визнається промислово придатним, якщо його може бути використано у промисловості або в іншій сфері діяльності [76].
С. 157.	С. 97–98.
1. Винахід – це результат діяльності. Звідси впливає, що сама лише діяльність не може бути визнана винаходом. 2. Винахід – це результат інтелектуальної діяльності. 3. Винахід – це результат інтелектуальної діяльності людини. Тільки людина здатна здійснювати інтелектуальну діяльність, а тому лише вона вважається первинним суб'єктом права інтелектуальної власності на винахід. 4. Винахід – це результат інтелектуальної діяльності людини у будь-якій сфері технологій, оскільки потрібно відрізнити результати інтелектуальної діяльності в сфері технологій від інших результатів інтелектуальної діяльності (наприклад, результати інтелектуальної діяльності на науковий, художній твір чи інший нетехнічний результат).	1. Винахід (корисна модель) – це результат діяльності. Звідси впливає, що сама лише діяльність не може бути визнана винаходом. Якщо ж при здійсненні певного роду діяльності буде створений певний результат, – то це перший крок на шляху до отримання прав на нього. 2. Винахід – це результат інтелектуальної діяльності. Таке формулювання чітко виставляє границі здійснюваної діяльності, де будь-яка неінтелектуальна діяльність чи навіть отриманий результат такої ніколи не зможе претендувати на визнання його об'єктом інтелектуальної власності. 3. Винахід – це результат інтелектуальної діяльності людини. Ця частина поняття відображає суб'єктний склад правовідносин з приводу результатів інтелектуальної діяльності. Вжитий термін «людина» абсолютно виражено показує, що лише людина здатна здійснювати інтелектуальну діяльність, а тому лише людина вважається первинним суб'єктом права інтелектуальної власності на винахід (корисну модель). 4. Винахід – це результат інтелектуальної діяльності людини у будь-якій сфері технологій. Вказана частина норми покликана провести межу між результатами інтелектуальної діяльності в сфері технологій та іншими результатами інтелектуальної діяльності (наприклад, результат інтелектуальної діяльності на науковий, художній твір чи інший нетехнічний результат). Саме ця частина визначення винаходу породжує таке поняття як виключення із патентоспроможності, що відоме усім країнам із розвинутою патентною системою.
С. 164.	С. 105.
Так, як зазначає вільна енциклопедія Вікіпедія,	Виявлення відмінностей між вказаними поняттями варто розпочати із визначення наукового відкриття, оскільки поняття винаходу нами вже приво- дилось. Отож, вільна енциклопедія Вікіпедія надає наступне визначення:

науковим відкриттям є встановлення невідомих раніше, але об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни у рівень наукового пізнання. Відкриття є найвищим науковим рівнем пізнання навколишнього світу [15]. Отже, основною відмінністю між винаходом та відкриттям є встановлення (відкриття) певного явища чи його винайдення. Слободян переписала чужий текст разом із готовим джерелом. Слободян пише «Отже», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	«Науковим відкриттям є встановлення невідомих раніше, але об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни у рівень наукового пізнання. Відкриття є найвищим науковим рівнем пізнання навколишнього світу» [29]. Отже, основною відмінною ознакою двох понять «винахід» та «наукове відкриття» є встановлення (відкриття) певного явища чи його винайдення.
С. 164–165.	С. 127–128.
Результати винахідницької діяльності у будь-якій сфері технологій можуть бути визнані об'єктами патентного права тільки після їх державної кваліфікації як таких відповідним державним органом, державної реєстрації та видачі охоронного документа. Цей принцип є основоположним для всього патентного права. Державна кваліфікація здійснюється в Україні Державним підприємством «Український інститут промислової власності», що входить до складу Державної служби інтелектуальної власності України, на підставі проведення формальної та кваліфікаційної експертизи відповідно до патентних законів і відомих нормативно-правових актів. Проте проведенню експертизи передуює подання заявки на той чи інший результат інтелектуальної творчої діяльності, що заявляється як об'єкт патентного права.	Результати винахідницької діяльності у будь-якій сфері технологій можуть бути визнані об'єктами патентного права тільки після їх державної кваліфікації як таких відповідним державним органом, державної реєстрації та видачі охоронного документа. Цей принцип є основоположним для усього патентного права. <...> Для короткої довідки: державна кваліфікація здійснюється в Україні Державним підприємством «Український інститут промислової власності», що входить до складу Державної служби інтелектуальної власності України (Установи), на підставі проведення спеціальних експертиз формальної і кваліфікаційної. Зазначені експертизи здійснюються відповідно до патентних законів і відомих нормативно-правових актів. Проте, проведенню експертизи передуює подання заявки на той чи інший результат інтелектуальної творчої діяльності, що заявляється як об'єкт патентного права.
С. 165.	С. 128.
Зважаючи на те, що процедура набуття прав для усіх винаходів на рівні патентного відомства є однаковою, найбільший інтерес для нас представляють норми, що визначають правила складання формули винаходу та особливості її зміни. Так, в п. 5 ст. 6 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» зазначається, що обсяг правової охорони, що надається, визначається формулою винаходу (корисної моделі) [34]. При цьому, п. 7.1.1 Правил складання та подання заявки на винахід та заявки на корисну модель, вказує, що формула винаходу (корисної моделі) призначена для визначення обсягу правової охорони, яка надається патентом [63]. На підставі вищезазначеного можна стверджувати про пріоритет формули щодо всіх інших документів заявки для забезпечення прав та законних інтересів заявника. Саме від побудови формули в кінцевому результаті залежить ефективність дії патенту.	Зважаючи на те, що процедура набуття прав для усіх винаходів на рівні патентного відомства є однаковою, найбільший інтерес у цьому процесі для нас представляють норми, що визначають правила складання формули винаходу, можливість пропонування патентним відомством зміни формули та наслідки, що породжуються застосуванням вказаних норм. Отже, п. 5 ст. 6 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» вказується, що «обсяг правової охорони, що надається, визначається формулою винаходу (корисної моделі)» [76]. При цьому, п. 7.1.1 Правил складання та подання заявки на винахід та заявки на корисну модель, зазначає, що «формула винаходу (корисної моделі) призначена для визначення обсягу правової охорони, яка надається патентом» [161]. Із проаналізованих положень патентного законодавства можна сформулювати думку про пріоритет формули щодо всіх інших документів заявки для забезпечення прав та законних інтересів заявника. Саме від побудови формули в кінцевому результаті залежить чи патент буде сильним, чи матиме він патентну чистоту, чи може його буде зовсім легко обійти.
С. 165.	С. 128.
Варто відмітити, що практично всі норми з при-	Варто також зазначити, що практично всі норми,

	воду побудови формул містяться в Правилах складання та подання заявки на винахід та заявки на корисну модель, що за юридичною силою є підзаконним відомчим нормативно-правовим актом.	що стосуються побудови формул знаходяться в національному законодавстві у Правилах складання та подання заявки на винахід та заявки на корисну модель, що за юридичним статусом є підзаконним відомчим нормативно-правовим актом.
	С. 165–166.	С. 129.
	Так, п. 11 Правил містить норми, що визначають особливості змісту заявки на винахід щодо речовини [63]. Зокрема, п. 11.1.1 Правил вказує, що для характеристики індивідуальних сполук, які належать до об'єктів генетичної інженерії, використовують такі ознаки: послідовність нуклеотидів (для фрагментів нуклеїнових кислот) або фізичну карту (для рекомбінантних нуклеїнових кислот і векторів), а також послідовність амінокислот, фізико-хімічні та інші характеристики, що дають змогу їх ідентифікувати [63].	Отож, п. 11 Правил містить норми, що визначають особливості змісту заявки на винахід щодо речовини. Так, п. 11.1.1 Правил вказує, що для характеристики індивідуальних сполук, що належать до об'єктів генетичної інженерії використовують такі ознаки: послідовність нуклеотидів (для фрагментів нуклеїнових кислот) або фізичну карту (для рекомбінантних нуклеїнових кислот і векторів), а також послідовність амінокислот, фізико-хімічні та інші характеристики, що дають змогу їх ідентифікувати [161].
	С. 166.	С. 130.
	Пункт 11.2.6 Правил закріплює, що, якщо нова сполука, одержана шляхом використання штаму мікроорганізму, культури клітин рослин чи тварин, то слід навести відомості про спосіб біосинтезу за участю мікроорганізму, культури клітин рослин чи тварин, дані про нього, а у випадку необхідності – і про його депонування [63]. В п. 11.2.9 Правил наголошується, що, якщо винахід є засобом для лікування, профілактики або діагностики певного захворювання, то наводять достовірні дані, що підтверджують його придатність для лікування, профілактики або діагностики зазначеного захворювання. Якщо є можливість, наводять відомості, які пояснюють вплив використання цього засобу на етіопатогенез захворювання. Бажано наводити відомості про клінічні випробування із зазначенням способу і дози приймання засобу, результати його випробування на гостру токсичність та спосіб складання рецептури [63]. Пункт 11.3.2 встановлює наступне: для об'єктів генетичної інженерії до формули винаходу включають послідовність нуклеотидів (для фрагментів нуклеїнових кислот) і опис фізичної карти (для рекомбінантних нуклеїнових кислот), а також послідовність амінокислот, фізико-хімічні та інші характеристики, що дають змогу її ідентифікувати, зокрема, походження (складові частини), фізичну карту із зазначенням генетичних маркерів і регуляторної ділянки, кон'югативність (для плазмід), ємкість вектора, спектр хазяїв (для векторів), послідовність нуклеотидів стороннього фрагмента нуклеїнової кислоти (структури гена) і назву речовини, що кодується (для рекомбінантних нуклеїнових кислот і фрагментів нуклеїнових кислот) [63].	Пункт 11.2.6 Правил вказує, що якщо нова сполука одержана з використанням штаму мікроорганізму, культури клітин рослин чи тварин, то слід навести відомості про спосіб біосинтезу за участю мікроорганізму, культури клітин рослин чи тварин, дані про нього, а за необхідності, і про його депонування. Пункт 11.2.9 Правил вказує, що якщо винахід є засобом для лікування, профілактики або діагностики певного захворювання, то наводять достовірні дані, що підтверджують його придатність для лікування, профілактики або діагностики зазначеного захворювання. За можливості, наводять відомості, які пояснюють вплив використання цього засобу на етіопатогенез захворювання. Бажано наводити відомості про клінічні випробування із зазначенням способу і дози приймання засобу, результати його випробування на гостру токсичність та спосіб складання рецептури. Пункт 11.3.2 встановлює наступне: «для об'єктів генетичної інженерії до формули винаходу включають послідовність нуклеотидів (для фрагментів нуклеїнових кислот) і опис фізичної карти (для рекомбінантних нуклеїнових кислот), а також послідовність амінокислот, фізико-хімічні та інші характеристики, що дають змогу її ідентифікувати, зокрема, походження (складові частини), фізичну карту із зазначенням генетичних маркерів і регуляторної ділянки, кон'югативність (для плазмід), ємкість вектора, спектр хазяїв (для векторів), послідовність нуклеотидів стороннього фрагмента нуклеїнової кислоти (структури гена) і назву речовини що кодується (для рекомбінантних нуклеїнових кислот і фрагментів нуклеїнових кислот)» [161].
	С. 166–167.	С. 131–132.
	Заслуговує на увагу перелік ознак, якими варто характеризувати штами мікроорганізмів. Так, п. 12.1 Правил встановлює, що для характеристики об'єкта винаходу «штам мікроорганізму, культура клітин рослин і тварин» використовують такі ознаки: 1. Для характеристики індивідуальних штамів мікроорганізмів, зокрема, використовують: – культурально-морфологічні характеристики із зазначенням температури вирощування та віку культури (характеристику вегетативних клітин, колоній, повітряного і субстрактного міцелію для мікроміцетів та актиноміцетів, стадії росту в рідкому	Єдиним доволі визначеним є перелік ознак, якими варто характеризувати штами мікроорганізмів. Пункт 12.1 Правил встановлює, що для характеристики об'єкта винаходу «штам мікроорганізму, культура клітин рослин і тварин» використовують такі ознаки: 12.1.1. Для характеристики індивідуальних штамів мікроорганізмів, зокрема, використовують: – культурально-морфологічні характеристики із зазначенням температури вирощування та віку культури (характеристику вегетативних клітин, колоній, повітряного і субстрактного міцелію для мікроміцетів та актиноміцетів, стадії росту в рідкому

середовищі для бактерій; дріжджів, мікроводоростей); – фізіолого-біохімічні характеристики (характерні метаболіти, відношення до температури, кисню, рН, використання джерел азоту та вуглецю); – хемо- та генотаксономічну характеристику; – каріологічну характеристику (для еукаріот); – маркерні характеристики: генетичну, антигенну, біохімічну, фізіологічну; – біотехнологічну характеристику: назву корисної речовини, яку виробляє штам, або інше призначення штаму із зазначенням стабільності корисної властивості при тривалому культивуванні, рівень активності (продуктивності); – вірулентність, антигенну структуру, імуногенність, серологічні особливості, онкогенність, чутливість до антибіотиків, антагоністичні властивості (для штамів мікроорганізмів медичного та ветеринарного призначення); – характеристику батьківських штамів (партнерів), принцип гібридизації (для штамів гібридних мікроорганізмів). Використовують також й інші характеристики, що дозволяють ідентифікувати індивідуальні штами мікроорганізмів.	середовищі для бактерій; дріжджів, мікроводоростей); фізіолого-біохімічні характеристики (характерні метаболіти, відношення до температури, кисню, рН, використання джерел азоту та вуглецю); хемо- та генотаксономічну характеристику; каріологічну характеристику (для еукаріот); маркерні характеристики: генетичну, антигенну, біохімічну, фізіологічну; біотехнологічну характеристику: назву корисної речовини, яку виробляє штам, або інше призначення штаму із зазначенням стабільності корисної властивості при тривалому культивуванні, рівень активності (продуктивності); вірулентність, антигенну структуру, імуногенність, серологічні особливості, онкогенність, чутливість до антибіотиків, антагоністичні властивості (для штамів мікроорганізмів медичного та ветеринарного призначення); характеристику батьківських штамів (партнерів), принцип гібридизації (для штамів гібридних мікроорганізмів). Використовують також інші характеристики, що дають змогу ідентифікувати індивідуальні штами мікроорганізмів [161].
С. 167–168.	С. 132–133.
2. Для характеристики індивідуальних штамів культур клітин рослин або тварин, зокрема, використовують: – родовід культур; – число пасажів на час паспортизації; – стандартні умови вирощування; – культуральні властивості; – ростові (кінетичні) характеристики; – характеристику культивування в організмі тварини (для гібрида); – цитогенетичні (каріологічні) характеристики; – цитоморфологічні характеристики; – здатність до морфогенезу (для клітин рослин); – дані щодо приналежності до певного виду (для клітин тварин); – онкогенність (для культур клітин тварин, включаючи гібридоми); – маркерні характеристики: цитогенетичні, імунологічні, біохімічні, фізіологічні; – контамінаційні характеристики (найпростіші гриби, дріжджі, бактерії, мікоплазми, віруси); – біотехнологічні характеристики: назву і/або характеристику корисної речовини, яку продукує культура, чи інше призначення культури із зазначенням стабільності корисної властивості при тривалому культивуванні, вихід продукту в середовищі, рівень активності (продуктивності); – кріоконсерваційні характеристики та інші характеристики, що дають змогу ідентифікувати індивідуальні штами культури клітин рослин або тварин.	12.1.2. Для характеристики індивідуальних штамів культур клітин рослин або тварин, зокрема, використовують: - родовід культур; - число пасажів на час паспортизації; - стандартні умови вирощування; - культуральні властивості; - ростові (кінетичні) характеристики; - характеристику культивування в організмі тварини (для гібрида); - цитогенетичні (каріологічні) характеристики; - цитоморфологічні характеристики; - здатність до морфогенезу (для клітин рослин); - дані щодо приналежності до певного виду (для клітин тварин); - онкогенність (для культур клітин тварин, включаючи гібридоми); - маркерні характеристики: цитогенетичні, імунологічні, біохімічні, фізіологічні; - контамінаційні характеристики (найпростіші гриби, дріжджі, бактерії, мікоплазми, віруси); - біотехнологічні характеристики: назву і/або характеристику корисної речовини, яку продукує культура, чи інше призначення культури із зазначенням стабільності корисної властивості при тривалому культивуванні, вихід продукту в середовищі, рівень активності (продуктивності); - кріоконсерваційні характеристики та інші характеристики, що дають змогу ідентифікувати індивідуальні штами культури клітин рослин або тварин [161].
С. 168.	С. 133.
3. Для характеристики консорціумів мікроорганізмів, культур клітин рослин і тварин додатково до зазначених для індивідуальних штамів ознак, зокрема, використовують: походження (джерело виділення), фактор і умови адаптації та селекції, таксономічний склад, подільність, число і домінуючі компоненти, культурально-морфологічні і фізіолого-біохімічні ознаки індивідуальних компонентів, типи і фізіологічні особливості консорціуму в цілому, співвідношення і заміність штамів, характеристики	12.1.3. Для характеристики консорціумів мікроорганізмів, культур клітин рослин і тварин додатково до зазначених для індивідуальних штамів ознак, зокрема, використовують: походження (джерело виділення), фактор і умови адаптації та селекції, таксономічний склад, подільність, число і домінуючі компоненти, культурально-морфологічні і фізіолого-біохімічні ознаки індивідуальних компонентів, типи і фізіологічні особливості консорціуму в цілому, співвідношення і заміність штамів, характери-

	нових індивідуальних штамів та інші характеристики, що дають змогу їх ідентифікувати [63].	стики нових індивідуальних штамів та інші характеристики, що дають змогу їх ідентифікувати [161].
	С. 169.	С. 133–134.
	Однак, прописування законодавцем усіх аспектів складання формули винаходу лише для штамів мікроорганізмів видається нам вкрай негативним моментом. Адже результатом діяльності у сфері генетичної інженерії є не лише штамми мікроорганізмів чи культури клітин рослин чи тварин, а й біологічний матеріал макрорівня чи навколомолекулярного рівня організації. Тому нами пропонується узагальнити національний досвід патентування біотехнологічних винаходів, всебічно дослідити позитивні та негативні аспекти видачі патентів на винаходи в сфері біотехнології в іноземних державах і виробити рекомендації щодо складання формул винаходів для усіх можливих генетично модифікованих продуктів. Слободян переписує дисертацію разом із чужим оціночним судженням: «видається нам вкрай негативним моментом.». Слободян пише «Тому нами пропонується узагальнити національний досвід», нібито це саме вона робить якийсь аналіз і щось там пропонує, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	Проте, зважаючи на безпосередній об'єкт нашого дослідження – генетично модифікований продукт, прописування законодавцем усіх аспектів складання формули винаходу лише для штамів мікроорганізмів видається нам вельми негативним моментом. Адже, результатом діяльності у сфері генетичної інженерії є не лише штамми мікроорганізмів чи культури клітин рослин чи тварин, а й біологічний матеріал макрорівня чи навколомолекулярного рівня організації. Тому, нами пропонується узагальнити національний досвід патентування біотехнологічних винаходів, вивчити в усіх позитивних та негативних аспектах досвід іноземних держав і, все-таки, виробити рекомендації по складанню формули винаходів для усіх можливих генетично модифікованих продуктів.
	С. 169.	С. 135–136.
	З огляду на об'єкт нашого дослідження важливим є аналіз п. 12.2.4 Правил, в якому вказується, що можливість одержання штаму мікроорганізму, культури клітин рослин чи тварин підтверджується шляхом опису способу його одержання таким чином, щоб фахівець у відповідній галузі міг реалізувати винахід за описом або наданням відомостей про депонування штаму мікроорганізму в офіційній колекції – депозитарії [63]. При цьому дата депонування має передувати даті подання заявки, а якщо заявлено пріоритет, то даті її пріоритету. Отже, вимога достатності розкриття винаходу в процесі набуття прав на нього як на національному, так й на міжнародному рівні визначається приблизно однаково. Полягає вона в тому, щоб опис винаходу до патенту розкривав винахід достатньо ясно і з повнотою, необхідною для його здійснення фахівцем у даній галузі техніки. Слободян пише «Отже», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	Важливим для нашого дослідження є і аналіз п. 12.2.4 Правил. У ньому вказується, що «можливість одержання штаму мікроорганізму, культури клітин рослин чи тварин підтверджується шляхом опису способу його одержання таким чином, щоб фахівець у відповідній галузі міг реалізувати винахід за описом або наданням відомостей про депонування штаму мікроорганізму в офіційній колекції – депозитарії. При цьому дата депонування має передувати даті подання заявки, а якщо заявлено пріоритет, то даті її пріоритету». Не вдаючись у подробиці щодо депонування (адже для них в нас визначено окреме місце в структурі дійсного дослідження), хотілось би здійснити аналіз поняття «достатності» розкриття суті винаходу. Отож, вимога достатності розкриття винаходу в процесі набуття прав на нього як на національному, так і на міжнародному рівні визначається приблизно однаково. Полягає вона в тому, щоб опис винаходу до патенту розкривав винахід достатньо ясно і з повнотою, достатньою для його здійснення фахівцем у даній галузі техніки.
	С. 169–170.	С. 136–137.
	Однак, є ряд питань, які потребують свого розгляду. Одним з них є те, з якого моменту вважається, що заявник володіє необхідною кількістю даних для виконання умови «достатнього розкриття», щоб воно вважалось не занадто раннім чи занадто пізнім. Так, патентна заявка, яка не містить достатнього підтвердження заявленої технічної ефективності,	Основне і проблемне питання полягає в тому, в який момент часу заявник володіє достатньою кількістю даних для виконання умови «достатнього розкриття», щоб воно вважалось не занадто раннім чи занадто запізненим. Так, патентна заявка, що заповнена надто рано і головним чином на основі передбачень, без достатнього підтвердження заявленої технічної ефек-

має вкрай слабкі шанси на отримання патенту. При цьому, такий патент може бути оскаржений третьою особою, оскільки «недостатність розкриття» є однією із причин оспорування. З іншого боку, затягування даного процесу заявником з метою збору достатньої кількості необхідних даних також не є виходом, оскільки інша особа може його випередити. У сфері біотехнології проблема терміну подання заявки набула неабиякої актуальності. З метою вирішення проблеми достатності розкриття заявка повинна містити хоча б один приклад придатності винаходу, який повинен підтвердити заявлений технічний ефект в тій мірі, аби він міг бути визнаний таким, що заслуговує на довіру. Це може бути експеримент, проведений <i>in vitro</i> і який надає попередні докази терапевтичної ефективності та в подальшому підтверджений на практиці.	тивності, має вкрай слабкі шанси на отримання патенту. При цьому, такий патент може бути оспорований третьою особою, оскільки «недостатність розкриття» є однією із причин оспорування. З іншого боку, у ситуації коли заявник надто довго вчікує, намагаючись зібрати достатню кількість підтверджуючих даних, подавати заявку може стати вже надто пізно, адже інша особа може його випередити. У сфері генетичної інженерії проблема терміну подання заявки набула неабиякої актуальності. Основна ціль полягає в тому, щоби якомога швидше захистити генетично модифіковані продукти методом патентування. Зважаючи на актуальність вказаного питання, Європейське патентне відомство прийняло рішення, що для виконання умови про достатність розкриття замало просто описати передбачуваний технічний ефект сполуки або формули лікарського засобу (рішення № Т 609/02, комплекс АР-1 інституту біотехнологічних досліджень імені Солка). Для вирішення проблеми достатності розкриття заявка повинна містити хоча б один приклад придатності винаходу, який повинен підтвердити заявлений технічний ефект настільки, щоби він міг бути визнаний як заслуговуючим довіря. Це може бути експеримент, проведений <i>in vitro</i> і такий, що надає попередні докази терапевтичної ефективності, в подальшому підтверджений в реальності.
С. 170.	С. 137–138.
У практичній діяльності біотехнологічних компаній це означає, що всі дані та результати, доступні на момент заповнення заявки, – навіть якщо вони отримані в результаті експериментів, проведених <i>in vitro</i>, – мають бути включені в патентну заявку. Це – єдиний можливий варіант зберегти можливість наступного доповнення даних, які зможуть підтвердити заявлений ефект.	У практичній діяльності біотехнологічних компаній це означає, що всі дані і результати, доступні на момент заповнення заявки, – навіть якщо вони отримані в результаті експериментів, проведених <i>in vitro</i> – мають бути включені в патентну заявку. Це – єдиний можливий варіант зберегти можливість наступного доповнення даних, які зможуть підтвердити заявлений ефект.
С. 170.	С. 138.
Так, відповідно до п. 7 ст. 12 Закону України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі» опис винаходу (корисної моделі) повинен викладатися у визначеному порядку і розкривати суть винаходу (корисної моделі) настільки ясно і повно, щоб його зміг здійснити фахівець у зазначеній галузі [34]. Порядок розташування абзаців у дисертації Слободян – такий самий, як і в дисертації Москалюк, що свідчить про свідоме переписування чужого тексту. Плагіат.	Пункт 7 ст. 12 Закону України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі», що звучить як «опис винаходу (корисної моделі) повинен викладатися у визначеному порядку і розкривати суть винаходу (корисної моделі) настільки ясно і повно, щоб його зміг здійснити фахівець у зазначеній галузі» [76], дозволяє стверджувати дисертанту про застосовуваність в національному патентному законодавстві саме вимог «класичної достатності».
С. 170–171.	С. 139.
Важливе значення для патентування біотехнологічних винаходів має інститут реєстрації (депонування) біологічного матеріалу. Вказана реєстрація біологічного матеріалу в різних колекціях спочатку призначалась для вивчення і систематизації флори і фауни, але пізніше вона виявилась досить корисною не тільки в науковому, а й технічному плані. Иде мова про те, що патентування мікроорганізмів зіткнулося з проблемою їхнього адекватного опису в матеріалах заявки на патент на винахід: детальний опис невиправдано обтяжував матеріали заявки і при цьому не зав-	Важливою складовою частиною права на патент в сфері генетичної інженерії має інститут реєстрації (депонування) біологічного матеріалу. Вказана реєстрація біологічного матеріалу в різних колекціях спочатку призначалась для вивчення і систематизації флори і фауни, але пізніше вона виявилась досить корисною не тільки в науковому, а й технічному плані. Идетсья про те, що патентування мікроорганізмів зіштовхнулося з проблемою їхнього адекватного опису в матеріалах заявки на патент на винахід: детальний опис захращував та відволікав увагу в матеріалах заявки і

жди адекватно міг відобразити суть мікроорганізму. Вказана проблема була вирішена шляхом введення інституту депонування. У процедурі патентування винаходів, що стосуються штамів мікроорганізмів, культур клітин рослин та тварин або способів, в яких вони використовуються, з метою повного розкриття суті винаходів необхідно забезпечити вільний доступ суспільства до відповідного штаму мікроорганізму, культури клітин рослин і тварин. Слободян переписала чужий текст, видаливши джерело. Плагіат.	при цьому все одно не завжди адекватно міг відобразити суть мікроорганізму. Вказана проблема була вирішена доволі оригінальним чином – введення інституту депонування, суть якого представляємо нижче. У процедурі патентування винаходів, що стосуються штамів мікроорганізмів, культур клітин рослин та тварин, або способів, в яких вони використовуються, для повного розкриття суті винаходів необхідно забезпечити вільний доступ суспільства до відповідного штаму мікроорганізму, культури клітин рослин і тварин [205, с. 184].
С. 171. Необхідність депонування біологічного матеріалу не просто заміняє його детальний опис у заявці на патент, але, насамперед, виступає в якості вимоги, що полягає в підтвердженні популярності і фактичній доступності для громадськості цього матеріалу на момент подачі заявки. Слободян переписала чужий текст, видаливши джерело. Слободян неправильно замінила слова «як вимога» на «в якості вимоги» – така заміна є неграмотною. Плагіат.	С. 140. Необхідність депонування біологічного матеріалу не просто заміняє його детальний опис у заявці на патент, але, насамперед, виступає як вимога, що полягає в підтвердженні популярності і фактичній доступності для громадськості цього матеріалу на момент подачі заявки [223, с. 41].
С. 171. Правилами складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель, зокрема, п. 12.2.4 встановлюється: заявники підтверджують можливість одержання штаму мікроорганізму, культури клітин рослин чи тварин шляхом опису способу його одержання таким чином, щоб фахівець у відповідній галузі міг реалізувати винахід за описом або наданням відомостей про депонування штаму мікроорганізму в офіційній колекції – депозитарії [63].	С. 140. Наведена вище норма увійшла до патентних законодавств багатьох країн, знайшла свою реалізацію ця норма і в законодавстві України. Правилами складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель, зокрема п. 12.2.4 встановлюється: заявник(ки) «можливість одержання штаму мікроорганізму, культури клітин рослин чи тварин підтверджують шляхом опису способу його одержання таким чином, щоб фахівець у відповідній галузі міг реалізувати винахід за описом або наданням відомостей про депонування штаму мікроорганізму в офіційній колекції – депозитарії» [161].
С. 171. Із викладеного випливає дві можливості інформування та доступу суспільства до біологічного матеріалу: 1) шляхом опису способу його одержання таким чином, щоб спеціаліст у відповідній галузі міг реалізувати винахід за описом; 2) через наявність відповідно оформленого документа про його депонування. Оскільки перша альтернативна процедура не вимагає особливих пояснень, то наша увага буде в більшій мірі зосереджена на процедурі депонування та її правового забезпечення. Слободян пише «Із викладеного випливає» та «наша увага буде...», нібито це саме вона щось там аналізувала та обіцяє аналізувати далі, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	С. 140. Із викладеного вище випливає дві можливості інформування та доступу суспільства до біологічного матеріалу – 1) шляхом опису способу його одержання таким чином, щоб спеціаліст у відповідній галузі міг реалізувати винахід за описом; 2) наявністю відповідно оформленого документа про його депонування. Оскільки перша альтернативна процедура не вимагає особливих пояснень, то наша увага буде більше стосуватися процедури депонування та її правового забезпечення.
С. 171–172.	С. 140–141.

Депонування штаму мікроорганізмів – це передача його депозитарію, який реєструє та перевіряє життєздатність штаму, його мікробіологічну чистоту, забезпечує довгострокове гарантоване зберігання (протягом 30 років), видає свідоцтва про депонування і життєздатність штамів, а також зразки зацікавленим особам на відповідні запити тощо. На міжнародному рівні процедуру депонування та міжнародне визнання депонування мікроорганізмів визначає вже згаданий нами Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури, що був підписаний 28 квітня 1977 р. Слободян переписала чужий текст, видаливши всі джерела. Плагіат.	Депонування штаму мікроорганізмів – це передача його депозитарію, який реєструє та перевіряє життєздатність штаму, його мікробіологічну чистоту, забезпечує довгострокове гарантоване зберігання (протягом 30 років), видає свідоцтва про депонування і життєздатність штамів, а також зразки зацікавленим особам на відповідні запити тощо [153]. На міжнародному рівні процедуру депонування та міжнародне визнання депонування мікроорганізмів визначає Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури, що був підписаний 28 квітня 1977 р. [22]. Редакційні зміни вносились в нього у 1980 році.
С. 172–173.	С. 142–143.
Україна приєдналася до Будапештського договору у 1997 році. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про державну систему депонування штамів мікроорганізмів» від 12 жовтня 1994 р за № 705 створено систему державних депозитаріїв, що функціонують при різних міністерствах і відомствах, зокрема, при Національній академії наук, Міністерстві охорони здоров'я, Міністерстві аграрної політики та продовольства [77]. У рамках виконання рішень уряду: — розроблено необхідні нормативні документи, що регулюють процедуру депонування; — реалізовано основні функції депозитаріїв шляхом постійного поповнення і гарантованого збереження і підтримки генофонду депозитів; — систематизовано інформацію про сучасні методи збереження мікроорганізмів різних таксономічних груп, підготовлено відповідні методики і методичні рекомендації, впроваджено ефективні методи довгострокового збереження культур; — сформовано необхідну матеріально-технічну базу депозитаріїв для забезпечення, вивчення і контролю властивостей депонованих мікроорганізмів; — проведено ревізію наявних в різних установах України життєздатних штамів, ведеться реєстр промислових штамів мікроорганізмів з метою виробництва біологічних препаратів для використання у ветеринарній медицині; — складено зведений каталог основного фонду епідеміологічно важливих штамів; — створено умови для ефективного забезпечення промислових підприємств і діагностичних лабораторій стандартними зразками штамів мікроорганізмів як ветеринарного, так і медичного використання [77].	Україна приєдналася до Будапештського договору у 1997 році. Відповідно до постанов Кабінету Міністрів України «Про державну систему депонування штамів мікроорганізмів» від 12 жовтня 1994 р за № 705 і «Про розвиток державної системи депонування штамів мікроорганізмів» від 17 серпня 1998 р. за № 1309 створено систему державних депозитаріїв, що функціонують при різних міністерствах і відомствах, зокрема, при Національній академії наук України, Академії медичних наук України, Міністерства аграрної політики України. У рамках виконання рішень уряду: — розроблено необхідні нормативні документи, що регулюють процедуру депонування; — реалізовано основні функції депозитаріїв шляхом постійного поповнення і гарантованого збереження і підтримки генофонду депозитів; — систематизовано інформацію про сучасні методи збереження мікроорганізмів різних таксономічних груп, підготовлено відповідні методики і методичні рекомендації, впроваджено ефективні методи довгострокового збереження культур; — сформовано необхідну матеріально-технічну базу депозитаріїв для забезпечення, вивчення і контролю властивостей депонованих мікроорганізмів; — проведено ревізію наявних у різних установах України життєздатних штамів, ведеться реєстр промислових штамів мікроорганізмів з метою виробництва біологічних препаратів для використання у ветеринарній медицині; — складено зведений каталог основного фонду епідеміологічно важливих штамів; — створено умови для ефективного забезпечення промислових підприємств і діагностичних лабораторій стандартними зразками штамів мікроорганізмів як ветеринарного, так і медичного використання [1, с. 29].
С. 173.	С. 143–144.
Постановою Кабінету Міністрів «Про державну систему депонування штамів мікроорганізмів» від 12 жовтня 1994 р. за № 705 також визначено національні депозитарії, що проводять депонування штамів мікроорганізмів з метою патентної процедури. На сьогодні в Україні для цілей патентної процедури визначено 3 офіційні депозитарії: — для непатогенних груп мікроорганізмів – депозитарій Інституту мікробіології та вірусології;	Постановою Кабінету Міністрів від 12 жовтня 1994 р. за № 705 також визначено національні депозитарії, що проводять депонування штамів мікроорганізмів з метою патентної процедури. Зараз в Україні для цілей патентної процедури визначено 3 офіційні депозитарії: — для непатогенних штамів мікроорганізмів – колекція Інституту мікробіології та вірусології Національної академії наук України,

– для патогенних для людини груп мікроорганізмів – депозитарій Київського науково-дослідного Інституту епідеміології та інфекційних хвороб; – для патогенних для тварин груп мікроорганізмів – депозитарій Київського філіалу Державного науково-дослідного контрольного інституту вет-препаратів і кормових добавок [77].	– для штамів-збудників захворювань людини – колекція Київського науково-дослідного Інституту епідеміології та інфекційних хвороб Міністерства охорони здоров'я України, – для штамів-збудників захворювань тварин – колекція Державного науково-контрольного Інституту біотехнології і штамів мікроорганізмів Міністерства аграрної політики України [195].
С. 173.	С. 144.
На сьогоднішній день можна стверджувати, що система депонування мікроорганізмів в Україні перебуває на завершальній стадії свого становлення. Проте проголошення євроінтеграційних процесів вимагає посиленої уваги до вказаної системи і приведення її у відповідність до вимог законодавства Європейського Союзу. Зокрема, вимагають свого вирішення питання, які стосуються обмеження поширення похідних депонованих штамів, дій депозитарію у випадках, коли однаковий штам подають на депонування різні особи, а також коли депозитор і патентоволоділець є різними особами або депонований штам не відповідає встановленому виду та інші.	З моменту введення в дію вказаних постанов Кабінету Міністрів України, та завдяки практичній реалізації передбачених ними положень, на сьогоднішній день можна з певністю визнати, що система депонування мікроорганізмів перебуває на завершальній стадії свого становлення. Проте, проголошення євроінтеграційних процесів в Україні вимагає посиленої уваги до вказаної системи і приведення її у повну відповідність до вимог законодавства Європейського Союзу. Усе вищезазначене допомогло окреслити ряд проблем, що потребують негайного їх вирішення. Зокрема, питання стосуються обмеження поширення похідних депонованих штамів, дій депозитарію у випадку, якщо той самий штам подають на депонування різні особи, а також наслідків ситуації, коли депозитор і патентоволоділець є різними особами, або депонований штам не відповідає установленому виду, а також деякі інші питання.
С. 174.	С. 144–145.
Слід зазначити, що міжнародні договори, зокрема Будапештський договір, не дає визначення поняття терміну «мікроорганізм», допускаючи, в принципі, депонування будь-якого біологічного матеріалу (одноклітинних і багатоклітинних організмів, бактерій, грибків, клітин рослин і тварин, ембріонів, насіння, векторів, плазмід тощо) [13]. Інструкція до Договору про патентну кооперацію, Інструкція до ЄПК і Директива 98/44/ЄС (ст. 13) замість поняття «мікроорганізм» використовують поняття «біологічний матеріал» [37; 138; 136]. Питання про створення в Україні умов для розширення переліку депонованого біологічного матеріалу, зокрема, культур клітин та тканин рослин, тварин і людини, генно-інженерних конструкцій, є на даний момент досить актуальним. У зв'язку з цим необхідно термін «мікроорганізм» замінити на термін «біологічний матеріал» та запровадити його використання в українських нормативно-правових документах щодо процедури депонування. Слободян пише, що «необхідно» щось там замінити, нібито це саме вона щось там аналізувала та тепер пропонує, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	Серед визначальних моментів приведення у відповідність законодавства України із європейським законодавством першочерговим є термінологічний апарат. Слід зазначити, що міжнародні договори, зокрема Будапештський договір, не визначає поняття терміну «мікроорганізм», тим самим, в принципі, допускаючи депонування будь-якого біологічного матеріалу (одноклітинних і багатоклітинних організмів, бактерій, грибків, клітин рослин і тварин, ембріонів, насіння, векторів, плазмід і т. д.). Інструкція до РСТ, Інструкція до ЄПК і Директива 98/44/ЄС (ст. 13) замість поняття «мікроорганізм» використовують поняття «біологічний матеріал». Питання про створення в Україні умов для розширення переліку депонованого біологічного матеріалу, зокрема, культур клітин та тканин рослин, тварин і людини, генно-інженерних конструкцій, є на даний момент досить актуальним. У зв'язку з цим, нами пропонується термін «мікроорганізм» замінити на термін «біологічний матеріал» та запровадити його використання в українських нормативно-правових документах щодо процедури депонування.
С. 174–175.	С. 145.
В практиці європейських держав з приводу процедури депонування можна спостерігати створення єдиного органу зі статусом Міжнародного органу депонування, в якому здійснюється депонування усіх видів біологічного матеріалу, у зв'язку з тим, що в національній системі депонування є певне розрізнення органів, що здійснюють депонування	В практиці європейських держав, щодо процедури депонування, можна спостерігати створення єдиного органу із статусом Міжнародного органу депонування, в якому здійснюється депонування усіх видів біологічного матеріалу. У зв'язку з тим, що в національній системі депонування є певне розрізнення органів, що здійснюють депонування

за видами депонованого матеріалу (гепатогенні для людини і/або тварин, непатогенні для рослин або фітопатогенні мікроорганізми; мікроорганізми, патогенні для людини; мікроорганізми патогенні для тварин), та, на жаль, є певні види біологічного матеріалу, що не охоплені повноваженнями національних депозитаріїв. Серед них можна назвати культури клітин рослин і тварин, макроскопічні гриби та інші. На відміну від депонування мікробіологічного матеріалу, відомості про зареєстровані в банках даних нуклеотидні та амінокислотні послідовності не є необхідними під час патентування генів і протеїнів, оскільки такі послідовності наводяться безпосередньо в матеріалах патентної заявки. В цілому реєстрація матеріалу молекулярного рівня сприяє розвитку наукових досліджень, оскільки такі банки даних є необхідними під час оцінки патентоздастності біологічного матеріалу молекулярного рівня, оскільки дані, що в них містяться, характеризують рівень техніки в даній сфері. Слободян переписала чужий текст, видаливши джерело. Плагіат.	за видами депонованого матеріалу (гепатогенні для людини і/або тварин, непатогенні для рослин або фітопатогенні мікроорганізми; мікроорганізми, патогенні для людини; мікроорганізми патогенні для тварин), та, на жаль, є певні види біологічного матеріалу, що не охоплені повноваженнями національних депозитаріїв. Серед них можна назвати культури клітин рослин і тварин, макроскопічні гриби та інші. На відміну від депонування мікробіологічного матеріалу, відомості про зареєстровані в банках даних нуклеотидні та амінокислотні послідовності не є необхідними при патентуванні генів і протеїнів, оскільки такі послідовності приводяться безпосередньо в матеріалах патентної заявки. В основному, реєстрація матеріалу молекулярного рівня служить розвитку наукових досліджень [167, с. 43]. Цей факт дозволяє стверджувати, що такі банки даних виявляються необхідними при оцінці патентоспроможності біологічного матеріалу молекулярного рівня, оскільки дані, що в них містяться характеризують рівень техніки в даній сфері.
С. 175.	С. 145.
Прийняття норми щодо необов'язковості депонування біологічного матеріалу молекулярного рівня, на нашу думку, не стимулює винахідників здійснювати подібного роду депонування. У зв'язку з цим варто ввести систему стимулювання такого депонування. Слободян пише «на нашу думку» та «варто ввести систему», нібито це вона щось проаналізувала, має свою думку та щось там пропонує, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	Поміщення норми щодо необов'язковості депонування біологічного матеріалу молекулярного рівня, на нашу думку, не стимулює винахідників здійснювати подібного роду депонування. У зв'язку з цим, нами пропонується ввести систему стимулювання такого депонування.
С. 180–181.	С. 124.
2. Необхідно закріпити наступну норму: «Продукт як об'єкт технології – це матеріальний об'єкт як результат діяльності людини. Таким продуктом, зокрема, може бути пристрій, механізм, система (комплекс) взаємодіючих пристроїв, споруда, виріб, речовина, біологічний матеріал мікро-, макро- та молекулярного рівнів організації, включаючи матеріал біологічного походження, що не містить генетичної інформації». 3. Варто передбачити норму наступного змісту: «Патентна охорона не поширюється на такі об'єкти технології: відкриття; наукові теорії та математичні методи; результати художнього конструювання; плани, правила і методи інтелектуальної діяльності; комп'ютерні програми; просте представлення інформації; компонування (топографії) інтегральних мікросхем. Слободян робить вигляд, що нібито це вона пропонує внести зміни до законодавства, а насправді переписує чужу дисертацію.	Пункт 2.3.1 викласти у такій редакції: «Продукт як об'єкт технології – це матеріальний об'єкт як результат діяльності людини. Таким продуктом, зокрема, може бути пристрій, механізм, система (комплекс) взаємодіючих пристроїв, споруда, виріб, речовина, біологічний матеріал мікро-, макро- та молекулярного рівнів організації, включаючи матеріал біологічного походження, що не містить генетичної інформації». Пункт 2.4 викласти у такій редакції: Відповідно до частини 4 статті 6 Закону патентна охорона не поширюється на такі об'єкти технології: відкриття; наукові теорії та математичні методи; результати художнього конструювання; плани, правила і методи інтелектуальної діяльності; комп'ютерні програми; просте представлення інформації; компонування (топографії) інтегральних мікросхем.

	Нахабний плагіат.	
С. 181.		С. 124.
	Людський організм на різних стадіях його формування та розвитку, а також просте виявлення одного з його елементів, у тому числі послідовності або часткової послідовності гена, вважається відкриттям, тому на нього не поширюватиметься правова охорона. Це положення не застосовується до винаходу, об'єктом якого є елемент людського організму, відокремлений від нього або отриманий інакше з допомогою технічного способу, включаючи послідовність чи часткову послідовність гена, якщо навіть структура цього елемента є ідентичною структурі природного елемента.	Людський організм на різних стадіях його формування та розвитку, а також просте виявлення одного з його елементів, у тому числі послідовності або частини послідовності гена вважається відкриттям, тому на нього не поширюватиметься правова охорона згідно Закону. Це положення не впливає на придатність для набуття права на винахід (корисну модель), об'єктом якого є частина людського організму, відокремлена від нього або одержана інакше із застосуванням технічного процесу, включаючи послідовність чи часткову послідовність гена, якщо навіть структура цієї частини ідентична структурі природної частини.
С. 181.		С. 124–125.
	4. Необхідно закріпити наступне положення: «До об'єктів, на які поширюються виключення із патентоздатності належать: – винаходи, публікація чи використання яких суперечили би суспільному порядку, принципам гуманності та моралі; – сорти рослин та породи тварин, а також суто біологічні способи виведення рослин або тварин; – зародкові клітини людини, а також способи отримання химер з клітин зародка чи поліпотентних клітин людини і тварини; – методи хірургічного або терапевтичного лікування організму людини або тварини. Слободян робить вигляд, що нібито це вона пропонує внести зміни до законодавства, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	Пункт 2.5 викласти у такій редакції: До об'єктів, на які поширюються виключення із патентоспроможності належать: винаходи, публікація чи використання яких протирічили би суспільному порядку, принципам гуманності і моралі; сорти рослин та породи тварин, а також переважно біологічні способи виведення рослин або тварин. Це положення не застосовується до мікробіологічних способів та продуктів, отриманих цими способами. Новий сорт рослин, отриманий в результаті генетичної модифікації визначеного сорту рослини, виключається із патентної охорони, навіть якщо генетична модифікація обумовлена застосуванням біотехнологічного способу; методи хірургічного або терапевтичного лікування організму людини або тварини. Методи діагностики, що здійснюється на організмі людини або тварини, не вважаються промислово придатними винаходами в розумінні п. 1 ст. 6 Закону.
С. 181–182.		С. 125.
	До винаходів, публікація чи використання яких суперечать суспільному порядку, принципам гуманності та моралі, відносяться: а) способи клонування людських істот; б) способи модифікації генетичної цілісності клітин зародкової лінії людини; в) використання людських ембріонів в промислових або комерційних цілях, за винятком тих випадків, коли таке використання спрямоване на досягнення певних терапевтичних або діагностичних цілей, корисних для ембріонів; г) способи модифікації генетичної цілісності тварин, які можуть завдати їм страждань без будь-якої суттєвої медичної користі для людини або тварини, а також тварини, отримані з допомогою таких способів».	До винаходів, публікація чи використання яких протирічать суспільному порядку, принципам гуманності та моралі, відносяться: а) процеси репродуктивного клонування людей; б) процеси змінювання через зародкову лінію генетичної ідентичності людей; в) використання людських ембріонів для промислових або комерційних цілей; г) процесу змінювання генетичної ідентичності тварин, який може спричинити їх страждання без будь-якої суттєвої медичної користі для людей чи тварин, а також тварин, виведених унаслідок такого процесу.
С. 182.		С. 147.
	5. Необхідно викласти норму наступної редакції: «При цьому біологічний матеріал має бути депонований не пізніше дати, коли була подана заявка на винахід, у визнаній установі-депозитарії», оскільки Директива 98/44/ЄС, і ЄПК висувають умову депо-	Так, Директива 98/44/ЄС і ЄПК виставляє умову депонування «не пізніше дати подання заявки». При цьому національне законодавство вимагає щоб «дата депонування передувала даті подання заявки». Невідповідність вказаних норм стосуються

нування «не пізніше дати подання заявки» [136; 138]. При цьому національне законодавство вимагає щоб «дата депонування передувала даті подання заявки». Невідповідність вказаних норм стосується лише одного дня – дня самого подання заявки. Так, якщо і депонування, і подання заявки здійснюються в один і той же день, то за національним законодавством, на відміну від європейського, заявник вчиняє правопорушення. Слободян робить вигляд, що нібито це вона пропонує внести зміни до законодавства, а насправді переписує чужу дисертацію, переставивши місцями два шматки тексту. Нахабний плагіат.	лише одного дня – дня самого подання заявки. Так, якщо і депонування і подання заявки здійснюються в один і той же день, то за національним законодавством заявник допускає порушення. У тій же ситуації за європейським законодавством жодних порушень немає. У зв'язку з вищезазначеним, нами пропонується застосовувати саме європейський варіант формулювання вказаної норми. Це відкине будь-які колізії і вплине якісним чином на можливість використання прав заявника. У п. 12.2.4 Правил при цьому необхідно буде внести зміни і викласти останнє речення цього пункту у наступній редакції: «При цьому біологічний матеріал має бути депонований не пізніше дати, коли була подана заявка на винахід, у визнаній установі-депозитарії».
С. 182.	С. 149.
6. З метою подолання прогалини, що міститься в національному патентному праві з приводу ситуації неспівпадіння особи заявника із особою депозитора потрібно включити норму наступного змісту: «У випадках, коли штаб мікроорганізму чи інший біологічний матеріал був поміщений у депозитарій не заявником, а іншою особою, в заявці необхідно вказати ім'я та адресу депонента і надати доказ, що депонент уповноважив заявника посилатися на депонований біологічний матеріал в заявці і дав свою цілковиту згоду на те, щоб до депонованого матеріалу був здійснений широкий доступ відповідно до законодавства». Слободян робить вигляд, що нібито це вона пропонує внести зміни до законодавства, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	Для подолання прогалини, що міститься у національному патентному праві з приводу ситуації неспівпадіння особи заявника із особою депозитора, нами пропонується до п. 12.2.5 додати норму наступного змісту: «У випадках, коли штаб мікроорганізму чи інший біологічний матеріал був поміщений у депозитарій не заявником, а іншою особою, в заявці необхідно вказати ім'я та адресу депонента і надати доказ, що депонент уповноважив заявника посилатися на депонований біологічний матеріал в заявці і дав свою повну згоду на те, щоб до депонованого матеріалу був здійснений широкий доступ у відповідності з законодавством».
С. 182–183.	С. 8–9.
7. Потрібно передбачити, що для характеристики трансгенних рослин чи тварин, зокрема, використовують: - призначення; - походження і спосіб отримання; - таксономічну приналежність; - корисну властивість; - особливості генотипу та/або фенотипу; - особливості генетичної конструкції, яку містить рослина або тварина; - особливості структурних елементів рослини або тварини; - відомості про корисну речовину, яку містить рослина або тварина; - особливості розмноження; - стабільність збереження корисної властивості. Слободян робить вигляд, що нібито це вона пропонує внести зміни до законодавства, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	4) визначено особливості змісту заявки на винахід щодо трансгенних рослин і тварин, які полягають у тому, що для характеристики трансгенних рослин і тварин необхідно використовувати: призначення; походження і спосіб отримання; таксономічну приналежність; корисну властивість; особливості генотипу та/або фенотипу; особливості генетичної конструкції, яку містить рослина або тварина; особливості структурних елементів рослини або тварини; відомості про корисну речовину, яку містить рослина або тварина; особливості розмноження; стабільність збереження корисної властивості;
С. 183.	С. 134–135.
Необхідно зауважити, що:	Наведемо приклад:

якщо об'єкт заявника стосується штаму мікроорганізму, то, безумовно, йдеться про приналежність до класу мікробіотехнологій, тому йому необхідно буде користуватися п. 12.1.1 Правил; якщо об'єкт заявника стосується, наприклад, вектору, то йде мова про приналежність до класу молекулярних біотехнологій, тому йому необхідно буде користуватись правилами, закріпленими у п. 11.3.2 Правил; якщо ж об'єкт заявника стосується трансгенної рослини, то йдеться про приналежність до класу макробіотехнологій, тому йому необхідно буде користуватись п. 12.1.4 Правил;	якщо об'єкт заявника стосується штаму мікроорганізму, то безумовно йдеться про приналежність до класу мікробіотехнологій, тому йому необхідно буде користуватися п. 12.1.1 Правил; якщо об'єкт заявника стосується, наприклад, вектору, то йдеться про приналежність до класу молекулярних біотехнологій, тому йому необхідно буде користуватись правилами, що поміщені у п. 11.3.2 Правил; якщо ж об'єкт заявника стосується трансгенної рослини, то йдеться про приналежність до класу макробіотехнологій, тому йому необхідно буде користуватись п. 12.1.4 Правил.
С. 183–184.	С. 150–151.
Так, Апеляційна палата ЄПВ у своєму рішенні зазначила, що вимоги, у яких спеціальні сорти рослин не заявлені індивідуально, не виключаються з патентоздатності відповідно до ст. 53 (b), навіть незважаючи на те, що вони, можливо, охоплюють сорт рослин [69]. Основні положення щодо розходження між сортом рослини і власне генетично модифікованою рослиною Апеляційна палата ЄПВ сформулювала наступним чином. Відповідно до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин сорт рослини визначається усім своїм генотипом. Способи отримання такої рослини не дозволяють виділити з неї окремі ознаки і ввести їх заданим чином в іншу рослину. Генна інженерія, при цьому, дозволяє виділити з будь-якого організму ген, відповідальний за прояв визначеної ознаки, і ввести його в рослину, що в результаті буде визначатися саме введенням геном, тобто частиною генотипу.	<...> Так, нагадаємо, що Апеляційна палата ЄПВ розширеного складу у своєму рішенні вказала, що: «Домагання, у яких спеціальні сорти рослин не заявлені індивідуально, не виключаються з патентоспроможності відповідно до ст. 53 (b), навіть незважаючи на те, що вони, можливо, охоплюють сорт рослин» [269, с. 14]. Основні положення щодо розходження між сортом рослини і генетично модифікованою рослиною як такою Апеляційна палата сформулювала наступним чином: Відповідно до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин (UPOV), сорт рослини визначається усім своїм генотипом. Способи отримання такої рослини не дозволяють виділити з неї окремі ознаки і ввести їх заданим чином в іншу рослину. Генна інженерія, при цьому, дозволяє виділити з будь-якого організму ген, відповідальний за прояв визначеної ознаки, і ввести його в рослину, що в результаті буде відзначатися саме введенням геном, тобто частиною генотипу.
С. 184.	С. 151.
Це дозволяє підсумувати, що генний інженер здійснюватиме свою діяльність на особині конкретного сорту, а цим він може порушити права власника патенту на новий сорт рослини за умови, що майнові права на цей об'єкт для патентовласника є чинними. У подібну ситуацію може потрапити й селекціонер за умови, що в своїй діяльності він використовуватиме трансгенну рослину з метою виведення нового сорту рослин. Слободян пише «Це дозволяє підсумувати», нібито це вона щось аналізувала і тепер робить підсумок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Так, виходячи із вищесказаного, можна припустити, що генний інженер працюватиме не з абстрактною рослиною, що не відноситься до жодного сорту і на її основі створюватиме трансгенну рослину. Безумовно, це твердження є нелогічним. Це дозволяє підсумувати, що генний інженер буде проводити свою діяльність на особині конкретного сорту, а цим він може порушити права власника патенту на новий сорт рослин, якщо безумовно майнові права на цей об'єкт для патентовласника є чинними. У подібну ситуацію може потрапити і селекціонер, при умові, що у своїй діяльності він використовуватиме трансгенну рослину для виведення нового сорту рослин. Тобто, наочним є можливість перекриття прав одними власниками патентів на права інших власників.
С. 184–185.	С. 151–152.
Необхідність врегулювання подібного роду конфліктів зумовила прийняття в рамках Директиви 98/44/ЄС норми стосовно примусового перехресного ліцензування. Відповідно до ст. 12 Директиви, якщо селекціонер не може одержати або використати сорт рослин, не порушуючи раніше виданий патент, він має право вимагати у власника патенту ліцензію на невиключне використання охоронюваного цим патентом винаходу, в тій мірі, в якій дана ліцензія є необхідною для використання сорту рос-	Необхідність врегулювання подібного роду конфліктів зумовила прийняття в рамках Директиви 98/44/ЄС ст. 12, що стосуються примусового перехресного ліцензування. Відповідно до цієї статті, якщо селекціонер не може одержати або використати сорт рослин, не порушуючи раніше виданий патент, він вправі зажадати у власника патенту ліцензію на невиняткове використання охоронюваного цим патентом винаходу, оскільки ця ліцензія необхідна для використання сорту росли-

лини, що підлягає охороні [136]. Держави – члени ЄС повинні передбачити, що у випадках видачі такої ліцензії власник патенту буде мати право, на розумних умовах, на перехресну ліцензію для використання охоронюваного сорту рослини. Аналогічні права має власник патенту, що стосується біотехнологічного винаходу, якщо він не може його використати, не порушуючи більш раннього права власника сорту рослин. Для застосування ст. 12 необхідним є дотримання також додаткових умов, однією з яких виступає безуспішність спроб однієї із зазначених сторін одержати в іншій звичайну договірну ліцензію	ни, на який передбачається одержати правову охорону. Держави – члени ЄС повинні передбачити, що у випадках видачі такої ліцензії власник патенту буде мати право, на розумних умовах, на перехресну ліцензію на використання охоронюваного сорту рослини. Аналогічні права має власник патенту, що стосується біотехнологічного винаходу, якщо він не може його використовувати, не порушуючи більш раннього права власника сорту рослин. Для застосування ст. 12 потрібні також додаткові умови, однією з яких є безуспішність спроб однієї із зазначених сторін одержати в іншій звичайну договірну ліцензію [61].
С. 185.	С. 152.
У зв'язку з цим нами пропонується включити норму в Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» наступної редакції: «Власник прав на винахід, що стосується трансгенної рослини, зобов'язаний видати ліцензію на невиключне використання охоронюваного його патентом винаходу для використання сорту, на який передбачається отримання правової охорони. При цьому власник прав на винахід, який видав зазначений дозвіл, має право отримати ліцензію на прийнятних умовах для використання вказаного сорту рослин». Слободян пише «У зв'язку з цим нами пропонується», нібито це саме вона зробила якийсь аналіз і тепер щось там пропонує, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	У відношенні генетично модифікованих продуктів як об'єктів цивільно-правових відносин і, зокрема, розпорядження правами на такі продукти, вирішення описаної ситуації має надзвичайну актуальність. У зв'язку з цим, нами пропонується внести додатковий п. 3 до ст. 30 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» наступної редакції: «Власник прав на винахід (корисну модель), що стосується трансгенної рослини, зобов'язаний дати дозвіл (видати ліцензію) на невиняткове використання охоронюваного його патентом винаходу для використання сорту, на який передбачається одержати правову охорону. При цьому власник прав на винахід (корисну модель), який видав зазначений дозвіл, має право отримати ліцензію на прийнятних умовах для використання вказаного сорту рослин».
С. 185.	С. 152.
Кореспондуюча норма має бути введена й в Закон України «Про охорону прав на сорти рослин». Так, в Законі необхідно передбачити норму наступного змісту: «Власник прав на сорт зобов'язаний видати ліцензію на невиключне використання охоронюваного його патентом сорту для використання винаходу, що стосується трансгенної рослини, на який передбачається отримання правової охорони. При цьому власник прав на сорт, який видав зазначений дозвіл, має право отримати ліцензію на прийнятних умовах для використання вказаного винаходу». Слободян робить вигляд, що нібито це вона пропонує внести зміни до законодавства, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	Кореспондуюча норма має бути поміщена і у Закон України «Про охорону прав на сорти рослин». Так, до п. 3 ст. 40 необхідно додати норму наступної редакції: «Власник прав на сорт зобов'язаний дати дозвіл (видати ліцензію) на невиняткове використання охоронюваного його патентом сорту для використання винаходу, що стосується трансгенної рослини, на який передбачається одержати правову охорону. При цьому власник прав на сорт, який видав зазначений дозвіл, має право отримати ліцензію на прийнятних умовах для використання вказаного винаходу».
С. 185–186.	С. 152–153.
Стаття 10 Директиви містить також положення, яке стосується прав, що впливають із патенту, проте не їх набуття, а їх вичерпання. Норма зокрема передбачає: на біологічний матеріал, отриманий шляхом розмноження з охоронюваного патентом біологічного матеріалу, згаданого в ст. 8 і 9, поміщеного власником патенту або з його згоди на ринок на території держав – членів ЄС, охорона не поширюється, якщо зазначене розмноження обов'язково впливає із застосування запатентованого	Стаття 10 Директиви вміщує також положення, яке стосується прав, що впливають із патенту, проте не їх набуття, а їх вичерпання. Норма зокрема передбачає: на біологічний матеріал, отриманий розмноженням з охоронюваного патентом біологічного матеріалу, згаданого в ст. 8 і 9, поміщеного власником патенту або з його згоди на ринок на території держав – членів ЄС, охорона не поширюється, якщо зазначене розмноження з неминучістю впливає із застосування запатентованого біоло-

біологічного матеріалу, зادля якого він був поміщений на ринок, і якщо отриманий матеріал спеціально не використовується для іншого подібного розмноження [136]. У зв'язку з цим нами пропонується запозичити вказану норму з європейського законодавства і ввести її в Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі». Слободян робить вигляд, що нібито це вона пропонує внести зміни до законодавства, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	гічного матеріалу, заради якого він був поміщений на ринок, і якщо отриманий матеріал спеціально не використовується для іншого подібного розмноження. У зв'язку з цим, нами пропонується запозичити вказану норму із європейського законодавства і внести її до п. 2 ст. 28 у такій же редакції.
С. 186.	С. 153.
Серед положень Директиви є ще одне положення, яке безпосередньо стосується прав фермера. Так, коли патентовласником або з його згоди продається або комерціалізується іншим способом репродуктивний рослинний або тваринний матеріал для сільськогосподарського використання, фермерові дозволяється використовувати продукт врожаю або приплід від тварини для подальшого розмноження лише на своїй власній фермі, причому стосовно рослинного матеріалу межі й умови використання повинні відповідати вимогам ст. 14 Регламенту ЄС № 2100/94 [133], а стосовно тваринного матеріалу – визначатися відповідно до національних законів держав-членів ЄС, інструкцій і практики. У зв'язку з вищезазначеним, нами пропонується внести відповідні зміни до національного законодавства, а саме передбачити в Законі положення наступного змісту: «Особі, що купила чи отримала в інший законний спосіб репродуктивний рослинний або тваринний матеріал, дозволяється використовувати продукт врожаю або приплід від тварини для подальшого розмноження лише у своєму господарстві». Слободян робить вигляд, що нібито це вона пропонує внести зміни до законодавства, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	Серед положень Директиви є ще одне положення, що безпосередньо стосується «применшення прав фермера». Так, коли патентовласником або з його згоди продається або комерціалізується іншим способом репродуктивний рослинний або тваринний матеріал для сільськогосподарського використання, фермерові дозволяється використовувати продукт врожаю або приплід від тварини для подальшого розмноження лише на своїй власній фермі, причому у відношенні рослинного матеріалу межі й умови використання повинні відповідати вимогам ст. 14 Інструкції ЄС № 2100/94, а у відношенні тваринного матеріалу – визначатися відповідно до національних законів держав – членів ЄС, інструкцій і практики. У зв'язку з вищезазначеним, нами пропонується внести відповідні зміни до національного законодавства, що передбачають до п. 2 ст. 28 Закону додати наступне: «Особі, що купила чи отримала у інший законний спосіб репродуктивний рослинний або тваринний матеріал дозволяється використовувати продукт врожаю або приплід від тварини для подальшого розмноження лише у своєму господарстві».
С. 187.	С. 114.
Також необхідно в рамках національного патентного законодавства здійснити чітке розмежування видів клонування і при цьому виключити із патентоздатності саме репродуктивне клонування людських істот. Слободян робить вигляд, що нібито це вона пропонує внести зміни до законодавства, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	У зв'язку з цим, ми вважаємо за необхідне запропонувати в рамках національного патентного законодавства внести чітке розмежування видів клонування і, при цьому, виключити із патентоспроможності саме репродуктивне клонування людських істот.
С. 192.	С. 186.
ВИСНОВКИ У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоноване нове вирішення наукового завдання, суть якого полягає у всебічному дослідженні такого об'єкта цивільно-правових відносин, як винаходи в сфері біотехнології, та їх патентно-правової охорони, і формування на цій основі висновків та пропозицій щодо вдосконалення цивільного законодавства України.	ВИСНОВКИ У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукового завдання, суть якого полягає у всебічному дослідженні такого об'єкта цивільно-правових відносин як генетично модифікований продукт і формування на цій основі висновків та пропозицій щодо вдосконалення цивільного законодавства України.

2	Слободян О. М. Сучасний стан та перспективи патентно-правової охорони винаходів в сфері біотехнології. – Дис. ... канд. юр. наук. – Хмельницький, 2014. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0414U004145)	Воронін Я. Г. Цивільно-правова охорона винаходів в Україні. – Дис. ... канд. юр. наук. – Київ, 2009. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0409U003800)
	С. 151–152.	С. 47.
	Слід відмітити, що новизна як критерій охороноздатності ґрунтується на основі патентних знань спеціаліста та рівня техніки. Суб'єктами патентних знань є суб'єкти патентних прав та органи експертизи в особі Укрпатенту (Український інститут промислової власності). При цьому об'єкти, що є частиною рівня техніки, для визначення новизни винаходу повинні враховуватися лише окремо. Рівень техніки включає всі відомості, які стали загальнодоступними у світі до дати подання заявки до установи, а у випадку, якщо заявлено пріоритет, – до дати її пріоритету. Рівень техніки включає також зміст будь-якої заявки на видачу в Україні патенту (у тому числі міжнародної заявки, в якій зазначена Україна) у тій редакції, в якій цю заявку було подано спочатку. Також рівень техніки може бути визначений у випадку відкритого використання винаходу та виходячи з даних, які містяться в друкованих, електронних засобах масової інформації та інших загальнодоступних джерелах.	Суб'єктами патентних знань є суб'єкти патентних прав та органи експертизи в особі Укрпатенту. Так, технічне рішення слід визнавати відомим лише тоді, коли інформація про нього стала відомою не обмеженому колу осіб. Стаття 7 Закону України „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” визнає винахід новим, якщо він не є частиною рівня техніки. При цьому об'єкти, що є частиною рівня техніки, для визначення новизни винаходу повинні враховуватися лише окремо. Рівень техніки включає всі відомості, які стали загальнодоступними у світі до дати подання заявки до Установи, а у випадку, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету. Рівень техніки включає також зміст будь-якої заявки на видачу в Україні патенту (у тому числі міжнародної заявки, в якій зазначена Україна) у тій редакції, в якій цю заявку було подано спочатку. В свою чергу рівень техніки може бути визначений при відкритому використанні винаходу та виходячи з даних, які містяться у друкованій, електронних засобах масової інформації, інших загальнодоступних джерел.
	С. 152.	С. 49–50.
	Враховуючи недостатнє врегулювання в Законі України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» визначення поняття «рівень техніки», пропонується детальніше на ньому зупинитись. Так, Є. І. Артем'єв та Л. Г. Кравець запропонували своє бачення рівня техніки. На їхню думку, рівень техніки, який визначається в межах конкретної держави, вважається низьким. Середнім виступає той рівень техніки, який утворився в декількох країнах, пов'язаних між собою більш тісними економічними та технічними зв'язками. Відповідно світовий рівень належить до вищого рівня техніки [4, с. 21]. На нашу думку, важливу роль відіграє саме співвідношення рівня техніки окремої держави із світовою новизною, водночас як поділ рівня техніки на низький, середній або високий не має практичного значення. Для визначення рівня техніки необхідно виходити, перш за все, з технічного вкладу винаходу в розвиток науки і техніки, який розкривається в описі винаходу за допомогою вичерпної сукупності технічних ознак, які містяться у формулі винаходу. Слободян пише «На нашу думку», нібито це вона щось проаналізувала та склала про це якусь свою думку, а насправді переписує чужу дисер-	Враховуючи недостатнє врегулювання в Законі України „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” визначення поняття „рівень техніки” пропонується зосередити свою увагу на ньому більш детально. Наприклад, Є. І. Артем'єв та Л. Г. Кравець запропонували своє бачення рівня техніки, відповідно до якого рівень техніки, який визначається в межах конкретної держави, вважається низьким. Середнім вважається той рівень техніки, який утворився в декількох країнах, пов'язаних між собою більш тісними економічними та технічними зв'язками та відповідно світовий рівень належить до вищого рівня техніки [10, с. 21]. На нашу думку, правильним є твердження, відповідно до якого важливе значення відіграє саме співвідношення рівня техніки окремої держави із світовою новизною, в той час як поділ рівня техніки на низький, середній або високий не має практичного значення. Такий висновок аргументовано ще і тим, при визначенні світової новизни у відповідній сфері технологій винахідник може знайти аналогічне вирішення подібної задачі у державі, в якій він створив такий об'єкт, що обумовлюватися специфікою та орієнтацією розвитку науки і техніки у такій державі. Конкретна визначеність у відповідній формі проекту винаходу дозволяє порівняти його з іншими об'єктами рівня техніки або винаходами. Для визначення рівня техніки необхідно виходити перш за все з технічного вкладу винаходу у розвиток науки і техніки, який розкривається в описі винаходу за допомогою вичерпної сукупності технічних ознак, які містяться у формулі винаходу.

	тацію. Плагіат.	
	С. 152–153.	С. 54.
	Другою ознакою патентоздатного винаходу, як було зазначено вище, є винахідницький рівень, який дозволяє відокремити винахід від технічної розробки. Часто новизну та винахідницький рівень вважають взаємопов'язаними та нерозривними умовами патентоздатності винаходу, оскільки винахідницький рівень технічного рішення є по суті додатковою якісною характеристикою ознаки новизни, що, в свою чергу, свідчить про наявність між ними діалектичної єдності [28, с. 12]. Слободян переписала чужий текст разом із го- товим джерелом. Плагіат.	Другою ознакою патентоздатного винаходу є винахідницький рівень, який дозволяє відокремити винахід від технічної розробки. Винахід має винахідницький рівень, якщо <...> Часто новизну та винахідницький рівень вважають взаємопов'язаними та нерозривними умовами патентоздатності винаходу, оскільки винахідницький рівень технічного рішення є по суті додатковою якісною характеристикою ознаки новизни, що своєю чергою свідчить про наявність між ними діалектичної єдності [42, с. 12].
	С. 153.	С. 54–55.
	Водночас зміст кожної з вказаних умов полягає в тому, що новизна є зовнішнім вираженням винаходу, яке проявляється через наявність інформації про аналогічне технічне рішення, водночас як винахідницький рівень винаходу є ознакою, яка визначає таке рішення за внутрішніми якісними характеристиками та дозволяє фахівцю стверджувати про неочевидність такого винаходу. В усьому світі питання відповідності винаходу винахідницькому рівню вирішується однаково через поняття очевидності та рівня знань фахівця.	Водночас зміст кожної з вказаних умов полягає у тому, що новизна є зовнішнім вираженням винаходу, яке проявляється через наявність інформації про аналогічне технічне рішення, в той час як винахідницький рівень винаходу є ознакою, яка визначає таке рішення за внутрішніми якісними характеристиками та надає право стверджувати про неочевидність такого винаходу для фахівця. Таким чином на підставі наведеного можна дійти висновку, що новизна є зовнішньою ознакою винаходу в той час як винахідницький рівень характеризується внутрішньою новизною. В усьому світі питання відповідності винаходу винахідницькому рівню вирішується однаково через поняття очевидності та рівня знань фахівця.
	С. 153–154.	С. 56.
	<...> Так, даний акт містить перелік умов, за якими технічне рішення відповідає ознакам винахідницького рівня, а за якими – ні. Так, умові винахідницького рівня відповідають, зокрема: – індивідуальна сполука, яка підпадає під загальну структурну формулу групи відомих сполук, але не описана як спеціально одержана та досліджена і виявляє при цьому нові невідомі для цієї групи сполук властивості в кількісному і/або якісному відношенні (селективний винахід); – композиція, яка складається, принаймні, з двох відомих інгредієнтів, що забезпечують синергетичний ефект, можливість досягнення якого не впливає з рівня техніки (тобто яка виявляє властивості обох інгредієнтів, проте кількісні показники хоча б однієї з цих властивостей є вищими за показники тієї самої властивості окремого інгредієнта); – способи одержання нових індивідуальних сполук (класу, групи) із встановленою структурою; – способи одержання відомих індивідуальних сполук (класу, групи) із встановленою структурою, якщо в їх основі лежать нова для цього класу чи групи сполук реакція або невідомі умови проведення відомої для цього класу чи групи сполук реакції [62]. Покликання [62] – це: Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Правил розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель» від	При цьому вказаний нормативно-правовий акт встановив перелік умов, за якими технічне рішення відповідає ознакам винахідницького рівня, а за якими ні. Умові винахідницького рівня відповідають зокрема: – індивідуальна сполука, яка підпадає під загальну структурну формулу групи відомих сполук, але вона не описана як спеціально одержана і досліджена, і виявляє при цьому нові невідомі для цієї групи сполук властивості в кількісному і/або якісному відношенні (селективний винахід); – композиція, яка складається принаймні з двох відомих інгредієнтів, що забезпечують синергетичний ефект, можливість досягнення якого не впливає з рівня техніки (тобто яка виявляє властивості обох інгредієнтів, проте кількісні показники хоча б однієї з цих властивостей вищі, ніж показники тієї самої властивості окремого інгредієнта); – способи одержання нових індивідуальних сполук (класу, групи) з установленою структурою; – способи одержання відомих індивідуальних сполук (класу, групи) з установленою структурою, якщо в їх основі лежать нова для цього класу чи групи сполук реакція або невідомі умови проведення відомої для цього класу чи групи сполук реакції.

15 березня 2002 р. № 197 (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0364-02#Text), це покликання правильне, однак порядок розташування абзаців у дисертації Слободян – такий самий, як і в дисертації Москалюк, що свідчить про свідоме переписування чужого тексту. Плагіат.	
С. 154–155.	С. 57–58.
Заявлений винахід, як правило, визнається таким, що не відповідає умові винахідницького рівня, якщо в його основу покладено: – доповнення відомого засобу будь-якою відомою частиною (частинами), яка (які) додається (додаються) до нього за відомими правилами для досягнення технічного результату, щодо якого встановлено вплив саме таких доповнень; – заміну будь-якої частини (частин) відомого засобу іншою відомою частиною (частинами) для досягнення технічного результату, щодо якого встановлено вплив саме такої заміни; – вилучення будь-якого засобу (елемента, дії) з одночасним вилученням обумовленої його наявністю функції та досягненням звичайного для такого вилучення технічного результату (спрощення, зменшення маси, габаритів, матеріалоемності, підвищення надійності, скорочення тривалості процесу тощо); – збільшення кількості однотипних елементів чи дій для посилення технічного результату, який обумовлений наявністю в засобі саме таких елементів чи дій; – виконання відомого засобу або його частини (частин) з відомого матеріалу для досягнення технічного результату, який обумовлений відомими властивостями цього матеріалу; – створення засобу, який складається з відомих частин, вибір яких і зв'язок між якими здійснено за відомими правилами, рекомендаціями, і технічний результат, який при цьому досягають, обумовлений лише відомими властивостями зазначених частин і зв'язків між ними; – застосування раніше відомого продукту (пристрою, речовини, штаму мікроорганізму тощо) або способу за новим призначенням, якщо нове призначення обумовлене його відомими властивостями, структурою, виконанням і відомо, що саме такі властивості, структура, виконання потрібні для реалізації зазначеного призначення; – зміну кількісної ознаки (ознак), показ таких ознак у взаємозв'язку або в зміні його виду за умови, що факт впливу кожної з ознак на зазначений технічний результат є відомим і нові значення цих ознак або їх взаємозв'язок могли бути одержані, виходячи з відомих залежностей, закономірностей [62]. Покликання [62] – це: Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Правил розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель» від 15 березня 2002 р. № 197 (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0364-02#Text), це покликання правильне, однак порядок розташування абзаців у дисертації Слободян – такий самий, як і в дисертації Москалюк, що свідчить про свідоме переписування чужого тексту. Плагіат.	Заявлений винахід, як правило, визнають як такий, що не відповідає умові винахідницького рівня, якщо в його основу покладено: – доповнення відомого засобу будь-якою відомою частиною (частинами), яка (які) додається (додаються) до нього за відомими правилами, для досягнення технічного результату, щодо якого встановлено вплив саме таких доповнень; – заміну будь-якої частини (частин) відомого засобу іншою відомою частиною (частинами) для досягнення технічного результату, щодо якого встановлено вплив саме такої заміни; – вилучення будь-якого засобу (елемента, дії) з одночасним вилученням обумовленої його наявністю функції і досягненням звичайного для такого вилучення технічного результату (спрощення, зменшення маси, габаритів, матеріалоемності, підвищення надійності, скорочення тривалості процесу тощо); – збільшення кількості однотипних елементів чи дій для посилення технічного результату, який обумовлений наявністю в засобі саме таких елементів чи дій; – виконання відомого засобу або його частини (частин) з відомого матеріалу для досягнення технічного результату, який обумовлений відомими властивостями цього матеріалу; – створення засобу, який складається з відомих частин, вибір яких і зв'язок між якими здійснено за відомими правилами, рекомендаціями, і технічний результат, який при цьому досягають, обумовлений лише відомими властивостями зазначених частин і зв'язків між ними; – застосування раніше відомого продукту (пристрою, речовини, штаму мікроорганізму тощо) або способу за новим призначенням, якщо нове призначення обумовлено його відомими властивостями, структурою, виконанням і відомо, що саме такі властивості, структура, виконання потрібні для реалізації зазначеного призначення; – зміну кількісної ознаки (ознак), показ таких ознак у взаємозв'язку або в зміні його виду за умови, що факт впливу кожної з ознак на зазначений технічний результат відомий і нові значення цих ознак або їх взаємозв'язок могли бути одержані, виходячи з відомих залежностей, закономірностей.
С. 155.	С. 58.

Вказані критерії дозволяють полегшити визначення поняття «очевидності», однак наявність або відсутність винахідницького рівня технологічного рішення в більшій мірі залежить від суб'єктивних знань та досвіду окремо взятого середньостатистичного фахівця. Доказом того, що Слободян переписала цей текст із чужої дисертації, є написання слова «знань» з помилкою: «знать». Смішний недолугий плагіат.	Вказані критерії дозволяють полегшити визначення поняття «очевидності», однак наявність або відсутність винахідницького рівня технологічного рішення в більшій мірі залежить від суб'єктивних знань та досвіду окремо взятого середньостатистичного фахівця.
С. 155.	С. 60.
Третьою умовою патентоздатності винаходу є його промислова придатність. Винахід є промислово придатним, якщо його може бути використано в промисловості або в іншій сфері діяльності. Для встановлення промислової придатності винаходу відповідно до Правил розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель від 15 березня 2002 р. № 197 перевіряють: – наявність у матеріалах заявки посилання на призначення заявленого об'єкта винаходу (для нових хімічних сполук – його можливе застосування); – наявність у первинних матеріалах заявки описаних засобів і методів, за допомогою яких можливим є здійснення винаходу в тому вигляді, в якому він охарактеризований в будь-якому пункті формули. Якщо такі відомості в матеріалах заявки відсутні, допускається, щоб засоби і методи, на які є посилання в заявці, були описані в джерелах інформації, що стали загальнодоступними до дати пріоритету винаходу [62]. Покликання [62] – це: Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Правил розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель» від 15 березня 2002 р. № 197 (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0364-02#Text), це покликання правильне, однак порядок розташування абзаців у дисертації Слободян – такий самий, як і в дисертації Москалюк, що свідчить про свідоме переписування чужого тексту. Плагіат.	Третьою умовою патентоздатності винаходу є його промислова придатність. Винахід є промислово придатним, якщо його може бути використано в промисловості або в іншій сфері діяльності. Для встановлення промислової придатності винаходу відповідно до Правил розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель від 15 березня 2002 р. № 197 [124] перевіряють: – наявність у матеріалах заявки посилання на призначення заявленого об'єкта винаходу (для нових хімічних сполук – його можливе застосування); – наявність у первинних матеріалах заявки описаних засобів і методів, за допомогою яких можливе здійснення винаходу в тому вигляді, як він охарактеризований в будь-якому пункті формули. Якщо такі відомості в матеріалах заявки відсутні, допускається, щоб засоби і методи, на які є посилання в заявці, були описані в джерелах інформації, що стали загальнодоступними до дати пріоритету винаходу.
С. 155–156.	С. 60.
Якщо хоча б одна із зазначених вимог не дотримана, то робиться висновок, що винахід не відповідає умові промислової придатності. Заявнику (власнику) надсилають попереднє рішення про відмову у видачі патенту з мотивованим обґрунтуванням та пропозицією висловити свою думку щодо цих доводів і, у разі потреби, надіслати відредаговану формулу винаходу. У запиті або попередньому рішенні про відмову у видачі патенту можуть бути наведені конкретні пропозиції щодо редагування формули винаходу.	Якщо хоча б одна із зазначених вимог не дотримана, то робиться висновок, що винахід не відповідає умові промислової придатності. Заявнику (власнику) надсилають попереднє рішення про відмову у видачі патенту з мотивованим обґрунтуванням та пропозицією висловити свою думку щодо цих доводів і, за потреби, надіслати відредаговану формулу винаходу. У запиті або попередньому рішенні про відмову у видачі патенту можуть бути наведені конкретні пропозиції щодо редагування формули винаходу.
С. 156.	С. 35.
Багато науковців досліджували дане питання і намагались дати найбільш точне визначення поняття винаходу, яке б передавало зміст цього поняття в найбільш лаконічній формі. Дана проблема залишилась невирішеною до цих пір, оскільки законодавство жодної з держав світу не запропонувало якісно нового та найбільш повного визначення поняття винаходу. Законодавство України не стало виключенням з даної ситуації.	Багато науковців, практиків та теоретиків досліджували питання про якнайбільш точне визначення поняття винаходу, яке б передавало зміст цього поняття в найбільш лаконічній формі. В даний час це питання не вичерпало себе і залишається дискусійним, оскільки законодавство жодної з держав світу не надало якісно нового та найбільш ємного визначення поняття винаходу. Законодавство України не стало виключенням з

ції. Слід погодитись з думкою, що винахід представляє собою необхідні та природні продукти діяльності людини і сам по собі є природно-технічним явищем. Можна визначити винахід як об'єкт, який за своєю суттю є наслідком діяльності людини у відповідній галузі технологій, що призводить до вирішення технічної задачі з найкращими показниками, при цьому є новим, оригінальним, а його втілення призвело до створення нових конструкцій, технологій, способів, продуктів тощо [54, с. 6–7]. Слободян переписала чужий текст разом із готовим джерелом. Плагіат.	цього правила. Слід погодитися із думкою, що винахід представляє собою необхідні та природні продукти діяльності людини і сам по собі є природно-технічним явищем, в той же час він набув юридичного значення лише тому, що закон став регулювати суспільні відносини, які виникли з приводу створення та використання деяких винаходів. У повсякденному житті ми можемо надати визначення винаходу як об'єкту, який по своїй суті є наслідком діяльності людини у відповідній галузі технологій, яка призводить до вирішення технічної задачі з найкращими показниками, при цьому є новим, оригінальним, а його втілення призвело до створення нових конструкцій, технологій, способів, продуктів тощо [91, с. 6–7].
С. 156.	С. 35.
В своїх працях Ю. Л. Бошицький дає наступне визначення винаходу: це технічне або технологічне рішення практичної задачі в будь-якій галузі промисловості або іншій сфері суспільно корисної діяльності людини, що відповідає визначенням законодавством умовам надання правової охорони компетентним державним органом [82, с. 248]. Слободян переписала чужий текст разом із готовим джерелом. Плагіат.	В своїх працях Ю. Л. Бошицький дає визначення винаходу, як технічне або технологічне рішення практичної задачі в будь-якій галузі промисловості або іншій сфері суспільно корисної діяльності людини, що відповідає визначенням законодавством умовам надання правової охорони компетентним державним органом [133, с. 248].
С. 157.	С. 36.
Однак, на нашу думку, для того, щоб об'єкт технології вважався винаходом, необхідно, щоб він відповідав певним критеріям, а саме умовам патентоздатності, оскільки кожен винахід є результатом інтелектуальної та творчої діяльності людини, але не кожен результат інтелектуальної діяльності людини є винаходом. Слід пам'ятати, що умови патентоздатності є критерієм підтвердження унікальності та неочевидності винаходу, які й відрізняють винахід від інших об'єктів інтелектуальної власності. Слободян пише «На нашу думку», нібито це вона щось проаналізувала та склала про це якусь свою думку, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	<...> Тому для того, щоб об'єкт технології вважався винаходом, необхідно, щоб він відповідав певним критеріям, за якими стало б зрозуміло, що людина дійсно створила винахід. Слід пам'ятати, що умови патентоздатності є критерієм підтвердження унікальності та неочевидності винаходу, новаторським кроком, які в свою чергу і відрізняють винахід від інших об'єктів інтелектуальної власності.
С. 157.	С. 36–37.
Тому нами пропонується наступна дефініція поняття винаходу: це результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технологій, який є новим, має винахідницький рівень і є промислово придатним. Слободян пише «нами пропонується наступна дефініція поняття винаходу», нібито це саме вона пропонує якусь там дефініцію, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	За таких умов пропонується наступна дефініція поняття винаходу, яка має найбільш наближений, з точки зору автора роботи, до об'єктивної необхідності зміст: винахід – це результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технологій, який є новим, має винахідницький рівень і є промислово придатним.

С. 157. При цьому, варто зауважити, що Цивільний кодекс України не містить визначення поняття винаходу, що є значним недоліком, оскільки даний нормативно-правовий акт визначає основи права інтелектуальної власності на винаходи.	С. 37. Окремо слід зауважити, що Цивільний кодекс України не містить в собі визначення поняття винаходу. На думку автора саме Цивільний кодекс України, який визначає основи цивільного законодавства України та права інтелектуальної власності на винаходи має містити таке визначення.
С. 157–158. З приводу патентоздатності винаходів в сфері біотехнології, то варто спочатку визначитись з тим, що може бути об'єктом винаходу. Так, відповідно до п. 2 ст. 6 Закону ним можуть бути: ▪ продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини тощо); ▪ процес (спосіб); ▪ нове застосування відомого продукту чим процесу [32]. Закон не містить вичерпного переліку ознак пристрою, проте до таких ознак традиційно відносять технічне рішення з використанням матеріалу, з якого створено елемент або пристрій, що характеризується чітко визначеною формою, наявністю конструктивних елементів відповідного розміру та зв'язку між ними, взаємним розташуванням елементів та іншими характеристиками елементів пристрою [107, с. 21–22]. Пристрої поділяються на два види: а) відмінною ознакою пристроїв першого виду є те, що їхні складові елементи в процесі роботи не пов'язані функціонально (наприклад, деталі для збирання столярних інструментів); б) до другого виду відносяться пристрої, які в процесі використання перебувають у функціональному взаємозв'язку (наприклад, агрегати, механізми, вузли та деталі тощо). Слободян переписала чужий текст разом із готовими джерелами. Порядок розташування абзаців у дисертації Слободян – такий самий, як і в дисертації Москалюк, що свідчить про свідоме переписування чужого тексту. Плагіат.	С. 43. Окремо слід зупинити увагу на таких об'єктах винаходів, як пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварин, спосіб, а також нове застосування відомого продукту чи процесу. Закон не містить вичерпного переліку ознак пристрою, разом з цим до таких ознак традиційно відносять технічне рішення з використанням матеріалу, з якого створено елемент або пристрій, яке характеризується чітко визначеною формою, наявністю конструктивних елементів відповідного розміру та зв'язку між ними, взаємним розташуванням елементів та іншими характеристиками елементів пристрою [147, с. 21–22]. Пристрої, до яких відносяться в тому числі, але не виключно, обладнання, механізми, апарати, засоби зв'язку поділяються на два види [130, с. 57]. Відмінною ознакою пристроїв першого виду, до яких належать в тому числі знаряддя праці, інструменти, вироби, є те, що всі елементи, з яких вони складаються, в процесі роботи не пов'язані між собою функціонально, наприклад, деталі для збирання столярних інструментів. До другого виду відносяться пристрої, які в процесі використання перебувають у функціональному взаємозв'язку, наприклад агрегати, механізми, вузли та деталі тощо.
С. 158. Закон також не містить ознак, які б точно охарактеризували спосіб. Як і пристрій, спосіб характеризується притаманними тільки йому ознаками, а саме: — цілеспрямованими діями (засобами та операціями), які вчиняються для досягнення конкретної мети та проявляються в сукупності та послідовності операцій, що складають завершений технологічний процес; — послідовністю операцій; — параметрами (наприклад, концентрацією, тиском, температурою, часом), режимом проведення операцій тощо; — співвідношенням матеріалів, які використовуються під час проведення операцій; — використанням матеріалів (сировини, каталізаторів тощо) та пристроїв (механізмів, апаратів, машин тощо) [80, с. 58]. Таким чином, спосіб характеризується послідовністю та характером дій над матеріальним об'єктом, необхідними для досягнення мети (процес одержання речовини, продукції, обробки сировини).	С. 43–44. Закон також не містить ознак, які б надали точне визначення способу. Як і пристрій спосіб так само характеризується притаманними тільки йому ознаками: - цілеспрямованими діями (засобами та операціями), які вчиняються для досягнення конкретної мети та проявляються у сукупності та послідовності операцій, що складають закінчений технологічний процес; - послідовністю операцій, які у технологічному процесі можуть бути різноманітними при тому, що такі процеси включають однакові операції, але відрізнятися їх послідовністю; - параметрами (концентрацією, тиском, температурою, часом тощо), режимом проведення операцій, якими характеризується операція тощо; - співвідношенням матеріалів, які використовуються при проведенні процесів; - використанням матеріалів (сировини, каталізаторів тощо) та пристроїв (механізмів, апаратів, машин тощо) [130, с. 58]. Таким чином, спосіб характеризується послі-

вини, вирощування різноманітних культур тощо). Слободян переписала чужий текст разом із готовим джерелом. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	довністю та характером дій над матеріальним об'єктом, необхідними для досягнення мети (процес одержання речовини, продукції, обробки сировини, вирощування різноманітних культур тощо).
С. 159.	С. 44–45.
Стосовно речовини, то вона є найбільш складним об'єктом винаходу, що представляє собою штучно створений матеріальний об'єкт, який складається із сукупності взаємних елементів (інгредієнтів). Під речовиною розуміють однорідні культурні мікроорганізми, що продукують корисні речовини або безпосередньо використовуються. Речовина – це матерія будь-якого походження (органічна, мінеральна) різноманітного хімічного складу і фізичного стану [81, с. 94]. Під речовиною розуміють матеріали, які, як правило, є єдиними за своєю структурою та які використовуються для виготовлення різноманітних елементів в якості готового продукту: — речовини, одержані хімічним способом або хімічні сполуки; — речовини, одержані механічним змішуванням складових; — речовини, одержані немеханічним способом, тобто створені внаслідок фізико-хімічного перетворення, при якому разом із механічним змішуванням відбуваються хімічні процеси [80, с. 58]. Слободян переписала чужий текст разом із готовими джерелами. Порядок розташування абзаців у дисертації Слободян – такий самий, як і в дисертації Москалюк, що свідчить про свідоме переписування чужого тексту. Плагіат.	Що стосується речовини, то це найбільш складний об'єкт винаходу, який являє собою по суті штучно створений матеріальний об'єкт, який складається з сукупності взаємних елементів, інгредієнтів. Під речовиною розуміються однорідні культурні мікроорганізми, що продукують корисні речовини або використовуються безпосередньо. Речовина – це матерія будь-якого походження (органічна, мінеральна) різноманітного хімічного складу і фізичного стану. До речовин належать: індивідуальні хімічні сполуки, композиції ядерного перетворення, невідзначеного складу, матеріали для виготовлення предметів, споруд, лікарські, космічні, харчові, смакові речовини, індивідуальні сполуки, високомолекулярні сполуки, об'єкти генної інженерії тощо [132, с. 94]. Під речовиною розуміють матеріали, які зазвичай єдині за своєю структурою та які використовуються для виготовлення різноманітних елементів в якості готового продукту: - речовини, одержані хімічним способом або хімічні сполуки; - речовини, одержані механічним змішуванням складових (різноманітні марки чорних та кольорових металів, змішування фарб із різними хімічними інгредієнтами тощо); - речовини, одержані немеханічним способом, тобто створені внаслідок фізико-хімічного перетворення, при якому разом із механічним змішуванням відбуваються хімічні процеси, наслідком яких є створення будівельних матеріалів, сплавів, скла тощо, які складаються із багатьох різних молекул, в зв'язку з чим їх неможливо визначити хімічною формулою [130, с. 58].
С. 159.	С. 45.
Штам мікроорганізму в силу прямої вказівки закону підлягає правовій охороні, незважаючи на те, що він не відноситься до об'єктів технічного характеру. Об'єктами штаму мікроорганізму можуть бути як самі мікроорганізми, так і спосіб їх вирощування, наприклад, культури клітин рослин та тварин. Застосовуватися штам мікроорганізму може в якості стимулятора росту тканини рослин, в лікарських засобах тощо. До останньої групи об'єктів винаходів належить нове застосування відомого продукту чи процесу. Характерною особливістю даного об'єкта винаходу	Штам мікроорганізму в силу прямої вказівки закону підлягає правовій охороні при тому, що він не відноситься до об'єктів технічного характеру. Об'єктами штаму мікроорганізму можуть бути як самі мікроорганізми, так і спосіб їх вирощування, наприклад культури клітин рослин та тварин, консорціуми мікроорганізмів тощо. Застосовуватися штам мікроорганізму може в якості стимулятора росту тканини рослин, в лікарських засобах тощо. До останньої групи об'єктів винаходів належить нове застосування відомого продукту чи процесу. Характерною особливістю цього об'єкта винаходу є

є те, що такі об'єкти у випадку їх застосування за новим призначенням не підлягають зміні, але при цьому застосовуються за новим призначенням.	те, що такі об'єкти у випадку їх застосування за новим призначенням не підлягають зміні, але при цьому застосовуються за новим призначенням.
С. 159.	С. 46.
Сутність так званого винаходу «на застосування» полягає в тому, що він забезпечує створення нового засобу за рахунок виявлення нових, невідомих властивостей відомого об'єкта в нових нетрадиційних умовах, де він використовується за новим призначенням.	Сутність так званого винаходу „на застосування” полягає у тому, що він забезпечує створення нового засобу за рахунок виявлення нових, невідомих властивостей відомого об'єкта в новій функції або у нових, нетрадиційних умовах, де він використовується за новим призначенням. Як правило винаходи „на застосування” характерні для хімічних речовин, оскільки речовини найменше пов'язані з призначеннями.
С. 160.	С. 46.
На сьогодні існує такий поділ винаходів «на застосування» [47, с. 41–42]: 1) винаходи «на застосування» характеризуються використанням відомих засобів з певними властивостями за інших умов, в іншій галузі техніки; 2) «функціональні» винаходи, пов'язані із заново відкритими, практично цінними властивостями об'єкта, які реалізуються у вигляді нової функції; 3) «селективний» винахід – це винахід, в якому можливість використання якоїсь речовини або групи речовин відомого класу сполук заснована на виявленні винахідником цінних властивостей цієї речовини.	На сьогодні існує такий поділ винаходів „на застосування” [82, с. 41–42]: 1. Винаходи „на застосування” характеризуються використанням відомих засобів з певними властивостями за інших умов, в іншій галузі техніки. 2. „Функціональні” винаходи пов'язані із заново відкритими, практично цінними властивостями об'єкта, які реалізуються у вигляді нової функції. 3. „Селективний” винахід – це винахід, в якому можливість використання якоїсь речовини або групи речовин відомого класу сполук засновано на виявленні винахідником цінних властивостей цієї речовини.
С. 160–161.	С. 61–63.
Окрему увагу слід приділити таким умовам надання правової охорони, як відповідність винаходу принципам гуманності і моралі та його відповідність публічному порядку. Так, відповідно до ч. 1 ст. 6 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» права охорони надається винаходу, що не суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі та відповідає умовам патентоздатності [34]. Мораль при цьому є основою правового порядку та суспільного устрою держави. Юридична енциклопедія визначає мораль як духовність, форму суспільної свідомості і вид суспільних відносин (моральні відносини); один із способів регулювання поведінки людини у суспільстві за допомогою усталених приписів [116]. Тобто під мораллю слід розуміти один з основних способів нормативної регуляції поведінки людини. Мораль охоплює, в свою чергу, суспільні погляди і почуття, життєві орієнтації та принципи, мету та мотиви відносин між людьми. За допомогою такого критерію, як моральність, можна відділити добро від зла, справедливості від несправедливості, правомірну поведінку від неправомірної тощо. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про захист суспільної моралі» [33] під суспільною мораллю розуміють систему етичних норм, правил поведінки, що склалися у суспільстві на основі традиційних духовних і культурних цінностей, уявлень про добро, честь, гідність, громадський обов'язок, совість, справедливість. Слободян зліпила разом шматочки з кількох абзаців чужого тексту, що йдуть один за одним. Слободян, як і інші плагіатори, взялася розмір-	Окрему увагу слід приділити таким умовам надання правової охорони, як відповідність винаходу принципам гуманності і моралі та його відповідність публічному порядку. Так, відповідно до ч. 1 ст. 6 Закону України „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” права охорони надається винаходу, що не суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі та відповідає умовам патентоздатності. Мораль при цьому є основою правового порядку та суспільного устрою держави. <...> В енциклопедичному значенні мораль – це духовність, форма суспільної свідомості і вид суспільних відносин (моральні відносини); один із способів регулювання поведінки людини у суспільстві за допомогою усталених приписів [167]. <...> <...> Тобто під мораллю слід розуміти один з основних способів нормативної регуляції дій людини. Мораль охоплює в свою чергу суспільні погляди і почуття, життєві орієнтації та принципи, мету та мотиви поведінки та відносин. За допомогою такого критерію як моральність можна відділити добро від зла, справедливість від несправедливості, законотворчому поведінку від протизаконної та деструктивної тощо. Відповідно до ст. 1 Закону України „Про захист суспільної моралі” [55] під суспільною мораллю розуміють систему етичних норм, правил поведінки, що склалися у суспільстві на основі традиційних духовних і культурних цінностей, уявлень про добро, честь, гідність, громадський обов'язок, совість, справедливість.

	ковувати над тим, <u>що таке мораль</u> , і всі її думки – теж передрані. Нахабний плагіат.	
	С. 161.	С. 64.
	Таким чином, в контексті права інтелектуальної власності під мораллю слід розуміти ставлення людей до створеного об'єкту з точки зору його відповідності загальному уявленню суспільства про добро і зло, про звичаї та традиції, суспільний устрій суспільства та наявність при цьому осуду зі сторони спільноти, що свідчить про невідповідність винаходу принципам моралі. Не може надаватися правова охорона винаходам, використання яких може завдати шкоди життю і здоров'ю людини, образити людську гідність, патріотичні почуття, релігійні почуття віруючих тощо. Отже, одним з основних критеріїв визначення відповідності моральним засадам суспільства винаходу слід розцінювати загальне уявлення про суспільну реакцію на такий об'єкт та наявність осуду зі сторони соціуму. Слободян пише «Таким чином» та «Отже», нібито це вона робить якісь висновки, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Таким чином в контексті права інтелектуальної власності під мораллю слід розуміти відношення людей до створеного об'єкту з точки зору його відповідності загальному уявленню суспільства про добро і зло, про звичаї та традиції, суспільний устрій суспільства, та наявність при цьому осуду зі сторони спільноти, який свідчить про невідповідність винаходу принципам моралі. Не може надаватися правова охорона винаходам, використання яких може завдати шкоди життю і здоров'ю людини, образити людську гідність, патріотичні почуття, релігійні почуття віруючих тощо. Отже, одним з основних критеріїв визначення відповідності моральним засадам суспільства винаходу слід розцінювати загальне уявлення про суспільну реакцію на такий об'єкт та наявність осуду зі сторони соціуму.
	С. 161.	С. 65.
	Варто зауважити, що відповідно до ч. 1 ст. 259 Цивільного кодексу України винахід вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо він, відповідно до закону, є новим, має винахідницький рівень і придатним для промислового використання [112]. Таким чином, Цивільний кодекс України не передбачає необхідності для одержання патенту на винахід його відповідності публічному порядку, принципам гуманності та моралі. При цьому Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» застосовує поняття «принцип моралі», в той час як в Цивільному кодексі України вживається поняття «моральні засади суспільства» [34; 112]. Переважає більшість науковців ототожнюють поняття «моральні засади», «моральність» і прирівнюють їх до поняття суспільної моралі [55, с. 258–272]. Слободян переписала чужий текст разом із готовими джерелами. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Порядок розташування абзаців у дисертації Слободян – такий самий, як і в дисертації Москалюк, що свідчить про свідоме переписування чужого тексту. Плагіат.	Слід відзначити, що відповідно до ч. 1 ст. 259 Цивільного кодексу України винахід вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо він, відповідно до закону, є новим, має винахідницький рівень і придатний для промислового використання. Набуття права інтелектуальної власності на винахід засвідчується патентом, згідно ст. 462 Цивільного кодексу України. Таким чином Цивільний кодекс України не передбачає необхідності для одержання патенту на винахід його відповідності публічному порядку, принципам гуманності та моралі. При цьому Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» застосовує поняття «принцип моралі», в той час як Цивільний кодекс України містить поняття «моральні засади суспільства». Переважає більшість правників ототожнюють поняття «моральні засади», «моральність» і прирівнюють їх до поняття суспільна мораль [92, с. 258–272].
	С. 161–162.	С. 65–66.
	Враховуючи відсутність конкретизації визначення поняття моральності та важливість такого визначення, вважаємо, що поняття «засади», аналогічно як і «принципи», виступають основою або фундаментом суспільних відносин у сфері ство-	Враховуючи відсутність конкретизації визначення поняття моральності та важливість такого визначення, вважаємо, що поняття «засади», рівно і як «принципи» сприймаються як основа або фундамент суспільних відносин у сфері створення вина-

рення винаходів. Відповідно до ст. 3 Цивільного кодексу України загальними засадами цивільного законодавства є: 1) неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини; 2) неприпустимість позбавлення права власності, крім випадків, встановлених Конституцією України та законом; 3) свобода договору; 4) свобода підприємницької діяльності, яка не заборонена законом; 5) судовий захист цивільного права та інтересу; 6) справедливість, добросовісність та розумність [112].	ходів. Водночас надання змістовного наповнення поняття моральності в контексті ст. 6 Закону України „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” слід застосувати конструкцію, відповідно до якої винахід та його застосування не повинні суперечити моральним цінностям суспільства. Відповідно до ст. 3 Цивільного кодексу України загальними засадами цивільного законодавства є: 1) неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини; 2) неприпустимість позбавлення права власності, крім випадків, встановлених Конституцією України та законом; 3) свобода договору; 4) свобода підприємницької діяльності, яка не заборонена законом; 5) судовий захист цивільного права та інтересу; 6) справедливість, добросовісність та розумність.
С. 162. Таким чином, законодавець розділяє такі поняття, як загальні засади цивільного законодавства та моральні засади суспільства, які не є тотожними, але при цьому мають нерозривне відношення один з одним, оскільки неможливо формувати моральні засади суспільства, не спираючись, наприклад, на такі засади цивільного законодавства, як справедливість, добросовісність та розумність, і, навпаки, – неможливо творити закони, не спираючись при цьому на моральні засади суспільства. Консолідує чим фактором виступає те, що на основі засад цивільного законодавства та моральних засад суспільства будуються суспільні відносини. Тобто, якщо загальні засади цивільного законодавства чітко регламентовані та знайшли своє відображення у відповідних нормах цивільного законодавства, то моральні засади суспільства – це неписані основи, які традиційно або за допомогою звичаїв стали частиною свідомості суспільства та відображають його реакцію на створення винаходів. Слободян пише «Таким чином» і «Тобто», нібито це вона робить якісь висновки, а насправді перепишує чужу дисертацію. Плагіат.	С. 66. Таким чином законодавець розділяє такі поняття як загальні засади цивільного законодавства та моральні засади суспільства, які не є тотожними, але при цьому мають нерозривне відношення один з одним, оскільки не можливо формувати моральні засади суспільства не спираючись, наприклад, на такі засади цивільного законодавства як справедливість, добросовісність та розумність, і навпаки, – неможливо творити закони не спираючись при цьому на моральні засади суспільства. Об'єднуючим фактором при цьому є те, що на основі засад цивільного законодавства та моральних засад суспільства будуються суспільні відносини. Тобто якщо загальні засади цивільного законодавства чітко регламентовані та знайшли своє відображення у відповідних нормах цивільного законодавства, то моральні засади суспільства, це неписані основи, які традиційно або за допомогою звичаїв стали частиною свідомості суспільства, та відображають його реакцію на створення винаходів та відповідність їх моральним засадам соціуму.
С. 162–163. Враховуючи те, що українське законодавство не містить визначень таких понять, як «принципи моральності та гуманності», підходи до розуміння цих критеріїв залежать від об'єктивних та суб'єктивних обставин. Серед об'єктивних причин важливе місце посідає фактор зміни основ моралі в процесі еволюції суспільства. Так, те, що в минулому було неприйнятним і навіть заборонялось, сьогодні може цілком адекватно сприйматись суспільством. При цьому не виключено, що сучасні моральні засади суспільства з часом переглядатимуться і те, що на сьогодні вважається аморальним, буде входити до системи моральних цінностей суспільства в майбутньому.	С. 66–67. Враховуючи, що українське законодавство не містить нормативно-правового акту, який би визначив такі поняття, як „принципи моральності та гуманності”, підходи до визначення цих критеріїв також залежать від об'єктивних та суб'єктивних обставин. Відносно об'єктивних причин слід відзначити фактор зміни основ моралі в процесі еволюції суспільства. Так те, що в минулі часи було неприйнятним і навіть заборонено може бути цілком адекватним до сприйняття суспільством сьогодення, і при цьому не виключено, що сьогоденні моральні засади суспільства з часом переглядатимуться і те, що в даний час вважається аморальним буде входити до системи моральних цінностей суспільства майбутнього.
С. 163. Принцип гуманності, в свою чергу, є однією з найсуттєвіших, органічно властивих праву якостей. У філософському розумінні право – це загальна міра свободи, рівності та справедливості у суспільстві, яка визначає конкретний зміст кожної правової	С. 67. Принцип гуманності в свою чергу є одною з найсуттєвіших, органічно властивих праву якостей. У філософському соціальному розумінні право, це загальна міра свободи, рівності та справедливості у суспільстві, яка повинна визначити конкретний

	норми. Саме такі соціальні цінності, як свобода, рівність, справедливість становлять сутність гуманності. В контексті відповідності винаходів принципу гуманності створення винаходу та його застосування повинні бути спрямовані на забезпечення безпеки суспільства та в жодному випадку не повинні завдавати шкоди життю, здоров'ю, честі та гідності людей.	зміст кожної правової норми. Саме такі соціальні цінності як свобода, рівність, справедливість становлять сутність гуманності. В контексті відповідності винаходу принципу гуманності слід визначити такі основні критерії: 1. Створення винаходу та його застосування повинно бути направлено на забезпечення безпеки суспільства; 2. Створення винаходу та його застосування не повинно завдавати шкоду життю, здоров'ю, честі та гідності людей.
	С. 163.	С. 68.
	Розкриваючи поняття публічного порядку, слід звернутися до ст. 228 Цивільного кодексу України, згідно з якою правочин вважається таким, що порушує публічний порядок, якщо він був спрямований на порушення конституційних прав і свобод людини і громадянина, знищення, пошкодження майна фізичної або юридичної особи, держави, Автономної Республіки Крим, територіальної громади, незаконне заволодіння ним [112]. Можна дійти висновку, що винахід вважається таким, що порушує публічний порядок у випадку, якщо він був спрямований на порушення конституційних прав і свобод людини та громадянина, знищення, пошкодження майна фізичної або юридичної особи, держави, Автономної Республіки Крим, територіальної громади, незаконне заволодіння ним. Слободян до переписаного чужого тексту додав правильне покликання на згаданий в тексті Цивільний кодекс. Слободян переписала чужий текст з чужими авторськими фразеологічними оборотами («Розкриваючи поняття публічного порядку, слід звернутися до ст. 228», «Можна дійти висновку, що»). Плагіат.	Розкриваючи поняття „публічного порядку” слід звернутися до ст. 228 Цивільного кодексу України, згідно якої правочин вважається таким, що порушує публічний порядок, якщо він був спрямований на порушення конституційних прав і свобод людини і громадянина, знищення, пошкодження майна фізичної або юридичної особи, держави, Автономної Республіки Крим, територіальної громади, незаконне заволодіння ним. Можна дійти висновку, що винахід вважається таким, що порушує публічний порядок у випадку, якщо він був спрямований на порушення конституційних прав і свобод людини і громадянина, знищення, пошкодження майна фізичної або юридичної особи, держави, Автономної Республіки Крим, територіальної громади, незаконне заволодіння ним.
3	Слободян О. М. Сучасний стан та перспективи патентно-правової охорони винаходів в сфері біотехнології. – Дис. ... канд. юр. наук. – Хмельницький, 2014. (https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0414U004145)	Серова М. А. Правовая охрана биотехнологических изобретений, относящихся к макроорганизмам, в соответствии с европейским, евразийским и российским законодательствами. – Дисс. ... канд. юр. наук. – Москва, 2004. (https://www.dissercat.com/content/pravovaya-okhrana-biotekhnologicheskikh-izobretenii-otnosyashchikhsya-k-makroorganizmam-v-so)
	С. 44.	С. 26–27.
	Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності Одним з важливих міжнародних договорів в сфері правової охорони об'єктів інтелектуальної власності є Угода ТРІПС, яка вступила в силу 01 січня 1995 р. Участь в даній Угоді є обов'язковою для всіх членів СОТ. Вказана умова означає, що країна, яка вступає в СОТ, повинна приєднатися до даної багатосторонньої умови поряд з багатьма іншими угодами, укладеними в рамках даної організації. Угода ТРІПС встановлює стандарти, яких повинні дотримуватися країни – члени СОТ в сфері інтелектуальної власності.	1.2.1. Соглашение о торговых аспектах прав интеллектуальной собственности (TRIPS) Одним из важнейших международных договоров в области правовой охраны объектов интеллектуальной собственности является вступившее в силу 01.01.1995 г. Соглашение TRIPS (от англ. The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights). «Участие в этом соглашении обязательно для всех членов ВТО. Указанное условие означает, что страна, вступающая в ВТО, должна присоединиться к этому многостороннему соглашению наряду со многими другими соглашениями, заключенными в рамках данной организации. Соглашение TRIPS устанавливает стандарты, которым должны следовать страны-члены ВТО в области интеллектуальной собственности» [22].

Слободян переписала чужий текст, видаливши джерело. Плагіат.	
С. 44–45.	С. 27.
Охороні винаходів присвячений розділ 5 Угоди, який називається «Патенти». Відповідно до п. 1 ст. 27 вказаного розділу патенти видаються на будь-які винаходи незалежно від того, чи є вони продуктом або способом, у всіх галузях техніки. Зі сфери тих, що підлягають патентуванню, держави-члени СОТ можуть виключати рослини і тварини, крім мікроорганізмів, а також суто біологічні способи вирощування рослин і тварин, окрім небіологічних і мікробіологічних процесів. З патентування також можуть виключатися діагностичні, терапевтичні та хірургічні методи лікування людей чи тварин і винаходи, комерційному використанню яких необхідно запобігти в межах їх територій з метою охорони суспільного порядку чи моралі, включаючи охорону життя або здоров'я людей, тварин чи рослин, або з метою уникнути завдання серйозної шкоди навколишньому середовищу. Держави-члени СОТ встановлюють охорону сортів рослин або з допомогою патентів, або з допомогою ефективною єдиною системою в рамках спеціального законодавства (<i>sui generis</i>), або шляхом будь-якого їх поєднання [118]. Слободян до переписаного чужого тексту додала правильне покликання на згадану в тексті Угоду. Тут і далі порядок розташування абзаців у дисертації Слободян – такий самий, як і в російській дисертації Серової, що свідчить про свідоме переписування чужого тексту. Плагіат.	Охране изобретений посвящен Раздел 5 Соглашения, который называется «Патенты». В соответствии с п.1 Статьи 27 указанного раздела, патенты выдаются на любые изобретения, независимо от того, являются ли они продуктом или способом, во всех областях техники. Из области патентуемых государства-члены ВТО могут исключать «растения и животные, кроме микроорганизмов, а также, по существу, биологические способы выращивания растений или животных, иные, чем небіологические и микробиологические процессы» [Статья 27(3)(b)]. Из патентования также могут исключаться «диагностические, терапевтические и хирургические методы лечения людей или животных» [Статья 27(3)(b)] и «изобретения, коммерческое использование которых необходимо предотвратить в пределах их территорий для охраны общественного порядка или морали, включая охрану жизни или здоровья людей, животных или растений, или чтобы избежать серьезного ущерба окружающей среде» [Статья 27(2)]. Государства-члены ВТО предусматривают охрану сортов растений «либо патентами, либо эффективной единой системой в рамках специального законодательства, либо любым их сочетанием» [Статья 27(3)(b)]. Особо следует отметить, что в соответствии со Статьей 27(3)(b) Соглашения каждая страна вправе сама решать вопросы, связанные с признанием или выдачей патентов на растения, животных или по существу биологические способы их получения.
С. 45.	С. 27–28.
Проте Угода ТРІПС не регулює правових питань експорту і ненавмисного поширення генетично змінених живих організмів через національні кордони. В той же час передача технологій, а також експорт та імпорту таких організмів вимагає прийняття превентивних заходів ще до того, як буде завдано шкоду договірним сторонам. До цих пір питання відповідальності біотехнологічних компаній та компенсації за шкоду, заподіяну біологічному різноманіттю у зв'язку з переміщенням живих змінених організмів через кордони держав після їх застосування, є абсолютно не розробленими. Нічого не зазначено в Угоді ТРІПС й про Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури 1977 року, який є одним із важливих договорів в сфері охорони біотехнологічних винаходів і не тільки полегшує процедуру подання заявок на винаходи, але й має також вирішальне значення для оцінки їх патентоздатності.	Однако Соглашение TRIPS не регулирует правовые вопросы экспорта и непреднамеренного распространения генетически измененных живых организмов, которые столь интенсивно производятся в последнее время биотехнологическими компаниями, через национальные границы. Между тем, передача технологий, а также экспорт и импорт таких организмов требуют принятия превентивных мер задолго до того, как будет нанесен какой-либо ущерб договаривающимся сторонам. До сих пор вопросы ответственности биотехнологических компаний и компенсации за ущерб биологическому разнообразию, происходящему из-за перемещения живых измененных организмов через границы государств после их применения, совершенно не проработаны. Ничего не говорится в Соглашении TRIPS о Будапештском договоре о международном признании депонирования микроорганизмов для целей патентной процедуры, который, как будет показано далее, является одним из важнейших договоров в области охраны биотехнологических изобретений и не только облегчает процедуру подачи заявок на изобретения, но и имеет решающее значение для

		оценки их патентоспособности.
	С. 45–46.	С. 28.
	Не передбачає Угода ТРІПС й певної патентної процедури, хоча й пред'являє вимоги достатньо ясного і повного розкриття винаходу і можливого надання заявником інформації щодо заявок, поданих в інші країни, і отриманих в них патентів (ст. 29), а також розкриває об'єм наданих патентом прав і види використання винаходу, на які не обов'язково запитувати дозволу патентовласника (ст. 28, 30 та 31). У випадку порушення прав патентовласника на спосіб отримання продукту будь-який ідентичний продукт, виготовлений без згоди патентовласника, за відсутності доказів протилежного вважається отриманим з допомогою запатентованого способу (ст. 34). Строк дії патенту складає 20 років з дати подання заявки (ст. 33) [118].	Не предусматривает Соглашение TRIPS и определенной патентной процедуры, хотя и предъявляет требования достаточно ясного и полного раскрытия изобретения и возможного представления заявителем информации относительно заявок, поданных в другие страны, и полученных в них патентов (Статья 29), а также раскрывает об'ем предоставляемых патентом прав и виды использования изобретения, на которые необязательно испрашивать разрешение патентовладельца (Статьи 28, 30, 31). При нарушении прав патентовладельца на способ получения продукта любой идентичный продукт, произведенный без согласия патентовладельца, при отсутствии доказательств противного, считается полученным запатентованным способом (Статья 34). Срок действия патента составляет 20 лет с даты подачи заявки (Статья 33).
	С. 46–47.	С. 28.
	Умовами патентоздатності винаходу відповідно до п. 1 ст. 27 виступають новизна, винахідницький рівень і промислова придатність. При цьому зазначається, що синонімами понять «винахідницький рівень» і «промислова придатність» вважаються вирази «неочевидний» і «корисний» відповідно. Проте, якщо в першому випадку із вказаним можна погодитися, оскільки згідно із законодавством багатьох країн світу і міжнародними договорами винахід має винахідницький рівень, якщо він для спеціаліста очевидним чином не впливає з рівня техніки (попереднього рівня техніки) (наприклад, правило 3 (1) Патентної інструкції до Євразійської патентної конвенції [73]; ст. 56 Європейської патентної конвенції [138]), то в другому випадку це не зовсім так. Промислова придатність винаходу означає можливість його використання в промисловості, сільському господарстві, охороні здоров'я та інших сферах діяльності (правило 3 (1) Патентної інструкції до Євразійської патентної конвенції [73]; ст. 57 Європейської патентної конвенції [138]). Проте відповідно до законодавства США патентоздатний об'єкт повинен обов'язково бути «корисним», тобто не тільки промислово придатним, але й таким, що забезпечує вирішення якоїсь актуальної задачі, що передбачає під час розгляду питання про патентоздатність винаходу оцінку наявності суспільної потреби в даному винаході, доцільності його використання і навіть можливу перевірку наявності у винаході переваг порівняно з іншими засобами такого ж призначення [186].	Условиями патентоспособности изобретения являются в соответствии с п.1 Статьи 27 новизна, изобретательский уровень и промышленная применимость. При этом оговаривается, что синонимами понятий «изобретательский уровень» и «промышленная применимость» считаются выражения «неочевидный» и «полезный» соответственно. Однако если в первом случае с указанным можно согласиться, поскольку согласно законодательству многих стран мира и международным договорам изобретение имеет изобретательский уровень, если оно для специалиста явным (очевидным) образом не следует из уровня техники (предшествующего уровня техники) [см., например, п.1 Статьи 4 Патентного закона РФ; § 103 Главы 10 Раздела 35 Свода законов США [23]; Правило 3(1) Патентной инструкции к ЕАПК; Статью 56 ЕПК], то во втором случае это не совсем так. «Промышленная применимость» изобретения означает возможность его использования в промышленности, сельском хозяйстве, здравоохранении и других отраслях деятельности (п.1 Статьи 4 Патентного закона РФ; Правило 3(1) Патентной инструкции к ЕАПК; Статья 57 ЕПК). Однако в соответствии с законодательством США, патентоспособный объект должен обязательно быть «полезным», т.е. не только промышленно применимым, но и обеспечивающим решение какой-то актуальной задачи, что предполагает при рассмотрении вопроса о патентоспособности изобретения оценку наличия общественной потребности в данном изобретении, целесообразности его использования и даже возможную проверку наличия у изобретения преимуществ по сравнению с другими средствами того же назначения.
	С. 47–48.	С. 29.
	Існують й інші відмінності між національними патентними законодавствами стосовно процедури розгляду заявок і оцінки патентоздатності винаходів. Особливо важливою виступає проблема неоднакового визначення відомого рівня техніки, оскільки залежно від вказаного визначення оцінюються новизна і винахідницький рівень заявлених винаходів. Національні розходження в умовах патентоздатності можуть ускладнити процеси подальшої гармонізації патентної системи. З метою охорони	Существуют и другие различия между национальными патентными законодательствами в отношении процедуры рассмотрения заявок и оценки патентоспособности изобретений. Особенно важной является проблема неодинакового определения известного уровня техники, поскольку в зависимости от указанного определения оцениваются новизна и изобретательский уровень заявляемых изобретений. Национальные расхождения в условиях патентоспособности могут усложнить процес-

біотехнологічних винаходів вирішення вказаних питань є надзвичайно актуальним, оскільки патентне законодавство ледь встигає за стрімким розвитком даної сфери знань, а в сферу патентного права втягуються такі об'єкти, як генетична інформація, рослини, тварини, елементи тіла людини, наприклад, органи і тканини, людські ембріони, способи клонування тварин і людини, трансгенні продукти харчування та ін., що обумовлює цілий комплекс проблем, пов'язаних з можливим порушенням норм етики і моралі, ризиком впровадження генетично модифікованих організмів і продуктів в навколишнє середовище та повсякденне життя, необхідністю суворого контролю за використанням генетичного матеріалу, особливо отриманого від людини, а також фармацевтичних препаратів і продуктів харчування, захистом національних об'єктів фауни і флори від їх неконтрольованого використання в наукових і, особливо, комерційних цілях іншими країнами, торгівлею генетично модифікованими продуктами, механізмами їх переміщення через національні кордони тощо.	сы дальнейшей гармонизации патентной системы. Для охраны биотехнологических изобретений решение указанных вопросов особенно актуально, поскольку патентное законодательство «с трудом» поспевает за стремительным развитием этой области знаний, а в сферу патентного права вовлекаются такие экстраординарные объекты, как генетическая информация, растения, животные, элементы тела человека, например, органы и ткани, человеческие эмбрионы, способы клонирования животных и человека, трансгенные продукты питания и др., что обуславливает целый комплекс проблем, связанных с возможным нарушением норм этики и морали, риском внедрения генетически модифицированных организмов и продуктов в окружающую среду и повседневную жизнь, необходимостью строгого контроля использования генетического материала, особенно полученного от человека, а также фармацевтических препаратов и продуктов питания, защитой национальных объектов фауны и флоры от их неконтрольованого использования в научных и, особенно, коммерческих целях другими странами, торговлей генетически модифицированными продуктами, механизмами их перемещения через национальные границы и т.д.
С. 48.	С. 29–30.
<i>Договір про патентну кооперацію</i> Договір про патентну кооперацію – це багатосторонній договір, який був укладений в Вашингтоні у 1970 році і вступив в силу у 1978 році. В преамбулі до Договору викладені цілі його укладення: вдосконалити правову охорону винаходів; спростити і зробити її більш економічною, коли вона вимагається в декількох країнах; полегшити і пришвидшити доступ до інформації про нові винаходи [24]. Договір спрощує отримання захисту винаходів в тому випадку, коли такий захист передбачається в одній або декількох країнах-учасниках Договору, шляхом подачі однієї заявки на патент («міжнародної заявки»), яка має те ж значення, що й подання національних і/або регіональних заявок у всіх країнах, вказаних заявником. Процедура поділяється на дві основні фази. Перша, так звана «міжнародна фаза», складається із чотирьох головних етапів, з яких обов'язковими є три, а саме: подання міжнародної заявки та її розгляд відповідним відомством; підготовка одним із Міжнародних пошукових органів звіту про міжнародний пошук і публікація Міжнародним бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності міжнародної заявки разом зі звітом про пошук; розсилка їм міжнародної заявки зі звітом про пошук в національні і/або регіональні відомства, в яких заявник бажає отримати патент на основі своєї міжнародної заявки («вказані відомства»). Четвертий етап (підготовка висновку міжнародної попередньої експертизи одним з Органів міжнародної попередньої експертизи) є для заявника необов'язковим.	<i>1.2.2. Договор о патентной кооперации (РСТ) и Инструкция к нему</i> Договор о патентной кооперации (РСТ, от англ. Patent Cooperation Treaty) – это многосторонний договор, который был заключен в Вашингтоне в 1970 г. и вступил в силу в 1978 г. В преамбуле к Договору изложены цели его заключения: усовершенствовать правовую охрану изобретений; упростить и сделать ее более экономичной, когда она испрашивается в нескольких странах; облегчить и ускорить доступ к информации о новых изобретениях. Договор упрощает получение защиты изобретений в том случае, когда такая защита предусматривается в одной или нескольких странах-участниках Договора, путем подачи одной заявки на патент («международной заявки»), которая имеет то же значение, что и подача национальных и/или региональных заявок во всех странах, указанных заявителем. Процедура РСТ делится на две основные фазы. Первая, так называемая «международная фаза», состоит из четырех главных этапов, три из которых, а именно подача международной заявки и ее рассмотрение Получающим ведомством, подготовка одним из Международных поисковых органов отчета о международном поиске и публикация Международным бюро ВОИС международной заявки вместе с отчетом о поиске и рассылка им международной заявки с отчетом о поиске в национальные и/или региональные ведомства, в которых заявитель желает получить патент на основе своей международной заявки («Указанные ведомства»), являются обязательными. Четвертый этап – подготовка заключения международной предварительной экспертизы одним из Органов международной предварительной экспертизы является для заявителя необязательным.
С. 48–49.	С. 30–31.
Після завершення міжнародної фази подальші дії з приводу заявки здійснюються на другій, так званій «національній фазі» (даний термін також використовується для регіонального відомства), в	По окончании международной фазы дальнейшие действия по заявке осуществляются на второй, так называемой «национальной фазе» (этот термин также используется для ведомства, кото-

кожному вказаному відомстві або стосовно кожного вказаного відомства (якщо передбачається отримання регіонального патенту). Кожне із вказаних відомств проводить експертизу міжнародної заявки і видає чи відмовляє у видачі національного (або регіонального) патенту відповідно до свого власного законодавства. При цьому національні і/або регіональні патентні відомства під час здійснення експертизи щодо сутності міжнародних заявок, поданих в рамках даної процедури і переведених на національну і/або регіональну фазу, використовують одні й ті ж результати патентного пошуку, проведеного уповноваженими органами. Однак, жоден міжнародний пошуковий орган не зобов'язаний проводити пошук по міжнародній заявці, якщо в формулі винаходу заявлені визначені об'єкти, в тому числі сорти рослин і породи тварин, за виключенням мікробіологічних способів і продуктів, отриманих з допомогою даних способів, а також оперативні або терапевтичні методи лікування людей чи тварин і способи діагностики (правило 39.1 Інструкції) [37]. Аналогічно жоден Орган міжнародної попередньої експертизи не зобов'язаний проводити міжнародну попередню експертизу по міжнародній заявці стосовно вищевказаних об'єктів (правило 67.1 Інструкції) [37]. Таким чином, Договір встановлює певні виключення щодо здійснення міжнародного пошуку і міжнародної попередньої експертизи стосовно конкретних біотехнологічних винаходів. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	рое является региональным) в каждом Указанном ведомстве или в отношении каждого указанного ведомства (если предусматривается получение регионального патента). Каждое из указанных ведомств проводит экспертизу международной заявки и выдает или отказывает в выдаче национального (или регионального) патента в соответствии со своим собственным законодательством. При этом национальные и/или региональные патентные ведомства при осуществлении экспертизы по существу международных заявок, поданных по процедуре РСТ и переведенных на национальную и/или региональную фазу, используют одни и те же результаты патентного поиска, проведенного по правилам РСТ органами, уполномоченными РСТ. Однако ни один международный поисковый орган не обязан проводить поиск по международной заявке, если в формуле изобретения заявлены определенные объекты, в том числе сорта растений и породы животных или по существу биологические способы выведения растений и животных, за исключением микробиологических способов и продуктов, полученных этими способами, а также оперативные или терапевтические методы лечения людей или животных и способы диагностики (Правило 39.1 Инструкции). Аналогичным образом, ни один Орган международной предварительной экспертизы не обязан проводить международную предварительную экспертизу по международной заявке в отношении указанных выше объектов (Правило 67.1 Инструкции). Таким образом, Договор устанавливает определенные исключения в отношении осуществления международного поиска и международной предварительной экспертизы применительно к конкретным биотехнологическим изобретениям.
С. 49.	С. 31.
Певні вимоги пред'являються Договором до оформлення переліку послідовностей нуклеотидів і/або амінокислот, які останнім часом включаються практично в усі заявки, що стосуються генної інженерії. Згідно з Правилем 5.2 Інструкції, якщо міжнародна заявка містить розкриття послідовностей нуклеотидів і/або амінокислот, опис повинен містити перелік даних послідовностей, що відповідає стандарту, передбаченому Адміністративною інструкцією. Більш детально процедурні питання, пов'язані з наданням переліку послідовностей нуклеотидів і/або амінокислот у випадку подання міжнародної заявки, наведені в правилі 13^{ter} Інструкції [37].	Определенные требования предъявляются Договором к оформлению перечня последовательностей нуклеотидов и/или аминокислот, который в последнее время включается практически во все заявки, касающиеся генной инженерии. Согласно Правилу 5.2 Инструкции, если международная заявка содержит раскрытие последовательностей нуклеотидов и/или аминокислот, описание должно содержать перечень этих последовательностей, отвечающий стандарту, предписываемому Административной инструкцией. Более подробно процедурные вопросы, связанные с представлением перечня последовательностей нуклеотидов и/или аминокислот при подаче международной заявки, приведены в Правиле 13^{ter} Инструкции.
С. 49–50.	С. 31.
На стадії міжнародної попередньої експертизи заявнику надається можливість усунути недоліки, виявлені в міжнародній заявці. До подібних недоліків, зокрема, відноситься неподання вказаного переліку у формі, що забезпечує проведення повноцінної міжнародної попередньої експертизи (правило 70.12 Інструкції) [37]. Такі загальні вимоги, що пред'являються Договором до оформлення переліку послідовностей нуклеотидів і/або амінокислот, значно полегшують проведення експертизи відпо-	На стадии международной предварительной экспертизы заявителю предоставляется возможность устранить недостатки, которые обнаружены в международной заявке. К подобным недостаткам, в частности, относится непредставление указанного перечня в форме, обеспечивающей проведение полноценной международной предварительной экспертизы, о чем заявитель уведомляется в заключении международной предварительной экспертизы (Правило 70.12 Инструкции). Такие общие

	відних винаходів в національних і/або регіональних патентних відомствах, зокрема, оцінку відповідності прав вимоги на нуклеїнові кислоти і білки умовам патентоздатності («новизна» і «винахідницький рівень»), коли необхідно порівняти структуру відомих і заявлених послідовностей.	требования, предъявляемые Договором к оформлению перечня последовательностей нуклеотидов и/или аминокислот, значительно облегчают проведение и экспертизы соответствующих изобретений в национальных и/или региональных патентных ведомствах, в частности, оценку соответствия притязаний на нуклеиновые кислоты и белки условиям патентоспособности «новизна» и «изобретательский уровень», когда необходимо сравнить структуру известных и заявленных последовательностей.
	С. 50.	С. 31–32.
	Ще одне важливе положення Договору, яке є однією із основоположних норм патентного права з приводу охорони біотехнологічних винаходів в цілому, стосується депонування біологічного матеріалу, відображене в правилі 13bis Інструкції і розроблене на основі Будапештського договору про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури. Воно базується на тому, що одного депонування біологічного матеріалу, зробленого у визнаній депозитарній установі, що має статус Міжнародного органу з депонування, вистачає для здійснення патентної процедури в національних і/або регіональних патентних відомствах договірних держав [37].	Еще одно важное положение Договора, которое является одной из основополагающих норм патентного права применительно к охране биотехнологических изобретений вообще, - это положение о депонировании биологического материала, отраженное в Правиле 13bis Инструкции и разработанное на основе Будапештского договора о международном признании депонирования микроорганизмов для целей патентной процедуры. Оно основано на том, что одного депонирования биологического материала, сделанного в признанном депозитарном учреждении, имеющем статус Международного органа по депонированию (МОД), достаточно для осуществления патентной процедуры в национальных и/или региональных патентных ведомствах договаривающихся государств.
	С. 50–51.	С. 49.
	<i>Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури</i> Будапештський договір був підписаний 28 квітня 1977 р. Він передбачає, що держави-учасниці прирівнюють з метою патентної процедури стосовно винаходів в галузі генної інженерії та мікробіології факт і дату депонування мікроорганізмів будь-яким міжнародним органом з депонування незалежно від того, чи знаходиться такий орган на території вказаної держави або за її межами, до депонування в своїх національних колекціях (ст. 3 (1) (а)) [13], що суттєво знижує затрати заявників на патентування таких винаходів. Тобто одного депонування в одному міжнародному органі буде достатньо з метою патентної процедури в національних патентних відомствах всіх договірних країн і в будь-якому регіональному патентному відомстві, коли таке відомство заявило про визнання ним дії Договору.	<i>1.2.6 Будапештський договір о международном признании депонирования микроорганизмов для целей патентной процедуры</i> Этот договор был подписан 28 апреля 1977 г. Редакционные изменения вносились в него в 1980 г. Российская Федерация является участницей Договора с 22 апреля 1981 г. Европейская и Евразийская патентные организации признают действие договора. Будапештский договор предусматривает, что государства-участники приравнивают для целей патентной процедуры в отношении изобретений в области генной инженерии и микробиологии факт и дату депонирования микроорганизмов любым Международным органом по депонированию (МОД), независимо от того, находится ли такой орган на территории указанного государства или за его пределами, к депонированию в своих национальных коллекциях [Статья 3(1)(a)], что существенно снижает затраты заявителей на патентование таких изобретений. Другими словами, одного депонирования в одном международном органе будет достаточно для целей патентной процедуры в национальных патентных ведомствах всех Договаривающихся государств и в любом региональном патентном ведомстве, если такое ведомство заявило о признании им действия Договора.
	С. 51.	С. 49–50.
	Розробка і укладення Будапештського договору були пов'язані з інтенсивним розвитком мікробіології та з труднощами ідентифікації й встановлення новизни корисних штамів мікроорганізмів та інших мікробіологічних об'єктів, що часто може бути забезпечене тільки шляхом порівняння їх зразків, поміщених в спеціалізованих колекціях-депозитаріях. Крім того, обов'язковою умовою видачі патенту є підтвердження можливості здійснення заявленого винаходу, а у випадку винаходів, які відносяться до нових мікроорганізмів, недоступних для	Разработка и заключение Будапештского договора были связаны с интенсивным развитием микробиологии и с трудностями идентификации и определения новизны полезных штаммов микроорганизмов и иных микробиологических объектов, что зачастую может быть обеспечено только сравнением их образцов, помещенных в специализированные коллекции-депозитарии. Кроме того, обязательным условием выдачи патента является подтверждение возможности осуществления заявленного изобретения, а в случае изобретений, отно-

	суспільства, опису способу їх отримання може виявитися для цього недостатньо, оскільки відтворення способу не завжди дозволяє отримати конкретний мікроорганізм. В даній ситуації вказана вище умова може бути забезпечена виключно шляхом депонування зразка мікроорганізму. Дане положення відображене в патентних законодавствах багатьох країн світу, а також міжнародних і регіональних угодах, в тому числі, як вже відмічалось раніше, в Інструкції до Договору про патентну кооперацію, Інструкції до ЄПК і Патентній інструкції до Євразійської патентної конвенції. При цьому депонування повинно бути здійснене не пізніше дати подачі заявки, а коли запитується пріоритет, то на дату пріоритету.	сящихсх к новым микроорганизмам, недоступным для общества, описания способа их получения может оказаться для этого недостаточно, поскольку воспроизведение способа не всегда позволяет получить конкретный микроорганизм. В данной ситуации указанное выше условие может быть обеспечено исключительно путем депонирования образца микроорганизма. Данное положение отражено в патентных законодательствах многих стран мира (например, в подпункте 3.2.4.5(3) Правил Роспатента), а также международных и региональных соглашениях, в том числе, как уже отмечалось ранее, в Инструкции к Договору РСТ (Правило 13bis), Инструкции к ЕПК (Правила 28 и 28bis) и Патентной инструкции к ЕАПК (Правило 11). При этом депонирование должно быть осуществлено не позднее даты подачи заявки, а если испрашивается пріоритет, то на дату пріоритета.
	С. 51–52.	С. 50.
	Доступ громадськості до депонованого зразка мікроорганізму регулюється законодавством різних країн і регіональних організацій промислової власності по-різному. Наприклад, правилом 31 Інструкції до ЄПК регламентується, що, починаючи з дня публікації заявки на європейський патент, депонований біологічний матеріал доступний будь-якій особі, яка про це клопоче [138]. Даний доступ забезпечується шляхом передачі особі зразка депонованого біологічного матеріалу, що здійснюється на певних умовах, розкритих у вказаному правилі. В патентних законах країн – учасниць Євразійської патентної конвенції та Патентній інструкції до неї будь-які норми, пов'язані з видачею зразків третім особам, відсутні. Такі положення можуть розроблятися самими колекціями-депозитаріями країн-учасниць даної Конвенції на основі Будапештського договору і національних законодавств.	Доступ громадськості до депонованого зразка мікроорганізму регулюється законодавством різних країн і регіональних організацій промислової власності по-різному. Наприклад, правилом 31 Інструкції до ЄПК регламентується, що, починаючи з дня публікації заявки на європейський патент, депонований біологічний матеріал доступний будь-якій особі, яка про це клопоче [138]. Даний доступ забезпечується шляхом передачі особі зразка депонованого біологічного матеріалу, що здійснюється на певних умовах, розкритих у вказаному правилі. В патентних законах країн – учасниць Євразійської патентної конвенції та Патентній інструкції до неї будь-які норми, пов'язані з видачею зразків третім особам, відсутні. Такі положення можуть розроблятися самими колекціями-депозитаріями країн-учасниць даної Конвенції на основі Будапештського договору і національних законодавств.
	С. 52.	С. 51.
	Будапештським договором передбачена також можливість повторного депонування зі збереженням дати першого депонування у випадку загибелі мікроорганізму чи у випадку обмежень на видачу зразків мікроорганізму за кордон (ст. 4 Договору) [13]. Положення про нове депонування біологічного матеріалу, якщо він перестав бути доступним в установі, яка прийняла його на депонування, відображене в правилі 31 Інструкції до ЄПК [138].	<...> Будапештским договором предусмотрена также возможность повторного депонирования с сохранением даты первого депонирования в случае гибели микроорганизма или в случае появившихся ограничений на выдачу образцов микроорганизма за границу (Статья 4 Договора). Положение о новом депонировании биологического материала, если он перестал быть доступным в учреждении, которое приняло его на депонирование, отражено в Правиле 28 bis инструкции к ЕПК.
	С. 52.	С. 51.
	Будапештський договір не розкриває змісту терміну «мікроорганізм», допускаючи, в принципі, депонування будь-якого біологічного матеріалу (одноклітинних і багатоклітинних організмів, бактерій, грибів, клітин рослин і тварин, ембріонів, насіння, векторів, плазмід тощо). Інструкція до Договору про патентну кооперацію, Інструкція до ЄПК і Директива 98/44/ЄС (ст. 13) замість поняття «мікроорганізм» оперують поняттям «біологічний матеріал» [37; 138; 136]. В Інструкції з експертизи в ЄПВ стосовно проблеми депонування збережено термін «штам мікроорганізму», що, очевидно, потребує уточнення у зв'язку з розширенням переліку патентоздатних біологічних об'єктів згідно з патентним законодавством [146].	Будапештский договор не определяет значение термина «микроорганизм», тем самым, в принципе, допуская депонирование любого биологического материала (одноклеточных и многоклеточных организмов, бактерий, грибов, клеток растений и животных, эмбрионов, семян, векторов, плазмид и т.д.). Инструкция к РСТ, Инструкция к ЕПК и Директива 98/44/ЕС (Статья 13) вместо понятия «микроорганизм» используют понятие «биологический материал». В Патентной инструкции к ЕАПК и Правилах Роспатента применительно к проблеме депонирования сохранен термин «штамм микроорганизма», что, по-видимому, нуждается в корректировке в связи с расширением перечня патентоспособных биологических объектов согласно российскому и евразийскому патентным законодательствам.

	С. 52–53.	С. 52–53.
	Розглядаючи особливості охорони біотехнологічних винаходів на сучасному етапі, не можна не зупинитися на основних положеннях Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин, оскільки з розвитком технології отримання трансгенних рослин намітилась проблема зіткнення прав селекціонерів, творців сортів і власників патентів на трансгенні рослини, які для отримання таких рослин використовують сортовий матеріал, який охороняється. Крім того, оскільки багато національних і регіональних патентних відомств виключають з числа патентоздатних сорти рослин, виникає проблема розмежування непатентоздатних сортів і патентоздатних трансгенних рослин, яка потребує нагального вирішення. Відсутність чіткої межі поділу між вказаними об'єктами інтелектуальної власності приводить до неадекватної патентної охорони рослин і/або рослинного матеріалу і навіть виключенню з першочергових претензій пунктів формули, які характеризують патентоздатні трансгенні рослини, у зв'язку з віднесенням їх до непатентоздатних сортів.	Рассматривая особенности охраны биотехнологических изобретений на современном этапе, нельзя не остановиться на основных положениях Конвенции UPOV, поскольку с развитием технологии получения трансгенных растений обозначилась проблема столкновения прав селекционеров, создателей сортов, и владельцев патентов на трансгенные растения, которые для получения таких растений используют охраняемый сортовой материал. Кроме того, поскольку многие национальные и региональные патентные ведомства исключают из числа патентоспособных сорта растений, возникает проблема разграничения непатентоспособных сортов и патентоспособных трансгенных растений, которая требует настоящего разрешения. Отсутствие четкой границы раздела между указанными объектами интеллектуальной собственности приводит к неадекватной патентной охране растений и/или растительного материала и даже исключению из первоначальных притязаний пунктов формулы, характеризующих патентоспособные трансгенные растения, по причине отнесения их к непатентоспособным сортам.
	С. 53.	С. 53–54.
	Рослинний світ характеризується широким різноманіттям і під час його класифікації використовуються різні рівні, які носять назву ботанічних таксонів. Все рослинне царство, яке представляє собою таксон вищої категорії, охоплюється системою таксонів, розташованих у порядку ієрархії. Як гласить ст. 2 Міжнародного кодексу ботанічної номенклатури, кожна рослина розглядається як така, що належить до ряду таксонів послідовно супідрядних рангів, серед яких основним є ранг виду [149]. Кожний вид відноситься до якого-небудь роду, який представляє собою збірну таксономічну категорію, яка складається з видів, тісно пов'язаних між собою спорідненими властивостями. Вищими таксономічними категоріями є порядок, клас (підклас), відділ і царство. Вид, як таксономічна одиниця, об'єднує групу рослин з певними ознаками, відтвореними в незмінній формі. Рослини різних видів природним способом не схрещуються між собою. Проте в межах виду рослини можуть розрізнятися за рядом властивостей. Сутність селекції рослин полягає саме у виявленні або створенні генетичної мінливості рослин в межах виду та численних процедурах схрещування і відбору рослин, які володіють потрібними властивостями, що стабільно передаються потомству. Така група рослин одного виду, що відрізняється від інших рослин цього ж виду визначеними стабільними ознаками, й вважається сортом. В ст. 1 (vi) Конвенції наведене наступне визначення сорту рослин. Так, під ним розуміється будь-яка група рослин у рамках нижчого з відомих ботанічних таксонів, яку незалежно від того, чи задовольняє вона повністю вимоги для надання права селекціонера, можна:	Растительный мир характеризуется широким разнообразием и при его классификации используются различные уровни, которые носят название ботанических таксонов. Все растительное царство, представляющее собой таксон высшей категории, охватывается системой таксонов, расположенных в порядке иерархии. Как гласит Статья 2 Международного кодекса ботанической номенклатуры, «каждое растение рассматривается как принадлежащее к ряду таксонов последовательно соподчиненных рангов, среди которых основным является ранг вида» [28]. Каждый вид относится к какому-нибудь роду, который представляет собой собирательную таксономическую категорию, состоящую из видов, тесно связанных между собой родственными отношениями. Высшими таксономическими категориями являются порядок, класс (подкласс), отдел и царство. Вид, как таксономическая единица, объединяет группу растений с определенными общими признаками, воспроизводимыми в неизменной форме. Растения различных видов естественным образом не скрещиваются между собой. Однако в пределах вида растения могут различаться по ряду свойств. Сущность селекции растений как раз и состоит в обнаружении или создании генетической изменчивости растений в пределах вида и многочисленных процедурах скрещивания и отбора растений, обладающих нужной изменчивостью (нужными свойствами), которая стабильно передается потомству. Такая группа растений одного вида, отличающаяся от других растений этого же вида определенными стабильными признаками, и считается сортом. В Статье 1(vi) Конвенции UPOV (Акт 1991 г.) приведено следующее определение сорта растений: под сортом понимается любая группа растений одного и того же ботанического таксона наиболее низкого известного ранга, которая независимо от того, отвечает ли она в полной мере условиям предоставления охраны сортам растений, может:
	С. 54.	С. 54.
	- визначити ступенем прояву ознак, що є ре-	- определяться по признакам, характеризующим

зультатом діяльності відповідного генотипу або комбінації генотипів; - відрізнити від будь-якої іншої групи рослин ступенем прояву, принаймні, однієї із зазначених ознак; - розглядати як єдине ціле з погляду її придатності для відтворення в незміненому вигляді [57]. Вказане визначення підкреслює, що сорт є більш низькою класифікаційною категорією, ніж вид. Існують різні сорти, створені із врахуванням фізіології рослин кожного виду і способів їх відтворення. Так, розрізняють сорти рослин, які вегетативно розмножуються, перехресно запилюються і самозапилюються.	данный генотип или комбинацию генотипов; - отличаться от любой другой группы растений по крайней мере одним из упомянутых признаков и - рассматриваться как единое целое с точки зрения возможности для воспроизведения без изменения. Указанное определение ясно подчеркивает, что сорт является более низкой классификационной категорией, чем вид. Существуют различные сорта, созданные с учетом физиологии растений каждого вида и способов их воспроизведения. Так, различают вегетативно размножающиеся, самоопыляемые и перекрестно опыляемые сорта.
С. 54.	С. 54.
Процес селекції рослин є довгим і затратним, однак часто відтворення і розмноження сорту може бути швидким і легким. Мало селекціонерів стали б витрачати роки свого життя і вкладати значні економічні засоби у створення нових сортів, якщо б не знали, що їх праця буде компенсована. З цієї точки зору надзвичайно важливим є створення ефективної системи охорони сортів рослин шляхом надання селекціонеру виключних прав на його новий сорт з метою заохочення діяльності селекціонера виводити нові сорти в інтересах всього суспільства, що й передбачається Конвенцією. У випадку відсутності таких прав вказана мета є практично недосяжною, оскільки нічого не заважає третім особам поширювати насіннєвий або інший посадковий матеріал виведеного селекціонером сорту та здійснювати їх комерційний збут без жодного визнання праці селекціонера.	Процесс селекции растений является долгим и дорогостоящим, однако зачастую воспроизведение и размножение сорта может быть быстрым и легким. Немногие селекционеры стали бы тратить годы своей жизни и вкладывать значительные экономические средства в создание новых сортов, если бы не знали, что их труд будет компенсирован. С этой точки зрения особую важность представляет создание эффективной системы охраны сортов растений путем предоставления селекционеру исключительных прав в отношении его нового сорта с целью поощрения деятельности селекционера по дальнейшему выведению новых сортов в интересах всего общества, что и предусматривается Конвенцией UPOV. В отсутствие таких прав указанные цели практически недостижимы, поскольку ничто не мешает третьим лицам распространять семенной или другой посадочный материал выведенного селекционером сорта и осуществлять их коммерческий сбыт безо всякого признания труда селекционера.
С. 54–55.	С. 54–55.
Охорона надається сорту, якщо він задовольняє умови новизни, відмінності, однорідності та стабільності, а також має належне найменування. Сорт вважається новим, якщо на дату подання заявки про набуття права селекціонера, розмножувальний або рослинний матеріал цього сорту не продавався або в інший спосіб не передавався третім особам селекціонером або за його згодою для використання сорту на території договірної сторони, де було подано заявку, за рік до цієї дати й на території іншій, ніж територія договірної сторони, де було подано заявку, раніше чотирьох років або, у випадку дерев і винограду, раніше шести років до зазначеної дати (ст. 6) [57]. Таким чином, під новизною сорту розуміється його комерційна новизна. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Охрана предоставляется сорту, если он удовлетворяет условиям новизны, отличимости, однородности и стабильности, а также имеет надлежащее наименование. Сорт считается новым, если на дату подачи заявки на предоставление права селекционера размножаемый или собранный материал сорта не продавался или не передавался иным образом другим лицам селекционером или с его согласия на территории страны-участницы Конвенции, где была подана заявка, ранее одного года или ранее четырех лет (ранее шести лет в случае деревьев или винограда) на территории другой страны-участницы (Статья 6). Таким образом, под новизной сорта понимается его коммерческая новизна.
С. 55.	С. 55.
Сорт вважається відмінним, якщо він чітко відрізняється від будь-якого сорту, існування якого на момент подачі заявки є загальновідомим (ст. 7) [57]. Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням варіювання, яке може мати місце внаслідок особливостей його розмноження, він є достатньо	Сорт считается отличимым, если он явным образом отличается от любого другого сорта, существование которого на дату подачи заявки является общеизвестным (Статья 7). Сорт считается однородным, если с учетом особенностей размножения все растения сорта в достаточной степени одинаковы по своим основ-

однорідним за його відповідними ознаками (ст. 8) [57]. Сорт вважається стабільним, якщо його відповідні ознаки залишаються незмінними після неодноразового розмноження або, у випадку особливо-го циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу (ст. 9) [57]. Особливі вимоги висуваються до найменування сорту, які наведені в ст. 5. В ст. 12 міститься вимога здійснення експертизи сорту країнами-учасниками на предмет відповідності умовам надання охорони, викладеними в ст. 5–9 Конвенції, а саме компетентний орган може вирощувати сорт або проводити інші необхідні випробування, доручити проведення експертизи третій стороні або взяти до уваги результати, отримані в інших країнах – учасниках Конвенції, які вже провели експертизу відповідного сорту, що дозволяє країнам-учасникам плідно співпрацювати з метою забезпечення найбільш ефективної та надійної експертизи [57]. Слободян до кожного абзацу переписаного чужого тексту додала правильне покликання на згадану в тексті міжнародну Конвенцію. Тут і далі порядок розташування абзаців у дисертації Слободян – такий самий, як і в російській дисертації Серової, що свідчить про свідоме переписування чужого тексту. Плагіат.	ным признакам (Статья 8). Сорт считается стабильным, если его основные признаки остаются неизменными после неоднократного размножения или, в случае особого цикла размножения, после каждого цикла размножения (Статья 9). Особые требования предъявляются к наименованию (названию) сорта, которые приведены в Статье 5. В статье 12 содержится требование осуществления экспертизы сорта странами-участниками на предмет соответствия условиям предоставления охраны, изложенным в Статьях 5-9 Конвенции, а именно Компетентный орган может выращивать сорт или проводить другие необходимые испытания, поручить проведение экспертизы третьей стороне или принять во внимание результаты, полученные в других странах- участниках Конвенции, которые уже провели экспертизу соответствующего сорта, что позволяет странам-участникам осуществлять плодотворное сотрудничество в целях обеспечения наиболее эффективной и надежной экспертизы.
С. 55–56.	С. 55–56.
В ст. 14 (1) вказані ті дії, на які потрібно отримати дозвіл селекціонера стосовно сорту, що охороняється (матеріалу сорту, що розмножується): - виробництво або репродукція (розмноження); - доведення до кондицій з метою розмноження; - пропозиція до продажу; - продаж чи будь-яка інша форма збуту; - експорт; - імпорт; - збереження для використання з вищезазначеною метою [57]. Вказані положення поширюються також на зібраний матеріал сорту (цілі рослини і частини рослини), отриманий в результаті несанкціонованого використання матеріалу, що розмножується, якщо лише у селекціонера не було достатньої можливості скористатися своїм правом щодо вказаного рослинного матеріалу (ст. 14 (2)). Кожна країна-учасниця може поширювати право селекціонера й стосовно продуктів, отриманих безпосередньо із зібраного матеріалу сорту, що охороняється, в результаті несанкціонованого використання зібраного матеріалу, якщо тільки у селекціонера не було достатньої можливості скористатися своїм правом щодо вказаного зібраного матеріалу (ст. 14 (3)) [57].	В Статье 14(1) указаны те действия, на которые должно быть получено разрешение селекционера в отношении охраняемого сорта (размножаемого материала сорта): а) производство или воспроизводство (размножение); б) доведение до нужного состояния для целей размножения; в) предложение к продаже; г) продажа или иное введение в коммерческий оборот; д) вывоз; е) ввоз; ж) хранение для использования в целях, перечисленных выше в а) — е). Указанные положения распространяются также на собранный материал сорта (целые растения и части растения), полученный в результате несанкционированного использования размножаемого материала, если только у селекционера не было достаточной возможности воспользоваться своим правом в отношении указанного растительного материала [Статья 14(2)]. Каждая страна-участница может распространить право селекционера и в отношении продуктов, полученных непосредственно из собранного материала охраняемого сорта в результате несанкционированного использования собранного материала, если только у селекционера не было достаточной возможности воспользоваться своим правом в отношении указанного собранного материала [Статья 14(3)].
С. 56.	С. 56.
Права селекціонера також поширюються на: - сорти, які походять по суті від сорту, що охороняється, якщо останній сам не є по суті похідним	Права селекционера также распространяются на: а) сорта, которые являются существенным об-

сортом; - сорти, які неочевидним чином відрізняються від сорту, що охороняється; - сорти, виробництво яких потребує неодноразового використання сорту, що охороняється (ст. 14 (5)(a)) [57].	разом походять з охораняемого сорта, если только охраняемый сорт сам не является существенным образом происходящим сортом; б) сорта, которые неявным образом отличаются от охраняемого сорта, и в) сорта, получение которых требует повторного использования охраняемого сорта [Статья 14(5)(a)].
С. 56–57.	С. 56.
«Концепція сорту, що по суті походить від сорту, що охороняється», – це нова концепція, введена в Конвенцію і пов'язана з інтенсивним розвитком генної інженерії рослин. Як ми вже відмічали раніше, з розвитком технології трансгенозу з'явилася можливість змінити будь-який сорт вбудовуванням в його геном одного або декількох генів, отримати охорону на такий «похідний» сорт (за умови відповідності його критеріям охороноздатності) і використати в комерційних цілях без будь-яких зобов'язань перед селекціонером – автором вихідного сорту. Зрозуміло, що подібна ситуація обмежує права автора вихідного сорту. Саме тому в Конвенцію було введено положення про сорт, який суттєвим чином походить від вихідного (що охороняється) сорту, для комерційного використання якого вимагається дозвіл автора вихідного сорту. Однак який сорт варто вважати таким, що «суттєвим чином походить від вихідного»? В Конвенції відповідь на це питання міститься в ст. 14 (5) (b), згідно з якою сорт вважається таким, якщо: Слободян переписує чужу дисертацію разом із фразою «Як ми вже відмічали раніше» та чужими оціночними судженнями: «Зрозуміло, що подібна ситуація обмежує права», «Саме тому в Конвенцію було введено положення», тобто робить вигляд, що це нібито вона щось там «відмічала раніше» та що їй стало щось «зрозуміло». Нахабний плагіат.	Концепция сорта, являющегося «по существу происходящим из охраняемого сорта», - это новая концепция, введенная в Конвенцию UPOV (Акт 1991 г.) и связанная с интенсивным развитием генной инженерии растений. Как мы уже отмечали ранее, с развитием технологии трансгеноза появилась возможность изменить любой сорт встраиванием в его геном одного или нескольких генов, получить охрану на такой «производный» сорт (при условии соответствия его критериям охраноспособности) и использовать в коммерческих целях без всяких обязательств перед селекционером-автором исходного сорта. Естественно, что подобная ситуация ущемляет права создателя исходного сорта. Именно поэтому в Конвенцию UPOV (Акт 1991 г.) было введено положение о сорте, существенным образом происходящим из исходного (охраняемого) сорта, для коммерческого использования которого необходимо разрешение создателя исходного сорта. Однако какой сорт следует считать «существенным образом происходящим из исходного?» В Конвенции ответ на этот вопрос содержится в Статье 14(5)(b), согласно которой сорт считается таковым, если:
С. 57.	С. 56–57.
- переважно походить від вихідного сорту чи від сорту, який сам є похідним від вихідного сорту, та зберігає прояв суттєвих ознак, що впливають з генотипу або комбінації генотипів вихідного сорту; - істотно відрізняється від вихідного сорту; - за винятком розбіжностей, що є наслідком походження, відповідає вихідному сорту за ступенем прояву суттєвих ознак, які є результатом генотипу чи комбінації генотипів вихідного сорту [57]. Похідні, по суті, сорти можуть бути отримані, наприклад, шляхом добору природного чи індукованого мутанта, або соматоклонового варіанта, добору індивідуумів з рослин вихідного сорту, зворотного схрещування або трансформацією методом генної інженерії (ст. (14) (5) (c)) [57].	а) он преимущественно получен из первоначального (исходного) сорта или из сорта, который сам преимущественно получен из первоначального сорта, и сохраняя основные свойства первоначального сорта, которые определяются генотипом или комбинацией генотипов первоначального сорта; б) явным образом отличается от первоначального сорта и в) за исключением различий, которые являются результатом акта происхождения, соответствует первоначальному сорту по основным свойствам, которые определяются генотипом или комбинацией генотипов первоначального сорта Сорт, существенным образом происходящий из исходного, может быть получен, например, путем селекции природных или индуцированных мутантов, самоклональной селекцией, отбором индивидуальных вариантов растений исходного сорта, обратным скрещиванием или трансформацией с применением генно-инженерных методов [Статья М(5)(c)].
С. 57.	С. 57.

Таким чином, «сорт, що суттєвим чином походить від вихідного» повинен істотно відрізнятися від нього, причому, як можна зрозуміти із наведеного вище визначення, дана відмінність обумовлена «актом походження», тобто трансгенний сорт, отриманий з вихідного шляхом вбудовування в його геном якого-небудь гена (генів), що відповідає (відповідають) за прояв певної ознаки (ознак), в принципі, підпадає під визначення сорту, який «суттєвим чином походить від вихідного». Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Таким образом, «сорт, существенным образом происходящий из исходного», должен явным образом отличаться от него, причем, как можно понять из приведенного выше определения, это различие обусловлено «актом происхождения», т.е. трансгенный сорт, полученный из исходного путем встраивания в его геном какого-либо гена (генов), отвечающего (отвечающих) за проявление определенного признака (признаков), и отличающийся от исходного по данному признаку (признакам), в принципе, подпадает под определение сорта, «существенным образом происходящего из исходного».
С. 57–58.	С. 57–58.
В Конвенції зазначено, що країна – учасниця Конвенції може обмежити вільне здійснення права селекціонера тільки на підставі причин, обумовлених суспільними інтересами, і якщо наслідком такого обмеження є надання третій особі дозволу на вчинення дій, що вимагають дозволу селекціонера, відповідна країна-учасниця вживає всіх заходів, необхідних для того, аби селекціонер отримав справедливу винагороду [57]. Виходячи із наведеної статті, можна зробити висновок про те, що видача дозволу на право використання сорту, який «суттєвим чином походить від вихідного», є можливою компетентним органом країни – учасниці Конвенції, якщо відсутність такого права завдасть шкоду інтересам суспільства, але в якому порядку це може бути зроблено, на яким умовах, як можуть бути оцінені в даному випадку інтереси суспільства, які механізми призової видачі дозволу тощо, залишаються незрозумілими. Право селекціонера не поширюється на дії, що вчиняються в особистих і некомерційних цілях, дії, що вчиняються з експериментальною метою, та дії, що вчиняються з метою виведення нових сортів і, за виключенням тих випадків, коли застосовуються положення ст. 14 (5), на дії, вказані в ст. 14 (1)–(3) [57]. Даний виняток з метою створення нових сортів є фундаментальним аспектом охорони сортів рослин і є відомим під назвою «привілей фермерів». Останній визнає, що реальний прогрес селекції рослин забезпечується вільним доступом до нових генотипів і до всього селекційного матеріалу і стимулює діяльність селекціонерів. Однак Конвенція закріплює, що привілей фермерів повинен регулюватися в розумних цілях і за умови дотримання законних інтересів селекціонера (ст. 15 (2)) [57].	<...> В Конвенцію, правда, включена Стаття 17, называемая «Ограничения осуществления прав селекционера», в которой сказано, что страна-участница Конвенции может ограничивать свободное осуществление права селекционера только в силу причин, обусловленных общественными интересами, и если следствием такого ограничения является предоставление третьему лицу разрешения на совершение действий, требующих разрешения селекционера, соответствующая страна-участница предпринимает все меры, необходимые для того, чтобы селекционер получил справедливое вознаграждение. Исходя из приведенной Статьи, можно сделать вывод о том, что выдача разрешения на право использования сорта, «существенным образом происходящего из исходного», возможна Компетентным органом страны-участницы Конвенции, если отсутствия такого права нанесет ущерб интересам общества, но в каком порядке это может быть сделано, на каких условиях, как могут быть оценены в данном случае интересы общества, каковы механизмы принудительной выдачи разрешения и т.д., остается неясным. Право селекционера не распространяется на действия, совершаемые в личных и некоммерческих целях, действия, совершаемые в экспериментальных целях, и действия, совершаемые в целях выведения новых сортов и, за исключением тех случаев, когда применяются положения Статьи 14(5), на действия, указанные в Статье 14(1) – (3). Данное исключение в целях создания новых сортов является фундаментальным аспектом охраны сортов растений в рамках системы UPOV и известно под названием «Привилегия фермеров». Оно признает, что реальный прогресс селекции растений обеспечивается свободным доступом к новым генотипам и ко всему селекционному материалу и стимулирует деятельность селекционеров. Однако Конвенция UPOV (Акт 1991 г.) подразумевает, чтобы привилегия фермеров регулировалась «в разумных пределах и при условии соблюдения законных интересов селекционера» [Статья 15(2)].
С. 58–59.	С. 58–59.
Після видачі патенту на трансгенні рослини може виникнути ситуація, коли використання конкретного сорту порушить певні права, що надаються таким патентом, наприклад, якщо патент стосується рослин одного виду, роду або сім'ї, до яких відноситься даний сорт. В принципі, будь-яка особа	После выдачи патента на трансгенные растения может возникнуть ситуация, когда использование конкретного сорта нарушит определенные права, предоставляемые таким патентом, например, если патент касается растений одного вида, рода или семейства, к которому относится данный сорт.

може використовувати відомі сорти для вбудовування в рослини цих сортів якого-небудь гена і запатентувати отримані рослини, не загадавши ні в формулі, ні в описі винаходу слова «сорт», одночасно, по суті, присвоївши собі працю селекціонера і нічого не відрахувуючи йому з прибутку, отриманого за використання патенту. Якщо ж винахід полягає в модифікації одного конкретного сорту рослини, то чи можливим є визнання такого винаходу патентоздатним, якщо заявник не вкаже в матеріалах заявки, що ним отримано новий сорт, а, навпаки, визначить сутність винаходу як отримання трансгенної картоплі, до прикладу? І якщо патент буде виданий, то чи не будуть при цьому обмежені права селекціонера вихідного сорту у випадку використання відповідного винаходу, оскільки процедури вбудовування гена у вихідний сорт і виведення вихідного сорту не можна порівняти на підставі затрат праці, тобто в даному випадку патентна система і система надання прав селекціонера вступають в протиріччя, адже патентовласник не повинен запитувати дозволу на використання запатентованого винаходу у власника вихідного сорту, що охороняється відповідно до інших правових норм.	В принципе, любое лицо может использовать известные сорта для встраивания в растения этих сортов какого-либо гена и запатентовать полученные растения, не упомянув ни в формуле, ни в описании изобретения слова «сорт», тем самым, по существу, присвоив себе труд селекционера и не отчисляя ему ничего из прибыли, полученной от использования патента. Если же изобретение заключается в модификации одного конкретного сорта растения, как в описанном выше случае с трансгенным картофелем «Центр-1», то возможно ли признание такого изобретения патентоспособным, если заявитель не укажет в материалах заявки, что им получен новый сорт, а, напротив, определит сущность изобретения как получение трансгенного картофеля? И если патент будет выдан, то не будут ли при этом ущемлены права селекционера исходного сорта при использовании соответствующего изобретения, поскольку процедуры встраивания гена в исходный сорт и выведения исходного сорта несоизмеримы по трудозатратам, т.е. в данном случае патентная система и система предоставления «прав селекционера» приходят в противоречие, ведь патентовладелец не должен испрашивать разрешения на использование запатентованного изобретения у владельца исходного сорта, охраняемого в соответствии с другими правовыми нормами.
С. 59–60.	С. 59.
З другого боку, селекціонер, можливо, захоче використати запатентовані генетично модифіковані рослини в якості вихідного матеріалу для виведення нових сортів, а патентовласник в цьому йому відмовляє. Чи є обов'язковим отримання дозволу патентовласника в даному випадку? Чи підпадає таке діяння під діяння, що не визнається порушенням патенту, наприклад, якщо селекціонер буде використовувати трансгенну рослину після її введення в господарський обіг патентовласником чи з його згоди? А якщо рослина в господарський обіг ще не введена? Селекціонер, в принципі, може отримати трансгенну рослину шляхом відтворення методики, розкритої в патенті, і надалі використовувати його для створення нових сортів. Чи зобов'язаний автор нових сортів в даному випадку відрахувувати частину прибутку від використання сорту власникові патенту? Чи розповсюджується право власника вихідного патенту на такий сорт? Жодне патентне законодавство, в тому числі й Конвенція і національні законодавства з охорони прав селекціонерів не містять жодних норм, які регулюють дану ситуацію. Угода ТРІПС взагалі передбачає охорону сортів рослин або з допомогою патентів, або з допомогою ефективної єдиної системи в рамках спеціального законодавства, або будь-якого їх поєднання (ст. 27 (3) (b)) [118], в той час як традиційно вважається, що патентна система не може використовуватися з метою охорони сортів, отриманих з допомогою селекції, оскільки не виконується одна із основних умов надання виключних прав шляхом видачі патенту – можливість здійснення винаходу (дійсно, як можна відтворити сорт, на виведення якого було витрачено 15–20 років, хіба що не виростити цей сорт із насіння або іншого матеріалу, що розмножується, але в даному випадку насіння або такий матеріал повинні бути доступні третім особам, наприклад, шляхом депонування в спеціальних колекціях).	С другой стороны, селекционер, возможно, захочет использовать запатентованные генетически-модифицированные растения в качестве исходного материала для выведения новых сортов, а патентовладелец в этом ему отказывает. Обязательно ли получение разрешения патентовладельца в данном случае? Подпадает ли такое действие под действия, не признаваемые нарушением патента, например, если селекционер будет использовать трансгенное растение после его введения в хозяйственный оборот патентовладельцем или с его согласия? А если растение в хозяйственный оборот еще не введено? Селекционер, в принципе, может получить трансгенное растение путем воспроизведения методики, раскрытой в патенте, и далее использовать его для создания новых сортов. Обязан ли создатель новых сортов в данном случае отчислять часть прибыли от использования сорта владельцу патента? Распространяется ли право владельца исходного патента на такой сорт? Ни одно патентное законодательство, так же, как и Конвенция UPOV (Акт 1991г.), и национальные законодательства по охране прав селекционеров не содержат никаких норм, регулирующих данную ситуацию. Соглашение TRIPS вообще предусматривает охрану сортов растений либо патентами, либо эффективной единой системой в рамках специального законодательства, либо любым их сочетанием [Статья 27(3)(b) указанного Соглашения], в то время как традиционно считается, что патентная система не может использоваться для охраны сортов, полученных путем селекции, поскольку не выполняется одно из основных условий предоставления исключительных прав путем выдачи патента – возможность осуществления изобретения (действительно, как можно воспроизвести сорт, на выведение которого было затрачено 15-20 лет, разве что не вырастить этот сорт из семян или другого размножаемого материала, но в этом случае семена или такой материал должны быть доступны тре-

		тими лицам, например, путем депонирования в специальных коллекциях, о существовании которых, по крайней мере, в странах-участницах ЕАПК нам пока неизвестно).
	С. 60.	С. 59–60.
	Крім того, жодне патентне відомство не здатне проводити які-небудь сортовипробування, передбачені системою надання права селекціонера, і у випадку патентного захисту сортів рослин необхідно або відмінити такі сортовипробування, або відсилати заявника в спеціальні організації, уповноважені проводити відповідні випробування, і на підставі висновків таких організацій виносити рішення про відмову або видачу патенту. В принципі, тривалий досвід видачі патентів на сорти рослин мають США, де існує дійсно комбінована система охорони сортів рослин, а саме який-небудь певний і новий сорт рослини, в тому числі культивовані різновиди, мутанти, гібриди і знову виявлені форми, але не рослина, яка розмножується бульбами або яка існує в дикому стані, охороняється згідно з патентною системою (глава 15 розділу 35 Зводу законів США) [172], а рослини, які розмножуються статевим шляхом, – згідно з системою надання права селекціонера, яка адаптована до Конвенції. Патентне законодавство США не містить будь-яких спеціальних вимог, які висувуються до заявок на сорт рослини. Рослина повинна бути описана настільки повно, наскільки це є можливим з розумної точки зору, а в формулі винаходу рослина повинна бути охарактеризована з використанням тієї ж самої інформації, що й в описі.	Кроме того, ни одно патентное ведомство не в состоянии проводить какие-либо сортоиспытания, предусмотренные системой предоставления права селекционера, и при патентной защите сортов растений необходимо либо отменять такие сортоиспытания, либо отсылать заявителя в специальные организации, уполномоченные проводить соответствующие испытания, и по заключению таких организаций выносить решение об отказе или выдаче патента. В принципе, длительный опыт выдачи патентов на сорта растений имеют США, где существует действительно комбинированная система охраны сортов растений, а именно «какой-либо определенный и новый сорт растения, в том числе культивируемые разновидности, мутанты, гибриды и вновь обнаруженные формы, но не растение, размножающееся клубнями или существующее в диком состоянии», охраняется в соответствии с патентной системой (Глава 15 раздела 35 Свода законов США) [30], а растения, размножающиеся половым путем, - в соответствии с системой предоставления «права селекционера», адаптированной к Конвенции UPOV (Акт 1991 г.) Патентное законодательство США не содержит никаких специальных требований, предъявляемых к заявкам на сорт растения. Растение должно быть описано настолько полно, насколько это возможно с разумной точки зрения, а в формуле изобретения растение должно быть охарактеризовано с использованием той же самой терминологии, что и в описании.
	С. 60–61.	С. 40–41.
	Європейська патентна конвенція Конвенція про видачу європейських патентів була укладена 05 жовтня 1973 р. в Мюнхені. Від 1978 року на базі Мюнхенської конвенції діє Європейське патентне відомство, учасниками якого є держави – члени ЄС та деякі інші західноєвропейські держави. Мюнхенська конвенція передбачає спрощення процедури отримання патенту: замість декількох патентних заявок на різних мовах, які подаються в різні патентні відомства, заявнику надається можливість подавати тільки одну заявку на одній мові, експертиза якої проводиться в одному відомстві. При цьому набуваються виключні права, які діють в декількох європейських державах. З моменту вступу ЄПК в дію в неї було внесено декілька змін і більше сорока правил Інструкції до ЄПК були переглянуті. Вона також була доповнена декількома новими правилами. Важливі доповнення до Інструкції до ЄПК були пов'язані з інтенсивним розвитком біотехнології та появою нових об'єктів винаходів в даній галузі, а також прийняттям розглянутої вище Директиви 98/44/ЄС. Зокрема, у вказану Інструкцію була включена Глава V, яка й так називається «Біотехнологічні винаходи». Відповідні зміни були внесені й в Інструкцію з експертизи в ЄПВ.	1.2.4. Европейская патентная конвенция (ЕПК) и Инструкция к ЕПК Конвенция о выдаче европейских патентов была заключена 5 октября 1973 г. в Мюнхене. С 1978 г. на базе Мюнхенской конвенции действует Европейская патентная организация (ЕПО), участниками которой являются государства-члены ЕС и некоторые другие западноевропейские государства. Мюнхенская конвенция направлена на упрощение делопроизводства по получению европейского патента: вместо нескольких патентных заявок на разных языках, подаваемых в разные патентные ведомства, заявителю предоставляется возможность подавать только одну заявку на одном языке, экспертиза которой проводится в одном ведомстве. При этом приобретаются исключительные права, действующие в нескольких европейских государствах. С момента вступления ЕПК в силу в нее было внесено несколько изменений и за истекший период более сорока правил Инструкции к ЕПК были пересмотрены. Она также была дополнена несколькими новыми правилами. Важные дополнения к Инструкции к ЕПК связаны с интенсивным развитием биотехнологии и появлением новых объектов изобретений в данной области, а также принятием рассмотренной выше Директивы 98/44/ЕС. В частности, в указанную Инструкцию включена Глава VI, которая так и называется «Биотехнологические изобретения». Соответствующие изменения были внесены и в Руководство по экспертизе в

		ЕПВ (далее – Руководство), а именно пункты 2а, 3 части С Главы IV, озаглавленные «Биотехнологические изобретения» и «Исключения из патентоспособности» соответственно.
	С. 61.	С. 41.
	В п. (1) правила 26 Інструкції до ЄПК, яким відкривається вказана Глава V, зазначається, що для заявок на європейський патент і європейських патентів, які стосуються біотехнологічних винаходів, відповідні положення ЄПК застосовуються і тлумачаться згідно з положеннями даної глави, а Директива 98/44/ЄС є додатковим засобом тлумачення [138]. Крім того, в Інструкції з експертизи в ЄПВ неоднозначно підкреслюється, що вступна частина Директиви повинна враховуватися під час розгляду заявок на біотехнологічні винаходи (п. 5.2 розділу II частини «G» Інструкції) [146]. В п. (2) правила 26 Інструкції до ЄПК (п. 5.1 розділу II частини «G» Інструкції з експертизи в ЄПВ) наведено наступне визначення біотехнологічного винаходу: це винахід, який відноситься до продукту, що складається з біологічного матеріалу або його містить, чи до способу, з допомогою якого біологічний матеріал отримують, обробляють або використовують [138; 146].	В пункте (1) Правила 23^{ter} Инструкции к ЕПК, которым открывается указанная Глава VI, специальным образом оговаривается, что для заявок на европейский патент и европейских патентов, касающихся биотехнологических изобретений, соответствующие положения ЕПК применяются и толкуются в соответствии с положениями настоящей главы, а Директива 98/44/ЕС является дополнительным средством толкования. В Руководстве еще раз подчеркивается, что и вступительная часть Директивы должна приниматься во внимание при рассмотрении заявок на биотехнологические изобретения (п.2а.1, части С Главы IV Руководства). Правило 23^{ter} Инструкции к ЕПК касается общих вопросов и определений. В п. (2) Правила 23^{ter} Инструкции к ЕПК (а также п.2а.1 части С Главы IV Руководства) приведено следующее определение биотехнологического изобретения. Биотехнологическими изобретениями являются изобретения, которые относятся к продукту, состоящему из биологического материала или его содержащему, или к способу, посредством которого биологический материал получают, обрабатывают или используют.
	С. 62.	С. 41–42.
	Під біологічним матеріалом розуміють будь-який матеріал, який містить генетичну інформацію та здатний до самовідтворення або відтворюється в біологічній системі (п. (3) правила 26 Інструкції до ЄПК і п. 5.1 розділу II частини «G» Інструкції з експертизи в ЄПВ) [138; 146]. Дане визначення повністю співпадає з п. 1 (а) ст. 2 Директиви 98/44/ЄС [136]. Вказане визначення біологічного матеріалу не є точним, оскільки, наприклад, такі біологічні об'єкти, як пептидні, білкові або полісахаридні сполуки, взагалі не містять жодної генетичної інформації, але в багатьох випадках є біологічним матеріалом. Відповідно, неточним є й визначення біотехнологічного винаходу, яке спирається на визначення біологічного матеріалу. Окрім цього, способи, що дозволяють виробляти або використовувати біологічний матеріал, не завжди є біотехнологічними, наприклад, способи переробки рослинної або тваринної сировини для потреб медичної, харчової, легкої промисловості; обробки рослин гербіцидами; боротьби з комахами-шкідниками тощо. Таким чином, і визначення біологічного матеріалу, і визначення біотехнологічного винаходу, включені в Інструкцію до ЄПК, потребують значного уточнення. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Под биологическим материалом понимается, любой материал, содержащий генетическую информацию, который является самовоспроизводимым или воспроизводимым в биологической системе [п. (3) Правила 23^{ter} Инструкции к ЕПК и п.2а.1 части С Главы IV Руководства]. Данное определение полностью взято из п.1(а) Статьи 2 Директивы 98/44/ЕС. Указанное определение биологического материала не является точным, поскольку, например, такие биологические объекты, как пептидные, белковые или полисахаридные соединения, вообще не содержат никакой генетической информации, однако во многих случаях являются биологическим материалом. Соответственно, неточным является и определение биотехнологического изобретения, которое опирается на определение биологического материала. Помимо этого, способы, позволяющие производить или использовать биологический материал, не всегда являются биотехнологическими, например, способы переработки растительного или животного сырья для нужд медицинской, пищевой, легкой промышленности; обработки растений гербицидами; борьбы с насекомыми-вредителями и т. д. Таким образом, и определение биологического материала, и определение биотехнологического изобретения, включенные в Инструкцию к ЕПК, нуждаются в значительном уточнении.
	С. 62.	С. 42.
	Визначення сорту рослин наведено в п. (4) правила 26 Інструкції до ЄПК. Так, під сортом розумі-	Определение сорта растения приведено в п.(4) Правила 23 ^{ter} Инструкции к ЕПК.

ють будь-яку групу рослин одного і того ж ботанічного таксону найбільш низького відомого рангу, яка незалежно від того, чи відповідає вона в повній мірі умовам надання охорони сортам рослин, може: ▪ визначатися за ознаками, які характеризують даний генотип чи комбінацію генотипів; ▪ відрізнятися від будь-якої іншої групи рослин, принаймні, однією зі згаданих ознак; ▪ розглядатися як єдине ціле з точки зору можливості для відтворення без змін [138].	Под сортом понимается любая группа растений одного и того же ботанического таксона наиболее низкого известного ранга, которая независимо от того, отвечает ли она в полной мере условиям предоставления охраны сортам растений, может: - определяться по признакам, характеризующим данный генотип или комбинацию генотипов; - отличаться от любой другой группы растений по крайней мере одним из упомянутых признаков и - рассматриваться как единое целое с точки зрения возможности для воспроизведения без изменения
С. 62–63.	С. 42–43.
Вказане визначення взято зі ст. 1 (vi) Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин [57]. На наш погляд, воно включає ряд невизначених понять, що ускладнюють оцінку його змісту. Так, незрозуміло, що означає така ознака сорту, як приналежність до групи рослин, яка розглядається як «єдине ціле з точки зору можливості розмножуватися без змін». Чи то мова йде про однорідність рослин, чи то про їх стабільність, а саме ці дві ознаки є невід'ємними властивостями сорту. Більше того, однорідність – це ознака, яка є абсолютною необхідною для відмежування непатентоздатних сортів від патентоздатних трансгенних рослин в межах одного виду. Також незрозуміло, чому група рослин, які утворюють сорт, може встановлюватися за ознаками, які характеризують генотип чи комбінацію генотипів, коли, навпаки, ознаки визначаються генотипом чи комбінацією генотипів. Незрозуміло також, від якої будь-якої іншої групи рослин повинен відрізнятися сорт, від групи рослин другого ботанічного таксону? В цьому випадку саме визначення сорту втрачає значення, оскільки сорти класифікуються саме в межах одного виду рослин. Таким чином, визначення сорту, наведене в п. (4) правила 26 Інструкції до ЕПК, підлягає вдосконаленню. Водночас не може не викликати здивування той факт, що під час введення відповідного визначення в Інструкцію до ЕПК законодавці абсолютно не врахували важливість включення у визначення сорту всіх його ознак, а просто скопіювали визначення сорту з Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин, не адаптуючи його до проблем патентної охорони рослин. Слободян пише «На наш погляд» та «Таким чином», нібито це вона щось проаналізувала та тепер має якусь свою думку та погляд, нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Також Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужими оціночними судженнями: «Так, незрозуміло, що означає», «незрозуміло, чому група рослин», «Незрозуміло також, від якої будь-якої іншої групи», «не може не викликати здивування той факт, що». Нахабний плагіат.	Указанное определение взято из Статьи 1(vi) Конвенции UPOV (Акт 1991 г.). На наш взгляд, оно включает ряд неопределенных понятий, затрудняющих оценку его смыслового содержания. Так, неясно, что означает такой признак сорта, как принадлежность к группе растений, которая рассматривается как «единое целое с точки зрения возможности быть размноженной без изменения». То ли речь идет об однородности растений, то ли об их стабильности, а именно оба этих признака являются неотъемлемыми свойствами сорта. Более того, однородность — это признак, который абсолютно необходим для отграничения непатентоспособных сортов от патентоспособных трансгенных растений в пределах одного вида. Далее, неясно, почему группа растений, образующая сорт, может определяться по признакам, характеризующим генотип или комбинацию генотипов, когда, наоборот, признаки определяются генотипом или комбинацией генотипов. Непонятно также, и от какой любой другой группы растений должен отличаться сорт, от группы растений другого ботанического таксона? В этом случае само определение сорта теряет смысл, поскольку сорта классифицируются именно в пределах одного вида растений. Таким образом, определение сорта, приведенное в п. (4) Правила 23^{ter} Инструкции к ЕПК, подлежит корректровке, однако не может не вызвать удивления тот факт, что при введении соответствующего определения в Инструкцию к ЕПК законодатели совершенно не учли важность включения в определение сорта всех его признаков, а просто скопировали определение сорта с Конвенции UPOV, не адаптируя его к проблемам патентной охраны растений.
С. 63–64.	С. 43.
Під мікробіологічним способом розуміють будь-який спосіб, що включає використання мікробіологічного матеріалу, вплив на мікробіологічний матеріал або зумовлює отримання мікробіологічного матеріалу (п. (6) правила 26 Інструкції до ЕПК і п. 5.2 розділу II частини «G» Інструкції з експертизи в	Под микробиологическим способом понимается любой способ, включающий использование микробиологического материала, воздействие на микробиологический материал или приводящий к получению микробиологического материала [п.(6) Правила 23^{ter} Инструкции к ЕПК и пункты 2а, 2с и 3.5

ЄПВ) [138; 146]. Дане визначення взяте з п. 1 (b) ст. 2 Директиви 98/44/ЄС [136]. Але при цьому ні в Інструкції до ЄПК, ні в Інструкції з експертизи в ЄПВ не наводиться визначення мікробіологічного матеріалу. Серед спеціалістів також немає однозначного розуміння вказаного поняття. Хоча в п. 5.5. розділу II частини «Г» Інструкції з експертизи в ЄПВ включено визначення мікроорганізму [146], але у зв'язку з тим, що мікробіологічний спосіб розкривається через поняття «мікробіологічний матеріал», включення в дану Інструкцію визначення мікроорганізму не виправдовує себе. Таким чином, сутність «мікробіологічного» способу залишається невизначеною. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	части С Главы IV Руководства]. Данное определение взято из п.1(b) Статьи 2 Директивы 98/44/ЕС. Но при этом ни в Инструкции к ЕПК, ни в Руководстве не приводится определение микробиологического материала. Среди специалистов также нет однозначного толкования указанного понятия. В п.3.5 Части С Главы IV Руководства, правда, включено определение микроорганизма, однако в связи с тем, что микробиологический способ раскрывается через понятие «микробиологический материал», включение в Руководство определения «микроорганизм» не оправдывает себя. Таким образом, сущность «микробиологического» способа остается неясной.
С. 64.	С. 43–44.
В п. (5) правила 26 Инструкции до ЄПК наведено визначення «суто біологічного» способу, взяте з п. 2 ст. 2 Директиви 98/44/ЄС. Спосіб виведення рослин чи тварин є суто біологічним, якщо він повністю складається з природних явищ, таких як схрещування і селекція [138]. Ідентичне визначення наведене й в п. 5.4.2. розділу II частини «Г» Інструкції [146]. Включення вказаного визначення, сформульованого європейськими законодавцями, в Директиву 98/44/ЄС, Інструкцію до ЄПК та Інструкцію з експертизи в ЄПВ пов'язане з тим, що, як відмічалося вище, ст. 53 (b) ЄПК виключає з числа патентоздатних винаходів суто біологічні способи виведення рослин і тварин, а що саме розуміють під такими способами в біології – невідомо. В принципі, навіть якщо взяти до розгляду таке визначення, виникає запитання: чи здатне воно провести чітку межу між непатентоздатними «суто біологічними» способами виведення рослин і тварин та патентоздатними «суто небіологічними» способами? Аналіз підходів ЄПВ до надання охорони рослинам і тваринам, як показано нижче, дозволив зробити висновок про те, що для проведення такої межі вказане визначення використовуватися не може. Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужими оціночними судженнями: «що саме розуміють під такими способами в біології – невідомо», «навіть якщо взяти до розгляду таке визначення, виникає запитання». Нахабний плагіат.	В п.(5) Правила 23^{ter} Инструкции приведено определение «по существу биологического» способа, взятое из п.2 Статьи 2 Директивы 98/44/ЕС. Способ выведения растений или животных является по существу биологическим, если он полностью состоит из природных явлений, таких как скрещивание и селекция. Такое же точно определение приведено и в п.3.4.2 части С Главы IV Руководства. Включение указанного определения, сформулированного европейскими законодателями, в Директиву 98/44/ЕС, Инструкцию к ЕПК и Руководство связано с тем, что, как отмечалось выше, Статья 53 (b) ЕПК исключает из числа патентоспособных изобретений по существу биологические способы выведения растений и животных, а что именно понимается под такими способами, в биологии не известно. В принципе, даже если принять к сведению такое определение, возникает вопрос: способно ли оно провести четкую границу между непатентоспособными «по существу биологическими» способами выведения растений и животных и патентоспособными «не биологическими по существу» способами? Анализ подходов ЕПВ к представлению охраны растениям и животным, как показано ниже в разд. 2.1.1, 2.1.2 и 2.1.4, позволил сделать вывод о том, что для проведения такой границы указанное определение использоваться не может.
С. 64–65.	С. 44.
В правилі 27 Інструкції до ЄПК закріплюється, які біотехнологічні винаходи є патентоздатними. До таких винаходів відносяться біологічний матеріал, виділений зі свого природного середовища або отриманий з допомогою технічного способу, навіть якщо він раніше існував в природі [138]. Вказане положення повністю співпадає з п. 2 ст. 3 Директиви 98/44/ЄС [136] і, як нами відмічалося раніше, спрямоване проти доктрини «природного продукту». Знаходить воно своє відображення і в п. 5.2 розділу II частини «Г» Інструкції з експертизи в	В Правиле 23^{quarter} указывается, какие биотехнологические изобретения являются патентоспособными. К таким изобретениям относятся биологический материал, выделенный из своего природного окружения или полученный при помощи технического способа, даже если он ранее существовал в природе. Указанное положение полностью совпадает с п.2 Статьи 3 Директивы 98/44/ЕС и, как нами отмечалось ранее, направлено против доктрины «природного продукта». Находит оно свое отражение и в п.2a.2(a) части С Главы IV Руковод-

ЄПВ [146]. В п. «b» правила 27 Інструкції до ЄПК законодавець ще раз зазначає, що патентоздатні біотехнологічні винаходи можуть відноситися до рослин і тварин, якщо технічна сутність винаходу не обмежується певним сортом або породою тварини [138]. В цій частині правило 27 повністю повторює положення п. 2 ст. 4 і п. (29) вступної частини Директиви 98/44/ЄС [136]. Аналогічна норма включена також в п. 5.2 розділу II частини «G» Інструкції з експертизи в ЄПВ [146]. При цьому в згаданому п. 5.2 Інструкції підкреслюється, що пункт формули, в якому специфічні сорти рослин не заявлені індивідуально, є патентоздатним відповідно до ст. 53 (b) ЄПК, навіть якщо охоплює сорти рослин [146]. В п. «с» правила 27 Інструкції до ЄПК акцентується, що патентоздатний біотехнологічний винахід може складати мікробіологічний або інший технічний спосіб чи продукт, отриманий з допомогою даного способу, якщо тільки мова не йде про сорт рослини і породи тварини [138]. Аналогічна норма включена в п. 5.2 розділу II частини «G» Інструкції з експертизи в ЄПВ і повністю відповідає п. 3 ст. 4 Директиви 98/44/ЄС [146; 136]. Включення вказаної норми в Інструкцію до ЄПК та Інструкцію пов'язане з тим, що ст. 53 (b) ЄПК може бути інтерпретована таким чином, що сорти рослин і породи тварин, отримані з допомогою мікробіологічного способу, є патентоздатними. Тому законодавець змушений роз'яснити, що це не так і підкреслити непатентоздатність сортів рослин і порід тварин незалежно від способу їх отримання. При цьому він вводить в Інструкцію до ЄПК та Інструкцію з експертизи в ЄПВ визначення мікробіологічного способу, яке, як відмічалось вище, не є нормою прямої дії, оскільки засноване на понятті мікробіологічного матеріалу, яке саме по собі не є визначенням.	ства. В п. b) Правила 23^{quarter} Інструкції законодавець ще раз оговариває, що патентоспособные биотехнологические изобретения могут относиться к растениям и животным, если техническая сущность изобретения не ограничивается определенным сортом или породой животного. В этой части Правило 23^{quarter} полностью повторяет п.2 Статьи 4 и п.(29) вступительной части Директивы 98/44/ЕС. Аналогичная норма включена также в пункты 2a.2(b) и 3.4.1 части C Главы IV Руководства. При этом в п.2a.2(b) Руководства подчеркивается, что пункт формулы, в котором специфические сорта растений не заявлены индивидуально, является патентоспособным в соответствии со Статьей 53(b) ЕПК, даже если охватывает сорта растений. В пункте c) Правила 23^{quarter} Инструкции делается акцент на том, что патентоспособное биотехнологическое изобретение может составить микробиологический или другой технический способ или продукт, полученный этим способом, если только речь не идет о сорте растения и породе животного. Аналогичная норма включена в п.2a.2(c) и п. 3.5 Руководства и она полностью соответствует п.3 Статьи 4 Директивы 98/44/ЕС. Включение указанной нормы в Инструкцию к ЕПК и Руководство связано с тем, что Статья 53(b) ЕПК (см. разд. 1.2.3) может быть истолкована таким образом, что сорта растений и породы животных, полученные микробиологическим способом, патентоспособны. Поэтому законодатель вынужден разъяснить, что это не так и подчеркнуть непатентоспособность сортов растений и пород животных независимо от способа их получения. При этом он водит в Инструкцию к ЕПК и Руководство определение микробиологического способа, которое, как отмечалось выше, не является «нормой прямого действия», поскольку основано на понятии микробиологического материала, которое само по себе не определено.
С. 65–66.	С. 45.
Необхідно також відмітити, що рослини і тварини, в принципі, не мають жодного відношення до мікробіології. Якщо ж мати на увазі трансгенні сорти і породи, отримані шляхом вбудовування в геном рослин і тварин чужорідних генів, то на сьогодні визначати гени як «мікробіологічний матеріал» (якщо лише це не гени власне мікроорганізмів), принаймні, некоректно, не говорячи вже про те, що сама процедура переносу генів має цілком усталену назву, а саме «трансгенна технологія» чи «трансгеноз». Більше того, окрім переносу генів, спосіб отримання трансгенних рослин чи тварин включає й інші стадії, наприклад, їх регенерацію і/або вирощування, що варто мати на увазі, даючи визначення мікробіологічного способу, з допомогою якого можна отримати рослину чи тварину. Таким чином, якщо з допомогою мікробіологічного способу неможливо отримати рослину (сорт рослини) чи тварину (породу тварини), то наведене в п. «с» правила 27 Інструкції виключення зі сфери патентування мікробіологічного способу отримання сорту рослини чи породи тварини, а також отриманих з допомогою такого способу сорту чи породи як таких, позбавлене будь-якого змісту. В даному випадку доцільно було би включити в обидві Інструкції положення про те, що сорти рослин і породи тварин є непатентоздатними незалежно від способу їх отримання, відносячи мікробіологічний спосіб виключно до маніпулювання мікроорганізмами.	Необходимо также отметить, что растения и животные, в принципе, не имеют никакого отношения к микробиологии. Если же подразумеваются трансгенные сорта и породы, получаемые путем встраивания в геном растений и животных чужеродных генов, то в настоящее время определять гены как «микробиологический материал» (если только это не гены микроорганизмов как таковых) в высшей степени некорректно, не говоря уже о том, что сама процедура переноса генов имеет вполне установившееся название, а именно «трансгенная технология» или «трансгеноз». Более того, помимо переноса генов способ получения трансгенных растений или животных включает и другие стадии, например, их регенерацию и/или выращивание, что следует иметь в виду, давая определение «микробиологического» способа, с помощью которого можно получить растение или животное. Таким образом, если с помощью «микробиологического» способа невозможно получить растение (сорт растения) или животное (породу животного), то приведенное в п. c) Правила 23^{quarter} Инструкции исключение из сферы патентования «микробиологического» способа получения сорта растения или породы животного, а также полученных таким способом сорта или породы как таковых лишено какого-либо смысла. В данном случае целесообразно было бы включить в Инструкцию и Руководство положение о том, что сорта растений и породы животных непатентоспособны независимо от способа их

	Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужим оціночним судженням та чужою пропозицією: «варто мати на увазі», «доцільно було би включити в обидві Інструкції положення про те, що». Нахабний плагіат.	получения, отнеся микробиологический способ исключительно к манипулированию микроорганизмами.
С. 66.		С. 45.
	Що ж стосується будь-якого іншого технічного способу отримання сорту рослини чи породи тварини, то виключення такого способу і його продуктів зі сфери патентування згідно з тим же п. «с» правила 27 Інструкції до ЄПК вирішує суперечність між виключенням із числа патентоздатних винаходів сортів рослин і порід тварин (ст. 53 (b) ЄПК) та одночасним поширенням на них непрямой охорони, наданої патентом на спосіб отримання сорту чи породи відповідно до ст. 64 (2) ЄПК, згідно з якою охорона, що надається патентом на спосіб, поширюється також на продукт, отриманий безпосередньо з допомогою такого способу [138]. Однак, в самій ЄПК вказане протиріччя не врегульоване. Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужим оціночним судженням: «Однак, в самій ЄПК вказане протиріччя не врегульоване». Нахабний плагіат.	Что же касается любого другого технического способа получения сорта растения или породы животного, то исключение такого способа и его продуктов из сферы патентования согласно тому же п. с) Правила 23 ^{quarter} Инструкции к ЕПК разрешает противоречие между исключением из числа патентоспособных изобретений сортов растений и пород животных [Статья 53(b) ЕПК] и одновременным распространением на них косвенной охраны, предоставляемой патентом на способ получения сорта или породы в соответствии со Статьей 64(2) ЕПК, согласно которой охрана, предоставляемая патентом на способ, распространяется также на продукт, полученный непосредственно по этому способу. Однако в самой ЕПК указанное противоречие не урегулировано.
С. 66–67.		С. 45–46.
	Правило 27 Інструкції до ЄПК стосується біотехнологічних винаходів, виключених із числа патентоздатних відповідно до ст. 53 (a) ЄПК, згідно з якою європейські патенти не видаються на винаходи, публікація чи використання яких суперечили би суспільному порядку та добрим звичаям (моралі) [138]. До вказаних винаходів відносяться, зокрема, способи клонування людини; способи модифікації генетичної цілісності клітин зародкової лінії людини; використання людських ембріонів в промислових і комерційних цілях та способи модифікації генетичної цілісності тварин, які призводять до їх страждань без якої-небудь суттєвої користі для людини чи тварини, а також тварини, отримані з допомогою таких способів. Вказане правило повністю продубльоване в ст. 6 Директиви 98/44/ЄС та в п. 5.3 розділу II частини «G» Інструкції з експертизи в ЄПВ [136; 146]. При цьому стосовно першого виключення Інструкція зауважує, що під способом клонування людини розуміють будь-який спосіб, у тому числі й такий, що включає поділ ембріонів, який зумовлює створення людини з набором ядерної генетичної інформації, ідентичної іншій живій чи мертвій людині, посилаючись на п. (41) вступної частини Директиви [146].	Правило 23 ^{quinquies} Инструкции к ЕПК касается биотехнологических изобретений, исключенных из числа патентоспособных в соответствии со Статьей 53(a) ЕПК, согласно которой европейские патенты не выдаются на изобретения, публикация или использование которых противоречили бы общественному порядку и добрым нравам. К указанным изобретениям относятся, в частности, способы клонирования человека; способы модификации генетической целостности клеток зародышевой линии человека; использование человеческих эмбрионов в промышленных и коммерческих целях и способы модификации генетической целостности животных, которые приводят к их страданиям без какой-либо существенной пользы для человека или животного, а также животные, полученные такими способами. Указанное Правило полностью повторяет Статью 6 Директивы 98/44/ЕС и находит свое отражение в п.3.3 в части С Главы IV Руководства. При этом в отношении первого исключения Руководство оговаривает, что под способом клонирования человека понимается любой способ, в том числе включающий методику разделения эмбриона, приводящий к созданию человека с тем же самым набором ядерной генетической информации, что у другого ныне живущего или умершего человека, ссылаясь на п.(41) вступительной части Директивы 98/44/ЕС.

С. 67. Виключення ж із патентоздатності використання ембріонів людини не повинно відноситися до винаходів, спрямованих на терапевтичні або діагностичні цілі, які є корисними для ембріонів (п. 5.3 розділу II частини «G» Інструкції з експертизи в ЄПВ) [146]. Вказане положення відображене в п. (42) вступної частини Директиви 98/44/ЄС [136]. Таким чином, можна зробити висновок, що комерційне або промислове використання людських ембріонів все ж таки є можливим в рамках охорони, що надається європейським патентом, якщо воно вирішує які-небудь терапевтичні або діагностичні задачі, однак в даному випадку виключати із патентоздатності комерційне або промислове використання ембріонів просто безглуздо, оскільки жоден заявник не буде звертатися за патентною охороною на які-небудь інші види використання, окрім терапевтичного і діагностичного, не говорячи вже про те, що людські ембріони доступні не кожному досліднику і в багатьох країнах робота з ними жорстко регламентується спеціальними законодавчими актами. Слободян пише «Таким чином, можна зробити висновок», нібито це вона робить той висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Слободян переписує і чуже оціночне судження: «однак в даному випадку виключати із патентоздатності комерційне або промислове використання ембріонів просто безглуздо». Нахабний плагіат.	С. 46. Исключение же из патентоспособности использования эмбрионов человека не должно относиться к изобретениям, направленным на терапевтические или диагностические цели, которые применимы к эмбрионам и полезны для них [п.3.3 b(c) части С Главы IV Руководства]. Указанное положение отражено в п.(42) вступительной части Директивы 98/44/ЕС. Таким образом, можно сделать вывод, что коммерческое или промышленное использование человеческих эмбрионов все таки допустимо в рамках охраны, предоставляемой европейским патентом, если оно решает какие-либо терапевтические или диагностические задачи, однако в этом случае исключать из патентоспособности коммерческое или промышленное использование эмбрионов просто бессмысленно, поскольку ни один заявитель не будет испрашивать патентную охрану на какие-либо другие виды использования, кроме терапевтического и диагностического, не говоря уже о том, что человеческие эмбрионы доступны не каждому исследователю и во многих странах работа с ними строго регламентирована специальными законодательными актами.
С. 67–68. Правило 27 Інструкції до ЄПК стосується людського організму і його елементів та повністю повторює ст. 5 Директиви 98/44/ЄС. Згідно із даним правилом людський організм на різних стадіях його формування і розвитку, а також просте виявлення одного з елементів людського організму, включаючи послідовність або часткову послідовність гена, не може становити патентоздатного винаходу. Проте елемент, виділений з людського організму або отриманий інакше з допомогою технічного способу, включаючи послідовність або часткову послідовність гена, є патентоздатним, навіть якщо структура даного елемента є ідентичною структурі природного елемента [138]. Промислова придатність послідовності або часткової послідовності гена повинна бути повністю розкрита в заявці на патент. Вказані положення також містяться в п. 5.2 і 5.3 розділу II частини «G» Інструкції з експертизи в ЄПВ [146]. При цьому в п. 5.3 внесено доповнення, які базуються на Директиві 98/44/ЄС і не увійшли в Інструкцію до ЄПК, згідно з якими із патентування виключаються зародкові клітини людини (п. (16) вступної частини Директиви) і способи отримання химер із зародкових клітин чи поліпотентних клітин тварин і людини (п. (38) вступної частини Директиви) [136]. Варто відмітити, що, якщо законодавство дозволить використання ембріонів людини в терапевтичних і діагностичних цілях, як відмічалось вище, то використання клітин ембріона є цілком допустимим, тим більше, що вони можуть застосовуватися, наприклад, для отримання органів і тканин з метою трансплантації, тобто з гуманною метою. Що ж стосується заборони на патентування	С. 46–47. Правило 23^{sexes} Инструкции к ЕПК касается человеческого организма и его элементов и полностью повторяет Статью 5 Директивы 98/44/ЕС. Согласно указанному Правилу человеческий организм на различных стадиях его формирования и развития и простое обнаружение одного из элементов человеческого организма, включая секвенирование или частичное секвенирование гена, не может составить патентоспособного изобретения. Однако, элемент, выделенный из человеческого организма или полученный иначе с помощью технического способа, включая секвенирование или частичное секвенирование гена, является патентоспособным, даже если структура этого элемента идентична структуре природного элемента. Промышленная применимость секвенированного или частично секвенированного гена должна быть полностью раскрыта в заявке на патент. Указанные положения также приведены в пунктах 2a.2(a) и 3.3a(d) части С Главы IV Руководства. При этом в п.3.3a(d) внесены дополнения, основанные на Директиве 98/44/ЕС и не вошедшие в Инструкцию к ЕПК. Согласно указанным дополнениям, из патентования исключаются зародышевые клетки человека [п.(16) вступительной части Директивы 98/44/ЕС] и способы получения химер из зародышевых клеток или полипотентных клеток животных и человека [п.(38) вступительной части Директивы 98/44/ЕС]. В отношении последних дополнительных норм можно отметить, что если уж законодательство разрешает использование эмбрионов человека в терапевтических или диагностических целях, как отмечалось выше, то использование клеток эмбриона вполне

способів отримання химер, то, по-перше, незрозуміло, які типи химер маються на увазі: «людина-тварина», «людина-людина» чи «тварина-тварина», а, по-друге, що саме розуміється під такою химерою? В принципі, вказані химери можуть включати якісь комбінації клітин людини і тварини, що містять чужорідну генетичну інформацію, і, знову ж таки, використовуватися в медичних цілях, тобто становити патентоздатний біотехнологічний винахід. Такого виду неточності і протиріччя в європейському патентному законодавстві не можуть не призвести до неадекватних рішень під час розгляду відповідних заявок в ЄПВ. Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужим оціночним судженням: «Такого виду неточності і протиріччя в європейському патентному законодавстві не можуть не призвести до неадекватних рішень». Нахабний плагіат.	допустимо, тем более, что они могут применяться, например, для получения органов и тканей для трансплантации, т.е. в гуманных целях. Что же касается запрета на патентование способов получения химер, то, во-первых, неясно, какие типы химер имеются в виду: «человек-животное», «человек-человек» или «животное-животное», а во вторых, что именно понимается под такой «химерой», ведь не овца же с петушиной головой или человек-амфибия? В принципе, указанные «химеры» могут включать какие-то комбинации клеток человека и животных в составе одного эмбриона или же представлять собой клетки человека или животных, содержащие чужеродную генетическую информацию, и, опять же, быть предназначенными для использования в медицинских целях, т.е. составить патентоспособное биотехнологическое изобретение. Такого рода неточности и противоречия европейского патентного законодательства не могут не привести к неадекватным решениям при рассмотрении соответствующих заявок в ЕПВ.
С. 69.	С. 47–48.
В цілому, на наш погляд, правило 29 Інструкції до ЄПК спрямоване на розмежування понять «відкриття» і «винахід» та підкреслює, що елемент людського організму може становити патентоздатний винахід, якщо він виділений з нього або отриманий з допомогою іншого способу і при цьому розкриті його властивості. Однак, важко уявити собі ситуацію, коли хто-небудь буде звертатися за патентною охороною на елемент в складі людського організму. Як можна використати такий винахід? Що ж стосується розкриття в матеріалах заявки промислової придатності гена, то ні для вітчизняного, ні для євразійського патентного права включення даної норми в патентне законодавство не є чимось новим та істотним, оскільки для відповідності винаходу умовам патентоздатності промислова придатність відповідно до євразійського патентного законодавства в описі повинна бути підтверджена можливістю реалізації винаходу із досягненням заданого технічного результату. Вказана норма включена в Інструкцію до ЄПК і в Інструкцію з експертизи в ЄПВ, скоріш за все, з метою виключення патентування розшифрованих генетичних послідовностей з не до кінця виявленою функцією на момент подання заявки. Слободян пише «На наш погляд», нібито це вона щось проаналізувала та тепер має якусь свою думку та погляд, а насправді переписує чужу дисертацію. Також Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужими оціночними судженнями: «Однак, важко уявити собі ситуацію, коли», «Вказана норма включена в Інструкцію до ЄПК і в Інструкцію з експертизи в ЄПВ, скоріш за все, з метою». Нахабний плагіат.	В целом, на наш взгляд, Правило 23^{sextes} Инструкции к ЕПК направлено на разграничение понятий «открытие» и «изобретение» и подчеркивает, что элемент человеческого организма может составить патентоспособное изобретение, если он выделен из него или получен другим способом и при этом раскрыты его свойства. Однако, трудно представить себе ситуацию, когда кто-либо будет испрашивать патентную охрану на элемент в составе человеческого организма. Как можно использовать такое изобретение? Что же касается раскрытия в материалах заявки промышленной применимости гена, то ни для российского, ни для евразийского патентного права включение этой нормы в патентное законодательство не является чем-то новым и существенным, поскольку для соответствия изобретения условию патентоспособности «промышленная применимость» в соответствии с российским и евразийским патентными законодательствами в описании должна быть подтверждена возможность реализации изобретения с достижением заданного технического результата. Указанная норма включена в Инструкцию к ЕПК и в Руководство, скорее всего, для исключения патентования расшифрованных генетических последовательностей с не до конца установленной функцией на момент подачи заявки.

С. 69. Варто також відмітити, що в п. 5.5.2 розділу II частини «Г» Інструкції з експертизи в ЄПВ спеціально зауважується, що для винаходів, які відносяться до депонування біологічного матеріалу, проведеному на підставі правила 31 Інструкції, розкривати спосіб отримання такого матеріалу не обов'язково, тому що відтворення винаходу в даному випадку забезпечується отриманням зразків біологічного матеріалу з колекції-депозитарію [146]. Дана норма повністю узгоджується з Будапештським договором про депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури та Інструкцією до Договору, а також зі ст. 13 Директиви 98/44/ЄС.	С. 48. Следует также отметить, что в п.3.6 части С Главы IV Руководства специальным образом оговаривается, что для изобретений, относящихся к депонированному биологическому материалу, осуществленному в соответствии с Правилom 28 Инструкции, раскрывать способ получения такого материала необязательно, поскольку воспроизведение изобретения в этом случае обеспечивается получением образцов биологического материала из коллекции-депозитария. Это положение полностью согласуется с Будапештским договором о депонировании микроорганизмов для целей патентной процедуры и Инструкцией к Договору, а также Статьей 13 Директивы 98/44/ЕС.
С. 69–70. Євразійська патентна конвенція Основною метою Євразійської патентної конвенції, як це випливає з її преамбули, є посилення співробітництва в сфері охорони винаходів і створення міждержавної системи отримання правової охорони на основі єдиного патенту, що діє на території договірних держав [27]. Конвенція вступила в силу у серпні 1995 року, а Євразійське патентне відомство приступило до прийому і розгляду євразійських заявок з 01 січня 1996 р. Конвенція відкрита для будь-якої держави-члена ООН, учасника Паризької конвенції про охорону промислової власності і Договору про патентну кооперацію.	С. 48. 1.2.5. Евразийская патентная конвенция (ЕАПК) Основной целью ЕАПК, как это ясно следует из ее преамбулы, является укрепление сотрудничества в области охраны изобретений и создание межгосударственной системы получения правовой охраны на основе единого патента, действующего на территории договаривающихся государств. В настоящее время государств, ратифицировавших Конвенцию или присоединившихся к ней, девять - Туркменистан, Республика Беларусь, Республика Таджикистан, Российская Федерация, Республика Казахстан, Азербайджанская Республика, Кыргызская Республика, Республика Молдова и Республика Армения. Конвенция вступила в силу в августе 1995 г., а Евразийское патентное ведомство (ЕАПВ) приступило к приему и рассмотрению евразийских заявок с 1 января 1996 г. ЕАПК открыта для любого государства-члена ООН, участника Парижской конвенции по охране промышленной собственности и Договора РСТ.
С. 70. Протягом періоду діяльності Євразійської патентної організації змінювалось і доповнювалось євразійське патентне законодавство, пов'язане з розвитком і широким розповсюдженням нових прогресивних технологій, появою нових об'єктів, які стають предметом патентних претензій, а також з усуненням певних прогалин в правовому регулюванні та адаптацією євразійського патентного законодавства до сучасних положень міжнародних договорів: Договору про патентну кооперацію, Договору про патентне право, Угоди ТРІПС. В значній мірі дані зміни стосувались підходів до патентування біотехнологічних винаходів, оскільки попереднє законодавство вже не відповідало інтенсивному розвитку в даній сфері і не могло надати охорону новим категоріям патентоздатних біотехнологічних об'єктів і забезпечити їх належний захист.	С. 48–49. На протяжении всего периода деятельности Евразийской патентной организации (ЕАПО) осуществлялись изменения и дополнения евразийского патентного законодательства, связанные с развитием и широким распространением новых прогрессивных технологий, появлением новых объектов, которые становятся предметом патентных притязаний, а также с устранением определенных пробелов в правовом регулировании и адаптации евразийского патентного законодательства к современным положениям международных договоров: РСТ, Договора о патентном праве (PLT, от англ. Patent Law Treaty), Соглашения TRIPS. Последние изменения и дополнения евразийского патентного законодательства осуществлены на одиннадцатом (восьмом очередном) заседании Административного совета ЕАПО, состоявшемся 15-19 октября 2001 г. в г. Москве. В значительной степени эти изменения коснулись подходов к патентованию биотехнологических изобретений, поскольку действующее ранее законодательство уже не соответствовало интенсивному развитию данной области и не могло предоставить охрану новым категориям принципиально патентоспособных биотехнологических объектов и обеспечить их надежную защиту.
С. 72. Директива 98/44/ЄС є основоположним документом в сфері охорони біотехнологічних винахо-	С. 32–33. Директива 98/44/ЕС содержит 18 статей, сгруппированных в 5 глав, которым предшествуют 56

дів для країн-учасниць Європейської патентної конвенції. Вона містить 18 статей, згрупованих в 5 глав, яким передують 56 пунктів, які роз'яснюють деякі положення Директиви і розкривають їх взаємозв'язок з міжнародними конвенціями, що мають відношення до проблем охорони інтелектуальної власності в сфері біології та біотехнології [136]. Директива 98/44/ЄС спрямована, зокрема, на більш чітке розмежування між патентоздатним і непатентоздатним біотехнологічним винаходом; встановлення гармонізованої процедури депонування біологічного матеріалу; формулювання деяких положень, що стосуються обсягу прав, наданих патентом на винахід, який відноситься до біологічного матеріалу, генетичної інформації та способу отримання біотехнологічного продукту; усунення можливих протиріч між існуючою системою охорони прав селекціонерів на сорти рослин та охороною рослин в рамках патентної системи, зокрема, регламентацію положень про примусове ліцензування.	пунктов, разъясняющих некоторые положения Директивы и показывающих их взаимосвязь с Международными конвенциями, имеющими отношение к проблемам охраны интеллектуальной собственности в области биологии и биотехнологии. В отношении материальных норм права Директива 98/44/ЕС направлена, в частности, на более четкое разграничение между патентоспособным и непатентоспособным биотехнологическим изобретением; установление гармонизированной процедуры депонирования биологического материала; установление некоторых положений, касающихся объема прав, предоставляемых патентом на изобретение, относящееся к биологическому материалу, генетической информации и способу получения биотехнологического продукта; устранение возможных противоречий между существующей системой охраны прав селекционеров на сорта растений и охраной растений в рамках патентной системы, в частности, регламентацию положений о принудительном лицензировании
С. 72.	С. 33.
Ключовими положення Директиви 98/44/ЄС є наступні. 1. Патентоздатний винахід Відповідно до п. 1 ст. 3 Директиви 98/44/ЄС винаходи вважаються патентоздатними, навіть якщо вони відносяться до продукту, який містить біологічний матеріал або складається з біологічного матеріалу чи способу, з допомогою якого біологічний матеріал може бути отриманий, оброблений або використаний. Визначення біологічного матеріалу наводиться в п. 1 ст. 2 Директиви. Під біологічним матеріалом розуміють будь-який матеріал, що містить генетичну інформацію, яка є самовідтворюючою або відтворюється в біологічній системі [136].	Ключевыми положениями Директивы 98/44/ЕС являются следующие. I. Патентоспособное изобретение В соответствии с п.1 Статьи 3 Директивы 98/44/ЕС изобретения являются патентоспособными, даже если они относятся к продукту, содержащему биологический материал или состоящему из биологического материала, или способу, с помощью которого биологический материал может быть получен, обработан или использован. Определение биологического материала приведено в п.1(а) Статьи 2 Директивы 98/44/ ЕС. Под биологическим материалом понимается любой материал, содержащий генетическую информацию, который является самовоспроизводимым или воспроизводимым в биологической системе.
С. 73.	С. 33.
Таким чином, європейські законодавці спеціально підкреслили, що об'єктом винаходу, окрім традиційних пристрою, способу, речовини, мікроорганізму та їх застосування, є продукт, який може відноситися до всіх живих організмів та їх частин, а не лише до мікроорганізмів та клітин, в тому числі рослин, тварин і елементів, отриманих з організму людини. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Таким образом, европейские законодатели специально подчеркнули, что объектом изобретения помимо традиционных устройства, способа, вещества, микроорганизма и их применения является продукт, который может относиться ко всем живым организмам и их частям, а не только к микроорганизмам и клеткам, в том числе растениям, животным и элементам, выделенным из организма человека. Однако определение биологического материала является не совсем верным и ниже в разд. 1.2.4 мы объясним, почему.
С. 73.	С. 33.
<u>2. Надання патентної охорони «природним продуктам»</u> Відповідно до п. 2 ст. 3 Директиви 98/44/ЄС біологічний матеріал, виділений зі свого природного середовища або отриманий з допомогою технічного способу, може виступати об'єктом винаходу, навіть якщо він раніше існував в природі [136]. Дане положення спрямоване проти так званої доктрини «природного продукту», згідно з якою об'єкти, які існують в природі самі по собі, можуть бути лише відкриті, а не винайдені, оскільки в них відсутня	<u>II. Предоставление патентной охраны «природным продуктам»</u> В соответствии с п.2 Статьи 3 Директивы 98/44/ЕС биологический материал, выделенный из своего природного окружения или полученный с помощью технического способа, может являться объектом изобретения, даже если он ранее существовал в природе. Это положение направлено против того, что известно как доктрина «природного продукта», согласно которой объекты, существующие в природе сами по себе, могут быть

	новизна. Незважаючи на те, що патентні відомства більшості країн світу давно видають патенти на продукти, виділені зі свого природного середовища, дискусії, пов'язані з правомірністю надання виключних прав на те, що створено «творцем», а не людиною, продовжуються.	только открыты, а не изобретены, и что у них отсутствует новизна. Несмотря на то, что патентные ведомства большинства стран мира, а также ЕПВ, уже давно выдают патенты на продукты, выделенные из своего природного окружения, дискуссии, связанные с правомочностью предоставления исключительных прав на то, что создано «творцом», а не человеком продолжают иметь место.
	С. 73.	С. 34.
	Дане положення поширюється на гени людини, ділянки молекули нуклеїнової кислоти, що відповідають за синтез якого-небудь білка. Патентоздатність генів безпосередньо пов'язана не тільки з обов'язком їх отримання з допомогою технічного способу чи виділення з клітин людського організму (п. 2 ст. 5 Директиви), але й з обов'язком розкриття їх функції, частково вказівкою на те, який саме білок вони кодують. В п. 3 ст. 5 Директиви підкреслюється, що промислова придатність послідовності гена чи часткової послідовності гена повинна бути розкрита в матеріалах заявки [136]. Самі по собі послідовності нуклеїнової кислоти є непатентоздатними, навіть якщо раніше їх структура була невідомою. До введення вказаного положення вимога промислової придатності стосовно генів не була такою жорсткою, оскільки згідно зі ст. 57 Європейської патентної конвенції винахід уже вважався промислово придатним, якщо міг бути виготовлений або використаний в будь-якій сфері промисловості [134].	Указанное положение специальным образом распространяется на гены человека, участки молекулы нуклеиновой кислоты, отвечающие за синтез какого-либо белка. Патентоспособность генов напрямую связывается не только с обязательностью их получения с помощью технического способа или выделения из клеток человеческого организма [п.2 Статьи 5 Директивы 98/44/ЕС], но и с раскрытием их функции, в частности указанием на то, какой именно белок они кодируют [пп. (23) и (24) вступительной части Директивы 98/44/ЕС]. В п.3 Статьи 5 Директивы 98/44/ЕС подчеркивается, что промышленная применимость последовательности гена или частичной последовательности гена должна быть раскрыта в материалах заявки. Сами по себе последовательности нуклеиновой кислоты непатентоспособны, даже если ранее их структура была неизвестна. До введения указанного положения требование промышленной применимости в отношении генов не было таким жестким, поскольку согласно Статье 57 ЕПК изобретение уже считалось промышленно применимым, если могло быть изготовлено или использовано в любой отрасли промышленности.
	С. 74.	С. 34.
	3. Патентоздатність рослин і тварин Проблема охорони рослин і тварин є однією з найбільш складних і неоднозначних в європейському патентному праві. В ст. 53 (b) Європейської патентної конвенції міститься очевидне виключення з числа патентоздатних винаходів сортів рослин і порід тварин, а також суто біологічних способів виведення рослин і тварин, але дане положення не застосовується до мікробіологічних способів і до продуктів, отриманих з допомогою даних способів [138]. З метою правильної інтерпретації згаданої статті Директива запропонувала конкретні визначення мікробіологічного і суто біологічного способів. Так, під мікробіологічним способом розуміють будь-який спосіб, який включає використання мікробіологічного матеріалу, вплив на мікробіологічний матеріал або такий, що призводить до отримання мікробіологічного матеріалу, а суто біологічним вважається спосіб, який повністю складається з природних явищ, таких як схрещування і селекція [136].	III. Патентоспособность растений и животных Проблема охраны растений и животных – одна из наиболее сложных в европейском патентном праве. В Статье 53(b) ЕПК содержится явное исключение из числа патентоспособных изобретений сортов растений и пород животных, а также по существу биологических способов выведения растений и животных, однако это положение не применяется к микробиологическим способам и к продуктам, полученным этими способами. (В 5-ом издании ЕПК, перевод которой осуществлен в 2001 г. В.И. Еременко, используется понятие «преимущественно биологический способ», однако англ. слово «essentially», которое употребляется в оригинальном тексте Инструкции к ЕПК, означает «существенно», «по существу» и, на наш взгляд, более точно отражает смысловое содержание соответствующей нормы. Поэтому далее мы будем использовать понятие «по существу биологический способ»). Для того, чтобы интерпретировать указанную Статью, Директива 98/44/ЕС предложила конкретные определения «микробиологического» и «по существу биологического» способов. Под микробиологическим способом согласно Директиве 98/44/ЕС понимается любой способ, включающий использование микробиологического материала, воздействие на микробиологический материал или приводящий к получению микробиологического материала [п.1(b) Статьи 2], а по существу биологическим считается способ, полностью состоящий из природных явлений, таких как скрещивание и селекция [п.2 Статьи 2].

С. 74–75. Історична причина виключення сортів рослин з числа патентоздатних об'єктів винаходу пов'язана з тим, що сорти рослин охороняються в рамках Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин. Проте багато питань залишаються відкритими, наприклад, чи підходить патентна система для охорони сортів рослин і порід тварин, а також рослин і тварин, що не відносяться до сортів та порід; чи може існувати подвійна охорона сортів рослин відповідно до згаданої Конвенції і патентної системи; чи можуть рослини або тварини бути отримані з допомогою «мікробіологічного» способу; де проходить межа поділу між непатентоздатними сортами рослин і породами тварин та патентоздатними сортами рослин і породами тварин, отриманими з допомогою методу трансгенезу; яким чином може бути врегульоване питання зіткнення прав селекціонерів – творців сортів й порід – і власника патентів на трансгенні рослини і тварини тощо. Директива 98/44/ЄС вперше відповіла на деякі з них, але далеко не на всі. В п. 2 ст. 4 Директиви йде мова про те, що рослини і тварини можуть становити патентоздатний винахід, якщо його технічна сутність не обмежується окремим сортом рослини або конкретною породою тварини [136]. Проте, якщо винахід полягає тільки в модифікації певного сорту рослини, що зумовлює отримання нового сорту, такий винахід не є патентоздатним, навіть якщо заснований на застосуванні не суто біологічного, а біотехнологічного способу. Група рослин, що характеризуються одним певним геномом, а не всім генотипом, не охоплюється системою охорони нових сортів і тому не виключається зі сфери патентування, навіть якщо відноситься до нових сортів рослин. Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужим оціночним судженням та чужими роздумами: «Проте багато питань залишаються відкритими, наприклад...», «Проте, якщо винахід полягає тільки...». Нахабний плагіат.	С. 35. Мнение диссертанта по поводу указанных определений приведено ниже в разд. 1.2.4. Историческая причина исключения сортов растений из числа патентоспособных объектов изобретения связана с тем, что сорта растений охраняются в рамках Международной конвенции UPOV. Однако, многие вопросы, например, подходит ли патентная система для охраны сортов растений и пород животных, а также растений и животных, не относящихся к сортам; может ли существовать двойная охрана сортов растений в соответствии с Конвенцией UPOV и патентной системой; могут ли растения или животные быть получены «микробиологическим» способом; где проходит граница раздела между непатентоспособными сортами растений и породами животных и патентоспособными растениями и животными, полученными с помощью методов трансгенеза; каким образом может быть урегулировано столкновение прав селекционеров — создателей сортов и пород - и владельцев патентов на трансгенные растения и животные и т.д. остаются открытыми. Директива 98/44/ЕС впервые ответила на некоторые из них, но далеко не на все. В п.2 Статьи 4 Директивы 98/44/ЕС говорится о том, что растения и животные могут составить патентоспособное изобретение, если его техническая сущность не ограничивается отдельным сортом растения или конкретной породой животного. Однако если изобретение состоит только в модификации определенного сорта растения, приводящей к получению нового сорта, такое изобретение не является патентоспособным, даже если основано на применении не биологического по существу, а биотехнологического способа [п.(32) вступительной части Директивы 98/44/ЕС]. Группа растений, характеризующихся одним определенным геном, а не всем генотипом, не охватывается системой охраны новых сортов и поэтому не исключается из сферы патентования, даже если относится к новым сортам растений [п. (31) вступительной части Директивы 98/44/ЕС].
С. 75. <u>4. Людський організм і його елементи. Етичні питання</u> Відповідно до п. 1 ст. 5 Директиви людський організм на різних стадіях його формування і розвитку та просте виявлення одного з елементів людського організму не може становити патентоздатного винаходу. Але елемент, виділений з людського організму або отриманий інакше з допомогою технічного способу, вважається патентоздатним, навіть якщо структура даного елемента є ідентичною структурі природного елемента [136]. Таким чином, патентна охорона надається будь-якій частині людського організму за умови відповідності такого винаходу критеріям патентоздатності, в тому числі клітинам, органам, тканинам тощо. Однак, у вступній частині Директиви зазначається, що патентна охорона не повинна поширю-	С. 35–36. <u>IV. Человеческий организм и его элементы. Этические вопросы и биотехнологические изобретения</u> В соответствии с п. 1 Статьи 5 Директивы 98/44/ЕС человеческий организм на различных стадиях его формирования и развития и простое обнаружение одного из элементов человеческого организма не может составить патентоспособного изобретения. Однако, элемент, выделенный из человеческого организма или полученный иначе с помощью технического способа, является патентоспособным, даже если структура этого элемента идентична структуре природного элемента (п. 2 указанной Статьи 5). Таким образом, патентная охрана предоставляется любой части человеческого организма при условии соответствия такого изобретения критериям патентоспособности, в том числе клеткам, орга-

ватися на зародкові клітини людини, а також на способи отримання химер з клітин зародка чи поліпотентних клітин людини і тварин [136]. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	нам, тканям, клеткам и тканям эмбриона и т.д. Однако в пп.(16) и (38) вступительной части Директивы 98/44/ЕС оговаривается, что патентная охрана не должна распространяться на зародышевые клетки человека, а также на способы получения химер из клеток зародыша или полипотентных клеток людей и животных соответственно.
С. 75–76.	С. 36.
При цьому елемент, про який йде мова в п. 2 ст. 5 Директиви, повинен бути обов'язково виділений з організму і отриманий поза організмом з допомогою способів, які можуть бути втілені на практиці лише людиною і не можуть бути здійснені «самою природою» [136]. Надання патентної охорони елементові людського організму може вступити в протиріччя з фундаментальними правовими і етичними принципами, у тому числі зі ст. 53 (а) ЄПК, згідно з якою європейські патенти не видаються на винаходи, публікація чи використання яких суперечили би суспільному порядку та моралі [138]. Враховуючи дану обставину і беручи до уваги широкі публічні дебати з приводу етичних наслідків використання досягнень новітньої біотехнології, зокрема, з проблем принципової допустимості втручання в побудову і репродукцію живих організмів, правомірності проведення експериментів над тваринами і здійснення будь-яких генетичних маніпуляцій над людиною, в п. 2 ст. 6 Директиви міститься перелік біотехнологічних винаходів, на котрі не видаються європейські патенти. До таких винаходів відносяться, зокрема, способи клонування людини; способи модифікації генетичної цілісності клітин зародкової лінії людини; використання людських ембріонів в промислових і комерційних цілях та способи модифікації генетичної цілісності тварин, які призводять до їх страждань без якої-небудь суттєвої користі для людини чи тварини, а також тварини, отримані з допомогою таких способів [136].	При этом, однако, элемент, о котором речь идет в п.2 Статьи 5 Директивы 98/44/ЕС, должен быть обязательно выделен из организма или получен вне организма с помощью способов, которые могут быть реализованы на практике только человеком и не могут быть осуществлены «самой природой». Предоставление патентной охраны элементу человеческого организма может вступить в противоречие с фундаментальными правовыми и этическими принципами, в том числе со Статьей 53(а) ЕПК, согласно которой европейские патенты не выдаются на изобретения, публикация или использование которых противоречили бы общественному порядку и добрым нравам. Учитывая это обстоятельство и принимая во внимание широкие публичные дебаты об этических последствиях использования достижений новейшей биотехнологии, в частности, по проблемам принципиальной допустимости вмешательства в строение и репродукцию живых организмов, правомерности проведения экспериментов над животными и осуществления любых генетических манипуляций над человеком, в п. 2 Статьи 6 Директивы 98/44/ЕС был внесен перечень биотехнологических изобретений, на которые не выдаются европейские патенты. К таким изобретениям относятся, в частности, способы клонирования человека; способы модификации генетической целостности клеток зародышевой линии человека; использование человеческих эмбрионов в промышленных и коммерческих целях и способы модификации генетической целостности животных, которые приводят к их страданиям без какой-либо существенной пользы для человека или животного, а также животные, полученные такими способами
С. 76.	С. 36–37.
Незважаючи на те, що в результаті розробки вищевказаного переліку непатентоздатних біотехнологічних винаходів була внесена певна ясність в розуміння етичних принципів ст. 53 (а) Європейської патентної конвенції, зрозуміло, що даний перелік не є вичерпним і містить ряд невизначених технічних і правових термінів, значення яких може бути інтерпретоване по-різному, і створює нову підставу для дискусій. Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужими оціночними судженнями та чужими роздумами. Нахабний плагіат.	Несмотря на то, что в результате разработки указанного выше перечня непатентоспособных биотехнологических изобретений была внесена некоторая ясность в понимание этических принципов Статьи 53(а) ЕПК, очевидно, что данный перечень не является исчерпывающим и содержит ряд неопределенных технических и правовых терминов, значение которых может быть интерпретировано по-разному и открывает новую почву для дискуссий, что будет, в частности, показано ниже при анализе практики патентования соответствующих изобретений в ЕПВ.

С. 76–77. <u>5. Депонування біологічного матеріалу</u> Депонуванню біологічного матеріалу присвячені ст. 13 і 14 Директиви 98/44/ЄС [136]. Таке депонування, як відомо, є загальноприйнятим під час патентування винаходів в багатьох країнах світу і пов'язане з тим, що в тих випадках, коли винахід відноситься до біологічного матеріалу, простого розкриття такого матеріалу в документах заявки може виявитися недостатнім для можливості здійснення винаходу спеціалістом в даній сфері. Проте, незважаючи на те, що система депонування має міжнародне визнання, в різних країнах продовжують існувати значні розходження щодо конкретних вимог, які висуваються до нього. В першу чергу, це відноситься до обов'язковості депонування, до його граничних строків у зв'язку з проханням пріоритету і датою подання заявки, до відомостей про депонований об'єкт, які повинні бути представлені разом з даними про депонування, строків надання таких відомостей, до умов видання депонованих зразків третім особам тощо. Тому ст. 13 і 14 Директиви спрямовані на досягнення гармонізації правил депонування біологічного матеріалу серед країн-учасниць Європейської патентної конвенції. Варто відмітити, що вказані статті відповідають правилу 31 Інструкції до Європейської патентної конвенції, що визначає порядок депонування біологічного матеріалу під час подання заявок на відповідні винаходи в Європейському патентному відомстві, які були включені у вказану Інструкцію до вступу в силу Директиви 98/44/ЄС. Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужими оціночними судженнями: «Проте, незважаючи на те, що... продовжують існувати значні розходження...», «Варто відмітити, що». Нахабний плагіат.	С. 37. <u>V. Депонирование биологического материала</u> Депонированию биологического материала посвящены Статьи 13 и 14 Директивы 98/44/ЕС. Такое депонирование, как известно, является общепринятым при патентовании изобретений во многих странах мира и связано с тем, что в тех случаях, когда изобретение относится к биологическому материалу, простого раскрытия такого материала в документах заявки может оказаться недостаточно для возможности осуществления изобретения специалистом в данной области. Однако, несмотря на то, что система депонирования имеет международное признание, в разных странах продолжают существовать значительные расхождения в отношении конкретных требований, предъявляемых к депонированию. В первую очередь, это относится к обязательности депонирования, к предельным срокам депонирования в связи с испрашиванием приоритета и датой подачи заявки, к сведениям о депонированном объекте, которые должны быть представлены вместе с данными о депонировании, и срокам представления таких сведений и таких данных, к условиям выдачи депонированных образцов третьим лицам и т.д. Поэтому Статьи 13 и 14 Директивы 98/44/ЕС направлены на достижение гармонизации правил депонирования биологического материала среди стран-участниц ЕПК. Следует отметить, что указанные Статьи соответствуют Правилам 28 и 28bis Инструкции к ЕПК, определяющим порядок депонирования биологического материала при подаче заявок на соответствующие изобретения в ЕПВ, которые были включены в указанную Инструкцию до вступления в силу Директивы 98/44/ЕС.
С. 77. <u>6. Об'єм прав і привілей фермерів</u> Глава II Директиви 98/44/ЄС відноситься до об'єму прав, що надаються патентом на біологічний матеріал і спосіб його отримання. Тут можна відмітити два основних принципи. Згідно з п. 1 ст. 8 охорона, що надається патентом на біологічний матеріал, який володіє специфічними властивостями, поширюється на будь-який біологічний матеріал, отриманий з даного біологічного матеріалу шляхом відтворення або розмноження в ідентичній або дивергентній формі та наділений такими ж властивостями. Відповідно до ст. 9 охорона, що надається патентом на продукт, який являє собою генетичну інформацію або містить таку генетичну інформацію, поширюється на будь-який матеріал, що включає такий продукт, в якому міститься вказана генетична інформація, яка виконує притаманну їй функцію [136].	С. 37–38. <u>VI. Объем прав и привилегия фермеров</u> Глава II Директивы 98/44/ЕС относится к объему прав, предоставляемых патентом на биологический материал и способ его получения. Здесь можно отметить два основных принципа. Согласно п.1 Статьи 8 охрана, предоставляемая патентом на биологический материал, обладающий специфическими свойствами, распространяется на любой биологический материал, полученный из этого биологического материала путем воспроизведения или размножения в идентичной или дивергентной форме и обладающий такими же свойствами. В соответствии со Статьей 9 охрана, предоставляемая патентом на продукт, представляющий собой генетическую информацию или содержащий такую генетическую информацию, распространяется на любой материал (за исключением указанного в п. 1 Статьи 5 Директивы 98/44/ЕС, см. выше разд. IV), включающий такой продукт, в котором содержится указанная генетическая информация, осуществляющая присущую ей функцию.
С. 77–78. Наступний принцип стосується патентів на біотехнологічні способи. Згідно з п. 2 ст. 8 Директиви охорона, що надається патентом на спосіб отримання біологічного матеріалу, поширюється на будь-який спосіб отримання біологічного матеріалу, який виконує притаманну їй функцію [136].	С. 38. Следующий принцип касается патентов на биотехнологические способы. Согласно п. 2 Статьи 8 Директивы 98/44/ЕС охрана, предоставляемая патентом на способ получения биологического материала, распространяется на любой способ получения биологического материала, который выполняет присущую ему функцию [136].

мання біологічного матеріалу, що володіє специфічними властивостями, поширюється на біологічний матеріал, безпосередньо отриманий з допомогою запатентованого способу, а також на будь-який інший похідний біологічний матеріал, отриманий з даного матеріалу шляхом відтворення або розмноження в ідентичній або дивергентній формі і наділений такими ж властивостями [136]. Об'єм охорони, передбачений п. 2 ст. 8 Директиви, є більш широким, ніж це впливає зі ст. 64 (2) Європейської патентної конвенції, згідно з якою охорона, що надається патентом на спосіб, поширюється лише на продукти, безпосередньо отримані з допомогою даного способу [138]. Водночас п. 2 ст. 8 Директиви стверджує, що друге (наступне) покоління біологічного матеріалу, який був безпосередньо отриманий з допомогою біотехнологічного способу, також підпадає під охорону, що надається патентом на спосіб отримання даного матеріалу, якщо він отриманий шляхом його відтворення або розмноження [136]. Однак, вищевказані принципи мають обмеження. Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужими оціночними судженнями, зокрема: «Однак, вищевказані принципи мають обмеження». Нахабний плагіат.	тентом на способ получения биологического материала, обладающий специфическими свойствами, распространяется на биологический материал, непосредственно полученный по запатентованному способу, а также на любой другой производный биологический материал, получаемый из этого материала путем воспроизведения или размножения в идентичной или дивергентной форме и обладающий такими же свойствами. Объем охраны, предусмотренный п. 2 Статьи 8 Директивы 98/44/ЕС, является более широким, чем это следует из Статьи 64(2) ЕПК, согласно которой охрана, предоставляемая патентом на способ, распространяется только на продукты, непосредственно полученные этим способом. В то же время п.2 Статьи 8 Директивы 98/44/ЕС постулирует, что второе (и последующее) поколение биологического материала, который был непосредственно получен биотехнологическим способом, также подпадает под охрану, предоставляемую патентом на способ получения этого материала, если он получен путем его воспроизведения или размножения. Однако вышеуказанные принципы имеют ограничения.
С. 78–79.	С. 38–39.
Стаття 10 Директиви вказує, що положення ст. 8 і 9 не поширюються на біологічний матеріал, отриманий шляхом відтворення або розмноження біологічного матеріалу, виведеного на ринок ЄС патентовласником або з його згоди, якщо відтворення і розмноження обов'язково впливають із застосування, задля чого цей матеріал був виведений на ринок, за умови, що отриманий з допомогою вказаного способу матеріал не використовується для подальшого відтворення або розмноження [136]. Таким чином, фермер після купівлі насіння може вирощувати врожай овочів, для яких передбачалось і продавалось насіння, але, в принципі, не може послідовно використовувати вирощений матеріал з метою відтворення і розмноження. Пункт 1 ст. 11 і п. (47) вступної частини Директиви вводять так званий «привілей фермера», відповідно до якого продаж або інший спосіб комерціалізації матеріалу з метою відтворення рослин фермеру патентовласником або з його згоди означає надання дозволу фермеру використовувати продукт зібраного ним врожаю з метою відтворення або розмноження на його власній фермі [136]. Даний привілей за своїм змістом відповідає пріоритету, що передбачається системою охорони прав селекціонерів в ЄС. Проте ні вказана норма, ні принципи, встановлені ст. 8 і 9, не знайшли свого відображення в європейському патентному законодавстві. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Статья 10 Директивы 98/44/ЕС указывает, что Статьи 8 и 9 не распространяются на биологический материал, полученный воспроизведением или размножением биологического материала, выведенного на рынок ЕС патентовладельцем или с его согласия, если воспроизведение и размножение обязательно вытекает из применения, ради которого этот материал был выведен на рынок, при условии, что полученный указанным образом материал не используется для последующего воспроизведения или размножения. Таким образом, фермер после покупки семян может выращивать урожай овощей, для которых предназначались и продавались на рынке семена, но, в принципе, не может последовательно использовать выращенный материал для целей воспроизведения и размножения. Пункт 1 Статьи 11 и п. (47) вступительной части Директивы 98/44/ЕС вводят так называемую «привилегию фермера», т.е. посредством умаления прав по Статьям 8 и 9 продажа или другой вид коммерциализации материала для воспроизведения растений фермеру патентовладельцем или с его согласия означает разрешение фермеру использовать продукт собранного им урожая для воспроизведения или размножения на его собственной ферме. Данная привилегия соответствует по своей степени и условиям предоставления привилегии, предусматриваемой системой охраны прав селекционеров в ЕС. Однако ни указанная норма, ни принципы, определяемые Статьями 8 и 9, не нашли своего отражения в европейском патентном законодательстве.

С. 79–80.	С. 39–40.
<u>7. Примусове перехресне ліцензування</u> Стаття 12 Директиви 98/44/ЄС визначає можливість отримання примусової ліцензії в деяких випадках залежності між правами селекціонерів і патентною охороною. Якщо фермер не може отримати або використати право на сорт рослини, не порушуючи більш ранній патент, він може вдатися до примусової ліцензії на невиключне використання винаходу, що охороняється патентом, в тій мірі, в якій дана ліцензія є необхідною для використання сорту рослини, який підлягає охороні, за умови виплати відповідних роялті. Якщо власник патенту, що відноситься до біотехнологічного винаходу, не може використати його, не порушуючи більш раннього права на сорт рослини, він може вдатися до примусової ліцензії на невиключне використання сорту рослини, який охороняється даним правом, за умови виплати відповідних роялті [136]. При цьому необхідно передбачити, що у двох випадках патентовласник і селекціонер мали право на перехресну ліцензію, отриману на розумних умовах, для використання захисного сорту і охоронюваного винаходу відповідно. Згадана ст. 12 Директиви є єдиною виявленою нами правовою нормою, яка намагається врегулювати можливі зіткнення прав власників патентів на трансгенні рослини і селекціонерів, творців нових сортів, але, на нашу думку, декларує лише можливість примусового перехресного ліцензування. Проблема лежить глибше, оскільки, в принципі, не повинна виникнути така ситуація, коли патент перекриває права власників сортів, а патентовласник привласнює собі працю селекціонера, використовуючи готові сорти для отримання трансгенних рослин, які потім продає, при цьому не маючи жодних зобов'язань перед власниками висхідних сортів, оскільки він використав їх в експериментальних цілях або для виведення нових сортів, що дозволено Міжнародною конвенцією з охорони нових сортів рослин [57]. Але селекціонери на використання такої генетично модифікованої рослини (отриманої з їх же сорту) для подальшої роботи повинні запитувати дозволу у патентовласника. Ми вважаємо, що якраз не повинно бути жодної залежності між правами селекціонера і патентною охороною, оскільки, в протилежному випадку, саме існування спеціальної системи охорони сортів рослин не матиме сенсу. Слободян пише «На нашу думку» та «Ми вважаємо», нібито це вона щось проаналізувала, складала про це якусь свою думку та щось там вважає, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	<u>VII. Принудительное перекрестное лицензирование</u> Статья 12 Директивы 98/44/ЕС определяет возможность получения принудительной лицензии в некоторых случаях зависимости между правами селекционеров и патентной охраной. Если фермер не может получить или использовать право на сорт растения, не нарушая более ранний патент, он может прибегнуть к принудительной лицензии на неисключительное использование изобретения, охраняемого патентом, настолько, насколько эта лицензия необходима для использования сорта растения, подлежащего охране, при условии выплаты соответствующих роялти. Если владелец патента, относящегося к биотехнологическому изобретению, не может использовать его, не нарушая более раннего права на сорт растения, он может прибегнуть к принудительной лицензии на неисключительное использование сорта растения, охраняемого этим правом, при условии выплаты соответствующих роялти. При этом необходимо предусмотреть, что в обоих случаях патентовладелец и селекционер будут иметь право на перекрестную лицензию, полученную на разумных условиях, для использования защищенного сорта и охраняемого изобретения, соответственно. Указанная Статья 12 Директивы 98/44/ЕС является единственной обнаруженной нами правовой нормой, которая пытается урегулировать возможное столкновение прав владельцев патентов на трансгенные растения и селекционеров, создателей новых сортов, однако, на наш взгляд, декларирует лишь возможность принудительного перекрестного лицензирования при столкновении прав. Проблема лежит глубже, поскольку, в принципе, не должна допускаться такая ситуация, когда патент перекрывает права владельцев сортов, а патентовладелец присваивает себе труд селекционера, используя готовые сорта для получения трансгенных растений, которые затем продает, при этом не имея никаких обязательств перед владельцами исходных сортов, поскольку он использовал их в экспериментальных целях или для выведения новых сортов, что разрешено Конвенцией UPOV. Но селекционеры на использование такого генетически модифицированного растения (полученного из их же сорта) для дальнейшей работы должны спрашивать разрешение у патентовладельца! Нам представляется, что как раз не должно быть никакой зависимости между правами селекционера и патентной охраной, поскольку, в противном случае, само существование специальной системы охраны сортов растений становится лишним смыслом. Однако мы не нашли ни одной публикации, посвященной обсуждению данной проблемы.
С. 80.	С. 40.
Таким чином, незважаючи на те, що охорона біотехнологічних винаходів ще довгий час буде залишатися суперечливою проблемою, прийняття Директиви можна вважати в європейському па-	Таким образом, несмотря на то, что охрана биотехнологических изобретений еще долгое время будет оставаться противоречивой проблемой, принятие Директивы 98/44/ЕС можно считать в

тентному праві певним кроком у напрямі посилення, гармонізації і роз'яснення законодавчих норм в даній сфері. Директива вперше об'єднала питання принципової патентоздатності біотехнологічних об'єктів, які відносяться до рослин, тварин і організму людини, з можливими виключеннями зі сфери патентної охорони певних технічних рішень, встановила об'єм прав, який визначається патентом на біотехнологічний продукт і спосіб його отримання, що є особливо актуальним в тих випадках, коли об'єктом винаходу виступає живий організм, здатний до розмноження і самовідтворення, а також запропонувала універсальний набір положень, які регулюють вимоги до депонування біологічного матеріалу відповідно до Будапештського договору про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури. На основі вказаної Директиви Адміністративна Рада Європейської патентної організації 16 червня 1999 р. прийняла рішення про внесення змін в Інструкцію до Європейської патентної конвенції, що стосувалися захисту біотехнологічних винаходів, які вступили в силу 01 вересня 1999 р. Крім того, основні положення Директиви були включені в Інструкцію з експертизи в Європейському патентному відомстві. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	европейском патентном праве определенным шагом в направлении усиления, гармонизации и разъяснения законодательных норм в данной области. Директива 98/44/ЕС впервые связала во-едино вопросы принципиальной патентоспособности биотехнологических объектов, относящихся к растениям, животным и организму человека, с возможными исключениями из сферы патентной охраны определенных технических решений, установила объем прав, определяемый патентом на биотехнологический продукт и способ его получения, что особенно актуально в тех случаях, когда объектом изобретения является живой организм, способный к размножению и самовоспроизведению, а также предложила универсальный набор положений, регулирующих требования к депонированию биологического материала в соответствии с Будапештским договором о международном признании депонирования микроорганизмов для целей патентной процедуры. На основе указанной Директивы 98/44/ЕС Административный Совет Европейской патентной организации 16 июня 1999 г. принял решение о внесении изменений в Инструкцию к ЕПК, касающихся защиты биотехнологических изобретений, которые вступили в силу 01 сентября 1999 г., и, что чрезвычайно важно, основные положения Директивы 98/44/ЕС были включены в Руководство по экспертизе в ЕПВ (далее – Руководство). Поэтому ниже мы детально рассмотрим указанные изменения и существующие подходы к охране биотехнологических изобретений в ЕПВ.
С. 88–89.	С. 63.
Важливе значення стосовно патентоздатності рослин і способів їх отримання має рішення Апеляційної палати ЄПВ Т 320/87 «Гібридні рослини/Любризол» від 10 листопада 1988 р. (далі – Т 320/87) [201], оскільки в ньому вперше пояснюється друге виключення зі ст. 53 (b) ЄПК («не видаються патенти на суто біологічні способи виведення рослин») з приводу патентоздатності вимог на способи та додатково роз'яснюється перше виключення («не видаються патенти на сорти рослин») стосовно патентоздатності вимог на продукти. Фірма Agrigenetics Corporation (US) подала 16 липня 1981 р. в ЄПВ заяву, опубліковану під номером 044 723, на способи швидкого отримання гібридних рослин з метою комерційного використання гібридного насіння. Способи включали об'єднання методик статевої репродукції рослин з отриманням нових гібридів і насіння та клонування вихідних батьківських рослин для забезпечення широкомасштабної реплікації гібридів (п. 1 та 9 формули). Способи могли бути спеціальним чином адаптовані для підвищення врожайності насіння Brassica високого ступеня чистоти (п. 15 формули) [201]. Покликання [201] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode :	Следующим важным решением Палаты жалоб ЕПВ в отношении патентоспособности растений и способов их получения является решение Т 320/87 «Гибридные растения/Любризол» от 10 ноября 1988 г. (далее – Т 320/87) [32]. Указанное решение Палаты жалоб имеет существенное значение по следующим причинам. Во-первых, оно впервые объясняло объем второго исключения из Статьи 53(b) ЕПК («не выдаются патенты на по существу биологические способы выведения растений») при анализе патентоспособности притязаний на способы. Во-вторых, оно дополнительно проанализировало объем первого исключения («не выдаются патенты на сорта растений») при анализе патентоспособности притязаний на продукты. Фирма Agrigenetics Corporation (US)¹ подала 16 июля 1981 г. в ЕПВ заявку, опубликованную под номером 044 723, на способы быстрого получения гибридных растений для коммерческого получения гибридных семян. Способы включали объединение методик половой репродукции растений с получением новых гибридов и семян и клонирование исходных родительских растений для обеспечения широкомасштабной репликации гибридов (п.п. 1, 9 формулы). Способы могли быть специальным образом адаптированы для повышения урожайности семян Brassica высокой степени чистоты (п.15 формулы).

http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1989/p433_477.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у вебархіві: https://web.archive.org/web/20171005165852/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1989/p433_477.pdf Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «Agrigenetics Corporation», «044», «723» та «Brassica». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	
С. 89.	С. 63.
Згодом по даній заявці мала місце переуступка прав фірмі Любризол. У всіх джерелах інформації, присвячених розгляду апеляцій в Апеляційних палатах ЄПВ, відповідне рішення фігурує саме як рішення «Гібридні рослини/Любризол» [140].	¹ Впоследствии по данной заявке имела место переуступка прав фирме Любризол. Во всех источниках информации, посвященных рассмотрению апелляций в Палатах жалоб ЕПВ, соответствующее решение фигурирует именно как решение «Гибридные растения/Любризол».
С. 89.	С. 64.
Відділ експертизи відхилив дану заявку 04 травня 1987 р. на тій підставі, що винаходи згідно з п. 1, 9 та 15 формули відносяться до суто біологічних способів виведення рослин, на які не видаються європейські патенти відповідно до ст. 53 (b) ЄПК. У рішенні зазначалось, що міра втручання людини в біологічний процес не була настільки важливою і вирішальною в даному випадку. Для вирішення питання, чи є спосіб суто біологічним, принципове значення має «якість» втручання. Як вказувалося в рішенні Відділу експертизи, ніколи не викликав сумнівів той факт, що, принаймні, класичні методи селекції вважаються суто біологічними, незважаючи на те, що ступінь їх контролю і втручання в них з боку людини може бути досить значною [182]. Певні процедури є загальними для всіх класичних методів селекції і включають, наприклад, відбір, схрещування і розмноження рослин. Спосіб, що використовує зазначені процедури, слід розглядати як суто біологічний і він є непатентоздатним. Таким чином, заявлені в п. 1, 9 та 15 формули винаходу, що відносяться до способів, які включають зазначені вище процедури, підпадають під виключення зі сфери патентування, передбачене ст. 53 (b) ЄПК. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Отдел экспертизы отклонил данную заявку 04 мая 1987 г. на том основании, что изобретения по пп.1, 9, 15 формулы относятся к по существу биологическим способам выведения растений, на которые не выдаются европейские патенты в соответствии со Статьей 53 (b) ЕПК. В решении отмечалось, что степень («величина») вмешательства человека в биологический процесс не была столь важной и решающей в данном случае. Принципиальным для оценки того, является ли способ по существу биологическим или нет, является «качество» вмешательства. Как указывалось в решении Отдела экспертизы, никогда не вызывал сомнений тот факт, что по крайней мере классические методы селекции считаются по существу биологическими, несмотря на то, что степень их контроля и вмешательства в них со стороны человека может быть весьма значительной. Определенные процедуры являются общими для всех классических методов селекции и включают, например, отбор, скрещивание и размножение растений. Способ, использующий указанные процедуры, следует рассматривать как по существу биологический и он непатентоспособен. Таким образом, заявленные в п. 1, 9 и 15 формулы изобретения, относящиеся к способам, включающим указанные выше процедуры, подпадают под исключение из сферы патентования, предусмотренное Статьей 53(b) ЕПК.
С. 89–90.	С. 64.
У липні 1987 року заявником була подана апеляція на рішення Відділу експертизи. Під час усних слухань за заявкою 10 листопада 1988 р. на підставі опису були змінені п. 1, 9 та 15 формули (в новій редакції вони стали п. 1, 8 та 13 відповідно), зокрема, в п. 1 та 13 формули вказувалося на відбір першої гетерозиготної батьківської рослини (в п. 8 також уточнювалося, що, принаймні, одна з батьківських рослин є гетерозиготною), і в п. 1, 8 та 13 була включена додаткова стадія, яка передбачала повторення стадій відбору і схрещування батьківських рослин з отриманням гібридного насіння, з	В июле 1987 г. заявителем была подана апелляция на решение Отдела экспертизы. Во время устных слушаний по заявке 10 ноября 1988 г. на основании описания были изменены пп. 1, 9 и 15 формулы (в новой редакции они стали пп.1, 8 и 13 соответственно), в частности, в пп. 1, 13 формулы указывалось, что осуществляют отбор первого гетерозиготного родительского растения (в п. 8 также уточнялось, что, по крайней мере, одно из родительских растений является гетерозиготным), и в пп.1, 8 и 13 была включена дополнительная стадия, предусматривающая повторение стадий отбо-

яких утворюються фенотипічно однорідні гібридні рослини, і можливим отриманням фенотипічно однорідних гібридних рослин з насіння [201]. Крім того, у формулу винаходу були включені додаткові п. 20 та 21, що відносяться до продуктів, а саме гібридного насіння та фенотипічно однорідних гібридних рослин [201]. Покликання [201] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1989/p433_477.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20171005165852/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1989/p433_477.pdf Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «heterozygous» («гетерозиготний»), «hybrid» («гібридний») та «phenotypically» («фенотипічно»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	ра и скрещивания родительских растений с получением гибридных семян, из которых образуются фенотипически однородные гибридные растения, и, необязательно, получением фенотипически однородных гибридных растений из семян. Кроме того, в формулу изобретения были включены дополнительные пп. 20 и 21, относящиеся к продуктам, а именно гибридным семенам и фенотипически однородным гибридным растениям.
С. 90.	С. 65.
Щодо пунктів, які стосуються об'єкта «спосіб», Апеляційна палата зазначила, що вирішення питання про те, чи є заявлений (немікробіологічний) спосіб суто біологічним згідно зі ст. 53 (b) ЄПК, повинно базуватися на оцінці сутності винаходу і загального обсягу втручання людини в біологічний процес і внеску такого втручання в досягнутий результат. На думку Палати, необхідність втручання людини сама по собі ще не означає, що відповідний спосіб не є суто біологічним; це лише свідчить про те, що спосіб не є чисто біологічним. Втручання людини повинно виходити за рамки звичайних тривіальних маніпуляцій [183].	В отношении пунктов, касающихся объекта «способ», Палата жалоб отметила, что подобно любому исключению из общего правила, исключение, относящееся к по существу биологическим способом выведения растений (или животных) должно трактоваться уже. Это подчеркивается тем фактом, что указанное исключение не касается микробиологических способов и продуктов, полученных такими способами, как специальным образом оговорено в Статье 53(b) ЕПК. Решение вопроса о том, является или нет заявленный (немикробиологический) способ по существу биологическим в свете Статьи 53 (b) ЕПК, должно быть основано на оценке сущности изобретения и общего объема вмешательства человека в биологический процесс и вклада такого вмешательства в достигаемый результат. По мнению Палаты, необходимость вмешательства человека сама по себе еще не означает, что соответствующий способ не является по существу биологическим; это только означает, что способ не является чисто биологическим. Вмешательство человека должно выходить за рамки обычных тривиальных манипуляций.
С. 90–91.	С. 65.
Сутність заявлених способів полягає в певним чином скомбінованій послідовності специфічних стадій, яка дозволяє використовувати гетерозиготні батьківські рослини і, все ж таки, призводить до повторюваного швидкого розвитку відібраних і бажаних гібридних рослин та насіння. Незважаючи на те, що кожен окрему стадію можна вважати біологічною з точки зору науки, їх сукупність і послідовність не тільки не існують в природі, але й не відповідають класичним методам селекції, проте забезпечують необхідний контроль заданого результату, незважаючи на той факт, що, принаймні, одна з батьківських рослин є гетерозиготною. Схрещування і відбір мають складний і непередбачуваний характер, оскільки в природі існує популяція як гетерозиготних, так і гомозиготних рослин. Одне з основних завдань усіх методів селекції полягає у встановленні того, чи виступає певна рослина го-	Сущность заявленных способов состоит в определенным образом скомбинированной последовательности специфических стадий, которая позволяет использовать гетерозиготные родительские растения и, тем не менее, приводит к повторяющемуся быстрому развитию отобранных и представляющих интерес гибридных растений и семян. Несмотря на то, что каждую отдельную стадию можно считать биологической с точки зрения науки, их совокупность и последовательность не только не существуют в природе, но и не соответствуют классическим методам селекции, однако обеспечивают необходимый контроль заданного результата, несмотря на тот факт, что, по крайней мере, одно из родительских растений является гетерозиготным. Скрещивание и отбор в природе имеют сложный и непредсказуемый характер, поскольку в природе существует популяция как гете-

	мозиготною або гетерозиготною, та отриманні гомозиготних рослин. Тільки в процесі схрещування гомозиготних рослин отримане потомство може відтворюватися повторно із збереженням властивостей [145].	розиготных, так и гомозиготных растений. Одна из основных задач всех методов селекции — это установление того, является ли определенное растение гомозиготным или гетерозиготным, и получение гомозиготных растений. Только при скрещивании гомозиготных растений полученное потомство может воспроизводиться повторно с сохранением свойств.
	С. 91.	С. 65–66.
	Таким чином, заявлені високопродуктивні способи отримання гібридних рослин та гібридного насіння базуються на значній модифікації відомих біологічних процесів і класичних методів селекції і тому не можуть вважатися суто біологічними на підставі ст. 53 (b) ЄПК. Відповідно, вони є патентоздатними. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Таким образом, заявленные высокопроизводительные способы получения гибридных растений и гибридных семян основаны на значительной модификации известных биологических процессов и классических методов селекции и поэтому не могут считаться по существу биологическими в смысле Статьи 53(b) ЕПК. Соответственно, они являются патентоспособными.
	С. 91.	С. 66.
	Щодо пунктів формули, які характеризують продукти, потрібно було вирішити питання про те, чи є вказані продукти сортами рослин і чи виключаються вони на цій підставі з числа патентоздатних винаходів відповідно до ст. 53 (b) ЄПК. Взявши до уваги рішення Т 49/83, Палата зробила висновок про те, що термін «сорт рослин» означає сукупність рослин, які у значній мірі є однаковими за своїми властивостями (тобто – однорідними) і залишаються такими з допустимими специфічними відхиленнями після кожної процедури розмноження (тобто – володіють стабільністю) [122]. Іншими словами, однорідність та стабільність є невід’ємними властивостями сорту. Під час аналізу сутності винаходів, що відносяться до гібридних рослин і гібридного насіння, Палата відзначила, що під час використання способу, в якому, принаймні, одна з батьківських рослин є гетерозиготною і внаслідок цього існує певна непередбачуваність спадкування ознак в процесі схрещування, отримані гібридні рослини і насіння в цілому не є стабільними з точки зору наведеного вище визначення сорту і не можуть вважатися сортом. У випадку подальшого статевого розмноження таких рослин не забезпечується належне збереження необхідних ознак. Таким чином, заявлені гібридні рослини і гібридне насіння не підпадають під поняття «сорт рослин» і на них не поширюється дія ст. 53 (b) ЄПК [192].	В отношении пунктов формулы, характеризующих продукты, предстояло решить вопрос о том, являются ли указанные продукты сортами растений и исключаются ли они на этом основании из числа патентоспособных изобретений в соответствии со Статьей 53(b) ЕПК. Приняв во внимание решение Т 49/83, Палата сделала вывод о том, что термин «сорт растений» означает совокупность растений, которые в большой степени одинаковы по своим свойствам (т.е. однородны) и остаются таковыми с допустимыми специфическими отклонениями после каждой процедуры размножения (т.е. обладают стабильностью). Иными словами, однородность и стабильность являются неотъемлемыми свойствами сорта. При анализе сущности изобретений, относящихся к гибридным растениям и гибридным семенам, Палата отметила, что при использовании способа, в котором по меньшей мере одно из родительских растений является гетерозиготным и вследствие этого существует определенная непредсказуемость наследования признаков при скрещивании, полученные гибридные растения и семена в целом не являются стабильными с точки зрения приведенного выше определения сорта и не могут считаться «сортом». При дальнейшем половом размножении таких растений не обеспечивается должное сохранение необходимых признаков. Таким образом, заявленные гибридные растения и гибридные семена не подпадают под понятие «сорт растения» и на них не распространяется действие Статьи 53(b) ЕПК.
	С. 91–92.	С. 66.
	Розглянуті рішення Апеляційних палат ЄПВ внесли певну ясність в деякі питання, пов’язані з інтерпретацією ст. 53 (b) ЄПК і розмежуванням сфер охорони, що надаються ЄПК і Міжнародною конвенцією з охорони нових сортів рослин. Рослини, які спеціальним чином отримані у формі нових сортів, охороняються відповідно до системи захисту прав селекціонерів за умови їх відповідності певним критеріям і de facto виключаються з патентної охорони. Однак, інтенсивний розвиток нових біотехноло-	Рассмотренные решения Палаты жалоб ЕПВ внесли определенную ясность в некоторые вопросы, связанные с интерпретацией Статьи 53(b) ЕПК и разграничением сфер охраны, предоставляемых ЕПК и Конвенцией UPOV. Растения, которые специальным образом получены в форме новых сортов, охраняются в соответствии с системой защиты прав селекционеров при условии их соответствия определенным критериям и de facto исключаются из патентной охраны. Однако, интенсивное развитие новых биотех-

	гічних методів, зокрема, генної інженерії рослин, поставив перед ЄПВ нові питання, пов'язані з наданням правової охорони біотехнологічним винаходам. В першу чергу, вони стосуються можливості патентної охорони трансгенних рослин, отримання яких на момент набрання чинності ЄПК навряд чи можна було собі уявити.	нологических методов, в частности, генной инженерии растений, поставило новые вопросы перед ЕПВ, связанные с предоставлением правовой охраны биологическим изобретениям. В первую очередь, эти вопросы касаются возможности патентной охраны трансгенных растений, получение которых на момент вступления в силу ЕПК вряд ли можно было себе представить.
	С. 92–93.	С. 67.
	У жовтні 1990 року ЄПВ видало фірмі Plant Genetic Systems (PGS) патент EP 0 242 236 B1 на «Клітини рослин, стійкі до інгібіторів глутамінсинтези, отримані за допомогою генної інженерії» [201]. Зокрема, п. 7–13 формули зазначеного патенту стосувалися способу отримання рослини або її репродуктивного матеріалу, в якому утворюється білок, який інактивує або нейтралізує активність інгібітора глутамінсинтези, що включає трансформацію клітин або тканин даної рослини рекомбінантною ДНК, яка кодує зазначений білок і є здатною до експресії білка в рослинних клітинах або тканинах, регенерацію рослин і/або репродуктивного матеріалу рослин з трансформованих рослинних клітин або тканин і в окремих випадках біологічну реплікацію регенованих рослин і/або репродуктивного матеріалу. Пункти 14–23 характеризували трансформовані клітини рослини, які містили інтегровану в їх геном зазначену рекомбінантну ДНК, що кодує описаний вище білок, трансформовані насіння, охарактеризовані так само, як і клітини рослини, і трансформовані рослини, охарактеризовані подібно до клітин рослини і насіння. Дані рослини і рослинний матеріал за рахунок включення в їх геном рекомбінантної ДНК володіли стійкістю до гербіцидів. Винахід також відносився до способу вибіркового захисту культурних видів рослин, які мають ті ж самі властивості, що й отримані заявником рослини, від захворювань, які викликаються грибами, і до способу вибіркового знищення бур'янів [201]. Покликання [201] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1989/p433_477.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20171005165852/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1989/p433_477.pdf Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «242», «glutamine» («глутамін»), «transformed» («трансформований») та «recombinant» («рекомбінантний»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	В октябрі 1990 г. ЕПВ видало фирме Plant Genetic Systems (PGS) патент EP 0 242 236 B1 на «Клетки растений, устойчивые к ингибиторам глутаминсинтеза, полученные с помощью генной инженерии». В частности, пп. 7-13 формулы указанного патента касались способа получения растения или репродуктивного материала указанного растения, в которых образуется белок, инактивирующий или нейтрализующий активность ингибитора глутаминсинтеза, включающего трансформацию клеток или тканей указанного растения рекомбинантной ДНК, кодирующей указанный белок и способной к экспрессии белка в растительных клетках или тканях, регенерацию растений и/или репродуктивного материала растений из трансформированных растительных клеток или тканей и, необязательно, биологическую репликацию регенерированных растений и/или репродуктивного материала. Пункты 14-23 характеризовали трансформированные клетки растения, которые содержали интегрированную в их геном указанную выше рекомбинантную ДНК, кодирующую описанный выше белок, трансформированные семена, охарактеризованные так же, как и клетки растения, и трансформированные растения, охарактеризованные так же, как и клетки растения и семена. Указанные растения и растительный материал за счет включения в их геном рекомбинантной ДНК обладали устойчивостью к гербицидам. Изобретение также относилось к способу избирательной защиты культурных видов растений, имеющих те же самые свойства, что и полученные заявителем растения, от заболеваний, вызываемых грибами, и к способу избирательного уничтожения сорняков.
	С. 93.	С. 67.
	Организация Greenpeace Ltd. подала проти видачі даного патенту заперечення, відповідно до якого вимагалось скасування патенту, зокрема, на тій підставі, що видача патенту на живі рослинні форми і використання такого запатентованого винаходу суперечить громадському порядку та моралі	Организация Greenpeace Ltd. подала против выдачи данного патента возражение, в соответствии с которым истребовалась отмена патента, в частности, на том основании, что выдача патента на живые растительные формы и использование такого запатентованного изобретения противоре-

(ст. 53 (а) ЕПК); пункти формули, що стосуються рослин і способів їх отримання, є непатентоздатними згідно зі ст. 53 (b) ЕПК і рослинні продукти якого-небудь покоління, крім першого, не складають патентоздатного винаходу на підставі ст. 52 ЕПК [200]. Покликання [200] – це: The European Patent Office. Protecting your biotechnological inventions in Europe [Electronic recourse]. – Access mode : http://www.dalton.com/files/epo_bio_2012_presentation.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20140128094206/http://www.dalton.com/files/epo_bio_2012_presentation.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «Greenpeace», «plant products» («рослинні продукти»), та «generation» («покоління»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	чит общественному порядку и добрым нравам (морали) [Статья 53(а) ЕПК]; пункты формулы, касающиеся растений и способов их получения, непатентоспособны в свете Статьи 53(b) ЕПК, и растительные продукты какого-либо поколения, кроме первого, не составляют патентоспособного изобретения в соответствии со Статьей 52 ЕПК
С. 93–94.	С. 67–68.
Остаточне рішення було прийнято 15 лютого 1993 р. Підстави для прийняття такого рішення були наступними. 1. Потомство перших отриманих рослин не може розглядатися окремо від запатентованого винаходу, оскільки не існує без нього. Включення в пункти формули на рослини і рослинний матеріал вимог на наступні покоління не призводить до будь-якої невизначеності, що стосується широти вимог зазначених пунктів. Таким чином, немає підстав для застосування ст. 52 ЕПК в даному випадку. 2. Заявлений винахід не належить до числа таких випадків, коли для більшості членів суспільства видача патенту на нього була би неприйнятною. Апелянт не обґрунтував в достатній мірі ту ступінь ризику, яка пов'язана з використанням заявленого винаходу. Таким чином, немає підстав для визнання винаходу непатентоздатним відповідно до ст. 53 (а) ЕПК. 3. Оскільки пункти формули виданого патенту не обмежені вузько визначеною групою рослин, такою, як сорт, але відносяться до значно ширшої групи, то відповідно до рішень Т 49/83 і Т 320/87 заявлені в даних пунктах винаходу рослини не включаються з числа патентоздатних на підставі ст. 53 (b) ЕПК. Що ж стосується пунктів на спосіб, то відповідно до рішення Т 320/87 вони є патентоздатними (не суто біологічними), оскільки втручання людини в біологічний процес в даному випадку є значним. Сказане стосується й наступних поколінь рослин [139]. Слободян двічі пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді пе-	По завершении устных слушаний по заявке Отдел возражений ЕПВ сообщил о своем решении отклонить поданное возражение на основании Статьи 102(2) ЕПК, поскольку выданный патент удовлетворяет требованиям ЕПК. Окончательное решение было принято 15 февраля 1993 г. Основания для принятия такого решения были следующие. а) Потомство первых полученных растений не может рассматриваться отдельно от запатентованного изобретения, поскольку не существует без него. Включение в пункты формулы на растения и растительный материал притязаний на последующие поколения не приводит к какой-либо неопределенности, касающейся широты притязаний указанных пунктов или вытекающих из них правовых последствий. Таким образом, нет оснований для применения Статьи 52 ЕПК в данном случае. б) Заявленное изобретение не принадлежит к числу столь экстремальных и ужасающих, что для большей части общества выдача патента на него была бы неприемлемой. Апеллянт не подтвердил должным образом ту степень риска, которая связана с использованием заявленного изобретения. Таким образом, нет оснований для признания изобретения непатентоспособным в соответствии со Статьей 53(а) ЕПК. в) Поскольку пункты формулы выданного патента не ограничены узко определенной группой растений, такой, как сорт, но относятся к значительно более широкой группе, то в соответствии с решениями Т 49/83 и Т 320/87, заявленные в этих пунктах изобретения не исключаются из числа патентоспособных на основании Статьи 53(b) ЕПК. Что же касается пунктов на способ, то в соответствии с решением Т 320/87 они являются патентоспособными (не биологическими по существу), поскольку вмешательство человека в биологический процесс в данном случае является значительным. Сказанное справедливо и в отношении последующих поколений растений

реписує чужу дисертацію. Покликання [139] – це: European Patent Office. Patents on Life? European Law and practice for patenting biotechnological inventions [Electronic recourse]. – Access mode : http://www.tomkins.com/uploads/what-we-do/patenting_biotechnological_inventions.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20160304130729/https://www.tomkins.com/uploads/what-we-do/patenting_biotechnological_inventions.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «320» та «generation» («покоління»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	
С. 94.	С. 68.
Однак організація Greenpeace Ltd. подала в Апеляційну палату апеляцію проти рішення Відділу заперечень і навела додаткові аргументи на підтримку своєї позиції. Усні слухання по заявці були проведені 20 грудня 1994 р. Під час усних слухань патентовласник запропонував на розгляд Апеляційної палати змінену формулу винаходу виданого патенту, згідно з якою п. 18–23, що стосувалися насіння і рослин, виключалися з обсягу вимог [179]. Покликання [179] – це: Patenting Biotechnology Inventions in The European Patent Office [Electronic recourse]. – Access mode : http://www.licataandtyrrell.com/Patenting%20Biotechnology.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20121112151741/http://www.licataandtyrrell.com/Patenting%20Biotechnology.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «Greenpeace» та «1994». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	Однако организация Greenpeace Ltd. подала в Палату жалоб апелляцию против решения Отдела возражений и привела дополнительные аргументы в поддержку своей позиции. Устные слушания по заявке были проведены 20 декабря 1994 г. Во время устных слушаний патентовладелец предложил на рассмотрение Палаты жалоб измененную формулу изобретения выданного патента, согласно которой пункты 18-23, направленные на семена и растения, исключались из объема притязаний.
С. 94.	С. 68.
Основні аргументи апелянта полягали в тому, що використання винаходу призведе до серйозних і незворотних змін в навколишньому середовищі, а саме оброблені гербіцидами рослини самі можуть стати бур'янами, тобто замість знищення бур'янів будуть створені нові бур'яни; стійкість до гербіцидів може передаватися іншим рослинам і може бути завдана шкода екологічним системам в результаті попадання в них нових модифікованих рослин та їх продуктів.	Основные аргументы апеллянта заключались в том, что использование изобретения приведет к серьезным и необратимым изменениям окружающей среды, а именно обработанные гербицидами растения сами могут стать сорняками, т. е. вместо уничтожения сорняков будут созданы новые сорняки; устойчивость к гербицидам может передаваться другим растениям и экологические системы могут быть повреждены в результате внедрения в них новых модифицированных растений и их продуктов.
С. 94.	С. 69.
Щодо ст. 53 (b) ЄПК апелянт ще раз підкреслив, що законодавці ЄПК мали спеціальний намір виключити з числа патентоздатних винаходів сорти рослин. Пункти 14–23 формули виданого патенту, незважаючи на те, що чітко викладені в загальних термінах, насправді, охоплюють сорти рослин. Зазначені пункти характеризують дуже вузьку групу	В отношении Статьи 53 (b) ЕПК апеллянт еще раз подчеркнул, что законодатели ЕПК имели специальное намерение исключить из числа патентоспособных изобретений сорта растений. Пункты 14-23 формулы выданного патента, несмотря на то, что явным образом изложены в общих терминах, на самом деле, охватывают сорта растений.

	рослин з певною ознакою (стійкістю до гербіцидів), яка стабільно передається наступним поколінням без необхідності повторного використання батьківської рослини і яка зумовлена генетичною модифікацією відповідних рослин [184]. Така група рослин відповідає визначенню сорту рослин, наведеному в Міжнародній конвенції з охорони нових сортів рослин 1961 року і, таким чином, винаходи згідно з п. 14–23 формули є непатентоздатними відповідно до ст. 53 (b) ЕПК.	Указанные пункты характеризуют очень узкую группу растений с определенным признаком (устойчивостью к гербицидам), который стабильным образом передается последующим поколениям без необходимости повторного использования родительского растения и который обусловлен генетической модификацией соответствующих растений. Такая группа растений соответствует определению сорта растений, приведенному в Конвенции UPOV (Акт 1991 г.) и, таким образом, изобретения по пунктам 14-23 формулы непатентоспособны в соответствии со Статьей 53(b) ЕПК.
	С. 94–95.	С. 69.
	Заявлений способ одержання рослин відноситься до біологічного, а не до мікробіологічного способу. За винятком стадії інтеграції чужорідної ДНК в геном рослинної клітини, всі наступні стадії способу, аж до реплікації рослин або репродуктивного матеріалу, є біологічними. Таким чином, в цілому весь спосіб є суто біологічним і непатентоздатним відповідно до ст. 53 (b) ЕПК. Відповідно, і рослинний матеріал згідно з п. 14–23 формули, отриманий з допомогою зазначеного суто біологічного способу, також є непатентоздатним на підставі ст. 53 (b) ЕПК [210]. Однак, навіть у тому випадку, коли допустити, що перша генетично-модифікована рослина є продуктом патентоздатного мікробіологічного способу, не можна стверджувати, що наступні покоління рослини є продуктами, отриманими з допомогою такого способу. Дійсно, вони являють собою продукти суто біологічного способу, оскільки розвиваються спонтанно і для їх розвитку не вимагається втручання людини. Відповідно, способи одержання потомства першої рослини і отримане таким чином потомство не є патентоздатними на підставі ст. 53 (b) ЕПК. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Заявленный способ получения растений относится к биологическому, а не микробиологическому способу. За исключением стадии интеграции чужеродной ДНК в геном растительной клетки, все последующие стадии способа, вплоть до репликации растений или репродуктивного материала, являются биологическими. Таким образом, в целом весь способ является по существу биологическим и непатентоспособен в соответствии со Статьей 53(b) ЕПК. Соответственно, и растительный материал по пп. 14 - 23 формулы, полученный указанным по существу биологическим способом, также непатентоспособен на основании Статьи 53(b) ЕПК. Однако даже в том случае, если допустить, что первое генетически-модифицированное растение является продуктом патентоспособного микробиологического способа, нельзя сказать, что последующие поколения растения являются продуктами такого способа. Действительно, они представляют собой продукты по существу биологического способа, поскольку развиваются спонтанно и для их развития не требуется вмешательства человека. Соответственно, способы получения потомства первого растения и полученное таким образом потомство непатентоспособны на основании Статьи 53(b) ЕПК.
	С. 95–96.	С. 69–70.
	У свою чергу, патентовласник навів певні доводи на користь правомірності видачі патенту за вказаною заявкою, зазначивши, що апелянт не представив жодних свідчень ризику для навколишнього середовища, обумовленого використанням винаходу, зокрема, передачею гена стійкості до гербіцидів іншим рослинам або перетворенням культурних рослин в бур'яни. Даний винахід не належить до числа тих, які суспільство могло б віднести до категорії настільки небезпечних, що на нього не може бути виданий патент. Стаття 53 (a) ЕПК повинна застосовуватися тільки у виняткових випадках [208]. Виключення зі сфери патентування на підставі ст. 53 (b) ЕПК обмежується сортами рослин. Незважаючи на те, що пункти формули виданого патенту відносяться до будь-якого типу рослин, як до сортів, так й не до сортів, які мають певну властивість, вони не можуть бути штучним чином обмежені яким-небудь специфічним сортом рослини. Хоча наведені приклади дійсно відносяться до існуючих сортів рослин, немає жодних вказівок з приводу того, що патент стосується тільки конкрет-	В свою очередь, патентовладелец привел определенные доводы в пользу правомерности выдачи патента по указанной заявке, отметив, что апеллянт не представил каких-либо свидетельств риска для окружающей среды, обусловленного использованием изобретения, в частности, передачей гена устойчивости к гербицидам другим растениям или превращением культурных растений в сорняки. Существуют другие организации, помимо ЕПВ, которые высококомпетентны в решении подобных вопросов и при определенных обстоятельствах могут запретить использование изобретения. Не должно быть смешения таких вещей, как выдача патента на изобретение, с одной стороны, и условия его использования, с другой. В любом случае, настоящее изобретение не принадлежит к числу тех, которые общество могло бы причислить к столь опасным, что на него не может быть выдан патент. Статья 53(a) ЕПК должна применяться только при исключительных обстоятельствах. Исключение из сферы патентования на основании Статьи 53(b) ЕПК ограничивается сортами растений. Несмотря на то, что пункты формулы вы-

	них сортів. Пункти формули виданого патенту також характеризують рослинний матеріал, який жодним прийнятним способом не може вважатися сортом рослини. Клітини рослин виступають продуктами мікробіологічного способу відповідно до існуючої практики ЄПВ і тому є патентоздатними.
С. 96.	С. 70.
Заявлені рослини і насіння є продуктами, отриманими з допомогою технічного способу, що складається з трьох стадій, які не можуть бути відокремлені одна від одної, а саме інтеграції ДНК в геном рослинних клітин, регенерації клітин або культивованих тканин та біологічної реплікації рослин або репродуктивного матеріалу. Кінцева біологічна стадія, в принципі, не є суттєвою, оскільки технічний результат визначається введенням гетерологічної ДНК в клітини рослин, тобто стадією, яка передбачає значне втручання людини в біологічний процес. З наведених причин заявлені клітини рослин, рослини і насіння складають патентоздатний винахід. Двадцять першого лютого 1995 року Апеляційна палата винесла рішення по вказаній справі під номером Т 356/93, що отримало назву «Клітини рослини/Plant Genetic Systems (PGS)» [202]. Дане рішення роз'яснило, яким чином може застосовуватися і тлумачитися ст. 53 (а) ЄПК, і запропонувало певні підходи до інтерпретації ст. 53 (b) ЄПК під час оцінки патентоздатності біотехнологічних винаходів, які згодом знайшли своє відображення в Директиві 98/44/ЄС, Інструкції до ЄПК та Інструкції з експертизи в ЄПВ. Однак це рішення з деяких питань можна вважати суперечливим і на довгі роки загальмувало патентування трансгенних рослин в ЄПВ. Покликання [202] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20160328143821/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «356» та «Genetic». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	Заявлені рослини і насіння являються продуктами технічного способу, состоящего из трех стадий, которые не могут быть отделены одна от другой, а именно интеграции ДНК в геном растительных клеток, регенерации клеток или культивируемых тканей и биологической репликации растений или репродуктивного материала. Конечная биологическая стадия, в принципе, не является существенной, поскольку технический результат определяется введением гетерологической ДНК в клетки растений, т.е. стадией, подразумевающей значительное вмешательство человека в биологический процесс. По указанным причинам, заявленные клетки растений, растения и семена составляют патентоспособное изобретение. 21 февраля 1995 г. Палата жалоб вынесла решение по указанному делу под номером Т 356/93, получившее название «Клетки растения/Plant Genetic Systems (PGS)» [33]. Данное решение разъяснило, каким образом может применяться и истолковываться Статья 53(а) ЕПК, и предложило определенные подходы к интерпретации Статьи 53(b) ЕПК при оценке патентоспособности биотехнологических изобретений, которые впоследствии нашли свое отражение в Директиве 98/44/ЕС, Инструкции к ЕПК (Глава VI) и Руководстве по экспертизе в ЕПВ. Однако это решение в определенных аспектах можно считать противоречивым и, что немаловажно, оно на долгие годы затормозило патентование трансгенных растений в ЕПВ.
С. 96–97.	С. 71.
Основні положення рішення Т 356/93 полягали в наступному. 1. Питання моралі та інтерпретація статті 53 (а) ЄПК. Стаття 53 (а) ЄПК виключає з числа патентоздатних винаходи, публікація або використання яких суперечили б суспільному порядку або моралі;	Основные положения решения Т 356/93 заключались в следующем. Вопросы морали и интерпретация Статьи 53 (а) ЕПК Статья 53(а) ЕПК исключает из числа патентоспособных изобретения, публикация или использование которых противоречили бы общественному

при цьому таке використання винаходу не може розглядатися як таке лише на підставі того, що воно заборонене у всіх або в деяких договірних державах законом або іншим правовим приписом [138]. Однак, перш, ніж оцінювати той чи інший заявлений винахід з точки зору ст. 53 (а), необхідно встановити, яким чином можуть бути інтерпретовані поняття моралі і суспільного порядку. До зазначеного рішення Т 356/93 не існувало більш-менш чітких визначень моралі та суспільному порядку в європейському патентному праві. Рішення Т 356/93 містило такі визначення.	порядку или добрым нравам (морали); при этом такое использование изобретения не может рассматриваться как таковое в силу только того, что оно запрещено во всех или в части Договаривающихся государств законом или административным предписанием. Однако прежде, чем оценивать то или иное заявленное изобретение с точки зрения Статьи 53(а), необходимо установить, каким образом могут быть интерпретированы понятия морали и общественного порядка. До указанного решения Т 356/93 не существовало более или менее четких определений «морали» и «общественного порядка» в европейском патентном праве. Решение Т 356/93 предложило такие определения.
С. 97.	С. 71.
Концепція «суспільного порядку» охоплює охорону громадської безпеки та фізичної недоторканості індивідуумів як членів суспільства. Відповідно, згідно зі ст. 53 (а) ЄПК винаходи, використання яких порушить громадський спокій або суспільний порядок (наприклад, шляхом вчинення актів тероризму), і винаходи, які завдадуть значної шкоди навколишньому середовищу, виключаються з патентування як такі, що суперечать суспільному порядку (п. 5 розділу «Підстави для винесення рішення») [202]. Концепція «моралі» пов'язана з переконанням в тому, що одна поведінка є правильною і прийнятною, водночас як інша поведінка є неправильною; дане переконання базується на всій сукупності прийнятих норм поведінки, які глибоко вкоренилися в певній культурі. Згідно з ЄПК під культурою мають на увазі ту, що притаманна європейському суспільству і цивілізації (п. 6 розділу «Підстави для винесення рішення») [202]. Відповідно винаходи, використання яких не відповідає традиційно-умовним стандартам поведінки цієї культури, виключаються з патентоздатності як такі, що суперечать «моралі». Слободян, як і інші плагіатори, взялася розмірковувати над тим, що таке мораль, і всі її думки – теж передрані. Покликання [202] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20160328143821/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «culture» та «civilization». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Нахабний плагіат.	Концепция «общественного порядка» охватывает охрану общественной безопасности и физической целостности индивидуумов, как части общества. Соответственно, согласно Статье 53(а) ЕПК, изобретения, использование которых нарушит общественное спокойствие или социальный порядок (например, посредством актов терроризма), и изобретения, которые нанесут значительный ущерб окружающей среде, исключаются из патентования, как противоречащие «общественному порядку» (п.5 раздела «Основания для вынесения решения»). Концепция «морали» связана с верой в то, что одно поведение является правильным и приемлемым, тогда как другое поведение является неправильным; эта вера основана на всей совокупности принятых норм поведения, которые глубоко уходят в определенную культуру. Для целей ЕПК данная культура является культурой, присущей Европейскому обществу и цивилизации (п.6 раздела «Основания для вынесения решения»). Соответственно, согласно Статье 53(а) ЕПК, изобретения, использование которых не находится в соответствии с традиционно-условными стандартами поведения, принадлежащими к этой культуре, исключаются из патентоспособности, как противоречащие «морали».
С. 97–98.	С. 71–72.
Друга частина ст. 53 (а) ЄПК містить умову, згідно з якою використання винаходу не може розглядатися як таке, що суперечить суспільному порядку або моралі тільки через те, що воно заборонене у всіх або в деяких договірних державах законом або іншим правовим приписом. Дана умова однозначно вказує на те, що оцінка того чи іншого	Вторая часть Статьи 53(а) ЕПК содержит условие, согласно которому использование изобретения не может рассматриваться как противоречащее общественному порядку или добрым нравам в силу только того, что оно запрещено во всех или в части Договаривающихся государств законом или административным предписанием. Это условие

винаходу з точки зору суперечності суспільному порядку і моралі не залежить від національного законодавства країн – учасниць ЄПК. І, навпаки, відповідно до тієї ж умови Апеляційна палата притримується тієї точки зору, що конкретний винахід не може бути автоматично визнаний як такий, що відповідає вимогам ст. 53 (а) ЄПК лише на тій підставі, що його використання дозволене у всіх або в деяких договірних державах [121]. Таким чином, схвалення або несхвалення використання винаходу національним законодавством не становить саме по собі достатнього критерію для оцінки винаходу відповідно до ст. 53 (а) ЄПК. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	ясным образом говорит о том, что оценка того или иного изобретения с точки зрения противоречия общественному порядку и морали не зависит от национального законодательства стран-участниц ЕПК. И, наоборот, в соответствии с тем же самым условием, Палата жалоб придерживается того мнения, что конкретное изобретение не может быть автоматически признано «подчиняющимся» требованиям Статьи 53(а) ЕПК только на том основании, что его использование разрешено во всех или в части договаривающихся государств. Таким образом, «одобрение» или «неодобрение» использования изобретения национальным законодательством не составляет само по себе достаточно-го критерия для оценки изобретения в соответствии со Статьей 53(а) ЕПК.
С. 98.	С. 72.
Що ж стосується можливості надання виключних прав на живі організми, зокрема, на рослини, то попередні рішення Т 49/83 і Т 320/87 продемонстрували, що винаходи, які відносяться до живої природи, є патентоздатними. Питання полягає не в тому, чи є патентоздатними власне живі організми, а чи суперечить публікація або використання винаходу, що відноситься до живого організму, суспільному порядку або моралі.	Что же касается возможности предоставления исключительных прав на живые организмы, в частности, на растения, то предыдущие решения Т 49/83 и Т 320/87 показали, что изобретения, относящиеся к живой природе, являются патентоспособными. Вопрос заключается не в том, патентоспособны ли живые организмы как таковые или нет, а противоречит ли публикация или использование изобретения, относящегося к живому организму, общественному порядку или морали.
С. 98.	С. 72.
2 Оцінка патентоздатності з точки зору вимог статті 53 (а) ЄПК. Хоча, можливо, й складно судити про те, чи суперечить заявлений винахід суспільному порядку або моралі, положення ст. 53 (а) ЄПК не можуть не враховуватися ЄПВ під час оцінки патентоздатності (п. 12 розділу «Підстави для винесення рішення») [202]. В кожному випадку необхідно оцінювати певні факти, що відносяться до використання винаходу, і на підставі цієї оцінки робити висновок про можливість застосування або незастосування до зазначеного винаходу ст. 53 (а) ЄПК. На думку Апеляційної палати, жоден із заявлених винаходів не належить до об'єктів, які пов'язані зі зловмисним використанням біотехнології рослин і спрямовані проти суспільного порядку і моралі, оскільки характеризують ті види людської діяльності (отримання рослин та насіння, захист рослин від бур'янів або зараження грибами), які ніяк не можуть розглядатися як «неправильні» з точки зору стандартів поведінки, прийнятих в Європі [120]. Покликання [120] – це: Antonow Katrin. Patentability of life forms in Europe [Electronic recourse]. – Access mode : http://ictsd.org/downloads/2010/03/antonow-patentability-of-life-forms-in-europe.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20151123002823/http://ictsd.org/downloads/2010/03/antonow-patentability-of-life-forms-in-europe.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів	II. Оценка патентоспособности с точки зрения требований Статьи 53 (а) ЕПК Хотя, возможно, и трудно судить о том, противоречит или нет заявленное изобретение общественному порядку или морали, положения Статьи 53(а) ЕПК не могут не приниматься во внимание ЕПВ при оценке патентоспособности (п.12 раздела «Основания для вынесения решения»). В каждом случае необходимо оценивать определенные факты, относящиеся к использованию изобретения, и на основании этой оценки делать вывод о возможности применения или неприменения к указанному изобретению Статьи 53(а) ЕПК. По мнению Палаты жалоб, ни одно из заявленных изобретений не относится к объектам, которые связаны со злонамеренным использованием биотехнологии растений и направлены против общественного порядка и добрых нравов, поскольку характеризуют те виды человеческой деятельности (получение растений и семян, защита растений от сорняков или заражения грибами), которые никак не могут рассматриваться как «неправильные» с точки зрения стандартов норм поведения, принятых в Европе.

	«fungi» або «fungus» («гриби», «гриб»), немає вислову «plant biotechnology» або «biotechnology of plants» («біотехнологія рослин»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	
	С. 98–99.	С. 72–73.
	На думку Апеляційної палати, анулювання європейського патенту згідно зі ст. 53 (а) ЄПК на тій підставі, що використання винаходу, на який був виданий патент, завдасть значної шкоди навколишньому середовищу, припускає, що загроза довкіллю повинна бути достатньо підтверджена на момент винесення рішення про анулювання патенту, прийняте ЄПВ (п. 18.5 розділу «Підстави для винесення рішення») [202]. У даному випадку дана умова не була виконана, оскільки апелянт не навів переконливих доказів на підтримку своєї позиції. Значна частина аргументів апелянта ґрунтується на припущенні, що використання запатентованого винаходу матиме небажані та небезпечні наслідки для навколишнього середовища. Звичайно, такі наслідки в деякій мірі можуть мати місце, однак посилань на опубліковані джерела інформації, що стосуються можливого, а не переконливо доведеного ризику, недостатньо для визнання існування загрози навколишньому середовищу, що впливає з використання винаходу і, отже, для анулювання патенту на підставі ст. 53 (а) ЄПК. Таким чином, Апеляційна палата прийшла до висновку, що в розглянутому випадку ст. 53 (а) ЄПК не є перешкодою для визнання даних винаходів патентоздатними. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	При анализе патентоспособности заявленных изобретений в свете Статьи 53(а) ЕПК Палата жалоб приняла во внимание и то, что указанная Статья вносит запрет на патентование изобретений, использование которых нанесет серьезный ущерб окружающей среде, поскольку данное положение входит в концепцию общественного порядка, как отмечалось выше. С точки зрения Палаты жалоб, аннулирование европейского патента согласно Статье 53(а) ЕПК на том основании, что использование изобретения, на которое был выдан патент, нанесет значительный вред окружающей среде, предполагает, что угроза окружающей среде должна быть достаточно подтверждена на время вынесения решения об аннулировании патента, принимаемое ЕПВ (п.18.5 раздела «Основания для вынесения решения»). В рассматриваемом случае это условие не было выполнено, поскольку апел- лант не представил убедительных доказательств в поддержку своей позиции. Большая часть аргу- ментов апелланта основывается на предположении, что использование запатентованного изобретения будет иметь нежелательные и небезопасные по- следствия для окружающей среды. Конечно, такие последствия в какой-то степени могут иметь место, однако ссылок на опубликованные источники ин- формации, касающиеся возможного, а не убе- дительно доказанного риска, недостаточно для при- знания существования угрозы окружающей среде, вытекающей из использования изобретения и, следовательно, для аннулирования патента на основании Статьи 53(а) ЕПК. Таким образом, Па- лата жалоб сделала вывод о том, что в рассматри- ваемом случае Статья 53(а) ЕПК не является пре- пятствием для признания анализируемых изобре- тений патентоспособными.
	С. 99.	С. 73.
	3. Концепція сорту рослини відповідно до статті 53 (b) ЄПК. Стаття 53 (b) ЄПК виключає з числа патенто- здатних винаходів сорти рослин. Попередні рішен- ня Апеляційної палати Т 49/83 і Т 320/87 мають безпосереднє відношення до даної проблеми і вра- ховують як формулювання ст. 53 (b), так й визна- чення сорту рослин, наведене в Міжнародній кон- венції з охорони нових сортів рослин. Як зазнача- лося вище, в рішенні Т 49/83 Апеляційна палата прийшла до висновку, що ст. 53 (b) ЄПК забороняє патентування рослин або репродуктивного мате- ріалу рослин тільки в генетично фіксованій формі сорту рослини (п. 3 розділу «Підстави для винесе- ння рішення») і розрізняє поняття «рослина» і «сорт рослини».	III. Концепция сорта растения в свете Статьи 53(b) ЕПК Статья 53(b) ЕПК исключает из числа патенто- способных изобретений сорта растений. предше- щие решения Палаты жалоб Т 49/83 и Т 320/87 имеют непосредственное отношение к данной про- блеме и учитывают как формулировку Статьи 53(b), так и определение сорта растений, приве- денное в Конвенции UPOV (Акт 1961 г.). Как отме- чалось выше, в решении Т49/83 Палата жалоб пришла к выводу, что Статья 53(b) ЕПК запрещает патентование растений или репродуктивного мате- риала растений только в генетически фиксирован- ной форме сорта растения (п. 3 раздела «Основа- ния для вынесения решения»), и разделяет поня- тия «растение» и «сорт растения».
	С. 99–100.	С. 73–74.

У рішенні Т 320/87 також було розглянуто питання про патентоздатність рослин і рослинного матеріалу. Зокрема, аналізу підлягали вимоги, що відносяться до гібридних рослин та насіння. На думку Апеляційної палати, такі продукти не є стабільними в тому розумінні, як це вимагається для сорту, і тому є патентоздатними згідно із ст. 53 (b) ЄПК [132]. Таким чином, Апеляційна палата постановила, що концепція сорту рослини відповідно до ст. 53 (b) ЄПК і ст. 1 (vi) згаданої Конвенції відноситься до якої-небудь групи рослин в межах одного і того ж ботанічного таксону найбільш низького відомого рангу, яка незалежно від того, чи відповідає вона умовам надання охорони відповідно до Конвенції, характеризується, принаймні, однією ознакою, яка передається поколінням, що відрізняє її від інших груп рослин, і яка є достатньо стабільною і однорідною за своїми властивостями. Клітини рослин не підпадають під визначення сорту рослини, виступають продуктами мікробіологічного способу і тому є патентоздатними (п. 23 розділу «Підстави для винесення рішення») [202]. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Покликання [202] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20160328143821/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «cell» та «microbiological». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	В решении Т 320/87 также был рассмотрен вопрос о патентоспособности растений и растительного материала. В частности, анализу подлежали притязания, относящиеся к гибридным семенам и растениям. Палата жалоб пришла к выводу, что такие продукты не являются стабильными в том смысле, как это требуется для сорта, и поэтому патентоспособны в свете Статьи 53(b) ЕПК. Таким образом, Палата жалоб постановила, что концепция сорта растения в свете Статьи 53(b) ЕПК и Статьи 1(vi) Конвенции UPOV (Акт 1991 г.) относится к какой-либо группе растений в пределах одного и того же ботанического таксона наиболее низкого известного ранга, которая независимо от того, отвечает ли она условиям предоставления охраны в соответствии с Конвенцией UPOV, характеризуется, по крайней мере, одним передающимся в поколениях признаком, который отличает ее от других групп растений, и которая достаточно стабильна и однородна по своим свойствам. Клетки растений не подпадают под определение сорта растения, являются продуктами микробиологического способа и поэтому патентоспособны (п.23 раздела «Основания для вынесения решения»).
С. 100.	С. 74.
4. Концепція суто біологічного способу виведення рослин відповідно до статті 53 ЄПК. Стаття 53 (b) ЄПК також виключає з числа патентоздатних винаходів суто біологічні способи виведення рослин. Проте технічні способи отримання рослин, у тому числі ті, що використовують генетичну модифікацію рослин, є патентоздатними. Концепція суто біологічного способу ґрунтується на рішенні Т 320/87, згідно з яким висновок про те, чи є заявлений (немікробіологічний) спосіб суто біологічним чи ні, може бути зроблений із врахуванням міри втручання людини в біологічний процес та її впливу на досягнутий технічний результат (п. 26 розділу «Підстави для винесення рішення») [202].	IV. Концепция «по существу биологического» способа выведения растений в свете Статьи 53(b) ЕПК Статья 53(b) ЕПК также исключает из числа патентоспособных изобретений по существу биологические способы выведения растений. Однако технические способы получения растений, в том числе использующие генетическую модификацию растений, патентоспособны. Концепция «по существу биологического» способа основывается на решении Т 320/87, согласно которому вывод о том, является ли заявленный (немикробиологический) способ по существу биологическим или нет, может быть сделан с учетом всей степени вмешательства человека в биологический процесс и его влияния на достигаемый технический результат (п.26 раздела «Основания для вынесения решения»).
С. 100.	С. 74.
Таким чином, Апеляційна палата прийшла до висновку, що спосіб одержання рослин, що включає, принаймні, одну суттєво технічну стадію, яка може бути здійснена тільки людиною і яка вносить вирішальний внесок у кінцевий результат, забезпечений винаходом, не підпадає під виключення, передбачене ст. 53 (b) ЄПК (перша половина речення), і є патентоздатним (п. 28 розділу «Підстави для	Таким образом, Палата жалоб пришла к заключению, что способ получения растений, включающий, по крайней мере, одну существенно техническую стадию, которая может быть осуществлена только человеком и которая вносит решающий вклад в конечный результат, обеспечиваемый изобретением, не подпадает под исключение, предусмотренное Статьей 53(b) ЕПК (первая поло-

винесення рішення» [202]. Відповідно до ст. 64 (2) ЄПК охорона, надана патентом на спосіб, поширюється також й на продукти (у тому числі рослини), отримані безпосередньо з допомогою даного способу [138]. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	вина предложения), и является патентоспособным (п.28 раздела «Основания для вынесения решения»). В соответствии со Статьей 64(2) ЕПК охрана, предоставляемая патентом на способ, распространяется также на продукты (в том числе растения), полученные непосредственно по этому способу.
С. 101.	С. 74–75.
5. Концепція мікробіологічного способу і отриманих з допомогою такого способу продуктів згідно зі статтею 53 (b) ЄПК. В ст. 53 (b) ЄПК зазначено, що виключення зі сфери патентної охорони, передбачене для сортів рослин і суто біологічних способів виведення рослин, не застосовується до мікробіологічних способів і до продуктів, отриманих з допомогою даних способів. Апеляційна палата зазначила, що ЄПК не дає визначення «мікробіологічного способу» і «продуктів, отриманих з допомогою цих способів». Більше того, такого визначення немає й в інших нормативних актах, що мають відношення до ЄПК. Законодавець вирішив залишити це питання на розсуд судів. Однак, Апеляційна палата підкреслила, що відповідно до існуючої практики ЄПВ, поняття «мікроорганізм» включає не тільки бактерії та дріжджі, але й також гриби, водорості, найпростіші та клітини людини, тварин і рослин, тобто всі звичайні одноклітинні організми, які можуть розмножуватися в лабораторних умовах і з якими можна проводити маніпуляції в лабораторних умовах. Під вказане визначення підпадають також плазмиди і віруси [188].	V. Концепция «микробиологического» способа и полученных таким способом продуктов в свете Статьи 53(b) ЕПК В Статье 53(b) ЕПК указано, что исключение из сферы патентной охраны, предусмотренное для сортов растений и по существу биологических способов выведения растений, не применяется к микробиологическим способам и к продуктам, полученным этими способами. Палата жалоб отметила, что ЕПК не дает определения «микробиологического способа» и «продуктов, полученных этими способами». Более того, такого определения нет и в других нормативных актах и административных предписаниях, имеющих отношение к ЕПК. Законодатель решил оставить этот вопрос на усмотрение судов. Однако Палата жалоб подчеркнула, что согласно существующей практике ЕПВ, понятие «микроорганизм» включает не только бактерии и дрожжи, но также грибы, водоросли, простейшие и клетки человека, животных и растений, т.е. все обычные одноклеточные организмы с размерами ниже предела видимости, которые могут размножаться в лабораторных условиях и с которыми можно манипулировать в лаборатории. Под указанное определение подпадают также плазмиды и вирусы.
С. 101–102.	С. 75.
Таким чином, мікробіологічний спосіб згідно із ст. 53 (b) ЄПК відноситься до будь-якого способу, що включає використання мікроорганізмів або їх частин з метою отримання або модифікації продуктів, або отримання нових мікроорганізмів. Відповідно, продукти зазначеного способу включають продукти, які отримані або модифіковані за допомогою мікроорганізмів, а також власне нові мікроорганізми (п. 36 розділу «Підстави для винесення рішення») [202]. Оскільки сучасна біотехнологія часто використовує або розробляє багатостадійні способи одержання рослин, які включають, принаймні, одну мікробіологічну стадію (наприклад, трансформацію клітин за допомогою рекомбінантної ДНК), необхідно вирішити питання про те, чи можна такий спосіб в цілому вважати мікробіологічним способом в тому розумінні, як це пропонується ст. 53 (b) ЄПК, а продукти, отримані з його допомогою (наприклад, рослини), – продуктами мікробіологічного способу. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Покликання [202] – це: The Official Journal of the	Таким образом, микробиологический способ в свете Статьи 53(b) ЕПК относится к любому способу, включающему использование микроорганизмов, определенных выше, или их частей для получения или модификации продуктов, или приводящему к получению новых микроорганизмов для специфических целей. Соответственно, продукты указанного способа включают такие продукты, которые получены или модифицированы с помощью микроорганизмов, а также новые микроорганизмы как таковые (п.36 раздела «Основания для вынесения решения»). Поскольку современная биотехнология часто использует или разрабатывает многостадийные способы получения растений, которые включают, по крайней мере, одну микробиологическую стадию (например, трансформацию клеток с помощью рекомбинантной ДНК), необходимо решить вопрос о том, можно ли такой способ в целом считать микробиологическим способом в том смысле, как это подразумевается Статьей 53(b) ЕПК, а продукты, полученные с его помощью (например, растения) – продуктами микробиологического способа.

EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20160328143821/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слова «microbiological» та взагалі слів, що починаються з «micro». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	
С. 102.	С. 75.
На думку Апеляційної палати, мікробіологічний спосіб, як було зазначено вище, та технічний спосіб, що включає послідовність етапів, в якій, принаймні, одна істотна стадія характеризується мікробіологічною природою, не можуть вважатися подібними і однотипними [170]. Таким чином, на думку Апеляційної палати, законодавець не мав наміру поширити поняття «мікробіологічний спосіб» на технічний спосіб, що включає, принаймні, одну істотну мікробіологічну стадію. Такий спосіб не є чисто мікробіологічним. Відповідно, продукти, отримані шляхом його використання, не можуть вважатися продуктами мікробіологічного способу (п. 39 розділу «Підстави для винесення рішення») [202]. Покликання [202] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20160328143821/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слова «microbiological» та взагалі слів, що починаються з «micro». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	По мнению Палаты жалоб, микробиологический способ, как определено выше, и технический способ, включающий последовательность этапов, в которой, по крайней мере, один существенный этап имеет микробиологическую природу, не могут считаться сходными и однотипными. Таким образом, Палата жалоб пришла к выводу, что законодатель не хотел распространить понятие «микробиологический способ» на технический способ, включающий, по крайней мере, одну существенную микробиологическую стадию. Такой способ не является чисто микробиологическим. Соответственно, продукты, полученные при его использовании, не могут считаться продуктами микробиологического способа (п.39 раздела «Основания для вынесения решения»).
С. 102–103.	С. 75–76.
6. Оцінка патентоздатності заявлених винаходів з точки зору вимог статті 53 (b) ЄПК В результаті аналізу формули виданого патенту Апеляційна палата прийшла до наступних висновків. Стосовно способу отримання рослин не можна погодитись з апелянтом, що, незважаючи на трансформацію рослинних клітин або тканин рекомбінантної ДНК (стадія технічного втручання людини, що базується на випадковому вбудовуванні ДНК в геном клітин або тканин), подальші стадії регенерації та реплікації рослин і/або тканин рослин надають всьому способу біологічний характер і тому вказаний спосіб виключається з патентування як суто біологічний згідно зі ст. 53 (b) ЄПК. Палата відмітила, що, навпаки, зазначений спосіб не відноситься до суто біологічного, оскільки стадія трансформації рослинних клітин або тканин, незважаючи на те, що заснована на випадковому процесі, являє собою істотний технічний етап, що має вирішальне значення для досягнення бажаного кінцевого ре-	VI. Оценка патентоспособности заявленных изобретений с точки зрения требований Статьи 53(b) ЕПК В результате анализа формулы выданного патента Палата жалоб пришла к следующим выводам. В отношении способа получения растений Палата жалоб не согласилась с мнением апеллянта, что, несмотря на трансформацию растительных клеток или тканей рекомбинантной ДНК (стадия технического вмешательства человека, основанная на случайном событии встраивания ДНК в геном клеток или тканей), последующие стадии регенерации и репликации растений и/или тканей растений придают всему способу полный и всеобъемлющий биологический характер и потому указанный способ исключается из патентования как по существу биологический в соответствии со Статьей 53 (b) ЕПК. Палата отметила, что, напротив, указанный способ не относится к по существу биологическому, поскольку стадия трансформации растительных клеток или тканей, несмотря на то, что

зультату. Якщо цей етап не буде реалізований, рослини не володітимуть тією відмінною властивістю, яка обумовлена стабільно інтегрованою в їх геном гетерологічною ДНК. Крім того, Палата зауважила, що стадія регенерації не є чисто біологічною, а скоріше – агротехнічною стадією, оскільки вимагається підбір певних умов для успішної регенерації рослин [180]. Таким чином, заявлений спосіб в цілому не є суто біологічним і тому вважається патентоздатним відповідно до ст. 53 (b) ЄПК. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	основана на случайном процессе, представляет собой существенный технический этап, имеющий решающее значение для достижения желаемого конечного результата. Если этот этап не будет осуществлен, растения не будут обладать тем отличительным свойством, которое обусловлено стабильно интегрированной в их геном гетерологичной ДНК. Более того, Палата отметила, что стадия регенерации не является чисто биологической, а скорее ее можно считать агротехнической стадией, поскольку требуется подбор определенных условий для успешной регенерации растений. Таким образом, заявленный способ, в целом, не является по существу биологическим и поэтому патентоспособен в соответствии со Статьей 53(b) ЕПК.
С. 103.	С. 76–77.
Стосовно пункту формули, що характеризує рослинні клітини, Апеляційна палата не погодилася з думкою апелянта, що цей пункт de facto відноситься до сортів рослин, оскільки, як зазначалося вище, власне рослинні клітини не підпадають під визначення сорту рослини. Таким чином, даний винахід є патентоздатним. Щодо п. 21 формули, який стосується рослин, Апеляційна палата зауважила, що даний пункт не характеризує сорти рослин, оскільки в ньому відсутня вказівка на те, що рослини належать до одного ботанічного таксону найбільш низького відомого рангу. Однак, далі Палата прийшла до висновку, що винахід згідно з п. 21 формули істотно відрізняється від винаходів, аналізованих у рішеннях Т 49/83 і Т 320/87, оскільки відноситься до генетично модифікованих рослин, які залишаються стабільними з приводу модифікованих властивостей (або властивості), причому зазначені властивості передаються наступним поколінням рослин і насіння. Приклади, наведені в описі до патенту, стосуються отримання трансформованих рослин відомих сортів, наприклад, тютюну, картоплі, помідорів. Показано, наприклад, що трансформовані рослини тютюну володіють нормальною фертильністю і друге покоління рослин, отримане з насіння, є гомозиготним по трансформованому гену [202]. Таким чином, трансформовані рослини і насіння, описані в прикладі, є сортами рослин, оскільки охоплюються концепцією сорту рослини, будучи відмінними, однорідними та стабільними. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Покликання [202] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20160328143821/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf.	В отношении пункта формулы, который характеризует растительные клетки, Палата жалоб не согласилась с мнением апелланта, что этот пункт de facto относится к сортам растений, поскольку, как указывалось выше, растительные клетки как таковые не подпадают под определение сорта растения. Таким образом, соответствующее изобретение патентоспособно. В отношении п. 21 формулы, касающегося растений, Палата жалоб отметила, что данный пункт не характеризует сорта растений, поскольку в нем отсутствует указание на то, что растения принадлежат к одному ботаническому таксону наиболее низкого известного ранга (см. выше определение сорта растения). Однако, далее Палата жалоб пришла к выводу, что изобретение по п. 21 формулы существенно отличается от изобретений, анализируемых в решениях Т 49/83 и Т 320/87, поскольку относится к генетически модифицированным растениям, которые остаются стабильными в отношении модифицированных свойств (или свойства), причем указанные свойства передаются последующим поколениям растений и семенам. Примеры, приведенные в описании к патенту, касаются получения трансформированных растений известных сортов, например, табака, картофеля, помидоров. Показано, например, что трансформированные растения табака обладают нормальной фертильностью и второе поколение растений, полученное из семян, гомозиготно по трансформированному гену. Таким образом, трансформированные растения и семена, описанные в Примерах, являются сортами растений, поскольку охватываются концепцией сорта растения, будучи отличимыми, однородными и стабильными.

	Це джерело фальшиве: у ньому немає слова «homozygous» та взагалі слів, що починаються з «homoz». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	
	С. 103–104.	С. 77.
	Водночас як п. 21 формули відноситься до всіх рослин в цілому, що володіють заданою властивістю, приклади, які ілюструють практичні втілення винаходу, стосуються генетично трансформованих сортів рослин. Апеляційна палата зазначила, що такий пункт може бути патентоздатним тільки в тому випадку, якщо заявлені в ньому сорти отримані з допомогою мікробіологічного способу, оскільки друга половина речення ст. 53 (b) ЄПК обумовлює, що виключення з патентоздатності, що стосується сортів рослин (перша половина речення даної статті), не застосовується до мікробіологічних способів та їх продуктів [202]. Покликання [202] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20160328143821/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слова «microbiological» та взагалі слів, що починаються з «micro». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	В то время как п.21 формулы относится ко всем растениям вообще, обладающим заданным свойством, примеры, иллюстрирующие практические воплощения изобретения, касаются генетически трансформированных сортов растений. Однако в соответствии со Статьей 69(1) ЕПК описание изобретения привлекается для толкования формулы, и это тем более важно, если необходима объективная и беспристрастная оценка формулы. Таким образом, п. 21 формулы относится к сортам растений (п.40.5 раздела «Основания для вынесения решения»). Далее Палата жалоб отметила, что такой пункт может быть патентоспособным только в том случае, если заявленные в нем сорта получены микробиологическим способом, поскольку вторая половина предложения Статьи 53 (b) ЕПК оговаривает, что исключение из патентоспособности, касающееся сортов растений (первая половина предложения указанной Статьи), не применяется к микробиологическим способам и их продуктам.
	С. 104.	С. 77.
	Рослини, заявлені в п. 21 формули, отримані з допомогою багатадійного способу, в якому, крім первісної мікробіологічної стадії трансформації клітин рослин або тканин рекомбінантної ДНК, використовуються стадії регенерації рослин з трансформованих рослинних клітин або тканин і репродукції рослинного матеріалу [85]. Як зазначалося вище, зазначена мікробіологічна стадія вносить вирішальний внесок у досягнення заданого технічного результату, оскільки без неї рослини не отримують тих потрібних властивостей, які можуть бути передані в поколіннях. Однак, Апеляційна палата вказала, що й наступні стадії регенерації та репродукції рослин мають важливе значення і вносять певний внесок у досягнутий кінцевий результат, хоча й по-іншому. Апеляційна палата підкреслила, що стадія регенерації рослин є складним процесом, який вимагає підбору поживних середовищ та факторів, що регулюють розвиток і ріст рослин. Такі рослини не є ідентичними вихідному продукту (клітин і тканин), незважаючи на те, що містять ту ж саму генетичну інформацію [202].	Растения, заявленные в п. 21, формулы получены многостадийным способом, в котором помимо первоначальной микробиологической стадии трансформации клеток растений или тканей рекомбинантной ДНК, используются стадии регенерации растений из трансформированных растительных клеток или тканей и репродукции растительного материала. Как отмечалось выше, указанная микробиологическая стадия вносит определяющий вклад в достижение заданного технического результата, поскольку без нее растения не приобретут тех нужных свойств, которые могут быть переданы в поколениях. Однако, Палата жалоб указала, что и последующие стадии регенерации и репродукции растений имеют дополнительное важное значение и вносят определенный вклад в достигаемый конечный результат, хотя и другим образом. Палата жалоб подчеркнула, что стадия регенерации растений является сложным процессом, который требует подбора питательных сред и факторов, регулирующих развитие и рост растений. Такие растения не идентичны исходному продукту (клеткам и тканям), несмотря на то, что со-

Покликання [202] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20160328143821/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «cell» («клітина») та «genetic» («генетичний»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	держат ту же самую генетическую информацию.
С. 104–105.	С. 77–78.
Відповідно, регенеровані рослини є не тільки продуктом первісної мікробіологічної стадії трансформації, але й продуктом наступних агротехнічних і біологічних стадій і, незалежно від істотного внеску мікробіологічної стадії в досягнутий результат, не вважаються отриманими з допомогою мікробіологічного способу і, відповідно, не можуть бути визнані продуктами мікробіологічного способу. Це означає, що сорти рослин, визначені в п. 21, не будучи продуктами мікробіологічного способу, виключаються з числа патентоздатних винаходів, оскільки на них не поширюється положення, передбачене ст. 53 (b) ЄПК (друга половина речення) (п. 40.8–40.11 розділу «Підстави для винесення рішення») [202]. На підставі зазначеного патент може підтримуватися зі зміненою формулою, з якої виключені претензії на рослини та їх насіння (EP 0 242 236 B2, опубліковано 21 серпня 1996 р.) [199].	Соответственно, регенерированные растения являются не только продуктом первоначальной микробиологической стадии трансформации, но и продуктом последующих агротехнических и биологических стадий и, независимо от существенного вклада микробиологической стадии в достигаемый результат, не считаются полученными микробиологическим способом и, соответственно, не могут быть признаны продуктами микробиологического способа. Это означает, что сорта растений, определенные в п. 21, не будучи продуктами микробиологического способа, исключаются из числа патентоспособных изобретений, поскольку на них не распространяется положение, предусмотренное Статьей 53(b) ЕПК (вторая половина предложения) (пп.40.8 – 40.11 раздела «Основания для вынесения решения»). На основании указанного патент может под-держиваться с измененной формулой, из которой исключены притязания на растения и их семена (EP 0 242 236 B2, опубл. 21.08.1996 г.).
С. 105.	С. 78.
Таким чином, рішення Т 356/93 зробило непатентоздатними вимоги на трансгенні рослини, отримані в результаті модифікації відомих сортів, що полягає в тому, що у відомі сорти вбудовують ген, який надає їм якусь нову стабільну властивість. Однак, всі трансгенні рослини отримують саме під час використання подібних методик, тобто дане рішення, в принципі, взагалі заборонило патентування будь-яких трансгенних рослин. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Таким образом, решение Т 356/93 сделало непатентоспособными притязания на трансгенные растения, полученные модификацией известных сортов, заключающейся в том, что в известные сорта встраивают ген, придающий им какое-либо новое стабильное свойство. Однако все трансгенные растения получают именно при использовании подобных методик, т. е. данное решение, в принципе, вообще запретило патентование любых трансгенных растений.
С. 105.	С. 78.
На наш погляд, основні висновки, до яких прийшла Апеляційна палата ЄПВ у своєму рішенні Т 356/93, що мають безпосереднє відношення до тлумачення і застосування ст. 53 (b) ЄПК під час розгляду заявок на біотехнологічні винаходи і, зокрема, на трансгенні рослини і рослини взагалі, не завжди представляються логічно витриманими і заснованими на однозначному тлумаченні ст. 53 (b) ЄПК. Крім того, вони не в усьому узгоджуються з попередніми рішеннями і сприяють неоднозначній інтерпретації деяких визначень, що не може не призвести до ускладнення оцінки патентоздатності	На наш взгляд, основные выводы, к которым пришла Палата жалоб ЕПВ в своем решении Т 356/93, имеющие непосредственное отношение к толкованию и применению Статьи 53(b) ЕПК при рассмотрении заявок на биотехнологические изобретения и, в частности, на трансгенные растения и растения вообще, не всегда представляются логически выдержанными и основанными на однозначном толковании Статьи 53 (b) ЕПК. Кроме того, они не во всем согласуются с предыдущими решениями Т 49/83 и Т 320/87 и оставляют возможность двусмысленной интерпретации некоторых опреде-

біотехнологічних винаходів на підставі ст. 53 (b) та виникнення численних патентних суперечок і судових розглядів. Нижче наведені доводи і аргументи на підтримку викладеної позиції. Слободян пише «На наш погляд», нібито це вона щось проаналізувала та тепер має якусь свою думку та погляд, а насправді переписує чужу дисертацію. Також Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужим оціночним судженням: «вони не в усьому узгоджуються з попередніми рішеннями і сприяють неоднозначній інтерпретації». Нахабний plagiat.	лений, что не может не привести к затруднению оценки патентоспособности биотехнологических изобретений с точки зрения Статьи 53(b) и возникновению многочисленных патентных споров и судебных разбирательств. Ниже приведены доводы и аргументы в поддержку изложенной позиции.
С. 105–106.	С. 78–79.
1. Патентоздатність трансгенних рослин. У рішенні Т 49/83 Апеляційна палата відмітила, що навіть, якщо певні відомі сорти пшениці, ячменю і проса наведені в прикладах у зв'язку з ілюстрацією можливості здійснення заявленого винаходу, пункти формули, що стосуються розмножуваного рослинного матеріалу будь-яких культурних рослин взагалі, є патентоздатними, оскільки ст. 53 ЄПК забороняє патентування рослин або відповідного розмножуваного матеріалу тільки в генетично фіксованій формі сорту рослини. Те ж саме Палата зазначила і в п. 40.3 розділу «Підстави для винесення рішення» справи Т 356/93, підкресливши, що заявлені рослини не відносяться до певного ботанічного таксону найбільш низького відомого рангу [202]. Таким чином, виходячи з цього, слід було б визнати патентоздатність таких рослин, оскільки вони не заявлені в генетично фіксованій формі сорту рослини. Однак, Палата переходить до аналізу прикладів і зауважує, що всі приклади наведені стосовно відомих сортів, які генетично модифікують і, одночасно, отримують нові стабільні сорти, які істотним чином походять від вихідних. А які ж і ще приклади може навести заявник? Адже в природі існують тільки конкретні рослини, тобто конкретні сорти. Поняття «рослина» існує тільки на папері або в голові людини, а в природі – це завжди або гвоздика, або троянда, або тютюн, або петунія, або рис, або пшениця тощо, з якими і маніпулює винахідник. Він не може маніпулювати із рослиною взагалі. Тому, з цієї точки зору, рішення Т 356/93 є аналогічним рішенню Т 49/83, в якому, незважаючи на приклади, робиться висновок про патентоздатність рослин, не заявлених в формі сорту. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужими оціночними судженнями: «слід було б визнати патентоздатність таких рослин», «А які ж і ще приклади може навести заявник? Адже в природі існують тільки конкретні рослини». Покликання [202] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf.	I. Патентоспособность трансгенных растений В решении Т 49/83 Палата жалоб отметила, что даже если определенные известные сорта пшеницы, ячменя и проса приведены в примерах в связи с иллюстрацией возможности осуществления заявленного изобретения, пункты формулы, касающиеся размножаемого растительного материала любых культурных растений вообще, патентоспособны, поскольку Статья 53 (b) ЕПК запрещает патентование растений или соответствующего размножаемого материала только в генетически фиксируемой форме сорта растения. То же самое Палата жалоб отметила и в п. 40.3 раздела «Основания для вынесения решения» дела Т 356/93 подчеркнул, что заявленные растения не относятся к определенному ботаническому таксону наиболее низкого известного ранга. Таким образом, исходя из этого, следовало бы признать патентоспособность таких растений, поскольку они не заявлены в генетически фиксируемой форме сорта растения. Однако Палата жалоб переходит к анализу примеров и замечает, что все примеры приведены в отношении известных сортов, которые генетически модифицируют и, тем самым, получают новые стабильные сорта, существенным образом происходящие из исходных. Л какие же еще примеры может привести заявитель? Ведь в природе существуют только конкретные растения, т.е. конкретные сорта. Понятие «растение» существует только на бумаге или в голове человека, а в природе — это всегда либо гвоздика, либо роза, либо табак, либо петунья, либо рис, либо пшеница и т.д., с которыми и манипулирует изобретатель. Он не может манипулировать с растением вообще. Поэтому с данной точки зрения рассматриваемое решение Т 356/93 аналогично решению Т 49/83, в котором, несмотря на примеры, делается вывод о патентоспособности растений, не заявленных в форме сорта.

Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20160328143821/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «356» та «botanic» («ботанічний»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	
С. 106–107.	С. 79–80.
Що ж стосується іншого доводу Апеляційної палати на користь того, що заявлені рослини є сортами, а саме стабільності рослин, то стабільність – це ще не всі ознаки сорту. Сорт повинен бути також відмінним, однорідним і всі рослини сорту повинні відноситися до одного ботанічного таксону найбільш низького відомого рангу, як зазначено в п. 23 розділу «Підстави для винесення рішення». Однак, не всі зазначені умови в даному випадку виконуються, оскільки заявлені рослини не відносяться до одного ботанічного таксону найбільш низького відомого рангу, а відносяться до більш великого таксону, а саме сімейства пасльонових. Рослини в межах даного таксону є неоднорідними: адже помідор однозначно відрізняється від тютюну або картоплі. Це рослини різних видів, тобто різних ботанічних таксонів, в межах яких класифікуються сорти, тобто це рослини різних сортів. Єдиною відмінною ознакою, що об'єднує всі зазначені рослини, є їх здатність синтезувати чужорідний інгібітор глутамінсинтетази, яка передається потомству, однак ця здатність не робить їх рослинами одного сорту. Для того, аби заявлені у формулі винаходу трансгенні рослини були визнані сортом, вони повинні володіти всіма ознаками сорту одночасно [143]. Таким чином, на наш погляд, Апеляційна палата під час розгляду справи Т 356/93 некоректно використала визначення сорту і наведені приклади (тобто опис винаходу) для інтерпретації пункту формули, спрямованого на трансгенні рослини, і оцінки патентоздатності зазначених рослин. Слободян пише «Таким чином, на наш погляд», нібито це саме вона щось проаналізувала та тепер робить якийсь висновок і має якусь свою думку та погляд, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	Что же касается другого довода Палаты жалоб в пользу того, что заявленные растения являются сортами, а именно стабильности растений, то стабильность — это еще не все признаки сорта. Сорт должен быть также отличимым, однородным, и все растения сорта должны относиться к одному ботаническому таксону наиболее низкого известного ранга, как отмечено в п. 23 раздела «Основания для вынесения решения». Однако не все указанные условия в данном случае выполняются, поскольку заявленные растения не относятся к одному ботаническому таксону наиболее низкого известного ранга, а относятся к более крупному таксону, а именно семейству пасленовых. Растения в пределах этого таксону неоднородны: ведь помидор отличается от табака или картофеля очевидным образом. Это растения разных видов, т.е. разных (!) ботанических таксонов, в пределах которых классифицируются сорта, т.е. это растения разных сортов. Единственным отличительным признаком, который объединяет все указанные растения, является их способность синтезировать чужеродный ингибитор глутаминсинтетазы, которая передается потомству, однако эта способность не делает их растениями одного сорта. Для того, чтобы заявленные в формуле изобретения трансгенные растения были признаны сортом, они должны обладать всеми признаками сорта одновременно. Таким образом, на наш взгляд, Палата жалоб при рассмотрении дела Т 356/93 некорректно использовала определение сорта и приведенные примеры (т.е. описание изобретения) для интерпретации пункта формулы, направленного на трансгенные растения, и оценки патентоспособности указанных растений.
С. 107.	С. 80.
2. Суто біологічний і мікробіологічний способи і продукти, отримані з допомогою цих способів. Як вже неодноразово зазначалося вище, ст. 53 (b) ЕПК забороняє патентування сортів рослин і порід тварин, а також суто біологічних способів виведення рослин чи тварин; це положення не застосовується до мікробіологічних способів і до продуктів, отриманих з допомогою цих способів. Таким чином, Апеляційна палата після того, як прийшла до висновку про те, що заявлені рослини є сортами, вирішила з'ясувати наступне: чи є запропонований спосіб отримання трансгенних рослин суто біологічним чи мікробіологічними, і якщо вірним є останнє, то заявлені рослини будуть патентоздат-	II. «По существу биологический» и «микробиологический» способы и продукты этих способов Как уже неоднократно отмечалось выше, Статья 53(b) ЕПК запрещает патентование сортов растений и пород животных, а также по существу биологических способов выведения растений или животных; это положение не применяется к микробиологическим способам и к продуктам, полученным этими способами. Таким образом, Палата жалоб после того, как она пришла к выводу о том, что заявленные растения, являются сортами, решила высказать следующее: а) является ли предложенный способ получения трансгенных растений по существу биологиче-

ними, оскільки будь-які продукти мікробіологічного способу, навіть сорти, є патентоздатними (друга половина речення ст. 53 (b) ЄПК).	ским или микробиологическим, и если верно последнее, то заявленные растения будут патентоспособными, поскольку любые продукты микробиологического способа, даже сорта, патентоспособны (вторая половина предложения Статьи 53(b) ЕПК).
С. 107–108.	С. 80.
Спочатку Апеляційна палата з'ясувала, що заявлений спосіб не є суто біологічним, оскільки стадія трансформації рослин являє собою істотний технічний, а точніше, мікробіологічний етап, що має вирішальне значення для досягнення бажаного технічного результату, а стадія регенерації рослин є не біологічною, а агротехнічною (п. 40.1 розділу «Підстави для винесення рішення») [202]. Але, незважаючи на те, що мікробіологічна стадія є вирішальною для здійснення способу, Палата не визнала заявлений спосіб мікробіологічним, оскільки наступні стадії регенерації та репродукції рослин також вносять істотний внесок у досягнутий технічний результат (п. 40.10 розділу «Підстави для винесення рішення») [202]. Але ж інакше й бути не може, оскільки без регенерації і репродукції не отримаєш рослин. Таким чином, в одному випадку мікробіологічна стадія є суттєвою, а в іншому – ні, але ж мова йде про один і той же спосіб. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Покликання [202] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20160328143821/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів, що починаються з «agro», немає слова «microbiological» та взагалі слів, що починаються з «micro», немає слова «regeneration». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	Сначала Палата жалоб установила, что заявленный способ не является по существу биологическим, поскольку стадия трансформации растений представляет собой существенный технический, а точнее, микробиологический этап, имеющий решающее значение для достижения желаемого технического результата, а стадия регенерации растений является не биологической, а агротехнической (п. 40.1 раздела «Основания для вынесения решения»). Однако, несмотря на то, что микробиологическая стадия является решающей для осуществления способа, Палата жалоб не признала заявленный способ микробиологическим, поскольку последующие стадии регенерации и репродукции растений также вносят существенный вклад в достигаемый технический результат (п. 40.10 раздела «Основания для вынесения решения»). Но ведь иначе и быть не может, поскольку без регенерации и репродукции растений не получишь! Таким образом, в одном случае микробиологическая стадия является существенной, а в другом — нет, а ведь речь идет об одном и том же способе!
С. 108.	С. 80–81.
Якщо Апеляційна палата вирішила, що технічний спосіб, який включає, принаймні, один істотний етап мікробіологічної природи, не у всіх випадках може бути визнаний мікробіологічним, то виникає питання, а в чому ж таки полягає суть мікробіологічного способу і скільки в ньому має бути суттєвих мікробіологічних стадій: одна, дві, три? А якщо всі? Більше того, якщо спосіб генетичної трансформації рослинних клітин визнається мікробіологічним (п. 35 розділу «Підстави для винесення рішення») [202], то чому не визнається мікробіологічним спосіб одержання рослин, який включає їх регенерацію з таких клітин? На наш погляд, заявлений спосіб одержання рослин, безумовно, є мікробіологічним, оскільки заснований на процедурі генетичної трансформації рослин, а не на стадіях їх регенерації і розмноження, які є обов'язковими для всіх способів отримання рослин з культури клітин. Саме за рахунок трансформації отримані рослини володі-	Далее, если Палата жалоб решила, что технический способ, включающий, по крайней мере, один существенный этап микробиологической природы, не во всех случаях может быть признан микробиологическим, то возникает вопрос, а в чем же все-таки заключается сущность микробиологического способа и сколько в нем должно быть существенных микробиологических стадий: одна, две, три? А если все? Более того, если способ генетической трансформации растительных клеток, признается микробиологическим (п.35 раздела «Основания для вынесения решения»), то почему не признается микробиологическим способ получения растений, включающий их регенерацию из таких клеток? На наш взгляд, заявленный способ получения растений, безусловно, является «микробиологическим», поскольку основан на процедуре генетической трансформации растений, а не на стадиях их регенерации и размножения, которые обя-

ють заданими відмінними властивостями. Таким чином, з нашої точки зору, зазначені рослини повинні бути патентоздатними відповідно до ст. 53 (b) ЄПК як продукти мікробіологічного способу. Саме ж розмежування понять «технічний», «чисто мікробіологічний», «мікробіологічний», «суто біологічний», «не суто біологічний», наведене у вказаному рішенні, не піддається однозначній оцінці. Що, наприклад, мається на увазі під «суто небіологічним» способом? І як відрізнити його від мікробіологічного або технічного способу? В чому полягає все-таки чисто мікробіологічний спосіб? Апеляційна палата не дала точної відповіді на дані питання і, таким чином, не запропонувала однозначної інтерпретації ст. 53 (b) ЄПК, від якої, зокрема, залежить оцінка патентоздатності рослин і тварин. Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужим оціночним судженням та чужими роздумами: «Якщо Апеляційна палата вирішила, що технічний спосіб, який включає, принаймні, один істотний етап мікробіологічної природи, не у всіх випадках може бути визнаний мікробіологічним, то виникає питання, а в чому ж таки полягає суть мікробіологічного способу і скільки в ньому має бути суттєвих мікробіологічних стадій: одна, дві, три? А якщо всі?». Слободян пише «На наш погляд», нібито це вона щось проаналізувала та тепер має якийсь свій погляд, а насправді переписує чужу дисертацію. Слободян пише «Таким чином, з нашої точки зору», нібито це вона робить якийсь висновок, та ще й має якусь свою точку зору, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	зательны для всех способов получения растений из культуры клеток. Именно за счет трансформации полученные растения обладают заданными отличительными свойствами. Таким образом, с нашей точки зрения, указанные растения должны быть патентоспособными в свете Статьи 53(b) ЕПК, как продукты «микробиологического» способа. Само же разграничение понятий «технический», «чисто микробиологический», «микробиологический», «по существу биологический», «не биологический по существу», приведенное в указанном решении, не поддается однозначной оценке. Что, например, подразумевается под «не биологическим по существу» способом? И как отличить его от «микробиологического» или «технического» способа? В чем заключается все-таки «чисто микробиологический» способ? Палата жалоб не ответила точно на эти вопросы и, таким образом, не дала однозначной интерпретации Статьи 53(b) ЕПК, от которой, в частности, зависит оценка патентоспособности растений и животных. Ниже мы еще вернемся к этому вопросу.
С. 108–109.	С. 81.
3. Непряма охорона продукту. Відповідно до ст. 64 (2) ЄПК, якщо предметом європейського патенту є спосіб, то охорона поширюється також на продукти, отримані безпосередньо з допомогою даного способу [138]. Тобто якщо заявлений спосіб отримання трансгенних рослин не є ні суто біологічним, ні мікробіологічним, то він є технічним способом, оскільки іншого просто не існує. Якщо він є технічним способом, то, як випливає зі ст. 64 (2) ЄПК, він опосередковано охороняє й будь-який продукт, отриманий з допомогою цього способу, тобто рослини і сорти рослин. Однак, зі ст. 53 (b) ЄПК випливає, що сорти рослин є непатентоздатними, за винятком сортів, отриманих мікробіологічним шляхом.	III. Косвенная охрана продукта В соответствии со Статьей 64(2) ЕПК, если предметом европейского патента является способ, то охрана распространяется также на продукты, полученные непосредственно по этому способу. При рассмотрении указанной Статьи в комплексе со Статьей 53(b) ЕПК можно прийти к следующему выводу. Если заявленный способ получения трансгенных растений не является ни «по существу биологическим», ни «микробиологическим», то он является техническим способом, поскольку другого просто не существует. Если он является техническим способом, то, как следует из Статьи 64(2) ЕПК, он косвенно охраняет и любой продукт, полученный этим способом, т.е. растения и сорта растений. Однако из Статьи 53(b) ЕПК следует, что сорта растений непатентоспособны, за исключением сортов, полученных микробиологическим путем.
С. 109.	С. 82.
Таким чином, непряма охорона продукту може поширюватися на непатентоздатний об'єкт і в даному випадку ст. 64 (2) ЄПК суперечить ст. 53 (b) ЄПК. Незрозуміло, на якій підставі сорти рослин, отримані з допомогою мікробіологічного способу, є	Таким образом, косвенная охрана продукта может распространяться на непатентоспособный объект и тем самым Статья 64(2) ЕПК вступает в противоречие со Статьей 53(b) ЕПК. Далее, непонятно, на каком основании сорта растений, полу-

патентоздатними як продукти такого способу. Адже для захисту будь-яких сортів рослин, незалежно від способу їх отримання, присвячена Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин, а відповідно до формулювання першої половини речення ст. 53 (b) ЕПК європейські патенти не видаються на сорти рослин і породи тварин. Водночас зазначено, що це положення не застосовується до мікробіологічних способів і до продуктів, отриманих з допомогою цих способів. Однак, із самого змісту ст. 53 (b) ЕПК незрозуміло, до чого відноситься зазначене виключення, чи то до всієї першої половини речення ст. 53 (b) ЕПК, тобто до сортів рослин і порід тварин, а також до суто біологічних способів виведення рослин або тварин, чи то виключно до суто біологічних способів. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужими оціночними судженнями: «Незрозуміло, на якій підставі...» та «незрозуміло, до чого відноситься зазначене виключення». Нахабний плагіат.	ченные микробиологическим способом, являются патентоспособными, как продукты такого способа. Ведь для защиты любых сортов растений, независимо от способа их получения, предназначена Конвенция UPOV, а в соответствии с формулировкой первой половины предложения Статьи 53 (b) ЕПК, европейские патенты не выдаются на сорта растений и породы животных. Далее, правда, сказано, что это положение не применяется к микробиологическим способам и к продуктам, полученным этими способами. Однако, из самого изложения Статьи 53 (b) ЕПК непонятно, к чему относится указанное исключение, то ли ко всей первой половине предложения Статьи 53(b) ЕПК, т.е. к сортам растений и породам животных, а также к по существу биологическим способам выведения растений или животных, то ли исключительно к по существу биологическим способам.
С. 109–110.	С. 82.
Якщо вірним є перше, то ст. 53 (b) ЕПК суперечить Міжнародній конвенції з охорони нових сортів рослин і визнає патентоздатними сорти рослин, отримані мікробіологічним шляхом. Якщо вірним є друге, то мікробіологічні способи і продукти цих способів є патентоздатними, але за винятком сортів рослин і порід тварин. Однак, ст. 64 (2) ЕПК не обумовлює природу способу, тобто будь-який продукт мікробіологічного способу отримує непряму охорону, навіть сорт рослини, тобто знову ст. 64 (2) ЕПК вступає в протиріччя зі ст. 53 (b) ЕПК. Зазначені питання не аналізувались в рішенні Т 356/93. Причина всіх розглянутих протиріч криється в невіданому формулюванні ст. 53 (b) ЕПК, яка оперує такими поняттями, як суто біологічний і мікробіологічний, що не мають однозначного тлумачення. Це, безумовно, не може не викликати певних труднощів в процесі оцінки патентоздатності рослин і тварин відповідно до ЕПК. Рішення по справі Т 356/93, як вже вказувалося, зробило вимоги на трансгенні рослини неприйнятними на декілька років. Однак, така ситуація не могла задовольнити виробників трансгенної продукції, оскільки стримувала розробку нових рослин з поліпшеними властивостями, на які творці таких рослин хотіли отримати виключні права.	Если верно первое, то Статья 53(b) ЕПК вступает в противоречие с Конвенцией UPOV и признает патентоспособными сорта растений, полученные «микробиологическим» путем. Если верно второе, то микробиологические способы и продукты этих способов патентоспособны, но за исключением сортов растений и пород животных. Однако Статья 64(2) ЕПК не оговаривает природу способа, т.е. любой продукт микробиологического способа получает косвенную охрану, даже сорт растения, т.е. опять Статья 64(2) ЕПК вступает в противоречие со Статьей 53(b) ЕПК. Указанные вопросы не анализировались в решении Т 356/93. Причину всех рассмотренных противоречий мы видим в изначально неудачной формулировке Статьи 53 (b) ЕПК, которая оперирует такими понятиями, как «по существу биологический» и «микробиологический», не имеющими однозначного толкования. Это, безусловно, не может не вызвать определенных трудностей при оценке патентоспособности растений и животных в соответствии с ЕПК. Решение по делу Т 356/93, как уже указывалось, сделало притязания на трансгенные растения неприемлемыми на несколько лет. Однако такая ситуация не могла устроить производителей трансгенной продукции, поскольку сдерживала разработку новых растений с улучшенными свойствами, на которые создатели таких растений хотели получить исключительные права.
С. 110.	С. 83.
У 1996 році фірмою Ciba-Geigy AG (CH) в ЄПВ була подана заявка, опублікована під номером 0 448 511 A1, на «Антипатогенні ефективні композиції, що включають літичні пептиди і гідролітичні ферменти», яка була відхилена Відділом експертизи. Заявка була опублікована з первісною формулою, однак у процесі її розгляду заявник уточнив формулу винаходу [181].	В 1996 г. фирмой Ciba-Geigy AG (CH) в ЕПВ была подана заявка, опубликованная под номером 0 448 511 A1, на «Антипатогенные эффективные композиции, включающие литические пептиды и гидролитические ферменты», которая была отклонена Отделом экспертизы. Заявка была опубликована с первоначальной формулой, однако в процессе ее рассмотрения заявитель уточнил формулу изобретения.

Покликання [181] – це: Patents for Biological Inventions [Electronic recourse]. – Access mode : http://www.ipaustralia.gov.au/get-the-right-ip/patents/about-patents/what-can-be-patented/patents-for-biological-inventions. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у вебархіві: https://web.archive.org/web/20120303005429/http://www.ipaustralia.gov.au/get-the-right-ip/patents/about-patents/what-can-be-patented/patents-for-biological-inventions. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «Ciba», «448» та «Antipathogenic» («антипатогенний»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	
С. 110–111.	С. 83–84.
Відділ експертизи ЄПВ, зокрема, відхилив дану заявку на тій підставі, що заявлені в п. 19–22 формули винаходу не задовольняють вимоги ст. 53 (b) ЄПК [202]. Була проведена паралель з рішенням Т 356/93, в якому аналізувалися аналогічним чином заявлені рослини, отримані з допомогою методів генної інженерії, та їх насіння. Відділ експертизи підкреслив, що у вказаному рішенні Апеляційна палата прийшла до висновку, що пункт формули, спрямований на отримання з допомогою методів генної інженерії рослин та їх насіння, незважаючи на те, що не належить до якогось специфічного сорту рослини, охоплює сорти рослин, які не є продуктами мікробіологічного способу, і, відповідно, є непатентоздатними згідно зі ст. 53 (b) ЄПК. Рішення про відмову у видачі патенту було оскаржено заявником, який просив скасування зазначеного рішення та видачі патенту з уточненою формулою, зокрема, аргументуючи свою позицію тим, що в рішенні Т 356/93 була неправильно інтерпретована ст. 53 (b) ЄПК. Усні слухання по заявці були проведені 13 жовтня 1997 р. Під час усних слухань Палата висловила думку про те, що винаходи згідно з п. 19–22 формули є непатентоздатними відповідно до ст. 53 (b) ЄПК, а п. 23 і 24 формули не містять ознак способу отримання трансгенної рослини, зокрема, яких-небудь стадій, що безпосередньо характеризують процес вбудовування рекомбінантної послідовності ДНК в клітини рослини [202]. Таким чином, використання термінів «трансгенні рослини» і «рекомбінантна послідовність ДНК» є неправомірним. Відповідно, дані пункти відносяться до суто біологічного способу виведення рослини, який є непатентоздатним згідно зі ст. 53 (b) ЄПК. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Покликання [202] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у вебархіві: https://web.archive.org/web/20160328143821/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf.	Отдел экспертизы ЕПВ, в частности, отклонил данную заявку на том основании, что заявленные в пунктах 19-22 формулы изобретения не удовлетворяют требованиям Статьи 53(b) ЕПК. Была проведена параллель с решением Т356/93, в котором анализировались точно таким же образом заявленные растения, полученные методами генной инженерии, и их семена. Отдел экспертизы подчеркнул, что в указанном решении Палата жалоб пришла к выводу о том, что пункт формулы, направленный на получение методами генной инженерии растения и их семена, несмотря на то, что не относится к какому-либо специфическому сорту растения, охватывает сорта растений, которые не являются продуктами микробиологического способа, и, соответственно, непатентоспособен согласно Статье 53(b) ЕПК. Решение об отказе в выдаче патента было обжаловано заявителем, который испрашивал отмены указанного решения и выдачи патента с уточненной формулой, в частности, аргументируя свою позицию тем, что в решении Т356/93 была неправильно интерпретирована Статья 53(b) ЕПК. Устные слушания по заявке были проведены 13 октября 1997 г. Во время устных слушаний Палата жалоб высказала мнение о том, что изобретения по пп. 19-22 формулы непатентоспособны в свете Статьи 53(b) ЕПК, а пункты 23 и 24 формулы не содержат признаков способа получения трансгенного растения, в частности каких-либо стадий, непосредственно характеризующих процесс встраивания рекомбинантной последовательности ДНК в клетки растения. Таким образом, использование терминов «трансгенное растение» и «рекомбинантная последовательность ДНК» неправомерно. Соответственно, данные пункты относятся к по существу биологическому способу выведения растения, который непатентоспособен согласно Статье 53(b) ЕПК.

	Це джерело фальшиве: у ньому немає слова «recombinant» («рекомбінантний»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	
	С. 111.	С. 84.
	В кінці усних слухань Апеляційна палата винесла рішення по вказаній заявці Т 1054/96, відоме як «Трансгенна рослина/Novartis AG I» (далі – Т 1054/961), в якому підсумувала, що відповідно до ст. 112 (1) ЄПК слід направити на розгляд до Великої апеляційної палати чотири основні питання, пов'язані з чинним законодавством, на які необхідно відповісти для остаточного винесення рішення по розглянутій заявці [158]. Поставлені питання були наступними. 1. Яким підходом слід керуватися під час аналізу опису заявки стосовно того, чи є пункти формули патентоздатними відповідно до статті 53 (b) ЄПК і яким чином в даному випадку слід інтерпретувати пункти формули? 2. Чи є пункт формули, що відноситься до рослин, але в якому специфічні сорти рослин не заявлені індивідуально ipso facto (у силу самого факту), патентоздатним згідно із статтею 53 (b) ЄПК, навіть якщо охоплює сорти рослин? 3. Чи повинні прийматися до уваги положення статті 64 (2) ЄПК в тому випадку, коли продукт, отриманий безпосередньо з допомогою заявленого способу, є сортом рослини?	В конце устных слушаний Палата жалоб вынесла решение по указанной заявке Т 1054/96, известное как «Трансгенное растение/Novartis AG I» (далее – Т 1054/96 I) [34], в котором пришла к выводу, что в соответствии со Статьей 112(1) а) ЕПК1 следует направить на рассмотрение в Большую палату жалоб четыре основных вопроса, связанных с действующим законодательством, на которые необходимо ответить для окончательного вынесения решения по рассматриваемой заявке. Поставленные вопросы были следующими. 1. Каким подходом следует руководствоваться при анализе описания заявки применительно к тому, являются ли пункты формулы патентоспособными в свете Статьи 53(b) ЕПК, и каким образом в данном случае следует интерпретировать пункты формулы? 2. Является ли пункт формулы, относящийся к растениям, но в котором специфические сорта растений не заявлены индивидуально ipso facto, патентоспособным в свете Статьи 53(b) ЕПК, даже если охватывает сорта растений? 3. Должны ли приниматься во внимание положения Статьи 64(2) ЕПК в том случае, когда продукт, получаемый непосредственно по заявленному способу, является сортом растения?
	С. 112.	С. 84–85.
	4. Чи є сорт рослини, в якому кожна індивідуальна рослина містить, принаймні, один специфічний ген, вбудований у вихідну рослину шляхом методу генної інженерії, патентоздатним на підставі статті 53 (b) ЄПК [158]? Велика апеляційна палата 20 грудня 1999 р. прийняла з даної проблеми рішення G 1/98, відоме як «Трансгенна рослина/Novartis AG II» (далі – G 1/98) [159], в якому відповіла на всі поставлені питання і, крім того, сформулювала деякі визначення, що стосуються інтерпретації окремих статей ЄПК під час експертизи біотехнологічних винаходів.	4. Является ли сорт растения, в котором каждое индивидуальное растение содержит, по крайней мере, один специфический ген, встроенный в исходное растение наследуемым образом методом генной инженерии, патентоспособным в свете Статьи 53(b) ЕПК? Большая палата жалоб 20 декабря 1999 г. вынесла по данной проблеме решение G 1/98, известное как «Трансгенное растение/Novartis AG II» (далее – G 1/98) [35], в котором ответила на все поставленные вопросы и, кроме того, сформулировала некоторые определения, касающиеся интерпретации отдельных Статей ЕПК при экспертизе биотехнологических изобретений.
	С. 112.	С. 85.
	Так, пункт формули, в якому специфічні сорти рослин не заявлені індивідуально, не виключається зі сфери патентування на підставі ст. 53 (b) ЄПК, навіть якщо він охоплює сорти рослин (п. I розділу «Ключові положення», п. 1 розділу «Висновки») [202], тобто пункт формули, що охоплює, але не ідентифікує сорти рослин, не є пунктом формули, спрямованим на сорт або сорти рослин. У п. VII розділу «Загальні факти і положення» наводилася позиція Президента ЄПВ з даного питання, згідно з якою виключення з охорони сортів рослин не повинно поширюватися на інші об'єкти винаходу, що відносяться до рослин [202]. Крім того, Велика апеляційна палата зазначила,	Вопрос 1 Большая палата жалоб сочла слишком широким и общим и по существу состоящим из вопросов 2-4. Ответ на вопрос 2 был следующим. Пункт формулы, в котором специфические сорта растений не заявлены индивидуально, не исключается из сферы патентования в свете Статьи 53(b) ЕПК, даже если он охватывает сорта растений (п. I раздела «Ключевые положения», п. 1 раздела «Выводы»), т.е. пункт формулы, охватывающий, но не идентифицирующий сорта растений, не является пунктом формулы, направленным на сорт или сорта растений. В п. VII раздела «Общие факты и положения» приведено мнение Президента ЕПВ по данному вопросу, согласно которому исключение из охраны сортов растений не должно распространяться на другие объекты изобретения, относящиеся к рас-

	що на підставі існуючої практики охорона, надана патентом на спосіб, поширюється й на продукт, безпосередньо одержаний з допомогою даного способу, навіть якщо сам продукт є непатентоздатним [202].	тениям. Ответ на вопрос 3 был следующим. При ответе на этот вопрос Большая палата жалоб отметила, что на основании существующей практики, охрана, предоставляемая патентом на способ, распространяется и на продукт, непосредственно полученный этим способом, даже если сам продукт непатентоспособен.
	С. 112–113.	С. 86.
	Виключення з патентування, передбачене ст. 53 (b) ЄПК, застосовується до сортів рослин незалежно від того, яким чином вони були отримані. Відповідно, сорти рослин, які містять гени, введені у вихідні рослини з допомогою методів рекомбінантної генної інженерії, вважаються непатентоздатними. Велика апеляційна палата підкреслила, що способи, засновані на методиках генної інженерії, не можуть вважатися мікробіологічними способами, які згідно зі ст. 53 (b) ЄПК є способами, що використовують мікроорганізми [163]. Однак, використання методів генної інженерії з метою отримання сорту не повинно давати жодних переваг власнику такого сорту з точки зору його охорони. Відповідно до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин походження сорту не має значення для надання права на сорт. Це означає, що поняття «сорт рослини», наведене в Конвенції, є основоположним для визначення межі розрізнення між патентною охороною та охороною прав селекціонера незалежно від походження сорту.	Ответ на вопрос 4 был следующим. Исключение из патентования, предусмотренное Статьей 53(b) ЕПК, применимо к сортам растений независимо от того, каким образом они были получены. Соответственно, сорта растений, содержащие гены, введенные в исходные растения методами рекомбинантной генной инженерии, непатентоспособны. При ответе на этот вопрос Большая палата жалоб подчеркнула, что способы, основанные на методиках генной инженерии, не могут считаться микробиологическими способами, которые в свете Статьи 53(b) ЕПК являются способами, использующими микроорганизмы. Однако использование методов генной инженерии для получения сорта не должно давать никаких преимуществ владельцу такого сорта с точки зрения его охраны. В соответствии с Конвенцией UPOV происхождение сорта не имеет значения для предоставления права на сорт. Это означает, что понятие «сорт растения», приведенное в Конвенции UPOV (Акт 1991 г.), является основополагающим для определения границы раздела между патентной охраной и охраной прав селекционера независимо от происхождения сорта.
	С. 113.	С. 86.
	Таким чином, лише факт отримання сортів рослин за допомогою генної інженерії не ставить творців таких сортів у привілейоване становище порівняно із селекціонерами, які отримали сорти рослин з допомогою традиційних методів схрещування і відбору. Для інтерпретації ст. 53 (b) ЄПК застосовується Директива 98/44/ЄС, згідно з якою новий сорт рослини, отриманий в результаті генетичної модифікації певного сорту рослини, виключається з патентної охорони, навіть якщо генетична модифікація обумовлена застосуванням біотехнологічного способу (п. (32) Вступної частини зазначеної Директиви, п. III розділу «Ключові положення», п. 3 розділу «Висновки», п. 5 розділу «Підстави для винесення рішення» G 1/98). Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Таким образом, только факт получения сортов растений с помощью генной инженерии не ставит создателей таких сортов в привилегированное положение по сравнению с селекционерами, получившими сорта растений традиционными методами скрещивания и отбора. Для интерпретации Статьи 53(b) ЕПК применяется Директива 98/44/ЕС, согласно которой новый сорт растения, полученный в результате генетической модификации определенного сорта растения, исключается из патентной охраны, даже если генетическая модификация обусловлена применением биотехнологического способа [п. (32) Вступительной части указанной Директивы, п. III. раздела «Ключевые положения», п. 3 раздела «Выводы», п. 5 раздела «Основания для вынесения решения» G 1/98].
	С. 113–114.	С. 87.
	Велика апеляційна палата також висловила свою думку з питань визначення понять суто біологічного і мікробіологічного способів, які, як було зазначено вище, становлять значну проблему під час оцінки патентоздатності біотехнологічних винаходів. 1. Суто біологічний спосіб. Стосовно того, чи є заявлений спосіб суто біологічним відповідно до ст. 53 (b) ЄПК, Палата за-	Большая палата жалоб также высказала свое мнение по вопросам определения понятий «по существу биологический» способ и «микробиологический» способ, которые, как было показано ранее, составляют значительную проблему при оценке патентоспособности биотехнологических изобретений в соответствии с ЕПК. 1. По существу биологический способ. В отношении того, является ли заявленный

значила, що існує три підходи до вирішення даного питання (п. III розділу «Загальні факти і положення») [202]. Перший з них ґрунтується на тому, що тільки спосіб, який складається виключно з небіологічних методик, може вважатися суто небіологічним для інтерпретації ст. 53 (b) ЄПК. Другий підхід заснований на існуючій практиці. Згідно з рішенням Т 320/87 висновок про те, чи є спосіб суто біологічним, повинен ґрунтуватися на загальній оцінці втручання людини в біологічний процес і внеску такого втручання в досягнутий результат. У рішенні Т 356/93 зазначається, що спосіб, який включає, принаймні, одну суттєву технічну стадію, яка не може бути здійснена без втручання людини і яка вносить вирішальний вклад у досягнутий результат, не виключається з числа патентоздатних, оскільки не вважається суто біологічним. Згідно з третім підходом суто небіологічний спосіб повинен включати, принаймні, одну очевидно ідентифіковану небіологічну стадію, навіть за умови, що він включає будь-яке число додаткових суто біологічних стадій [202].	способ по существу биологическим или нет в свете Статьи 53(b) ЕПК, Большая палата жалоб отметила, что существует три подхода к решению данного вопроса (п. III раздела «Общие факты и положения»). Первый из них основан на том, что только способ, состоящий исключительно из неббиологических методик, может считаться не биологическим по существу для интерпретации Статьи 53(b) ЕПК. Второй подход основан на существующей практике. Согласно решению Т320/87 вывод о том, является ли способ «по существу биологическим» или нет, должен основываться на общей оценке вмешательства человека в биологический процесс и вклада такого вмешательства в достигаемый результат. В решении Т 356/93 говорится, что способ, включающий, по крайней мере, одну существенную техническую стадию, которая не может быть осуществлена без вмешательства человека и которая вносит решающий вклад в достигаемый результат, не исключается из числа патентоспособных, поскольку не считается по существу биологическим. Третий подход принимает во внимание Статью 2(2) проекта Директивы 98/44/ЕС, согласно которой не биологический по существу способ должен включать, по крайней мере, одну явным образом идентифицированную неббиологическую стадию, даже при условии, что он включает любое число дополнительных по существу биологических стадий. Однако это определение не вошло в окончательную редакцию текста Директивы 98/44/ЕС.
С. 114.	С. 87.
Виклавши зазначені три підходи, Велика апеляційна палата, в той же час, не висловила певної думки з приводу переважного підходу до оцінки того, чи є заявлений спосіб суто біологічним. У п. VII розділу «Загальні факти і положення» наводилася позиція Президента ЄПВ з даного питання, яка полягає в наступному. Спосіб отримання рослин є суто біологічним, якщо він повністю складається з природних явищ, таких, як схрещування і селекція, які традиційно використовуються для отримання сортів рослин [202]. Практично ідентичне визначення міститься в п. (5) правила 26 Інструкції до ЄПК.	Изложив указанные три подхода, Большая палата жалоб, тем не менее, не высказала определенного мнения по поводу предпочтительного подхода к оценке того, является ли заявленный способ по существу биологическим или нет. В п. VII раздела «Общие факты и положения» приведено мнение Президента ЕПВ по данному вопросу, которое заключается в следующем. Способ получения растений является по существу биологическим, если он полностью состоит из природных явлений, таких, как скрещивание и селекция, которые традиционно используются для получения сортов растений. Практически точно такое же определение включено в п.(5) Правила 23^{ter} Главы VI Инструкции к ЕПК, как отмечалось в разд. 1.2.4 Главы 1.
С. 114–115.	С. 88.
2. Мікробіологічний спосіб і продукти такого способу. Як зазначалося вище, Велика апеляційна палата відмітила, що способи, засновані на використанні методик генної інженерії, не є ідентичними мікробіологічним способам. Мікробіологічні способи відповідно до ст. 53 (b) ЄПК – це способи, засновані на використанні мікроорганізмів (п. 5 розділу «Підстави для винесення рішення») [202]. У п. VIII розділу «Загальні факти і положення» Палата, крім того, навила інше існуюче визначення мікробіологічного способу, згідно з яким під останнім розуміють спосіб, що включає маніпуляції з мікробіологічним матеріалом або приводить до отримання мікробіологічного матеріалу [202]. Однак, що мається на увазі під мікробіологічними матеріалом, Велика апеляційна палата не роз'яснила. Але вона зазначила, що мікробіологічний спосіб не може привести до отримання сорту рослини.	. Микробиологический способ и продукты такого способа Как указывалось выше, при изложении ответа на вопрос 4, Большая палата жалоб отметила, что способы, основанные на использовании методик генной инженерии, не идентичны микробиологическим способам. Микробиологические способы в свете Статьи 53(b) ЕПК – это способы, основанные на использовании микроорганизмов (п. 5 раздела «Основания для вынесения решения»). В п. VIII раздела «Общие факты и положения» Большая палата жалоб, правда, привела другое существующее определение микробиологического способа, согласно которому микробиологические способы означают способы, включающие манипуляции с микробиологическим материалом или приводящие к получению микробиологического материала. Однако, что понимается под микробиологическим материалом, Большая палата жалоб не

	Покликання [202] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у вебархіві: https://web.archive.org/web/20160328143821/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «microorganism» та «microbiological», та й узагалі немає слів, що починаються з «micro». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	раз'яснила. Но, тем не менее, далее она отметила, что микробиологический способ не может привести к получению сорта растения.
	С. 115.	С. 88.
	Однак, і в тому випадку, якщо методи генної інженерії можна вважати мікробіологічними способами, сорти рослин не є патентоздатними, навіть якщо отримані за допомогою мікробіологічного способу, сучасного методу генної інженерії або способу, який не є суто біологічним (п. VII розділу «Загальні факти і положення»). Мікробіологічний спосіб одержання рослин в цілому є патентоздатним (думка Президента ЄПВ, п. VII розділу «Загальні факти і положення») [202]. Покликання [202] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у вебархіві: https://web.archive.org/web/20160328143821/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слова «microbiological», та й узагалі немає слів, що починаються з «micro». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	Однако, и в том случае, если методы генной инженерии можно считать микробиологическими способами, сорта растений не являются патентоспособными, даже если получены с помощью микробиологического способа, современного метода генной инженерии или способа, который не является по существу биологическим (п. VII раздела «Общие факты и положения»). Микробиологический способ получения растений вообще является патентоспособным (мнение Президента ЕПВ, п. VII раздела «Общие факты и положения»).
	С. 115.	С. 88–89.
	Десятого березня 2000 року апелянт подав на розгляд Апеляційної палати нову формулу винаходу, яка, як й попередня, відносилася до антипатогенної композиції з метою контролю патогенів рослин, способу контролю патогенів під час її використання, а також трансгенних рослин та її насіння, що містять рекомбінантну послідовність ДНК. Пункти 23 і 24, як й раніше, відносились до способу отримання трансгенної рослини, але в них уточнювалося, що рослини (або вихідні батьківські рослини для схрещування) отримують шляхом трансформації та регенерації [191]. Апелянт звернувся з проханням скасувати рішення Відділу експертизи про відхилення заявки та видати патент з уточненою формулою, представленою 10 березня 2000 р. Розглянувши уточнену формулу, Апеляційна палата прийшла до наступних висновків у своєму рішенні Т 1054/96, відомому, як «Антипатогенні композиції/Novartis AG III» (далі – Т 1054/96 III) [202].	10 марта 2000 г. апеллянт подал на рассмотрение Технической палаты жалоб новую формулу изобретения, которая, как и предыдущая, относились к антипатогенной композиции для контролирования патогенов растений, способу контролирования патогенов при ее использовании, а также трансгенному растению и его семенам, содержащим рекомбинантную последовательность ДНК. Пункты 23 и 24, как и предложенные ранее, относились к способу получения трансгенного растения, но в них уточнялось, что растение (или исходные родительские растения для скрещивания) получают путем трансформации и регенерации. Апеллянт испрашивал отмены решения Отдела экспертизы об отклонении заявки и выдачи патента с уточненной формулой, представленной 10.03.2000 г. Рассмотрев уточненную формулу, Техническая палата жалоб пришла к следующим выводам в своем решении Т 1054/96, известном, как «Антипатогенные композиции/Novartis AG III» (далее – Т

Покликання [202] – це: The Official Journal of the EPO [Electronic recourse]. – Access mode : http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20160328143821/http://archive.epo.org/epo/pubs/oj1988/p323_365.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «Antipathogenic» («антипатогенний») та «Novartis». Покликання на справжнє джерело (у російській дисертації Серової під №37) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	1054/96 III) [37]. Покликання [37] – це: «Антипатогенные композиции/ Norartis AG III» – Т 1054/96 от 06.12.2000. CD-ROM LEGAL: 2001/001.
С. 115–116.	С. 89.
Пункти формули, що стосуються трансгенних рослин, охоплюють сорти рослин. Однак, в даних пунктах сорти не ідентифіковані з таксономічної точки зору й не наведені будь-які специфічні ознаки сортів. Відповідно до рішення G 1/98 пункт формули, в якому конкретні сорти рослин не заявлені індивідуально, є патентоздатним на підставі ст. 53 (b) ЄПК, навіть якщо він охоплює сорти рослин [202]. Таким чином, пункти формули, що відносяться до трансгенних рослин та їх насіння, вважаються патентоздатними, оскільки не містять вказівок на індивідуальні сорти рослин. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Пункты формулы, касающиеся трансгенных растений, охватывают сорта растений. Однако в данных пунктах сорта не идентифицированы с таксономической точки зрения и не приведены какие-либо специфические признаки сортов. В соответствии с решением G 1/98 пункт формулы, в котором конкретные сорта растений не заявлены индивидуально, патентоспособен на основании Статьи 53(b) ЕПК, даже если он охватывает сорта растений. Таким образом, пункты формулы, относящиеся к трансгенным растениям и их семенам, патентоспособны, поскольку не содержат указаний на индивидуальные сорта растений.
С. 116.	С. 89.
Пункты 23 і 24 формули відносяться до способів одержання трансгенних рослин шляхом трансформації і регенерації [202]. Стадія трансформації вимагає отримання трансформованої ДНК, забезпечення проникливості трансформованих клітин, скринінгу трансформантів тощо. Таким чином, зазначені способи не можуть вважатися суто біологічними способами одержання рослин і не виключаються з числа патентоздатних відповідно до ст. 53 (b) ЄПК. Те ж саме впливає і з п. (5) правила 26 Інструкції до ЄПК, згідно з яким спосіб одержання рослин або тварин є суто біологічним, якщо він повністю складається з природних явищ, таких, як схрещування або селекція [138]. Таким чином, жоден із заявлених винаходів не підпадає під виключення зі сфери патентування, передбачені ст. 53 (b) ЄПК. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якийсь висновок, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Пункты 23 и 24 формулы относятся к способам получения трансгенных растений путем трансформации и регенерации. Стадия трансформации требует получения трансформирующей ДНК, обеспечения проницаемости трансформируемых клеток, скрининга трансформантов и т.д. Таким образом, указанные способы не могут считаться «по существу биологическими» способами получения растений и не исключаются из числа патентоспособных в соответствии со Статьей 53(b) ЕПК. То же самое следует и из п.(5) Правила 23^{ter} Инструкции к ЕПК, вступившего в силу с 01.09.99 г., согласно которому способ получения растений или животных является по существу биологическим, если он полностью состоит из природных явлений, таких, как скрещивание или селекция. Таким образом, ни одно из заявленных изобретений не попадает под исключения из сферы патентования, предусмотренные Статьей 53(b) ЕПК.
С. 116.	С. 89.
За вказаною заявкою 18 липня 2001 р. був виданий патент EP 0 448 511 B1, опублікований в Бюлетені ЄПВ 2001/29, з формулою винаходу, представленою 10 березня 2000 р. В процесі діловодства за заявкою мала місце чергова переуступка прав і патент був виданий на ім'я Syngenta	По указанной заявке 18.07.2001 г. был выдан патент EP 0 448 511 B1. опубликованный в Бюллетене ЕПВ 2001/29, с формулой изобретения, представленной 10.03.2000 г. В процессе делопроизводства по заявке имела место очередная переуступка прав и патент был выдан на имя Syngenta

Participations AG, але в історії практики патентування біотехнологічних винаходів в ЄПВ всі рішення Апеляційної палати і Великої апеляційної палати, прийняті по даній заявці, пов'язані з найменуванням заявника, якому було передано права від Ciba-Geigy, а саме Novartis AG [123]. Покликання [123] – це: Bhattacharya Sujit. Patenting in Biotechnology / Bhattacharya Sujit // DESIDOC Bulletin of Information Technology. – 2007. – Vol. 27. – No. 6. – P. 31–39. Ця стаття є в Інтернеті: https://publicationsdrdo.in/index.php/djlit/article/view/143/58. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «Ciba», «Geigy» та «Novartis». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	Participations AG, однако в истории практики патентования биотехнологических изобретений в ЕПВ все решения Палаты жалоб и Большой палаты жалоб, принятые по данной заявке, связаны с наименованием заявителя, которому были переданы права от Ciba-Geigy, а именно Novartis AG.
С. 116–117.	С. 90.
3.2 Патентно-правова охорона тварин Світова історія патентування трансгенних тварин розпочалася 12 квітня 1988 р., коли Відомством США з патентів і товарних знаків був виданий патент № 4 736 866 на трансгенну тварину, яка не є людиною, зародкові та соматичні клітини якої містять активовану послідовність онкогена, вбудовану в геном зазначеного ссавця. Можливість здійснення винаходу була продемонстрована на прикладі одержання трансгенних мишей. Введення генетичної конструкції, що містить активований онкоген, в геном зазначених тварин підвищує ймовірність розвитку в них неопластичних утворень. Таких трансгенних тварин можна використовувати для тестування різних сполук на їх здатність запобігати або індукувати виникнення пухлин. Видача патенту на «онкомишу» викликала численні суперечки, причому більшість заперечень носило етичний характер. Противники патентування трансгенних тварин вважали, що подібні патенти посягають на основи світобудови, загрожують цілісності видів і заохочують негуманне поводження з тваринами. Проте ні в судів, ні в уряді США не виникало сумнівів у правомірності видачі такого роду патентів. Водночас в Європі та інших країнах дана проблема не вирішена й досі, незважаючи на те, що «Гарвардська онкомиша» все-таки запатентована в ЄПВ після численних розглядів. Однак, частина громадськості та деякі політичні партії продовжують виступати проти зазначеного рішення до цих пір [124].	2.1.2. Патентоспособность животных Мировая история патентования трансгенных животных начинается 12 апреля 1988 г., когда Ведомством США по патентам и товарным знакам был выдан патент № 4 736 866 на трансгенное млекопитающее животное, не являющееся человеком, зародышевые и соматические клетки которого содержат активированную последовательность онкогена, встроенную в геном указанного млекопитающего. Возможность осуществления изобретения была показана на примере получения трансгенных мышей. Введение генетической конструкции, содержащей активированный онкоген, в геном указанных животных увеличивает вероятность развития у них неопластических образований. Таких трансгенных животных можно использовать для тестирования различных соединений на их способность предотвращать или индуцировать возникновение опухолей. Выдача патента США № 4 736 866 на «онкомишь» вызвала многочисленные споры, причем большинство опасений носило этический характер. Противники патентования трансгенных животных считали, что подобные патенты посягают на основы мироздания, угрожают целостности видов и поощряют негуманное обращение с животными. Однако ни у судов, ни у правительства США не возникало сомнений в правомерности выдачи такого рода патентов. Тем не менее, в Европе и других странах указанная проблема не решена до сих пор, несмотря на то, что «Гарвардская онкомишь» все-таки запатентована в ЕПВ после многочисленных разбирательств. Однако часть общественности и некоторые политические партии продолжают выступать против указанного решения до сих пор.
С. 117.	С. 90.
Відповідна заявка на європейський патент, опублікована 29 січня 1986 р. під номером 0 169 672, відносилась, зокрема, до способу отримання трансгенної тварини, що володіє підвищеною здатністю до розвитку неоплазій, і трансгенної тварини, переважно, гризуна, що не є людиною, зародкові і соматичні клітини якого містять активовану послідовність онкогена. Спосіб отримання трансгенної тварини полягав у тому, що в геном тварини вводять активовану послідовність онкогена [203].	Соответствующая заявка на европейский патент, опубликованная 29 января 1986 г. под номером 0 169 672, относилась, в частности, к способу получения трансгенного животного, обладающего повышенной способностью к развитию неоплазий, и трансгенному животному, предпочтительно, грызуну, не являющемуся человеком, зародышевые и соматические клетки которого содержат активированную последовательность онкогена. Способ получения трансгенного животного заключался в том, что в геном животного вводят активированную по-

		следовательность онкогена.
	C. 117.	C. 90–91.
	Відділ експертизи ЄПВ висунув два основних заперечення з приводу даної заявки відповідно до ст. 53 (b) і 83 ЄПК. Заперечення згідно із ст. 53 (b) стосувалося вимог на власне тварин, а заперечення за ст. 83 ЄПК полягало в тому, що заявка невинуватно була екстрапольована на «трансгенних тварин, що не є людиною», в той час як, насправді, відносилась до трансгенної миші [135].	Отдел экспертизы ЕПВ выдвинул два основных возражения по поводу данной заявки в соответствии со Статьями 53(b) и 83 ЕПК. Возражение по Статье 53 (b) касалось притязаний на животных как таковых, а возражение по Статье 83 ЕПК заключалось в том, что заявка неоправданным образом была экстраполирована на «трансгенных животных, не являющихся человеком», в то время как на самом деле относилась к трансгенной мыши.
	C. 118.	C. 91.
	Усні слухання по заявці у Відділі експертизи проходили 26 червня 1989 р. Заявником було запропоновано замінити поняття «тварина» поняттям «ссавець», а в окремому незалежному пункті обумовити, що така тварина є гризуном. На думку заявника, заявлені претензії не спрямовані на породу тварини; способи одержання тварини (ознаки яких використовуються для характеристики власне тварин) не є суто біологічними і пункти формули, що характеризують тварину, є патентоздатними, оскільки відносяться до продуктів мікробіологічного способу [203]. Під час усних слухань заявка була відхилена на підставі ст. 53 (b) і 83 ЄПК, згідно з якою заявка на європейський патент повинна розкривати суть винаходу достатньо ясно і повно, щоб винахід міг бути здійснений фахівцем. Підстави для винесення рішення, яке відоме під назвою «Гарвардська онкомиша І» – V 0004/88 (далі – V 0004/88), були наступними [203].	Устные слушания по заявке в Отделе экспертизы проходили 26 июня 1989 г. Заявителем было предложено ограничить понятие «животное» понятием «млекопитающее животное», а в отдельном независимом пункте оговорить, что такое животное является грызуном. По мнению заявителя, заявленные притязания не направлены на породу животного; способы получения животного (признаки которых используются для характеристики животных как таковых) не являются по существу биологическими и пункты формулы, характеризующие животное, патентоспособны, поскольку относятся к продуктам микробиологического способа. Во время устных слушаний заявка была отклонена на основании Статьи 53(b) ЕПК и Статьи 83 ЕПК, согласно которой заявка на европейский патент должна раскрывать сущность изобретения достаточно ясно и полно, чтобы изобретение могло быть осуществлено специалистом. Основания для вынесения решения, которое известно как решение «Гарвардская онкомышь І» - V 0004/88 (далее – V 0004/88) [38], были следующие.
	C. 118.	C. 91.
	1. Породы тварин. Стаття 53 (b) ЄПК виключає зі сфери патентування породи тварин [138]. На думку Відділу експертизи, це положення відноситься не тільки до тих випадків, коли заявляється конкретна порода, але й коли породи охоплюються пунктом формули. Крім того, якщо порівнювати із сортами рослин, то стосовно сорту в усіх трьох офіційних мовах ЄПВ використовується однакове поняття, проте відносно тварин німецьке слово «tierarten» відрізняється за змістом від англійського поняття «animal varieties» і французького «race animales» [166]. Це ще раз свідчить про те, що законодавці мали намір виключити з патентування не якусь певну групу тварин, а тварин взагалі. Водночас як в ст. 6 Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин наводиться визначення сорту рослин, яке може використовуватися під час інтерпретації ст. 53 (b) ЄПК, такого визначення не існує щодо порід тварин, не кажучи вже про те, що в науці даний термін використовується по-різному. Усе вищезазначене складає ясну і чітку підставу для застосування в даному випадку ст. 53 (b) ЄПК, тобто заявлені тварини є непатентоздатними.	I. Породы животных Статья 53(b) ЕПК исключает из сферы патентования породы животных. По мнению Отдела экспертизы, это положение относится не только к тем случаям, когда заявляется конкретная порода, но и когда породы охватываются пунктом формулы. Кроме того, если проводить сопоставление с сортами растений, то в отношении сорта во всех трех официальных языках ЕПО используется одинаковое понятие, однако в отношении животных немецкое слово «Tierarten» отличается по смыслу от английского понятия «animal varieties» и французского «race animales». Это еще раз свидетельствует о том, что законодатели имели намерение исключить из патентования не какую-то определенную группу животных, а животных вообще. В то время как в Конвенции UPOV, Статья 6 (имеется в виду Акт 1961 г.) приводится определение сорта растений, которое может использоваться при интерпретации Статьи 53 (b) ЕПК (см. также Т 320/87, п. 13 раздела «Основания для вынесения решения»), такого определения не существует в отношении пород животных, не говоря уже о том, что в научном языке этот термин используется по-разному. Все вместе взятое составляет ясную и четкую основу для применения Статьи 53(b) ЕПК в данном случае, т. е. заявленные животные непатентоспособны.
	C. 119.	C. 92.
	2. Суто біологічний спосіб, мікробіологічний спосіб і продукти, отримані з допомогою таких спосо-	II. По существу биологический способ, микробиологический способ и продукты таких способов

бів. Відповідно до рішення Т 320/87 оцінка того, чи є спосіб суто біологічним, заснована на аналізі суті винаходу (п. 6 розділу «Підстави для винесення рішення Т 320/87») [203]. Сутність заявленого способу полягає у введенні онкогена в організм тварини шляхом технічної маніпуляції, а саме мікроін'єкції. Оскільки це очевидно не є суто біологічним способом, то він не підпадає під виключення з патентування, передбачене ст. 53 (b) ЄПК. Таким чином, немає сенсу аналізувати, чи є зазначений спосіб мікробіологічним, з метою оцінки його патентоздатності. Однак, стосовно пунктів формули, що стосуються тварин, необхідно вирішити питання про те, чи можна застосувати до них інше положення ст. 53 (b) ЄПК, згідно з яким продукти мікробіологічних способів вважаються патентоздатними. Відповідаючи це питання, Відділ експертизи прийшов до принципового висновку, згідно з яким друга половина речення ст. 53 (b) повинна тлумачитись із врахуванням першої. Якщо продукт способу підпадає під очевидне виключення з патентування згідно з першою половиною речення ст. 53 (b) ЄПК, друга половина речення не повинна трактуватися таким чином, щоб уникнути зазначеного винятку [129]. Це означає, що, принаймні, способи отримання сортів рослин і порід тварин на підставі першої половини речення ст. 53 (b) ЄПК не можуть розглядатись як мікробіологічні, що узгоджується з науковою термінологією, яка пов'язує мікробіологію з мікроорганізмами. Таким чином, друга половина речення ст. 53 (b) в даному випадку не може застосовуватись. Слободян двічі пише «Таким чином», нібито це вона робить якісь висновки, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	В соответствии с решением Т 320/87 оценка того, является ли способ по существу биологическим или нет, основана на анализе сущности изобретения (п.6 раздела «Основания для вынесения решения Т320/87»). Сущность заявленного способа состоит во введении онкогена в организм животного путем технической манипуляции, а именно микроинъекции. Поскольку это явным образом не биологический по существу способ, то он не подпадает под исключение из патентования, предусмотренное Статьей 53(b) ЕПК. Таким образом, нет смысла анализировать, является ли указанный способ микробиологическим или нет, для оценки его патентоспособности. Однако в отношении пунктов формулы, касающихся животных, необходимо решить вопрос о том, применимо ли к ним другое положение Статьи 53 (b) ЕПК, согласно которому продукты микробиологических способов патентоспособны. При ответе на этот вопрос Отдел экспертизы пришел к принципиальному выводу, согласно которому вторая половина предложения Статьи 53 (b) должна быть интерпретирована в комплексе с первой. Если продукт способа подпадает под очевидное исключение из патентования согласно первой половине предложения Статьи 53(b) ЕПК, вторая половина предложения не должна трактоваться таким образом, чтобы избежать указанного исключения. Это означает, что, по крайней мере, способы получения сортов растений и пород животных в смысле первой половины предложения Статьи 53 (b) ЕПК не могут рассматриваться как микробиологические, что согласуется с научной терминологией, которая связывает микробиологию с микроорганизмами. Таким образом, вторая половина предложения Статьи 53(b) в данном случае неприменима.
С. 119–120.	С. 92–93.
3. Стаття 53 (a) ЄПК та патентування тварин. Згідно зі ст. 53 (a) ЄПК європейські патенти не видаються на винаходи, публікація або використання яких суперечили б суспільному порядку або моралі [138]. Відповідно, на усних слуханнях по заявці були порушені проблеми, пов'язані з можливістю патентування тварин взагалі, а також з ризиком потрапляння трансгенних тварин та їх нащадків в навколишнє середовище, що може призвести до поширення злоскісних генів у природі та порушення процесу еволюції та екологічної рівноваги. Відділ експертизи зазначив, що патентне право не є тією інстанцією, яка покликана регулювати зазначені проблеми, тим більше, що заявлений винахід може принести велику користь людству. В цілому, положення ст. 53 (a) ЄПК повинні застосовуватись у виняткових випадках. Враховуючи, в першу чергу, те, що заявлений винахід спрямований, в кінцевому рахунку, на боротьбу людства з раком, Відділ експертизи прийшов до висновку, що в даному випадку ст. 53 (a) ЄПК не може використовуватись для відмови у видачі патенту на заявлений винахід [127].	III. Статья 53(a) ЕПК и патентование животных Согласно Статье 53(a) ЕПК европейские патенты не выдаются на изобретения, публикация или использование которых противоречили бы общественному порядку или добрым нравам. Соответственно, на устных слушаниях по заявке были затронуты проблемы, связанные с возможностью патентования животных вообще, а также с риском попадания трансгенных животных и их потомков в окружающую среду, что может привести к распространению злокачественных генов в природе и нарушению процесса эволюции и экологического равновесия. Отдел экспертизы отметил, что патентное право не является той инстанцией, которая призвана регулировать указанные проблемы, тем более что заявленное изобретение может принести большую пользу человечеству. В целом, положения Статьи 53(a) ЕПК должны применяться в исключительных случаях. Учитывая, в первую очередь, то, что заявленное изобретение направлено, в конечном счете, на борьбу человечества с раком, Отдел экспертизы пришел к выводу, что в данном случае Статья 53(a) ЕПК не может использоваться для отказа в выдаче патента на заявленное изобрете-

Покликання [127] – це: Busby H. Ethical EU law? The influence of the European Group on Ethics in Science and New Technologies [Electronic recourse] / H. Busby, T. Hervey, A. Mohr. – Access mode : http://www2.le.ac.uk/departments/health-sciences/research/soc-sci/pdf-re-sources/ELR%2006%2008%20H%20Busby%20Offprint%20Text1%20pdf.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20130514222258/http://www2.le.ac.uk/departments/health-sciences/research/soc-sci/pdf-resources/ELR%2006%2008%20H%20Busby%20Offprint%20Text1%20pdf.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слова «cancer» («рак») і немає словосполучення «стаття 53» у будь-якому англійському варіанті. Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	ние.
С. 120.	С. 93.
4. Достатність розкриття (стаття 83 ЄПК). Вимога ст. 83 ЄПК виконується тільки в тому випадку, якщо будь-яке з втілень винаходу, визначене в більш широкому пункті формули, може бути відтворене на підставі опису [138]. Зазначений принцип здійсненності винаходу сформульований в рішенні Апеляційної палати ЄПВ Т 226/85 «Стабільні відбілювачі» [203]. У даному рішенні йде мова про те, що в описі винаходу повинні міститися конкретні інструкції або ж повинні зазначатись загальні знання, які безпосередньо забезпечать успішне втілення всіх варіантів винаходу.	IV. Достаточность раскрытия (Статья 83 ЕПК) Требование Статьи 83 ЕПК выполняется только в том случае, если любое из воплощений изобретения, определенного в более широком пункте формулы, может быть воспроизведено на основании описания. Указанный принцип осуществимости изобретения определен в решении Палаты жалоб ЕПВ Т 226/85 «Стабильные отбеливатели» [39]. В данном решении говорится, что в описании изобретения должны содержаться конкретные инструкции или же должны существовать общие знания, которые непосредственным образом обеспечат успешное воплощение всех вариантов изобретения.
С. 120.	С. 93.
Розглянута заявка містить експериментальні дані з приводу використання тільки одного онкогена стосовно миші, як ссавця, що не є людиною. Однак, пункти формули відносяться до всіх ссавців, тобто не тільки до миші або хоча би до гризунів, але до будь-яких ссавців, у тому числі слона і людиноподібних мавп. Але зазначені тварини мають різні набори генів і розвинену в неоднаковій мірі імунну систему. У заявці відсутні будь-які інструкції з приводу ефективного здійснення такого роду експериментів. Відповідно, вимога ст. 83 ЄПК не виконується.	Рассматриваемая заявка содержит экспериментальные данные по использованию только одного онкогена, а именно мышиного гена тус, применительно к мышам, как млекопитающему, которое не является человеком. Однако пункты формулы относятся ко всем млекопитающим, т.е. не только к мышам или хотя бы к грызунам, но к любым млекопитающим, в том числе слону и человекообразным обезьянам. Но указанные животные имеют различные наборы генов и развитую в неодинаковой степени иммунную систему. В заявке отсутствуют какие-либо инструкции по эффективному осуществлению такого рода экспериментов. Соответственно, требование Статьи 83 ЕПК не выполняется.
С. 120–121.	С. 93–94.
Таким чином, Відділ експертизи відхилив дану заявку, оскільки винахід, який є її предметом, не відповідає вимогам ЄПК (ст. 97 (1)) [138]. На вказане рішення Відділу експертизи заявник подав заперечення, в якому підкреслив, що експерименти, проведені на мишах, можуть бути успішно реалізовані на інших ссавцях. Генетичні системи ссавців є надзвичайно схожими і хоча між ними існують відмінності, вони є не настільки значимими. На підтримку цього свідчать дані інших вчених, що	Таким образом, Отдел экспертизы отклонил данную заявку, поскольку изобретение, которое является ее предметом, не отвечает требованиям ЕПК [Статья 97(1)]. На указанное решение Отдела экспертизы заявителем было подано возражение, в котором он подчеркнул, что эксперименты, проведенные на мышах, могут быть успешно осуществлены на других млекопитающих. Генетические системы млекопитающих чрезвычайно схожи и хотя между ними

використовували підходи заявника з метою вивчення механізмів онкогенезу щодо інших видів ссавців [178]. ЕПК не вимагає розкриття кожного можливого варіанту здійснення винаходу, заявленого в загальному, широкому пункті формули. З опису винаходу повинно випливати, яким чином фахівець в даній галузі знань може здійснити винахід, охарактеризований у формулі, з досягненням заданого технічного результату. Це стосується навіть тих випадків, коли окремі варіанти відтворення винаходу, що охоплюються широким пунктом формули, ще не існують, головне, щоб фахівець розумів, як їх можна відтворити. У випадку відсутності доказів того, що окремі варіанти винаходу не можуть бути втілені, Відділ експертизи не може запитувати відомості про їх здійснення, навіть якщо в описі винаходу наведений тільки один приклад. Заявник також зазначив, що згідно з рішенням Т 49/83, в ЕПК не існує загального виключення з патентування стосовно винаходів, що належать до живої природи. Наявність трьох різних термінів щодо породи тварин в трьох європейських мовах не свідчить про те, що законодавці мали намір виключити з патентування тварин взагалі [150]. Покликання [178] – це: Patentable Subject Matter in Biotechnology: Transgenic Animals and Higher Life Forms [Electronic recourse]. – Access mode : http://www.law.washington.edu/Casrip/Newsletter/default.asp?year=2007&article=newsv14i1Campbell. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20140330124604/http://www.law.washington.edu/Casrip/Newsletter/default.asp?year=2007&article=newsv14i1Campbell. Це джерело фальшиве: у ньому немає слова «онкогенез» («онкогенез»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	существуют различия, они не столь значительны. В поддержку этого свидетельствуют данные других ученых, использовавших подходы заявителя для изучения механизмов онкогенеза применительно к другим видам млекопитающих. ЕПК не требует раскрытия каждого возможного варианта осуществления изобретения, заявленного в общем, широком пункте формулы. Из описания изобретения должно быть ясно, каким образом специалист в данной области знаний может осуществить изобретение, охарактеризованное в формуле, с достижением заданного технического результата. Это справедливо даже для тех случаев, когда отдельные варианты воспроизведения изобретения, охватываемые широким пунктом формулы, еще и не существуют, главное, чтобы специалист понимал, как их можно воспроизвести. При отсутствии доказательств того, что отдельные варианты изобретения не могут быть воплощены, Отдел экспертизы не имеет оснований запрашивать сведения об их осуществлении, даже если в описании изобретения приведен только один пример. Заявитель также отметил, что согласно решению Т 49/83, в ЕПК не существует общего исключения из патентования применительно к изобретениям, относящимся к живой природе. Наличие трех различных терминов в отношении породы животных в трех европейских языках не свидетельствует о том, что законодатели имели намерение исключить из патентования животных вообще.
С. 121.	С. 94.
Винахід очевидно відноситься до мікробіологічного способу і продуктів, отриманих з допомогою такого способу. Висновок Відділу експертизи про те, що друга половина речення ст. 53 (b) ЕПК не повинна суперечити першій, є некоректним. Згідно з другою половиною речення даної статті, мікробіологічні способи та їх продукти вважаються патентоздатними, незалежно від того, що виключено з патентування відповідно до першої половини речення.	Изобретение очевидным образом относится к микробиологическому способу и продуктам такого способа. Вывод Отдела экспертизы о том, что вторая половина предложения Статьи 53(b) ЕПК не должна противоречить первой, некорректен. Согласно второй половине предложения указанной Статьи, микробиологические способы и их продукты патентоспособны, независимо от того, что исключено из патентования в соответствии с первой половиной предложения указанной Статьи.
С. 122.	С. 94.
Рішення Апеляційної палати, прийняте в результаті розгляду апеляції заявника, отримало назву «Гарвардська онкомиша II». Воно має номер Т 19/90 і датоване 13 жовтня 1990 р. [203]. Інтерес громадськості до вказаної справи був величезним, оскільки постало питання про можливість патентування генетично змінених тварин і допустимість відповідних маніпуляцій з тваринами в цілому. Від-	Решение Палаты жалоб по рассмотрению апелляции заявителя получило название «Гарвардская онкомышь II». Оно имеет номер Т 19/90 и датировано 13 октября 1990 г. [40]. Интерес общественности указанному делу был огромен, поскольку стоял вопрос о возможности патентования генетически измененных животных и допустимости соответствующих манипуляций с животными вообще.

	повідно до ст. 115 ЄПК в Апеляційну палату надійшли численні зауваження від третіх осіб, в яких наводилися різні думки з даної проблеми.	В соответствии со Статьей 115(1) ЕПК в Палату жалоб поступили многочисленные замечания от третьих лиц, в которых приводились различные мнения по данной проблеме.
	С. 122.	С. 94–95.
	Підстави для винесення рішення Т 19/90 були наступними [203]. 1. Достатність розкриття (стаття 83 ЄПК). Опис заявки розкриває переважний варіант здійснення винаходу, а саме вбудовування миша-чого онкогена шляхом мікроін'єкції в одноклітинний ембріон миші. Відділ експертизи відхилив дану заявку на тій підставі, що пункти формули були невіправдано широкими. Однак, широта пункту формули сама по собі не є підставою для визнання того, що заявка не задовольняє вимогу достатності розкриття, передбачену ст. 83 ЄПК. Заявка може бути відхилена на підставі зазначеної статті тільки в тому випадку, якщо існують серйозні сумніви з приводу можливості здійснення винаходу в повному обсязі, підтверджені значущими фактами. Незважаючи на те, що Відділ експертизи справедливо відмітив, що різні ссавці мають різний набір генів і розвинену в неоднаковій мірі імунну систему, звідси необов'язково випливає, що винахід не може поширюватися на всіх ссавців. Апеляційна палата не надала серйозних аргументів на користь нездійсненності винаходу фахівцем.	Основания для вынесения решения Т 19/90 были следующие. I. Достаточность раскрытия (Статья 83ЕПК) Описание заявки раскрывает предпочтительный вариант осуществления изобретения, а именно встраивание мышинного онкогена тус с помощью микроинъекции в одноклеточный эмбрион мыши. Отдел экспертизы отклонил данную заявку на том основании, что пункты формулы были неоправданно широкими. Однако широта пункта формулы сама по себе не является основанием для признания того, что заявка не удовлетворяет требованию достаточности раскрытия, предусмотренному Статьей 83 ЕПК. Заявка может быть отклонена на основании указанной Статьи только в том случае, если существуют серьезные сомнения в возможности осуществления изобретения в полном объеме, подтвержденные значащими фактами. Несмотря на то, что Отдел экспертизы справедливо отметил, что разные млекопитающие имеют различный набор генов и развитую в неодинаковой степени иммунную систему, отсюда необязательно следует, что изобретение не может быть распространено на всех млекопитающих. Палата жалоб не может привести серьезных аргументов в пользу неосуществимости изобретения специалистом.
	С. 122–123.	С. 95.
	2. Винятки з патентування згідно зі статтею 53 (b) ЄПК. На думку Відділу експертизи, німецький термін «tierarten» є ширшим, ніж англійський «animal varieties» і французький «races animales» [162]. Відповідно до ст. 177 (1) ЄПК англійський, французький і німецький тексти Конвенції є повністю ідентичними. В даному випадку існує очевидна необхідність встановити їх загальний зміст для того, щоб визначити, які категорії тварин виключаються з патентування згідно із ст. 53 (b) ЄПК. Апеляційна палата не погодилась з думкою Відділу експертизи, що дана стаття виключає з патентування не окремі групи тварин, а тварин взагалі. Відділ експертизи не навів переконливих доводів на підтримку саме такої інтерпретації ст. 53 (b) ЄПК. На підставі зазначеного Апеляційна палата прийшла до висновку, що Відділ експертизи незаконно відхилив розглянуту заявку на тій підставі, що ст. 53 (b) ЄПК забороняє патентування власне тварин [144].	II. Исключения из патентования в соответствии со Статьей 53(b) ЕПК По мнению Отдела экспертизы, немецкий термин «Tierarten» шире, чем английский «animal varieties» и французский «races animales». В соответствии со Статьей 177(1) ЕПК английский, французский и немецкий тексты Конвенции полностью идентичны. В данном случае существует очевидная необходимость установить их общий смысл для того, чтобы определить, какие категории животных исключаются из патентования согласно Статье 53(b) ЕПК. Палата жалоб не согласна с мнением Отдела экспертизы, что указанная Статья исключает из патентования не отдельные группы животных, но животных вообще. Отдел экспертизы не привел убедительных доводов в поддержку именно такой интерпретации Статьи 53 (b) ЕПК, тем более что в соответствии с решением Т 320/87 (п. 6 раздела «Основания для вынесения решения») исключения из патентования должны трактоваться уже. Положение о том, что законодатели ошибочно сослались на определенную категорию животных, хотя имели в виду животных вообще, не выдерживает критики. На основании указанного Палата жалоб пришла к выводу, что Отдел экспертизы незаконно отклонил рассматриваемую заявку на том основании, что Статья 53(b) ЕПК запрещает патентование животных как таковых.
	С. 123–124.	С. 96.
	3. Суто біологічний спосіб, мікробіологічний спосіб і продукти, отримані з допомогою таких способів.	III. По существу биологический способ, микробиологический способ и продукты таких способов Заявленный способ получения трансгенного

Заявлений спосіб отримання трансгенного ссавця передбачає вбудовування активованої послідовності онкогена в ембріон тварини на ранніх стадіях його розвитку. На думку Апеляційної палати, Відділ експертизи справедливо підсумував, що такий спосіб не є суто біологічним згідно зі ст. 53 (b) ЕПК [203]. Відділ експертизи не аналізував, чи відноситься заявлений винахід до мікробіологічного способу, ставши на ту позицію, що друга половина речення ст. 53 (b) не повинна застосовуватися, якщо продукт (в даному випадку тварина) виключається з патентування відповідно до першої половини речення даної статті, оскільки друга частина статті не може бути інтерпретована таким чином, щоб вона суперечила першій. Апеляційна палата не поділяє цієї думки. Перша частина ст. 53 (b) відображає основний принцип виключення з патентування, передбачений ст. 52 (1) ЕПК (згідно із даною статтею не вважаються патентоздатними винаходи, які не є новими, промислово придатними і не містять винахідницького рівня) [138]. Друга частина ст. 53 (b) закріплює, що заборона патентування не поширюється на мікробіологічні способи і продукти, отримані з допомогою таких способів. Інакше кажучи, основний принцип патентоздатності, передбачений ст. 52 (1) ЕПК, «відновлюється» стосовно винаходів, які включають мікробіологічні способи і продукти, отримані з допомогою таких способів [204]. Відповідно патенти можуть бути видані на тварин, отриманих з допомогою мікробіологічного способу. Відділу експертизи було запропоновано встановити, чи належить заявлений спосіб до мікробіологічного.	млекопитающего предусматривает встраивание активированной последовательности онкогена в эмбрион животного на ранних стадиях его развития. По мнению Палаты жалоб, Отдел экспертизы справедливо заключил, что такой способ не является «по существу биологическим» в свете Статьи 53(b) ЕПК. Отдел экспертизы не анализировал, относится ли заявленное изобретение к микробиологическому способу, встав на ту точку зрения, что вторая половина предложения Статьи 53(b) не должна применяться, если продукт (в данном случае животное) исключается из патентования в соответствии с первой половиной предложения указанной Статьи, поскольку вторая часть Статьи не может быть интерпретирована таким образом, чтобы она противоречила первой части. Палата жалоб не разделяет этого мнения. Первая часть Статьи 53(b) отражает основной принцип исключения из патентования, предусмотренный Статьей 52(1) ЕПК (согласно указанной Статье непатентоспособны изобретения, которые не являются новыми, промышленно применимыми и не основаны на изобретательской деятельности). Вторая часть Статьи 53(b) относится к изъятиям из исключений, постулируя, что запрет патентования не распространяется на микробиологические способы и продукты таких способов. Другими словами, основной принцип патентоспособности, предусмотренный Статьей 52(1) ЕПК, «восстанавливается» в отношении изобретений, включающих микробиологические способы и продукты таких способов. Соответственно патенты могут быть выданы на животных, полученных микробиологическим способом. Отделу экспертизы предлагается установить, относится ли заявленный способ к микробиологическому или нет.
C. 124.	C. 96–97.
4. Виключення з патентування відповідно до статті 53 (a) ЕПК. Відділ експертизи у своєму рішенні зазначив, що патентне право не є підходящим інструментом для вирішення проблем, пов'язаних з генно-інженерними маніпуляціями на тваринах. Однак, Апеляційна палата вважає, що в даному випадку якраз наявні вагомі підстави для застосування ст. 53 (a) ЕПК для вирішення питання про патентоздатність заявлених винаходів. Генетичні експерименти на ссавцях, безсумнівно, є проблематичними в багатьох аспектах, особливо з тієї точки зору, що активована послідовність онкогена, вбудована в геном тварини, робить таку тварину підвищено чутливою до канцерогенних сполук, що, в свою чергу, призводить до більш інтенсивного розвитку ракових пухлин в організмі тварини, завдаючи йому значних страждань. Крім того, існує небезпека, що генетично модифіковані тварини у випадку потрапляння в навколишнє середовище можуть порушити екологічну рівновагу. Це підтверджують й численні зауваження третіх осіб, розглянуті Апеляційною палатою, які були подані в ЄПВ після публікації заяви [204].	IV. Исключение из патентования в соответствии со Статьей 53(a) ЕПК Отдел экспертизы в своем решении отметил, что патентное право не является подходящим инструментом для регулирования проблем, связанных с генноинженерными манипуляциями на животных. Однако Палата жалоб считает, что в данном случае как раз имеются веские причины привлечения Статьи 53(a) ЕПК к решению вопроса о патентоспособности заявленных изобретений. Генетические эксперименты на млекопитающих, несомненно, проблематичны во многих аспектах, особенно с той точки зрения, что активированная последовательность онкогена, встроенная в геном животного, делает такого животного повышенно чувствительным к канцерогенным соединениям, что, в свою очередь, приводит к более интенсивному развитию раковых опухолей в организме животного, причиняя ему значительные страдания. Кроме того, существует опасность, что генетически модифицированные животные при попадании в окружающую среду могут нежелательным и необратимым образом нарушить экологическое равновесие. Это подтверждают и многочисленные замечания третьих лиц, рассмотренные Палатой жалоб, которые были представлены в ЕПВ после публикации заявки.
C. 124.	C. 97.
На підставі вищезазначеного, в багатьох країнах-учасниках ЄПК розроблене спеціальне законо-	Соображения о существовании указанных выше опасностей привели к тому, что во многих странах-

давство з приводу контролю експериментів у галузі генної інженерії. Вирішення питання про те, чи становить ст. 53 (а) ЕПК перешкоду для патентування заявленого винаходу, залежить, переважно, від обережної та збалансованої оцінки страждань тварин і можливого ризику для навколишнього середовища, з одного боку, та корисності винаходу для людства, з іншого. Повторне рішення Відділу експертизи, яке отримало назву «Гарвардська онкомиша III – V 0006/92» (далі – V 0006/92), було винесено 03 квітня 1992 р. [204].	участниках ЕПК разработано специальное законодательство по контролю экспериментов в области генной инженерии. Решение вопроса о том, составляет ли Статья 53(а) ЕПК препятствие для патентования заявленного изобретения, зависит главным образом от осторожной и сбалансированной оценки страданий животных и возможного риска для окружающей среды с одной стороны и полезности изобретения для человечества с другой. Таким образом, Отделу экспертизы предлагается повторно рассмотреть материалы заявки с учетом всего вышесказанного. Повторное решение Отдела экспертизы, которое получило название «Гарвардская онкомишь III – V 0006/92» (далее – V 0006/92) [41], было вынесено 03 апреля 1992 г.
С. 125.	С. 97.
Підстави для винесення вказаного рішення Відділу експертизи були наступними. 1. Розглянута заявка відноситься до ссавців, які не є людиною, зокрема, до гризунів. Незважаючи на те, що поняття «порода тварини» не є достатньо зрозумілим, особливо із врахуванням того, що має різне вербальне вираження в трьох офіційних мовах ЕПК, можна з впевненістю сказати, що такі таксономічні одиниці, як ссавець і навіть гризуни, є значно вищими, ніж таксономічна одиниця вид, а порода виступає ще більш низькою одиницею, ніж вид. Відповідно, власне тварини (у тому числі – ссавці) не охоплюються поняттям «порода» і тому є патентоздатними відповідно до ст. 53 (b) ЕПК [126]. Таким чином, відсутня необхідність у вирішенні питання про те, чи виступає заявлений спосіб мікробіологічними. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якісь висновки, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Основания для вынесения указанного решения Отдела экспертизы были следующие. I. Рассматриваемая заявка относится к млекопитающим, не являющимся человеком, в частности грызунам. Несмотря на то, что понятие «порода животного» не является окончательно ясным, особенно в свете того, что имеет различное вербальное выражение в трех официальных языках ЕПК, можно с уверенностью сказать, что такие таксономические единицы, как «млекопитающее» и даже «грызуны», гораздо более высокие, чем таксономическая единица «вид», а порода является еще более низкой таксономической единицей, чем вид. Соответственно, животные (в том числе млекопитающие) как таковые не охватываются понятием «порода» и потому патентоспособны в свете Статьи 53 (b) ЕПК. Таким образом, отсутствует необходимость в решении вопроса о том, является ли заявленный способ микробиологическим или нет.
С. 125.	С. 97–98.
2. Під час розгляду проблеми суперечності заявленого винаходу суспільному порядку та моралі Відділ експертизи зазначив, що патент не наділяє патентовласника позитивними правами на використання винаходу, а лише надає право не дозволяти іншим особам його використовувати протягом певного періоду часу. Якщо законодавець вважає, що які-небудь технічні знання можуть бути використані в обмежених рамках, то тільки він має право регламентувати це у встановленому порядку. Розвиток нових технологій неминуче пов'язаний з ризиком. Якщо вищі форми життя залучені в нові технології, то тут питання полягає не тільки в оцінці ступеня ризику таких технологій, але й тієї шкоди, яка може бути завдана самим живим істотам. Це вже питання моралі. Для кожного індивідуального винаходу повинні бути враховані міркування моралі та повинні бути збалансовано оцінені можливі згубні та небажані наслідки його використання, з одного боку, а також переваги і вигоди для суспільства, з іншого [161].	II. При рассмотрении проблемы противоречия заявленного изобретения общественному порядку и добрым нравам Отдел экспертизы отметил, что патент не наделяет патентовладельца позитивными правами на использование изобретения, но только предоставляет право не позволять другим лицам его использовать в течение определенного промежутка времени. Если законодатель считает, что какие-либо технические знания могут быть использованы в ограниченных рамках, то только он и вправе регламентировать это в установленном порядке. Развитие новых технологий неизбежным образом связано с риском. Если высшие формы жизни вовлечены в новые технологии, то здесь вопрос заключается не только в оценке степени риска таких технологий, но и того вреда, который может быть нанесен самим живым существам. Это уже вопрос морали. Для каждого индивидуального изобретения должны быть учтены соображения морали и должны быть сбалансировано оценены возможные пагубные и нежелательные последствия его использования с одной стороны, а также преимущества и выгоды для общества с другой.
С. 125–126.	С. 98.

Користь, яку принесе заявлений винахід для людства, заперечувати неможливо. Будь-який внесок у розвиток нових і прогресивних підходів до лікування раку повинен вітатися кожним членом суспільства. Законодавство країн – учасниць ЄПК дозволяє використання тварин з метою тестування нових промислових засобів і технологій за певних обмежень. Заявник стверджував, що використання заявлених тварин дозволить істотно знизити число тварин в цілому, необхідних для проведення відповідного тестування. Таким чином, винахід, в результаті, сприятиме зменшенню страждань тварин. Крім того, цілком очевидно, що в дослідженнях, спрямованих на боротьбу з раком, тест-моделі на тваринах є незамінними. Що ж стосується можливого ризику для навколишнього середовища, то заявлені тварини призначені для використання виключно в лабораторних умовах під контролем висококваліфікованого персоналу. Таким чином, ризик неконтрольованого вивільнення трансгенних тварин у навколишнє середовище зведений до мінімуму [134].	Пользу, которое принесет заявленное изобретение для человечества, отрицать невозможно. Любой вклад в развитие новых и прогрессивных подходов к лечению рака должен приветствоваться каждым членом общества. Законодательства стран-участниц ЕПК разрешают использование животных для тестирования новых промышленных средств и технологий при определенных ограничениях. Заявитель постулировал, что использование заявленных животных позволит существенно снизить число животных вообще, которые потребуются для соответствующего тестирования. Таким образом, изобретение, в целом, уменьшит страдания животных. Кроме того, совершенно ясно, что в исследованиях, направленных на борьбу с раком, тест-моделі на животных незаменимы. Что же касается возможного риска для окружающей среды, то заявленные животные предназначены для использования исключительно в лабораторных условиях под контролем высококвалифицированного персонала. Таким образом, риск неконтролируемого высвобождения трансгенных животных в окружающую среду сведен к минимуму.
С. 126.	С. 98.
На підставі викладеного Відділ експертизи прийшов до висновку, що заявлений винахід не може розглядатися як такий, що суперечить моралі та суспільному порядку. Стаття 53 (а) ЄПК в даному випадку не може застосовуватись. За заявою EP 0 169 672 A1, в результаті, було винесено рішення про видачу патенту. Європейський патент 0 169 672 B1 був опублікований 13 травня 1992 р. у Бюлетені ЄПВ 92/20 [204].	На основании изложенного выше Отдел экспертизы пришел к выводу, что заявленное изобретение не может рассматриваться как противоречащее морали и общественному порядку. Статья 53(а) ЕПК в данном случае не может быть применена. По заявке EP 0 169 672 A1, таким образом, было вынесено решение о выдаче патента. Европейский патент 0 169 672 B1 был опубликован 13. 05. 1992 г. в Бюллетене ЕПВ 92/20.
С. 126–127.	С. 98–99.
Розглянуте рішення Технічної палати скарг Т 19/90 вважається ключовим рішенням в історії європейського патентного права з приводу патентування трансгенних тварин. По суті, зазначене рішення зробило можливим патентування таких об'єктів. Певні висновки, до яких прийшла Апеляційна палата під час аналізу заявки на «Гарвардську онкомишу», особливо ті, що стосуються морально-етичних питань патентування біотехнологічних винаходів, використовувалися в подальшому і в процесі розгляду інших спірних ситуацій в Апеляційних палатах ЄПВ, а також увійшли до Директиви 98/44/ЄС і нормативних актів ЄПВ [156]. Однак, як це не дивно, в рішенні Т 356/93, яке було винесено 5 роками пізніше, ніж рішення Т 19/90, Апеляційна палата не врахувала одне з основних положень останнього, зокрема, те, що більш високі таксономічні одиниці, ніж вид, в жодному випадку не можуть належати до такої категорії, як порода тварини, і тому не виключаються з патентування відповідно до ст. 53 (b) ЄПК. Аналогічно, трансгенні рослини, що відносяться до більш високих таксономічних одиниць, ніж вид рослини, також не виключаються з патентування [151]. Практично, в двох ідентичних ситуаціях Апеляційна палата прийшла до діаметрально протилежних рішень. Знадобилося ще чотири роки, перш ніж в рішенні G 1/98 вказане протиріччя було усунено.	Рассмотренное решение Технической палаты жалоб Т 19/90 считается ключевым решением в истории европейского патентного права, имеющим отношение к патентованию трансгенных животных. По существу, указанное решение сделало возможным патентование таких объектов. Определенные выводы, к которым пришла Палата жалоб при анализе заявки на «Гарвардскую онкомишу», особенно касающиеся морально-этических вопросов патентования биотехнологических изобретений, использовались в дальнейшем и при рассмотрении других спорных ситуаций в Палатах жалоб ЕПВ, а также вошли в Директиву 98/44/ЕС и нормативные акты ЕПВ. Однако, что не может не вызывать недоумения, в решении Т 356/93, которое было вынесено на 5 лет позднее, чем решение Т 19/90, Палата жалоб не приняла во внимание одно из основных положений последнего, в частности, то, что более высокие таксономические единицы, чем вид, никак не могут относиться к такой категории, как порода животного, и поэтому не исключаются из патентования в соответствии со Статьей 53(b) ЕПК. Аналогичным образом, трансгенные растения, относящиеся к более высоким таксономическим единицам, чем вид растения, также не исключаются из патентования. Практически, в двух идентичных ситуациях Палата жалоб прошла к диаметрально противоположным решениям. Потребовалось еще четыре года, прежде чем в решении G 1/98 указанное противоречие было устранено.
С. 127–128.	С. 99–100.

При тому, що Відділ експертизи був неправий, кажучи про намір законодавців виключити з патентування відповідно до ЄПК всіх тварин в цілому, він прийшов, на наш погляд, до абсолютно вірного висновку про те, що, якщо продукт способу підпадає під очевидне виключення з патентування згідно з першою половиною речення ст. 53 (b) ЄПК, друга половина не повинна трактуватися таким чином, щоб уникнути зазначеного винятку. Це означає, що, принаймні, способи одержання сортів рослин і порід тварин відповідно до першої половини речення ст. 53 (b) ЄПК не можуть розглядатися як мікробіологічні. На жаль, цей висновок був спростований рішенням Апеляційної палати Т 19/90 і дане питання знову постало під час винесення рішення Т 356/93 і G 1/98, в яких так і не було дано точного визначення мікробіологічного способу. Більше того, і в Директиві 98/44/ЄС, і в Інструкції до ЄПК законодавці знову прийшли до висновку, що сорти рослин і породи тварин можуть бути отримані з допомогою мікробіологічного способу. Незрозуміло також, чому в рішенні Т 19/90 Апеляційна палата постановила, що перша половина речення ст. 53 (b) відображає основний принцип виключення з патентування, передбачений ст. 52 (1) ЄПК. Сорти рослин, породи тварин і суто біологічні способи виведення рослин і тварин цілком можуть бути новими, промислово придатними і містити винахідницький рівень, тобто становити патентоздатний винахід. Адже вони не перераховані в підпункті (2) ст. 52 ЄПК як рішення, в принципі, що не вважаються винаходами. Виключення зазначених об'єктів з числа патентоздатних, таким чином, обумовлене іншими причинами, а не тим, що вони не є винаходами і, скоріш за все, перша половина речення ст. 53 (b) ЄПК не відображає жодного основного принципу виключення з патентування. Стосовно патентоздатності суто біологічного способу можна відмітити, що виключення такого способу зі сфери патентування в умовах можливої видачі патенту на продукти такого способу, на нашу думку, позбавлене будь-якого сенсу. Однак, зазначена проблема до цих пір не вирішена європейським патентним законодавством. Слободян пише «На наш погляд», нібито це вона щось проаналізувала та тепер має якийсь свій погляд, а насправді переписує чужу дисертацію. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якісь висновки, а насправді переписує чужу дисертацію. Слободян пише «На нашу думку», нібито це вона щось проаналізувала та склала про це якусь свою думку, а насправді переписує чужу дисертацію. Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужими оціночними судженнями: «На жаль, цей висновок був спростований», «Незрозуміло також, чому» та «позбавлене будь-якого сенсу». Нахабний плагіат.	Далее, при том, что Отдел экспертизы был неправ, говоря о намерении законодателей исключить из патентования в соответствии с ЕПК всех животных вообще, он пришел, на наш взгляд, к абсолютно верному выводу о том, что если продукт способа подпадает под очевидное исключение из патентования согласно первой половине предложения Статьи 53(b) ЕПК, вторая половина не должна трактоваться таким образом, чтобы избежать указанного исключения. Это означает, что, по крайней мере, способы получения сортов растений и пород животных в смысле первой половины предложения Статьи 53(b) ЕПК не могут рассматриваться как микробиологические. К сожалению, этот вывод был опровергнут решением Палаты жалоб Т 19/90 и соответствующий вопрос опять встал при вынесении решений Т 356/93 и G 1/98, в которых так и не было дано точного определения микробиологического способа. Более того, и в Директиве 98/44/ЕС и в Инструкции к ЕПК законодатели опять пришли к выводу, что сорта растений и породы животных могут быть получены микробиологическим путем! Непонятно также, почему и в решении Т 19/90 Палата жалоб пришла к выводу, что первая половина предложения Статьи 53(b) отражает основной принцип исключения из патентования, предусмотренный Статьей 52(1) ЕПК. Сорта растений, породы животных и по существу биологические способы выведения растений и животных вполне могут быть новыми, промышленно применимыми и основанными на изобретательской деятельности, т. е. составить патентоспособное изобретение. Ведь они не перечислены в подпункте (2) статьи 52 ЕПК, как решения, в принципе, не считающиеся изобретениями! Исключение указанных объектов из числа патентоспособных, таким образом, обусловлено другими причинами, а не тем, что они не являются изобретениями и уж, наверняка, первая половина предложения Статьи 53(b) ЕПК не отражает никакого основного принципа исключения из патентования. В отношении патентоспособности по существу биологического способа можно отметить, что исключение такого способа из сферы патентования при возможности выдачи патента на продукты такого способа, по нашему мнению, лишено всякого смысла. Однако указанная проблема не решена европейским патентным законодательством до сих пор.
С. 128. 3.3 Патентно-правовая охорона суто біологічних способів виробництва рослин і тварин	С. 106. 2.1.4. Патентоспособность по существу биологических способов выведения растений и животных В первую очередь отметим, что нами не было

	В даному підрозділі аналізуються рішення Відділу заперечень ЄПВ з приводу розгляду протестів третіх осіб проти видачі європейських патентів, що стосуються суто біологічних способів виведення рослин. Ми зупиняємося на цих надзвичайно показових рішеннях з тією метою, щоб оцінити підходи ЄПВ до інтерпретації поняття «суто біологічний» спосіб стосовно вимоги першої половини речення ст. 53 (b) ЄПК, згідно з якою європейські патенти не видаються на такі способи виведення рослин [138].	обнаружено ни одного европейского патента, выданного на способы получения животных, целиком состоящие из стадий скрещивания и селекции, т.е. на те способы, которые в соответствии с европейским патентным законодательством считаются по существу биологическими способами выведения животных. Поэтому в данном разделе анализируются решения Отдела возражений ЕПВ по рассмотрению протестов третьих лиц против выдачи европейских патентов, касающихся по существу биологических способов выведения растений. Мы останавливаемся на этих чрезвычайно показательных решениях с той целью, чтобы оценить подходы ЕПВ к интерпретации понятия «по существу биологический» способ применительно к требованию первой половины предложения Статьи 53(b) ЕПК, согласно которому европейские патенты не выдаются на такие способы выведения растений.
	С. 128–129.	С. 107.
	Міжнародна заявка WO 92/08341 фірми E.I.Du Pont De Nemours and Company (US) і Pfister Hybrid Corn Company (US) на «Новий спосіб отримання зерна з поліпшеними властивостями» була опублікована 29 травня 1992 р. В заявці, зокрема, було охарактеризовано спосіб поліпшення якісних властивостей зерна шляхом вирощування в безпосередній близькості один від одного насіння високопродуктивного сорту для отримання жіночих рослин та насіння неізогенного по відношенню до даних рослин сорту з поліпшеними якісними властивостями з метою отримання рослин-запилювачів, надання можливості запилення жіночих рослин даними запилювачами і збору отриманого в результаті зерна від усіх рослин, причому зерно володіє поліпшеними якісними властивостями на проміжному рівні порівняно з тими властивостями, які виявляються в зернах жіночих рослин і зернах рослин, отриманих в результаті самозапилення зазначених запилювачів (п. 1 формули). При цьому передбачалося в якості батьківських рослин використовувати рослини конкретних сортів та/або ліній [148]. Покликання [148] – це: Hiraki Yusuke. Bio patent [Electronic recourse] / Yusuke Hiraki, Takashi Fujita. – Access mode : http://www.training-jpo.go.jp/en/uploads/text_vtr/pdf/Bio_Patent.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20121211021757/http://www.training-jpo.go.jp/en/uploads/text_vtr/pdf/Bio_Patent.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «pollination» або «self-pollination» («запилення» або «самозапилення») та «parent» або «parental» («батьківський»); лише один раз на с. 16 використовується термін «self-fertilizing plants», однак у зовсім іншому реченні. Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	Международная заявка WO 92/08341 фирмы E.I.Du Pont De Nemours and Company (US) и Pfister Hybrid Corn Company (US) на «Новый способ получения зерна с улучшенными свойствами» была опубликована 29 мая 1992 г. В заявке, в частности, был охарактеризован способ улучшения качественных свойств зерна путем выращивания в непосредственной близости друг от друга семян высокопродуктивного сорта для получения женских растений и семян неизогенного по отношению к данным растениям сорта с улучшенными качественными свойствами для получения растений-опылителей, предоставления возможности опыления женских растений указанными опылителями и сбора полученного в результате этого зерна ото всех растений, причем зерно обладает улучшенными качественными свойствами на промежуточном уровне по сравнению с теми свойствами, которые обнаруживаются у зерна женских растений и зерна растений, полученных в результате самоопыления указанных опылителей п. 1 формулы). При этом предусматривалось в качестве родительских растений использовать растения конкретных сортов и/или линий.
	С. 129–130.	С. 107–108.
	Дана міжнародна заявка була переведена на національну фазу в ЄПВ і по ній 14 травня 1997 р.	Данная международная заявка была переведена на национальную фазу в ЕПВ и по ней

був виданий патент EP 0 572 412 B1 на «Новий спосіб отримання зерна з поліпшеними властивостями» [153]. При цьому п. 1 формули виданого патенту відносився до способу отримання зерна з поліпшеними якісними властивостями, що передбачає здійснення стадій, які, в принципі, збігаються зі стадіями, наведеними в п. 1 первісної формули, але відрізняються за деякими ознаками. Наприклад, було зазначено, що на одному полі випадково шляхом підсіву вирощують насіння високопродуктивного і агрономічно-елітного гібридного сорту, причому жіночі рослини цього сорту володіють генетичною чоловічою стерильністю, і насіння рослин гетерозиготного і гетерогенного сортів з поліпшеними якісними властивостями зерна, здатних служити запилювачами. Спеціально зазначалось, що в потомстві поліпшені якісні властивості зерна обумовлюються ефектом перехресного запилення, а збирають урожай саме з метою використання в якості зерна. При цьому з п. 1 виключалась ознака, що отримане в результаті реалізації способу зерно володіє поліпшеними якісними властивостями на проміжному рівні порівняно із зерном батьківських рослин. Очевидно, експерт ЄПВ змінив п. 1 формули виданого патенту, щоб «зробити» заявлений в ньому спосіб не суто біологічним і надати «нетривіального» характеру втручанню людини в природні явища схрещування і відбору. Вказівки на використанні в способі конкретні сорти і/або лінії батьківських рослин у всіх пунктах формули, крім одного, були відсутні [164].	14.05.1997 г. был выдан патент EP 0 572 412 B1 на «Новый способ получения зерна с улучшенными свойствами». При этом п. 1 формулы выданного патента относился к способу получения зерна с улучшенными качественными свойствами, предусматривающему осуществление стадий, в принципе, совпадающих со стадиями, приведенными в п.1 первоначальной формулы, но отличающемся некоторыми признаками. Например, было указано, что на одном поле случайным образом путем подсеивания выращивают семена высокопродуктивного и агрономически элитного гибридного сорта, причем женские растения этого сорта обладают генетической мужской стерильностью, и семена растений гетерозиготного и гетерогенного сорта с улучшенными качественными свойствами зерна, способных служить опылителями. Специальным образом оговаривалось, что в потомстве улучшенные качественные свойства зерна обуславливаются эффектом перекрестного опыления, а собирают урожай именно для использования в качестве зерна. При этом из п.1 исключался признак, относящийся к тому, что полученное в результате осуществления способа зерно обладает улучшенными качественными свойствами на промежуточном уровне по сравнению с зерном родительских растений. По-видимому, эксперт ЕПВ изменил п.1 формулы выданного патента, чтобы «сделать» заявленный в нем способ «не биологическим по существу» и придать «нетривиальный» характер вмешательству человека в природные явления скрещивания и отбора. Указания на используемые в способе конкретные сорта и/или линии родительских растений во всех пунктах формулы, кроме одного, отсутствовали.
С. 130.	С. 108.
Проти видачі даного патенту 12 лютого 1998 р. було подано заперечення декількома фірмами, в тому числі Monsanto Company, Biogemma, De Kalb Genetics Company та ін., зокрема, на тій підставі, що його предмет не відповідає умовам патентоздатності новизни і винахідницького рівня, а також виключається з патентування на підставі ст. 53 (b) ЄПК як такий, що відноситься до суто біологічного способу виведення рослин [164]. Усні слухання по заявці відбулися 09 квітня 2002 р., в результаті яких Відділ заперечень прийшов до висновку, що заявлені винаходи відповідають умовам патентоздатності, а всі зміни формули виданого патенту не виходять за межі первісних матеріалів заявки, причому можливість виключення ознаки, що характеризує властивості отриманого зерна, обґрунтовувалася тим, що дана ознака не є істотною ознакою способу, а, скоріше, відноситься до його результату [164]. На наш погляд, з цим можна погодитися. У відповідь на думку опонентів щодо того, що заявлений спосіб є суто біологічним, патентовласник навів такі аргументи. Слободян пише «На наш погляд, з цим можна погодитися», нібито це вона щось проаналізувала та тепер має якийсь свій погляд та оціночне судження, а насправді переписує чужу дисертацію. Нахабний плагіат.	Против выдачи данного патента 12.02.1998 г. было подано возражение несколькими фирмами, в том числе Monsanto Company, Biogemma, De Kalb Genetics Company и др., в частности, на том основании, что его предмет не соответствует условиям патентоспособности «новизна» и «изобретательский уровень», а также исключается из патентования на основании Статьи 53(b) ЕПК как относящийся к по существу биологическому способу выведения растений. Устные слушания по заявке состоялись 09.04.2002 г., в результате которых Отдел возражений пришел к выводу, что заявленные изобретения, соответствуют условиям патентоспособности, а все изменения формулы выданного патента не выходят за пределы первоначальных материалов заявки, причем возможность исключения признака, характеризующего свойства полученного зерна, обосновывалась тем, что данный признак не является существенным признаком способа, а, скорее, относится к его результату. На наш взгляд, с этим можно согласиться. В ответ на мнение оппонентов относительно того, что заявленный способ является по существу биологическим. патентовладелец привел следующие аргументы.

С. 130–131. По-перше, запатентований спосіб відноситься до отримання зерна, а не рослин, причому в п. 1 формули зроблений спеціальний акцент на тому, що зерно використовується не для відтворення рослин і не для їх вирощування (тобто не в якості посівного матеріалу), а саме в якості зерна. Тому ст. 53 (b) ЄПК (перша половина речення), яка виключає з патентування суто біологічні способи одержання рослин, в даному випадку не застосовується. Відділ заперечень не погодився з цим аргументом, оскільки на підставі того факту, що зерно здатне репродукуватися саме по собі або бути репродукованим в біологічній системі, його можна вважати рослиною. Таким чином, застосування ст. 53 (b) ЄПК в даному випадку є правомірним. По-друге, патентовласник зазначив, що заявлений спосіб виходить за рамки традиційного методу селекції і тому не підпадає під виключення з патентування, передбачене ст. 53 (b) ЄПК, оскільки включає відбір специфічних рослин для схрещування: жіночих рослин з генетичною чоловічою стерильністю і гетерогенних/гетерозиготних запилювачів; випадкове вирощування батьківських рослин шляхом підсіву; забезпечення можливості запилення; збору отриманого зерна від усіх рослин. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якіс висновки, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	С. 108–109. В первую очередь, запатентованный способ относится к получению зерна, а не растений, причем в п.1 формулы сделан специальный акцент на том, что зерно используется не для воспроизводства растений и не для их выращивания (т.е. не в качестве посевного материала), а именно в качестве зерна. Поэтому Статья 53 (b) ЕПК (первая половина предложения), которая исключает из патентования по существу биологические способы получения растений, в данном случае неприменима. Отдел возражений не согласился с этим аргументом, поскольку на основании того факта, что зерно способно репродуцироваться само по себе или быть репродуцированным в биологической системе, его можно считать растением. Таким образом, применение Статьи 53 (b) ЕПК в данном случае правомерно. Во вторую очередь, патентовладелец отметил, что заявленный способ выходит за рамки традиционного метода селекции и поэтому не подпадает под исключение из патентования, предусмотренное Статьей 53(b) ЕПК, поскольку включает отбор специфических растений для скрещивания: женских растений с генетической мужской стерильностью и гетерогенных/гетерозиготных опылителей; выращивание родительских растений случайным образом путем подсеивания; обеспечение возможности опыления; сбора полученного зерна ото всех растений.
С. 131. Послідовність зазначених стадій, в принципі, відповідає тій, що використовується в класичних методах селекції (відбір партнерів для схрещування, вирощування їх насіння, забезпечення можливості запилення жіночих рослин чоловічими і збір зерна). Таким чином, тут є відмінність порівняно зі способом, який аналізувався в рішенні Т 320/87 (як зазначалося раніше, послідовність етапів розглянутого в цьому рішенні способу була визнана відмінною від тієї, яка спостерігається в природі або використовується селекціонерами). Проте втручання людини в зазначену традиційну послідовність відомих стадій полягає в тому, що рослин відбирають на всіх стадіях схрещування; вибирають такий запилювач, який здатний ефективно запилювати жіночі рослини; випадково вирощують рослини шляхом підсіву і збирають зерно від усіх рослин. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якіс висновки, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	С. 109. Последовательность указанных стадий, в принципе, соответствует таковой, используемой в классических методах селекции (отбор партнеров для скрещивания, выращивание их семян, обеспечение возможности опыления женских растений мужскими и сбор зерна). Таким образом, здесь есть отличие по сравнению со способом, который анализировался в решении Т 320/87 (как отмечалось ранее, последовательность этапов рассматриваемого в этом решении способа была признана отличной от той, которая наблюдается в природе или используется селекционерами). Однако вмешательство человека в указанную традиционную последовательность известных стадий заключается в том, что растения отбирают на всех стадиях скрещивания; выбирают такой опылитель, который способен эффективно опылять женские растения; выращивают растения случайным образом путем подсеивания и собирают зерно ото всех растений.
С. 131. Перші дві дії були визнані Відділом заперечень природними явищами селекції. Більше того, було відмічено, що зернові рослини з чоловічою стерильністю існують в природі. Стадія випадкового вирощування рослин шляхом підсіву також була віднесена до природного явища, оскільки для за-	С. 109. Первые два действия были признаны Отделом возражений природными явлениями селекции. Более того, было отмечено, что зерновые растения с мужской стерильностью существуют в природе. Стадия выращивания растений случайным образом путем подсеивания также была отнесена к

пліднення рослини повинні бути в безпосередній близькості один від одного (що й відбувається в природі за рахунок випадкових подій розповсюдження насіння), а збір зерна був визнаний очевидною стадією будь-якого методу селекції. Збір зерна в умовах випадкового підсіву батьківських рослин, окрім як від усіх рослин, є просто неможливим [168]. Таким чином, на відміну від рішення Т 320/87, загальна сукупність специфічних етапів запатентованого способу була визнана існуючою в природі і такою, що відповідає класичним методам селекції, а сам спосіб – суто біологічним. Патент на цій підставі був анульований. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якісні висновки, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	природному явленню, поскольку для оплодотворения растения должны быть в непосредственной близости друг от друга (что и происходит в природе за счет случайных событий распространения семян), а сбор зерна был признан очевидной стадией любого метода селекции. Сбор зерна при случайном подсевании родительских растений кроме как от всех растений попросту невозможен. Таким образом, в отличие от решения Т 320/87, общая совокупность специфических этапов запатентованного способа была признана существующей в природе и соответствующей классическим методам селекции, а сам способ – по существу биологическим. Патент на этом основании был аннулирован (сведения о рассмотрении возражения против выдачи данного патента получены через систему EPOLINE, представленную в Интернете [43]).
С. 132.	С. 109–110.
Заявником 26 червня 2002 р. була подана апеляція на рішення Відділу заперечень про скасування патенту EP 0 572 412 B1. Підстави для подання апеляції стосувалися того, що охарактеризований в п. 1 формули спосіб не є суто біологічним [169]. Основні аргументи патентовласника зводилися до наступного. 1. Зерно рослин, як зазначено в п. 1 формули, є комерційним продуктом, який використовується не для вирощування рослин, тобто не в якості розмножуваного матеріалу. Таким чином, заявлений в п. 1 спосіб не відноситься до способу виведення рослин і тому ст. 53 (b) ЄПК (перша половина речення) не є перешкодою для його патентування [169].	Через указанную систему мы узнали и о том, что заявителем 26 июня 2002 г. была подана апелляция на решение Отдела возражений об отмене патента EP 0 572 412 B1 [43]. Основания для подачи апелляции касаются того, что охарактеризованный в п.1 формулы способ не является по существу биологическим. Основные аргументы патенто-владельца сводятся к следующему. 1. Зерно растений, как указано в п.1 формулы, является коммерческим продуктом, который используется не для выращивания растений, т.е. не в качестве размножаемого материала. Таким образом, заявленный в п.1 способ не относится к способу выведения растений и поэтому Статья 53(b) ЕПК (первая половина предложения) не является препятствием для его патентования.
С. 132–133.	С. 110–111.
2. Стаття 53 (b) ЄПК (перша половина речення) спрямована на виключення з патентування класичних методів селекції, призначених для отримання сортів рослин, а не рослин взагалі. Заявлений в п. 1 спосіб не є суто біологічним, оскільки відповідно до рішення Т 320/87 (п. 6 розділу «Підстави для винесення рішення») для такого висновку необхідно оцінити суть винаходу і загальний обсяг втручання людини в біологічний процес і внесок такого втручання в досягнутий результат. Заявлений спосіб відрізняється від існуючих в природі явищ схрещування і селекції та від традиційних методів виведення нових сортів. Селекція і відбір у природі відбуваються в непередбачуваних умовах. В заявленому ж способі ці умови знаходяться під контролем. Як зазначається в рішенні Т 320/87 (п. 8 розділу «Підстави для винесення рішення»), всі класичні методи селекції базуються на тому, щоб визначити, чи є партнери для схрещування гомозиготними або гетерозиготними, і використовувати з метою схрещування гомозиготні рослини. У даному випадку це є зайвим. Для досягнення заявленого технічного результату використовується чоловіча батьківська рослина, яка може бути як гомозиготною, так і гетерозиготною. Таким чином, використання спеціальних партнерів для схрещування, зокрема, гомозиготної або гетерозиготної чоловічої рослини-	2. Статья 53(b) ЕПК (первая половина предложения) направлена на исключение из патентования классических методов селекции, предназначенных для получения сортов растений, а не растений вообще. Заявленный в п.1 способ не является по существу биологическим, поскольку в соответствии с решением Т 320/87 (п.6 раздела «Основания для вынесения решения») для такого вывода необходимо оценить сущность изобретения и общий объем вмешательства человека в биологический процесс и вклад такого вмешательства в достигаемый результат. Заявленный способ отличается от существующих в природе явлений скрещивания и селекции и от традиционных методов выведения новых сортов. Селекция и отбор в природе происходят в непредсказуемых условиях. В заявленном же способе эти условия находятся под контролем. Как отмечается в решении Т 320/87 (п.8 раздела «Основания для вынесения решения»), все классические методы селекции основаны на том, чтобы определить, являются ли партнеры для скрещивания гомозиготными или гетерозиготными, и использовать для скрещивания гомозиготные растения. В данном случае это не требуется. Для достижения заявленного технического результата используется мужское родительское растение, которое может быть как гомозиготным, так и гетерози-

запилювача, певних умов їх вирощування (на одному полі випадково шляхом підсіву) і збору зерна (від усіх рослин), яке призначене для застосування в комерційних цілях, виходить за рамки тривіальних маніпуляцій та відповідно до рішення Т 320/87 не становить суто біологічного способу [169]. Покликання [169] – це: New Developments in Biotechnology: Patenting Life – Special Report [Electronic recourse]. – Access mode : http://ota.fas.org/reports/8924.pdf. Ця публікація є в Інтернеті за вказаною адресою. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «homozygous» («гомозиготний»), «heterozygous» («гетерозиготний») та «320/87». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	готным. Таким образом, использование специальных партнеров для скрещивания, в частности гомозиготного или гетерозиготного мужского растения-опылителя, определенных условий их выращивания (на одном поле случайным образом путем подсеивания) и сбора зерна (ото всех растений), которое предназначено для применения в коммерческих целях, выходит за рамки тривиальных манипуляций и в соответствии с решением Т 320/87 не составляет по существу биологического способа.
С. 133.	С. 111.
Як бачимо, розглянутий спосіб, безумовно, не відноситься до способу отримання сортів рослин, при цьому не має значення, як буде використовуватися зерно. Включення в п. 1 формули вказівки на те, що отриманий продукт використовується саме в якості зерна, тільки звуває обсяг вимог. Така ознака не є суттєвою ознакою способу і дозволяє легко обійти патент. Отримавши відповідно до запатентованого способу зерно, будь-яка третя особа може використовувати його для пророщування, отримання рослин чи частин рослин з новими корисними властивостями тощо і, в принципі, дані дії не будуть визнані такими, що порушують чинний патент. Що ж стосується самого заявленого способу, то він складається цілком із явищ схрещування і селекції. Знання того, яким чином отримані партнери для схрещування і якими ознаками вони володіють, для застосування п. (5) правила 26 Інструкції до ЄПК і п. 2 ст. 2 Директиви 98/44/ЄС з метою оцінки патентоздатності заявленого способу не вимагається.	Что можно сказать по поводу аргументов заявителя? Рассматриваемый способ, безусловно, не относится к способу получения сортов растений, при этом неважно, как будет использоваться зерно. Включение в п.1 формулы указания на то, что полученный продукт используется именно в качестве зерна, только сужает объем притязаний. Такой признак не является существенным признаком способа и позволяет легко обойти патент. Получив в соответствии с запатентованным способом зерно, любое третье лицо может использовать его для прорастивания, получения растений или частей растений с новыми полезными свойствами и т.д. и, в принципе, такие действия не будут признаны нарушающими действующий патент. Что же касается самого заявленного способа, то он состоит целиком из явлений скрещивания и селекции. Знание того, каким образом получены партнеры для скрещивания и какими признаками они обладают, для применения п. (5) Правила 23ter Инструкции к ЕПК и п. 2 Статьи 2 Директивы 98/44/ЕС с целью оценки патентоспособности заявленного способа не требуется.
С. 133.	С. 111.
Вирощування рослин і збір урожаю виступають традиційними етапами будь-якого способу виведення рослин. Без них селекція і відбір є неможливими. Якщо такі стадії є нетривіальними, то це означає, що заявлений спосіб відповідає умовам патентоздатності, а не те, що він не є суто біологічним. Ні в Інструкції до ЄПК, ні в Директиві 98/44/ЄС, ні в Інструкції з експертизи в ЄПВ не міститься жодного посилання на рішення Т 320/87 з метою інтерпретації поняття суто біологічного способу, а також жодного слова не згадується ні про тривіальність втручання людини, ні про класичні методи селекції або гомозиготності використовуваних рослин, що складають, як було зазначено заявником, основу суто біологічного способу.	Выращивание растений и сбор урожая – традиционные этапы любого способа выведения растений. Без них селекция и отбор невозможны. Если такие стадии нетривиальны, то это означает, что заявленный способ соответствует условиям патентоспособности, а не то, что он не является «по существу биологическим». Ни в Инструкции к ЕПК, ни в Директиве 98/44/ЕС, ни в Руководстве по экспертизе в ЕПВ не содержится ни одной отсылки к решению Т 320/87 для интерпретации понятия «по существу биологический» способ, а также ни слова не упоминается ни о тривиальности вмешательства человека, ни о классических методах селекции или гомозиготности используемых растений, составляющих, как было постулировано заявителем, основу «по существу биологического» способа.
С. 133–134.	С. 111–112.

Якщо вже слідувати законам логіки, то, в першу чергу, потрібно оцінити, чи відноситься заявлений спосіб до патентоздатного винаходу, не виключеного з охорони, а потім вже аналізувати його на відповідність умовам патентоздатності, але аж ніяк не навпаки: спочатку визнати новизну і винахідницький рівень винаходу, а потім відхилити його як такий, що відноситься до винаходів, які виключаються з патентування. Вся біотехнологія заснована, в принципі, на природних явищах схрещування, розмноження, рекомбінації, реплікації, відбору тощо. Оцінка патентоздатності способів отримання біологічних і/або біотехнологічних продуктів повинна здійснюватися відповідно до критеріїв, встановлених для всіх винаходів, а не на підставі того, чи використовують вони «природні» явища схрещування чи селекції або які-небудь ще. Заявник абсолютно правий, чинне європейське патентне законодавство не дає чіткого визначення суто біологічного способу і це призводить до того, що зі сфери патентної охорони виключаються багато способів одержання рослин і рослинних продуктів, що не мають жодного відношення до сортів, які трактуються як суто біологічні, і через відсутність взагалі будь-якої охорони в якості об'єктів інтелектуальної власності не пропонуються до комерційного використання.	Если уж следовать законам логики, то, в первую очередь, нужно оценить, относится ли заявленный способ к патентоспособному изобретению, не исключенному из охраны, а затем уже анализировать его на соответствие условиям патентоспособности, но никак не наоборот: сначала признать новизну и изобретательский уровень изобретения, а затем отклонить его как относящееся к изобретениям, исключенным из патентования. Вся биотехнология основана, в принципе, на природных явлениях скрещивания, размножения, рекомбинации, репликации, отбора и т. д. Оценка патентоспособности способов получения биологических и/или биотехнологических продуктов должна осуществляться в соответствии с критериями, установленными для всех изобретений, а не на основании того, используют они «природные» явления скрещивания или селекции или какие-либо еще. Заявитель абсолютно прав, действующее европейское патентное законодательство не дает ясного определения «по существу биологического» способа и это приводит к тому, что из сферы патентной охраны исключаются многие способы получения растений и растительных продуктов, не имеющих никакого отношения к сортам, которые трактуются как «по существу биологические», и из-за отсутствия вообще какой-либо охраны в качестве объектов интеллектуальной собственности не предлагаются к коммерческому использованию.
С. 134–135.	С. 112.
Другий прецедент має безпосереднє відношення до першого, оскільки відповідна міжнародна заявка WO 95/22598 фірми E.I.Du Pont De Nemours, опублікована 24 серпня 1995 р., певною мірою характеризує окремі випадки винаходів, що й заявка 92/08341, за якою був виданий патент EP 0 572 412 B1 [187]. Заявка відноситься до зерна з високим вмістом масла, зокрема олеїнової кислоти, рослин, за допомогою яких може бути отримано таке зерно, та їх потомства, застосування зерна та олії, яке може бути отримане з даного зерна. Зокрема, п. 1–6 формули характеризують зазначене зерно через спосіб його одержання, який полягає у вирощуванні в безпосередній близькості один від одного певних жіночих і чоловічих рослин з певним вмістом масла і олеїнової кислоти. При цьому в якості батьківських рослин передбачається використання рослин певних інбредних ліній і сортів. Пункт 31 формули характеризує зерно так само, як й п. 1, але з тією відмінністю, що співвідношення жіночих батьківських рослин і чоловічих під час вирощування становить не менше 3 до 1 (в залежних п. 32 і 33 воно складає 6:1 і 9:1 відповідно). Пункт 34 формули відноситься до зерна, що також одержується шляхом вирощування в безпосередній близькості один від одного на полі певних жіночих і чоловічих рослин з певним вмістом масла і олеїнової кислоти з уточненням їх співвідношення і зазначенням на збір отриманого в результаті їх перехресного запилення зерна від усіх рослин, причому обумовлюється, що зерно має певну концентрацію масла по відношенню до загальної ваги сухого зерна і певний вміст олеїнової кислоти [187].	Второй прецедент имеет непосредственное отношение к первому, поскольку соответствующая международная заявка WO 95/22598 фирмы E.I.Du Pont De Nemours, опубликованная 24.08.1995 г., в определенной степени характеризует частные случаи изобретений, что и заявка 92/08341, по которой был выдан патент EP 0 572 412 B1. Заявка относится к зерну с высоким содержанием масла, в частности олеиновой кислоты, растениям, с помощью которых может быть получено такое зерно, и их потомству, применению зерна и маслу, которое может быть получено из данного зерна. В частности, пункты 1-6 формулы характеризуют указанное зерно через способ его получения, который заключается в выращивании в непосредственной близости друг от друга определенных женских и мужских растений с определенным содержанием масла и олеиновой кислоты. При этом в качестве родительских растений предусматривается использование растений определенных инбредных линий и сортов. Пункт 31 формулы характеризует зерно так же, как и п.1, но с тем добавлением, что соотношение женских родительских растений и мужских при выращивании составляет не менее 3 к 1 (в зависимых пп. 32 и 33 оно составляет 6:1 и 9:1 соответственно). Пункт 34 формулы относится к зерну, также получаемому путем выращивания в непосредственной близости друг от друга на поле определенных женских и мужских растений с определенным содержанием масла и олеиновой кислоты с уточнением их соотношения и указанием на сбор полученного в результате их перекрестного опыления зерна ото всех растений, причем оговаривается, что зерно имеет определенную концентрацию масла по отношению к общему весу сухого зерна и определенное содержание олеиновой кислоты.
С. 135.	С. 112–113.

Зазначена заявка була переведена на національну фазу в ЄПВ і по даній заявці 30 серпня 2000 р. був виданий патент EP 0 744 888 B1 на «Зерно і продукти з поліпшеним складом олії» [187]. Формула даного патенту, як й слід було очікувати, не містила жодних пунктів, спрямованих на сорти, лінії рослин, потомство і зерно таких рослин. Однак, й інші пункти формули були змінені порівняно з первісною заявкою. Наприклад, п. 1–7 формули відносяться до зерна, що має певний вміст масла по відношенню до загальної ваги сухого зерна і певний вміст олеїнової кислоти, в тому числі обробленого і перемеленого, але при цьому не містять ознак способу отримання зерна. У п. 16 формули охарактеризований спосіб отримання зерна згідно з п. 1–5 формули, який, в цілому, є аналогічним первісному способу згідно з п. 34 і містить вказівку на конкретний процентний вміст олеїнової кислоти і масла в жіночих і чоловічих рослинах, яким була надана можливість перехресного запилення. В залежних п. 17–19 формули уточнюються співвідношення жіночих і чоловічих рослин, яке становить не менше 3 до 1, та їх властивості [190]. Покликання [190] – це: Scherteinleib Denis. The Patentability and protection of DNA-based inventions in the EPO and the European Union [Electronic resource] / Scherteinleib Denis. – Access mode : http://www.schertenleib-avocats.com/document%20files/Article%20DNA.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20140512101238/http://www.schertenleib-avocats.com/document%20files/Article%20DNA.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «oleic acid» («олеїнова кислота»), «female» («жіночий») або «male plant» («чоловіча рослина») та «pollination» («запилення»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	Указанная заявка была переведена на национальную фазу в ЕПВ и по данной заявке 30.08.2000 г. был выдан патент EP 0 744 888 B1 на «Зерно и продукты с улучшенным составом масла». Формула данного патента, как и следовало ожидать, не содержала никаких пунктов, направленных на сорта, линии растений, потомство и зерно таких растений. Однако и другие пункты формулы были изменены по сравнению с первоначальной заявкой. Например, пп.1-7 формулы относятся к зерну, имеющему определенное содержание масла по отношению к общему весу сухого зерна, и определенное содержание олеиновой кислоты, в том числе обработанному и перемолотому, но при этом не содержат признаков способа получения зерна. В п.16 формулы охарактеризован способ получения зерна по пп.1-5 формулы, который, в целом, аналогичен первоначальному способу по п.34, и содержит указание на конкретное процентное содержание олеиновой кислоты и масла в женских и мужских растениях, которым была предоставлена возможность перекрестного опыления. В зависимых пп.17-19 формулы уточняется соотношение женских и мужских растений, как составляющее не менее 3 к 1, и их свойства.
С. 135–136.	С. 113.
В принципі, ЄПК не передбачає заборони на патентування рослинних продуктів, навіть якщо вони отримані з допомогою суто біологічного способу. Стаття 53 (b) ЄПК (перша половина речення) забороняє патентування сортів рослин і порід тварин, а також суто біологічних способів виведення рослин і тварин. Таким чином, зерно рослин, отримане з допомогою суто біологічного способу, за умови його відповідності умовам патентоздатності, може бути захищене патентом [190].	В принципе, в ЕПК нет запрета на патентование растительных продуктов, даже если они получены по существу биологическим способом. Статья 53(b) ЕПК (первая половина предложения) запрещает патентование сортов растений и пород животных, а также по существу биологических способов выведения растений и животных. Таким образом, зерно растений, полученное по существу биологическим способом, при условии его соответствия условиям патентоспособности, может быть защищено патентом.
С. 136.	С. 113.
З п. 31–34 первісної формули, що характеризують зерно через спосіб отримання, експерт зробив п. 16, спрямований безпосередньо на спосіб отримання зерна. Однак, чи є даний спосіб суто біологічним, – невідомо. Проти видачі зазначеного патенту у травні 2001 року трьома опонентами було подано заперечення, зокрема, на тій підставі, що його предмет не відповідає умовам патентоздатності новизни і винахід-	Из пунктов 31-34 первоначальной формулы, характеризующих зерно через способ получения, эксперт сделал пункт 16, направленный непосредственно на способ получения зерна. Однако является ли данный способ «по существу биологическим» или нет? Против выдачи указанного патента в мае 2001 г. тремя оппонентами было подано возражение, в частности, на том основании, что его предмет не

	ницького рівня та виключається з патентування на підставі ст. 53 (b) ЄПК як такий, що відноситься до суто біологічного способу виведення рослин. Усні слухання по заявці були проведені 12 лютого 2003 р. [190].	соответствует условиям патентоспособности «новизна» и «изобретательский уровень» и исключается из патентования на основании Статьи 53(b) ЕПК как относящийся к по существу биологическому способу выведения растений. Устные слушания по заявке были проведены 12.02.2003 г.
	С. 136.	С. 113–114.
	Новизна п. 1–5 формули оспарювалась на підставі кількох джерел інформації, один з яких описував результати аналізу деяких зразків зерна кукурудзи, що мали параметри вмісту олії, аналогічні наведеним в п. 1–5 формули виданого патенту і були депоновані в приватній колекції. Винаходи згідно з п. 1–5 формули були визнані такими, що відповідають умові патентоздатності – новизні, оскільки протиставлений заявленим винаходам біологічний матеріал не вважається загальнодоступним відповідно до ст. 54 ЄПК, оскільки не передавався третім особам, а місцезнаходження зразків є невідомим [190]. Оскільки в даному випадку нас, в першу чергу, цікавить проблема суто біологічного способу, то коротко відмітимо, що розглянуті винаходи (тут не йде мова про п. 16–19 формули) були визнані такими, що не містять винахідницького рівня, тому що для фахівця є очевидним те, що в умовах популярності методик схрещування рослин і самих рослин, зерно яких містить підвищені рівні масла і олеїнової кислоти, а також різний якісний і кількісний склад жирних кислот у фракції олії, зерно з поліпшеним складом олії може бути з успіхом отримане.	Новизна пп.1-5 формулы оспаривалась на основании нескольких источников информации, один из которых описывал результаты анализа некоторых образцов зерна кукурузы, которые имели параметры содержания масла, аналогичные приведенным в пп.1-5 формулы выданного патента и были депонированы в частной коллекции. Изобретения по пп.1-5 формулы были признаны соответствующими условию патентоспособности «новизна», поскольку противопоставляемый заявленным изобретениям биологический материал не считается общедоступным в свете Статьи 54 ЕПК, поскольку не передавался третьим лицам, а местонахождение образцов неизвестно. Так как нас в данном случае, в первую очередь, интересует проблема «по существу биологического» способа, то кратко отметим, что рассматриваемые изобретения (здесь речь не идет о пп. 16-19 формулы) были признаны не соответствующими условию патентоспособности «изобретательский уровень», поскольку для специалиста очевидно, что при известности методик скрещивания растений и самих растений, зерно которых содержит повышенные уровни масла и олеиновой кислоты, и различный качественный и количественный состав жирных кислот во фракции масла, зерно с улучшенным составом масла может быть с успехом получено.
	С. 137.	С. 114.
	Заперечення щодо п. 16–19 формули стосувалося того, що вказані пункти виключаються з числа патентоздатних відповідно до ст. 53 (b) ЄПК, як такі, що відносяться до суто біологічних способів. Опоненти процитували вже добре знайомі нам п. 2 ст. 2 Директиви 98/44/ЄС і п. (5) правила 26 Інструкції до ЄПК, згідно з якими спосіб одержання рослин або тварин вважається суто біологічним, якщо повністю складається з природних явищ, таких як схрещування і селекція. На їхню думку, спосіб згідно з п. 16–19 формули виданого патенту підпадає під зазначене визначення. У відповідь на це заперечення патентовласник зазначив, що спосіб за п. 16 не є способом отримання рослин, а є способом отримання зерна з метою використання, наприклад, в якості корму для тварин або для отримання із зазначеного зерна масла з різною метою. Відповідно, патентовласник провів відмінність між поняттями «насіння» і «зерно». Також патентовласник зазначив, що спосіб згідно з п. 16–19 формули не є суто біологічним, оскільки не складається повністю з природних явищ, а передбачає значне втручання людини в біологічний процес і наявність творчої діяльності. По-перше, необхідно вибрати два типи насіння рослин певних сортів з високим вмістом масла і олеїнової кислоти. По-друге, необхідно вибрати опилувач, який продукує пилок саме в той момент, коли жіночий сорт здатний до запліднення. По-третє, втручання людини вимагається для збору зерна від усіх рослин з отриманням високого урожаю зерна. Заявлений спосіб не буде повним і мета винаходу не буде досягнута, якщо	Возражение в отношении пп.16-19 формулы касалось того, что указанные пункты исключаются из числа патентоспособных в соответствии со Статьей 53(b) ЕПК, как относящиеся к по существу биологическим способам. Оппоненты процитировали уже хорошо знакомые нам п. 2 Статьи 2 Директивы 98/44 ЕС и п. (5) Правила 23ter Инструкции к ЕПК, согласно которым «способ получения растений или животных считается по существу биологическим, если полностью состоит из природных явлений, таких как скрещивание и селекция». По мнению оппонентов, способ по пп.16-19 формулы выданного патента подпадает под указанное определение. В ответ на это возражение патентовладелец отметил, что способ по п.16 не является способом получения растений, а является способом получения зерна для использования, например, в качестве корма для животных или для получения из указанного зерна масла в различных целях. Соответственно, патентовладелец провел различие между понятиями «семена» и «зерно». Также патентовладелец отметил, что способ по пп.16-19 формулы не является по существу биологическим, поскольку не состоит полностью из природных явлений, а подразумевает значительное вмешательство человека в биологический процесс и наличие творческой деятельности. Во-первых, необходимо выбрать два типа семян растений определенных сортов с высоким содержанием масла и олеиновой кислоты. Во-вторых, необходимо выбрать опылителя, который продуцирует пыльцу именно в тот момент, когда женский сорт способен к оплодотворению. В-

все зерно не буде зібране. Традиційний спосіб отримання сорту рослин, що складається зі схрещування і селекції, не передбачає збору кінцевого продукту від усіх рослин, оскільки в цьому випадку продукт буде генетично неоднорідним [190]. Покликання [190] – це: Scherteinleib Denis. The Patentability and protection of DNA-based inventions in the EPO and the European Union [Electronic resource] / Scherteinleib Denis. – Access mode : http://www.schertenleib-avocats.com/document%20files/Article%20DNA.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але вона є у веб-архіві: https://web.archive.org/web/20140512101238/http://www.schertenleib-avocats.com/document%20files/Article%20DNA.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «selection» («селекція»), «genetically» («генетично») та «heterogeneous» («неоднорідний»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	третьих, вмешательство человека требуется для сбора зерна ото всех растений с получением высокого урожая зерна. Заявленный способ не будет полным и цель изобретения не будет достигнута, если все зерно не будет собрано. Традиционный способ получения сорта растений, состоящий из скрещивания и селекции, не подразумевает сбора конечного продукта ото всех растений, поскольку в этом случае продукт будет генетически неоднородным.
С. 137–138.	С. 115.
Відділ заперечень, як і в попередньому випадку, зазначив, що поняття «зерно рослини» підпадає під визначення «рослина», оскільки зерно здатне до самовідтворення або відтворення в біологічній системі. Навіть якщо зерно не призначене для відтворення рослин, воно є однією із стадій у життєвому циклі рослин та інші можливості його використання не відмінюють зазначеного факту. На підтвердження своєї позиції Відділ заперечень процитував витяг з рішення Т 49/83, згідно з яким поняття «сорт рослини» включає як розмножуваний матеріал, так й саму рослину (п. 2 розділу «Підстави для винесення рішення»). Таким чином, п. 16–19 формули відносяться до способу отримання рослин. Викладений в п. 16 спосіб, на думку Відділу заперечень, є суто біологічним, оскільки, незважаючи на те, що класичні методи виведення рослин, засновані на схрещуванні та селекції, априорі передбачають втручання людини, законодавець під час розробки п. (5) правила 26 Інструкції до ЄПК мав на увазі, що таке втручання трактується відповідно до рішення Т 320/87, згідно з яким відповідь на питання, чи є немікробіологічний спосіб суто біологічним, залежить від сутності винаходу і оцінки загального обсягу втручання людини в біологічний процес та її впливу на досягнутий результат. Необхідність втручання саме по собі не є достатнім критерієм для визнання способу суто небіологічним. Таке втручання повинно виходити за рамки звичайних тривіальних маніпуляцій. Відділ заперечень прийшов до висновку, що в п. (5) правила 26 Інструкції до ЄПК мається на увазі звичайне втручання людини в природні явища схрещування і селекції відповідно до рішення Т 320/87. Більше того, збір врожаю також є тривіальним етапом виведення рослин, що дозволяє вважати заявлений спосіб лише не чисто біологічним, але аж ніяк не таким, що виходить за рамки суто біологічного. Залежні п.	Отдел возражений, как и в предыдущем случае, отметил, что понятие «зерно растения» подпадает под определение «растение», поскольку зерно способно к самовоспроизведению или воспроизведению в биологической системе. Даже если зерно не предназначено для воспроизведения растений, оно является одной из стадий в жизненном цикле растений и другие возможности его использования не отменяют указанного факта. В подтверждение своей позиции Отдел возражений процитировал выдержку из решения Т 49/83, согласно которому понятие «сорт растения» включает как размножаемый материал, так и само растение (п.2 раздела «Основания для вынесения решения»). Таким образом, пп.16-19 формулы относятся к способу получения растений. Изложенный в п.16 способ, по мнению Отдела возражений, является по существу биологическим, поскольку, несмотря на то, что классические методы выведения растений, основанные на скрещивании и селекции, а priori подразумевают вмешательство человека, законодатель при разработке п. (5) Правила 23ter Инструкции к ЕПК имел в виду, что такое вмешательство трактуется в соответствии с решением Т 320/87, согласно которому ответ на вопрос, является ли немикробиологический способ по существу биологическим или нет, зависит от сущности изобретения и оценки общего объема вмешательства человека в биологический процесс и его влияния на достигаемый результат. Необходимость вмешательства сама по себе не является достаточным критерием для признания способа не биологическим по существу. Такое вмешательство должно выходить за рамки обычных тривиальных манипуляций. Отдел возражений пришел к выводу, что в п. (5) Правила 23ter Инструкции к ЕПК имеется в виду тривиальное вмешательство человека в природные явления скрещивания и селекции (?) в соответствии с ре-

17–19 формули не містять будь-яких ознак, що дозволяють змінити зазначені вище міркування. Заявлений спосіб залишається суто біологічним, незважаючи на певне співвідношення вирощуваних рослин або більш точний їх опис [190].	шением Т 320/87. Более того, сбор урожая также является тривиальным этапом выведения растений, что позволяет считать заявленный способ всего лишь «не чисто биологическим», но никак не выходящим за рамки по существу биологического. Зависимые пп.17-19 формулы не содержат каких-либо признаков, позволяющих изменить указанные выше соображения. Заявленный способ остается по существу биологическим, несмотря на определенное соотношение выращиваемых растений или более точное их описание.
С. 138–139.	С. 115–116.
На підставі викладеного європейський патент 0 744 888 В1 був скасований відповідно до ст. 102 (1) ЄПК. Третій патент EP 0 671 121 В1 (опублікований 06 вересня 2000 р.) охороняє гібридні способи селекції культурних рослин сімейства хрестоцвітих (Brassicaceae) [209]. Формула винаходу включає три пункти. Пункт 1 викладений наступним чином. 1. Гібридний спосіб селекції культурних рослин сімейства хрестоцвітих з отриманням гібридного насіння покоління F1, що включає стадію схрещування рослинної лінії з чоловічою стерильністю та інтродукованою самонесумісністю в якості жіночої батьківської рослини і чоловічої батьківської рослини, вибраної з групи, що включає рослину, яка володіє самосумісністю і містить ген відновлення фертильності, і рослину, що володіє самонесумісністю, з метою одержання насіння зазначеної батьківської жіночої рослини. Покликання [209] – це: Zhen Lei. Patents versus patenting: implications of intellectual property protection for biological research / Zhen Lei, Rakhi Juneja, Brian D. Wright // Nature Biotechnology. – 2009. – Vol. 27. – No 1. – P. 36–40. Ця публікація є в Інтернеті за адресою: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/34640/1/MPRA_paper_34640.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «671» та «Brassicaceae». Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	На основании изложенного европейский патент 0 744 888 В1 был отменен в соответствии со Статьей 102(1) ЕПК. Данные по рассмотрению указанного возражения были также получены через систему EPOLINE, представленную в Интернете [44]. Патент EP 0 671 121 В1 (опубл. 06.09.2000 г.) охраняет гибридные способы селекции культурных растений семейства крестоцветных (Brassicaceae). Формула изобретения включает три пункта. Пункт 1 изложен следующим образом. 1. Гибридный способ селекции культурных растений семейства крестоцветных с получением гибридных семян поколения F1, включающий стадию скрещивания растения линии с мужской стерильностью и интродуцированной самонесовместимостью в качестве женского родительского растения и мужского родительского растения, выбранного из группы, включающей растение, обладающее самосовместимостью и содержащее ген восстановления фертильности, и растение, обладающее самонесовместимостью, для получения семян указанного родительского женского растения.
С. 139.	С. 116.
Пункт 2 формули стосується окремого випадку здійснення способу згідно з п. 1, коли в якості чоловічої батьківської рослини використовують рослину, що володіє самонесумісністю, а п. 3 відноситься до того ж способу, коли в якості чоловічої батьківської рослини використовують рослину, яка володіє самосумісністю і містить ген відновлення фертильності [209]. З точки зору чинного європейського патентного законодавства, винахід відноситься до суто біологічного способу виведення рослин, тобто до такого, що цілком складається зі стадій схрещування і селекції. Яким чином були отримані батьківські рослини в даному випадку – не має значення. Вони могли бути відомі з рівня техніки раніше. Чинне законодавство не зазначає у визначенні суто біологічного способу жодних інших ознак спо-	Пункт 2 формулы касается частного случая осуществления способа по п.1, когда в качестве мужского родительского растения используют растение, обладающее самонесовместимостью, а п. 3 относится к тому же способу, когда в качестве мужского родительского растения используют растение, обладающее самосовместимостью и содержащее ген восстановления фертильности. С точки зрения действующего европейского патентного законодательства, охраняемое патентом EP 0 671 121 В1 изобретение относится к по существу биологическому способу выведения растений, как целиком состоящему из стадий скрещивания и селекции. Каким образом были получены родительские растения, в данном случае неважно. Они могли быть известны из уровня техники ранее. Действующее законодательство не оговаривает

собоу, окрім як стадій схрещування і селекції. Проти видачі зазначеного патенту не було подано жодних заперечень. Покликання [209] – це: Zhen Lei. Patents versus patenting: implications of intellectual property protection for biological research / Zhen Lei, Rakhi Juneja, Brian D. Wright // Nature Biotechnology. – 2009. – Vol. 27. – No 1. – P. 36–40. Ця публікація є в Інтернеті за адресою: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/34640/1/MPRA_paper_34640.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слова «fertility» («фертильність»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	в определении по существу биологического способа никаких других признаков способа, кроме как стадий скрещивания и селекции. Против выдачи указанного патента не было подано возражений.
С. 139.	С. 116.
Варто також відмітити, що за класом A01H 5/10 нами був виявлений патент EP 0 973 375 B1 (опублікований 27 березня 2002 р.), що стосується застосування насіння сої для отримання масла, причому таке насіння містить різні гомозиготні рецесивні пари генів з рослин сої, депонованих під певними номерами, що забезпечують зниження вмісту лінолевої кислоти в олії, отриманої з такого насіння, а також рослин сої з метою отримання вказаної олії, які також містять різні гомозиготні рецесивні пари генів з рослин сої, депонованих під певними номерами, і самої олії зі зниженим вмістом лінолевої кислоти, отриманої із зазначеного вище насіння [209]. Покликання [209] – це: Zhen Lei. Patents versus patenting: implications of intellectual property protection for biological research / Zhen Lei, Rakhi Juneja, Brian D. Wright // Nature Biotechnology. – 2009. – Vol. 27. – No 1. – P. 36–40. Ця публікація є в Інтернеті за адресою: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/34640/1/MPRA_paper_34640.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «973», «linoleic» («лінолевий») та «acid» («кислота»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	В заключение также отметим, что по классу A01H 5/10 нами был обнаружен патент EP 0 973 375 B1 (опубл. 27.03.2002 г.), касающийся применения семян сои для получения масла, причем такие семена содержат различные гомозиготные рецессивные пары генов из растений сои, депонированных под определенными номерами, обеспечивающих снижение содержания линолевой кислоты в масле, полученном из таких семян, а также растений сои для получения указанного масла, которые также содержат различные гомозиготные рецессивные пары генов из растений сои, депонированных под определенными номерами, и самого масла с пониженным содержанием линолевой кислоты, полученного из указанных выше семян.
С. 140.	С. 117.
Таким чином, винахідник може використовувати гени відомих сортів (ліній) рослин і створювати з їх допомогою патентоздатний винахід, проте жоден ген не може бути використаний без дозволу патентовласника з метою виведення нових сортів (якщо, звичайно, не зробити це таємно). Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якісь висновки, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Таким образом, изобретатель может использовать гены известных сортов (линий) растений и создавать с их помощью патентоспособное изобретение, однако никакой ген не может быть использован без разрешения патентовладельца для выведения новых сортов (если, конечно, не сделать это тайно).

С. 141. 3.4 Патентно-правова охорона ембріональних стовбурових клітин, ембріонів та химерних трансгенних ссавців Два патенти, а саме EP 0 695 351 B1 і 0 739 412 B1 стосуються дуже важливої з точки зору моралі та етики проблеми патентування ембріональних стовбурових клітин, ембріонів та химерних трансгенних ссавців. Патент EP 0 695 351 B1 (опублікований 08 грудня 1999 р.) був виданий з формулою винаходу, що включає 48 пунктів. Пункти 1–36 відносилися до способів виділення та/або збагачення, та/або вибіркового розмноження потрібних стовбурових клітин тварини шляхом вибіркового введення в них експресованого маркера. При цьому в залежному п. 2 зазначалося, що стовбурові клітини є монопотентними стовбуровими клітинами, поліпотентними стовбуровими клітинами, ембріональними стовбуровими клітинами, стовбуровими клітинами статевих залоз, соматичними стовбуровими клітинами або їх попередниками, гематопоетичними стовбуровими клітинами, епідермальними стовбуровими клітинами і нейрональними стовбуровими клітинами, а в п. 20 вказувалося, що джерелом клітин є окремі клітини або клітинні лінії, клітини, отримані із запліднених ооцитів, трансгенної або нетрансгенної тварини, ембріонів, крові та соматичних тканин, а також сукупності зазначених клітин. Пункт 21 формули відносився до джерела клітин, який представляє собою трансгенну тварину [131]. Покликання [131] – це: Cook Trevor. Stem Cell Patenting in the European Union // Journal of Intellectual Property Rights. – 2012. – Vol. 17. – P. 73–75. Ця стаття є в Інтернеті за адресою: https://nopr.niscpr.res.in/bitstream/123456789/13413/1/JIPR%2017%281%29%2073-75.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «transgenic» («трансгенний») та «animal» («тварина») (слово «animal» є в списку літератури, але не в тексті самої статті). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	С. 100. 2.1.3. Патентоспособность эмбриональных стволовых клеток, эмбрионов и химерных трансгенных млекопитающих Два патента, а именно EP 0 695 351 B1 и 0 739 412 B1, затрагивают очень важную с точки зрения морали и этики проблему патентования эмбриональных стволовых клеток, эмбрионов и химерных трансгенных млекопитающих. Патент EP 0 695 351 B1 (опубл. 08.12.1999 г.) был выдан с формулой изобретения, включающей 48 пунктов. Пункты 1-36 относились к способам выделения и/или обогащения и/или избирательно-го размножения нужных стволовых клеток животного путем введения в них избирательным образом экспрессирующегося маркера. При этом в зависимости п. 2 отмечалось, что стволовые клетки являются монопотентными стволовыми клетками, полипотентными стволовыми клетками, эмбриональными стволовыми клетками, стволовыми клетками половых желез, соматическими стволовыми клетками или их предшественниками, гематопоезическими стволовыми клетками, эпидермальными стволовыми клетками и нейрональными стволовыми клетками, а в п. 20 указывалось, что источником клеток являются отдельные клетки или клеточные линии, клетки, полученные из оплодотворенных ооцитов, трансгенного или нетрансгенного животного, эмбрионов, крови и соматических тканей, а также смесь указанных клеток. Пункт 21 формулы относился к источнику клеток, представляющему собой трансгенное животное.
С. 141–142. Пункты 37–38 формулы характеризовали клітини тварини, придатні до культивування у вигляді сукупності клітин, у тому числі потрібних стовбурових клітин та інших стовбурових клітин, причому по виборчій експресії селективного маркера в необхідних стовбурових клітинах їх можна виділити із сукупності та/або розмножити. Пункти 39–46 формули відносилися до вектора для генетичної модифікації клітин, щодо яких здійснюється спосіб згідно з будь-яким з п. 1–36, а п. 47 формули – до способу отримання трансгенної тварини, що включає отримання необхідних стовбурових клітин відповідно до будь-якого з п. 1–36, видалення з них селективного маркера і отримання з таких клітин трансгенної тварини. Пункт 48 формули стосувався способу отримання трансгенної тварини, що містить селективний маркер, здатний до виборчої експресії в потрібних стовбурових клітинах, що включає отримання бластоцисти, отримання клітин тва-	С. 100–101. Пункты 37-38 формулы характеризовали клетки животного, которые способны подлежать культивированию в виде смеси клеток, в том числе нужных стволовых клеток и других стволовых клеток, причем по избирательной экспрессии селективного маркера в нужных стволовых клетках их можно выделить из смеси и/или размножить. Пункты 39-46 формулы относились к вектору для генетической модификации клеток, в отношении которых осуществляется способ по любому из пп. 1-36, а п. 47 формулы – к способу получения трансгенного животного, включающему получение нужных стволовых клеток в соответствии с любым из пп.1-36, удаление из них селективного маркера и получение из таких клеток трансгенного животного. Пункт 48 формулы касался способа получения трансгенного животного, содержащего селективный маркер, способный к избирательной экспрессии в нужных стволовых клетках, включающего получение бла-

рини по кожному з п. 37–38, введення клітин тварини в бластоцисту, перенесення бластоцисти в організм реципієнта і надання можливості ембріону розвиватися в химерну тварину з передачею селективного маркера в зародкові шляхи тварини [131]. Покликання [131] – це: Cook Trevor. Stem Cell Patenting in the European Union // Journal of Intellectual Property Rights. – 2012. – Vol. 17. – P. 73–75. Ця стаття є в Інтернеті за адресою: https://nopr.niscpr.res.in/bitstream/123456789/13413/1/JIPR%2017%281%29%2073-75.pdf. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «blastocyst» («бластоциста»), «recipient» («реципієнт»), «selective» («селективний») та «animal» («тварина») (слово «animal» є в списку літератури, але не в тексті самої статті). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	стоцист, получение клеток животного по любому из пп. 37-38, введение клеток животного в бластоцисты, перенос бластоцист в организм реципиента и предоставление возможности эмбриону развиваться в химерное животное с передачей селективного маркера в зародышевые пути животного.
С. 142–143.	С. 101–102.
Патент був виданий на ім'я Единбургського Університету та увійшов в історію патентування біотехнологічних винаходів в ЄПВ під назвою «Единбургський» [141]. Проти видачі даного патенту було подано значну кількість заперечень на підставі того, що відповідні винаходи є непатентоздатними, оскільки їх використання суперечить суспільному порядку та моралі (ст. 53 (а) ЄПК) [142]. Усні слухання по заявці проходили 22–24 липня 2002 р. У цей час вже діяли зміни до Інструкції до ЄПК, які набрали чинності 01 вересня 1999 р. та які були взяті до уваги під час розгляду заперечень. Оскільки поняття «тварина» поширюється й на людину, то основні заперечення опонентів зводилися до того, що патент EP 0 695 351 B1 стосується, зокрема, використання елементів людського тіла, у тому числі ембріонів, і способів одержання химер із клітин зародка або поліпотентних клітин людей і тварин, що ображає людську гідність [155]. Такі способи повинні виключатися з числа патентоздатних винаходів відповідно до п. (38) вступної частини Директиви 98/44/ЄС та п. 5.3 Chapter II Part G Інструкції з експертизи в ЄПВ, в якому наведене посилання на зазначений п. (38) Директиви. Більше того, п. (1) правила 29 Інструкції до ЄПК забороняє патентування людського організму на різних стадіях формування та розвитку [138], а в п. 5.3 Chapter II Part G Інструкції з експертизи в ЄПВ та п. (16) вступної частини Директиви підкреслюється, що однією з таких стадій є зародкові клітини [146; 136]. І, нарешті, п. «с» правила 28 Інструкції до ЄПК забороняє патентування винаходів, що відносяться до використання людських ембріонів у промислових і комерційних цілях [138]. На думку Відділу заперечень, остання норма повинна тлумачитися ширше і відноситися до використання не тільки ембріонів, але й клітин, отриманих з ембріонів в результаті їх знищення, зокрема, ембріональних (зародкових) стовбурових клітин. Проте стовбурові клітини, виділені з організму дорослої людини, є патентоздатними, оскільки відповідно до п. (2) правила 29 Інструкції до ЄПК, п. 5.2 Chapter II Part G Інструкції з експертизи в ЄПВ та п. 2 ст. 5 Директиви 98/44/ЄС елемент, виділений з людського орга-	Патент был выдан на имя Единбургского Университета (GB) и вошел в историю патентования биотехнологических изобретений в ЕПВ как «Единбургский». Против выдачи данного патента было подано значительное число возражений на основании того, что соответствующие изобретения непатентоспособны, поскольку их использование противоречит общественному порядку и добрым нравам [Статья 53(а) ЕПК]. Устные слушания по заявке проходили 22.07.2002 г. – 24.07.2002 г. В это время уже действовали изменения Инструкции к ЕПК, вступившие в силу 01.09.1999 г., которые были приняты во внимание при рассмотрении возражений, и поскольку понятие «животное» распространяется и на человека, то основные возражения оппонентов сводились к тому, что патент EP 0 695 3 51 B1 касается, в частности, использования элементов человеческого тела, в том числе эмбрионов, и способов получения химер из клеток зародыша или полипотентных клеток людей и животных, что оскорбляет человеческое достоинство. Такие способы должны исключаться из числа патентоспособных изобретений в соответствии с п. (38) вступительной части Директивы 98/44/ЕС и п.3.3 b (d) Руководства по экспертизе в ЕПВ, в котором приведена отсылка на указанный п.(38) Директивы. Более того, п. (1) Правила 23sextes Инструкции к ЕПК запрещает патентование человеческого организма на различных стадиях формирования и развития, а в п.3.3 b (d) Руководства по экспертизе в ЕПВ и п.(16) вступительной части Директивы подчеркивается, что одной из таких стадий являются зародышевые клетки. И, наконец, п. с) Правила 23quinquis Инструкции к ЕПК запрещает патентование изобретений, относящихся к использованию человеческих эмбрионов в промышленных и коммерческих целях. По мнению Отдела возражений, последняя норма должна истолковываться шире и относиться к использованию не только эмбрионов как таковых, но и клеток, полученных из эмбрионов в результате их разрушения, в частности, эмбриональных (зародышевых) стволовых клеток. Однако стволовые клетки, выделенные из организма

	нізму, може вважатися патентоздатним винаходом, навіть якщо структура даного елемента є ідентичною структурі природного елемента [138; 146; 136].
С. 143–144.	С. 102.
Враховуючи вищезазначене, Відділ заперечень прийшов до висновку, що патент EP 0 695 351 B1 може підтримуватися зі зміненою формулою, а саме в п. 1 та 33 вносилося уточнення, що спосіб відноситься до виділення і/або збагачення та/або вибіркового розмноження необхідних стовбурових клітин тварини, за винятком ембріональних стовбурових клітин, а з п. 2 виключалась вказівка на поліпотентні стовбурові клітини, ембріональні стовбурові клітини, стовбурові клітини статевих залоз і попередників соматичних стовбурових клітин. З п. 20 виключалась вказівка на клітини, отримані із запліднених ооцитів, трансгенної або нетрансгенної тварини і ембріонів. Залежні п. 13–14, 21 і 23–25 формули, що відносяться до експресії селективного маркера в поліпотентних клітинах, зокрема, клітинах ембріона, у тому числі ембріональної ектодерми, взагалі виключалися з обсягу вимог. У п. 37 формули, який відноситься до клітин тварини, також вносилося уточнення, що такі клітини не відносяться до ембріональних стовбурових клітин. Пункти 47 і 48 формули, що характеризують спосіб отримання трансгенної тварини, з обсягу вимог взагалі виключалися [159]. Дане рішення, що стосується виключення з патентування винаходів, які відносяться до елементів людського організму, викликало широкий громадський резонанс. На нашу думку, дане рішення є не зовсім логічним та ілюструє суперечливість і некоректність деяких законодавчих норм європейського патентного законодавства з наступних причин. Слободян пише «На нашу думку», нібито це вона щось проаналізувала та склала про це якусь свою думку, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Принимая во внимание указанное выше, Отдел возражений пришел к выводу, что патент EP 0 695 351 B1 может поддерживаться с измененной формулой, а именно в пп.1, 33 вносилось уточнение, что способ относится к выделению и/или обогащению и/или избирательному размножению нужных стволовых клеток животного, за исключением эмбриональных стволовых клеток, а из п. 2 исключалось указание на полипотентные стволовые клетки, эмбриональные стволовые клетки, стволовые клетки половых желез и предшественники соматических стволовых клеток. Из п. 20 исключалось указание на клетки, полученные из оплодотворенных ооцитов, трансгенного или нетрансгенного животного и эмбрионов. Зависимые пп. 21, а также 13-14, 23-25 формулы, относящиеся к экспрессии селективного маркера в полипотентных клетках, в частности, клетках эмбриона, в том числе эмбриональной эктодермы, вообще исключались из объема притязаний. В п. 37 формулы, относящийся к клеткам животного, также вносилось уточнение, что такие клетки не относятся к эмбриональным стволовым клеткам. Пункты 47 и 48 формулы, характеризующие способ получения трансгенного животного, из объема притязаний вообще исключались. Указанное решение, касающееся исключения из патентования изобретений, относящихся к элементам человеческого организма, вызвало широкий общественный резонанс. (Данные о рассмотрении возражений против выдачи патента EP 0 695 351 B1 были получены нами через систему EPOLINE, представленную в Интернете [42]). Нам указанное решение представляется не совсем логичным и иллюстрирует противоречивость и некорректность некоторых законодательных норм европейского патентного законодательства по следующим причинам.
С. 144.	С. 102–103.
По-перше, у п. «с» правила 28 Інструкції до ЄПК мова йде про використання лише людських ембріонів і тільки в промислових або комерційних цілях. Звідси жодним чином не випливає, що заборонено патентування застосування стовбурових зародкових клітин, які ембріонами аж ніяк не виступають. Більше того, сам п. «с» даного правила видається нам з правової точки зору невизначеним, оскільки патент – це завжди інструмент отримання прибутку і має безпосереднє відношення до комерційного використання винаходу. Тому таке формулювання п. «с» правила 28 Інструкції до ЄПК суперечить, в принципі, самій сутності патентного права. Але якщо вже дозволено патентування са-	Во-первых, в п. с) Правила 23^{quintus} Инструкции к ЕПК речь идет об использовании только человеческих эмбрионов и только в промышленных или коммерческих целях. Отсюда никоим образом не следует, что запрещено патентование применения стволовых зародышевых клеток, которые эмбрионами отнюдь не являются. Более того, сам п. с) указанного Правила представляется нам с правовой точки зрения неопределенным, поскольку патент – это всегда инструмент извлечения прибыли и имеет самое непосредственное отношение к коммерческому использованию изобретения. Поэтому такая формулировка п. с) Правила 23^{quintus} Инструкции к ЕПК противоречит, в принципе, самой

мого ембріона людини в некомерційних і непромислових цілях (що безпосередньо впливає з п. «с» правила 28), то заборона на патентування клітин ембріона виглядає вже цілковитим абсурдом. Далі, в п. (1) правила 29 вказується, що людський організм на різних стадіях формування та розвитку не може бути патентоздатним винаходом. Звідси випливає, що ембріон людини є непатентоздатним. Однак, згідно з п. «с» правила 28 його використання є патентоздатним, якщо тільки воно не є промисловим та комерційним. Але яким чином може бути патентоздатним з морально-етичної точки зору застосування непатентоздатного з цих же міркувань об'єкта? Якщо сама бомба є непатентоздатною, оскільки «суперечить» суспільному порядку і моралі, то не може бути патентоздатним й спосіб її конструювання та/або використання. Тут двох точок зору бути не може. Таким чином, п. «с» правила 28 взагалі позбавлений будь-якого сенсу. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якісь висновки, а насправді переписує чужу дисертацію. Слободян переписує чужу дисертацію разом із чужими оціночними судженнями: «Звідси жодним чином не випливає, що», «видається нам з правової точки зору невизначеним», «заборона на патентування клітин ембріона виглядає вже цілковитим абсурдом» та «Тут двох точок зору бути не може». Нахабний плагіат.	сущности патентного права. Но если уж разрешено патентование самого эмбриона человека в некоммерческих и непромышленных целях [что напрямую следует из п. с) Правила 23^{quinquies} и, на наш взгляд, абсолютно противоречит всякой морали], то запрет на патентование клеток эмбриона выглядит уж полнейшим абсурдом. Далее, в п. (1) Правила 23^{sextes} указывается, что человеческий организм на различных стадиях формирования и развития не может являться патентоспособным изобретением. Отсюда явным образом следует, что эмбрион человека непатентоспособен. Однако согласно п. с) Правила 23^{quinquies} его использование патентоспособно, если только оно не промышленное и некоммерческое. Однако, каким образом может быть патентоспособно с морально-этической точки зрения применение непатентоспособного по этим же соображениям объекта? Если сама бомба непатентоспособна, поскольку «противоречит» общественному порядку и морали, то не может быть патентоспособным и способ ее конструирования и/или использования. Здесь двух мнений быть не может. Таким образом, п. с) Правила 23^{quinquies} вообще лишен какого-либо смысла.
С. 144–145.	С. 103.
Далі, в п. (1) правила 29 нічого не говориться про зародкові клітини, які навряд чи можна вважати «людським організмом» навіть на дуже ранній стадії його формування. Вказівка на виключення з патентування зародкових клітин людини міститься в п. (16) вступної частини Директиви 98/44/ЄС, що й стало основним аргументом на користь винесення розглянутого вище рішення Відділу експертизи. Однак, чому законодавці не включили дану вказівку в п. (1) правила 29? Директива 98/44/ЄС є в даному випадку не додатковим, а основним засобом тлумачення. Крім того, з п. (2) правила 29 випливає, що елемент, виділений з людського організму або іншим чином отриманий з допомогою технічного способу, може становити патентоздатний винахід. Якщо ембріон вважати організмом, то, в принципі, виділені з нього клітини є патентоздатними. Однак, Відділ заперечень тлумачить зазначений пункт як такий, що відноситься тільки до організму дорослої людини, що абсолютно з нього не випливає [176].	Далее, в п. (1) Правила 23^{sextes} ничего не говорится о зародышевых клетках, которые вряд ли можно считать «человеческим организмом» даже на очень ранней стадии его формирования. Указание на исключение из патентования зародышевых клеток человека содержится в п.(16) вступительной части Директивы 98/44/ЕС, что и явилось основным аргументом в пользу вынесения рассмотренного выше решения Отдела экспертизы. Однако почему законодатели не включили это указание в п. (1) Правила 23^{sextes} ? Директива 98/44/ЕС является в данном случае не дополнительным, а основным средством толкования. Кроме того, из п. (2) Правила 23^{sextes} следует, что элемент, выделенный из человеческого организма или иным образом полученный техническим способом, может составить патентоспособное изобретение. Если эмбрион считать организмом, то, в принципе, выделенные из него клетки патентоспособны. Однако Отдел возражений истолковывает указанный пункт, как относящийся только к организму взрослого человека, что абсолютно из него не следует.
С. 145.	С. 103–104.
І, нарешті, Відділ заперечень під час винесення даного рішення не враховує, що зародкові клітини можуть бути отримані не лише з ембріонів, які спеціально «виросшуються» і «знищуються» з цією метою (що й уявити собі на сьогоднішній день важко), а з абортивного матеріалу і в цьому випадку немає жодних перешкод для їх патентування [175]. Анало-	И, наконец, Отдел возражений при вынесении данного решения «забывает», что зародышевые клетки могут быть получены не из специально «выращиваемых» и «разрушаемых» для этого эмбрионов (что и представит себе на сегодняшний день трудно), а из абортивного материала, и в этом случае нет никаких препятствий для их патентова-

гічно, для виділення елемента з людського організму нікому в голову не прийде умертвляти сам організм, інакше п. (2) правила 29 Інструкції до ЄПК просто не міг би існувати. Тут мова йде про виділення клітин, їх складових частин, генетичного матеріалу клітин і, можливо, навіть тканин та ембріонів, що відбувається в результаті здійснення способів, які самі по собі не завдають жодної шкоди організму.	ния. Аналогичным образом, для выделения элемента из человеческого организма никому в голову не придет умерщвлять сам организм, иначе п. (2) Правила 23^{sexies} Инструкции к ЕПК просто не мог бы существовать. Здесь речь идет о выделении клеток, их составных частей, генетического материала клеток и, возможно, даже тканей и эмбрионов, которое происходит в результате осуществления способов, которые сами по себе не наносят никакого ущерба организму.
С. 145–146.	С. 104.
Таким чином, патентування зародкових ембріональних клітин з нашої точки зору є цілком допустимим, якщо вони отримані з допомогою технічного способу і відповідають умовам патентоздатності, наприклад, неочевидним чином модифіковані. Не бачимо ми й перешкод для патентування химерних тварин. Такі розробки, напевно, створюються в медичних цілях, наприклад, з метою отримання органів для трансплантації тощо. Більше того, п. (42) вступної частини Директиви 98/44/ЄС стверджує, що виключення з патентоздатності використання людських ембріонів у промислових і комерційних цілях не впливатиме на винаходи, що використовуються в терапевтичних чи діагностичних цілях, які застосовуються до людського ембріону і є для нього корисними. Однак, це міркування абсолютно не враховувалося під час розгляду заперечень проти видачі патенту EP 0 695 351 B1 [197]. Включення в п. 1, 33 і 37 формули виданого патенту уточнення з приводу того, що відповідні винаходи не передбачають використання ембріональних стовбурових клітин (навіть із врахуванням розглянутої інтерпретації відповідних законодавчих норм), видається невинуватим, оскільки з обсягу охорони в цьому випадку випадають маніпуляції з ембріональними стовбуровими клітинами тварин, що не суперечить вимогам чинного законодавства. В цій ситуації більш логічно було би уточнити зазначені пункти таким чином, що заявлені в них винаходи відносяться до використання клітин тварин, за винятком людини. Подібні уточнення, до речі, були зроблені в багатьох європейських патентах, що стосуються трансгенних тварин. В п. 47 і 48 формули, які характеризують способи одержання трансгенних тварин, також можна було би внести подібне уточнення, а не виключати їх взагалі з обсягу охорони, тим більше, що під химерами в даному випадку розумілися тварини, які містять клітини всього лише з неоднаковою експресією селективного маркера [206]. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якісь висновки, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	Таким образом, патентование зародышевых эмбриональных клеток с нашей точки зрения вполне допустимо, если они получены с помощью технического способа и соответствуют условиям патентоспособности, например, неочевидным образом модифицированы. Не видим мы и препятствий для патентования химерных животных. Такие разработки, наверняка, создаются в медицинских целях, например, для получения органов для трансплантации и т.д. Более того, п. (42) вступительной части Директивы 98/44/ЕС говорит о том, что исключение из патентоспособности использования человеческих эмбрионов в промышленных и коммерческих целях не окажет влияния на изобретения, используемые в терапевтических или диагностических целях, которые применимы к человеческому эмбриону и являются для него полезными. Однако это соображение абсолютно не учитывалось при рассмотрении возражений против выдачи патента EP 0 695 351 B1. Включение в пп.1, 33, 37 формулы выданного патента уточнения, касающегося того, что соответствующие изобретения не подразумевают использования эмбриональных стволовых клеток (даже с учетом принятия рассмотренной интерпретации соответствующих законодательных норм), представляется неоправданным, поскольку из объема охраны в этом случае выпадают манипуляции с эмбриональными стволовыми клетками животных, что не противоречит требованиям действующего законодательства. В данной ситуации уж более логично было бы уточнить указанные пункты таким образом, что заявленные в них изобретения относятся к использованию клеток животных, за исключением человека. Подобные уточнения, кстати, были сделаны во многих европейских патентах, касающихся трансгенных животных. В пункты 47 и 48 формулы, характеризующие способы получения трансгенных животных, также можно было бы внести подобное уточнение, а не исключать их вообще из объема охраны, тем более, что под химерами в данном случае понимались животные, содержащие клетки всего лишь с неодинаковой экспрессией селективного маркера!
С. 146–147.	С. 104–105.
Другий патент EP 0 739 412 ВТ (опублікований 27 лютого 2002 р.) виданий на «Ембріональні стовбурові клітини копитних в якості донорів ядра і способи одержання химерних і трансгенних тварин». Пункти 1–24 формули відносяться до способу перенесення клітинного ядра з подальшим отриман-	Патент EP 0 739 412 В1 (опубл. 27.02.2002 г.) выдан на «Эмбриональные стволовые клетки копытных в качестве доноров ядра и способы получения химерных и трансгенных животных». Пункты 1-24 формулы относятся к способу переноса клеточного ядра с последующим получением эмбрио-

ням ембріона, який може бути імплантований у матку копитної тварини. Даний спосіб передбачає використання ембріональних стовбурових клітин тварин, вибраних з групи, що включає корів, овець, кіз, коней і свиней. Таким чином, на відміну від патенту EP 0 695 351 B1 з уточненою формулою, в даному патенті охороняється використання ембріональних стовбурових клітин тварин, що не викликає жодних заперечень, оскільки не суперечить вимогам європейського патентного законодавства. Пункти 25–32 формули взагалі відносяться до способу отримання химерного ембріона копитних, що відносяться до корів, овець, кіз, коней та свиней під час використання ембріональних стовбурових клітин зазначених тварин. Такий ембріон може бути імплантований у матку тварини із забезпеченням нормальної вагітності [205]. У даному випадку експерт не помітив підстав для відмови в наданні охорони на спосіб отримання химерного ембріона (а, отже, й химерних тварин) відповідно до п. (16) вступної частини Директиви 98/44/ЄС та п. 5.3 Chapter II Part G Інструкції з експертизи в ЄПВ, можливо, прийшовши до висновку, що отримання химерних тварин, в принципі, не може бути аморальним, якщо приносить користь людству, а одержання химерних людей виключається з патентоздатності на підставі п. «а» і «с» правила 28 Інструкції до ЄПК, які забороняють патентування способів клонування людини і використання людських ембріонів у промислових або комерційних цілях. У будь-якому випадку, рішення Відділу заперечень та Відділу експертизи, що стосуються, по суті, аналогічних патентів EP 0 695 351 B1 і EP 0 739 412 B1, суперечать один одному. Слободян пише «Таким чином», нібито це вона робить якісь висновки, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	на, который может быть имплантирован в матку копытного животного. Данный способ подразумевает использование эмбриональных стволовых клеток животных, выбранных из группы, включающей коров, овец, коз, лошадей и свиней. Таким образом, в отличие от патента EP 0 695 351 B1 с уточненной формулой, в данном патенте охраняется использование эмбриональных стволовых клеток животных, что не вызывает никаких возражений, поскольку не противоречит требованиям европейского патентного законодательства. Пункты 25-32 формулы вообще относятся к способу получения химерного эмбриона копытных, относящихся к коровам, овцам, козам, лошадям и свиньям при использовании эмбриональных стволовых клеток указанных животных. Такой эмбрион может быть имплантирован в матку животного с обеспечением нормальной беременности. В данном случае эксперт не увидел оснований для отказа в предоставлении охраны на способ получения химерного эмбриона (а значит и химерных животных) в соответствии с п.(16) вступительной части Директивы 98/44/ЕС и п.3.3 b (d) Руководства по экспертизе в ЕПВ, возможно, решив, что получение химерных животных, в принципе, не может являться аморальным, если приносит пользу человечеству, а получение химерных людей исключается из патентоспособности очевидным образом на основании пунктов а) и с) Правила 23quinquies Інструкції к ЕПК, которые запрещают патентование способов клонирования человека и использование человеческих эмбрионов в промышленных или коммерческих целях. В любом случае, решения Отдела возражений и Отдела экспертизы, касающиеся, по существу, аналогичных патентов EP 0 695 351 B1 и EP 0 739 412 B1, противоречат друг другу.
С. 147–148.	С. 105–106.
Важливо також відмітити, що первинні вимоги міжнародної заявки WO 95/17500 (опублікована 29 червня 1995 р.), по якій був виданий патент EP 0 739 412 B1, відносилися, зокрема, до способу перенесення клітинного ядра з подальшим отриманням ембріона і способу отримання химерного ембріона, причому спеціально зазначалося, що для здійснення першого способу використовуються ембріональні стовбурові клітини, за винятком людських, а отриманий ембріон може бути імплантований у матку реципієнта, який не є людиною. Другий спосіб стосувався отримання химерного ембріона, який не є ембріоном людини [193]. На наш погляд, сформульовані претензії були цілком коректними і не було необхідності обмежувати їх вказівками на конкретні види тварин. Також в заявці WO 95/17500 містилися пункти формули, спрямовані на ембріон і химерний ембріон, отримані відповідно до заявлених способів. Ці пункти не увійшли в об'єм охорони, що надається патентом EP 0 739 412 B1, що ще раз не може не викликати здивування, оскільки якщо експерт визнає патентоздатним спосіб одержання продукту, то виключення з обсягу охорони самого продукту видається безглуздом [167]. Більше того, відповідно до ст. 64 (2) ЄПК охорона, на-	Важно также отметить, что первоначальные притязания по международной заявке WO 95/17500, опубл. 29.06.1995 г., по которой был выдан патент EP 0 739 412 B1, относились, в частности, к способу переноса клеточного ядра с последующим получением эмбриона и способу получения химерного эмбриона, причем специальным образом оговаривалось, что для осуществления первого способа используются эмбриональные стволовые клетки, за исключением человеческих, а получаемый эмбрион может быть имплантирован в матку реципиента, не являющегося человеком. Второй способ касался получения химерного эмбриона, не являющегося эмбрионом человека. На наш взгляд, таким образом сформулированные притязания были вполне корректными и не было необходимости ограничивать их указаниями на конкретные виды животных. Также в заявке WO 95/17500 содержались пункты формулы, направленные на эмбрион и химерный эмбрион, полученные в соответствии с заявленными способами. Эти пункты не вошли в объем охраны, предоставляемый патентом EP 0 739 412 B1, что еще раз не может не вызвать недоумения, поскольку если эксперт признает патентоспособным способ получе-

дана патентом на спосіб, поширюється й на продукти, отримані безпосередньо за допомогою даного способу, тобто ембріони всеодно отримують непряму охорону зі всіма наслідками. Слободян пише «На наш погляд», нібито це вона щось проаналізувала та тепер має якийсь свій погляд, а насправді переписує чужу дисертацію. Плагіат.	ния продукта, то исключение из объема охраны самого продукта представляется бессмысленным. Более того, в соответствии со Статьей 64(2) ЕПК охрана, предоставляемая патентом на «способ», распространяется и на продукты, полученные непосредственно по этому способу, т.е. эмбрионы все равно получают косвенную охрану со всеми вытекающими отсюда последствиями.
С. 148.	С. 106.
Непоследовательность экспертизы, що багато в чому, як ми бачили, може бути обумовлена неоднозначними формулюваннями певних положень європейського патентного законодавства, демонструє й патент EP 0 629 236 B1 (опублікований 09 жовтня 2002 р.), виданий на «Способы, композиции и устройства для поддержания и выращивания стволовых и/или гематопоетических клеток человека». Пункты 1–12 формулы зазначеного патенту відносяться до біореактора з метою культивування клітин і тканин людини, в тому числі стовбурових клітин людини або гематопоетичних клітин, а п. 13–26 формули – до системи розмноження тканин і клітин людини, в тому числі, стовбурових клітин людини або гематопоетичних клітин [143]. Оскільки під стовбуровими клітинами можуть матися на увазі й ембріональні клітини і ніде не зазначається, що це не так, то зазначений патент надає охорону промислового вирощування ембріональних стовбурових клітин людини, що суперечить рішенням, пов'язаному з «Единбургським» патентом. Покликання [143] – це: Gold E. Richard. Human Genetic Inventions, Patenting and Human Rights [Electronic recourse] / Richard E. Gold, Timothy A. Caulfield. – Access mode : http://www.cipp.mcgill.ca/data/publications/00000006.pdf. Ця сторінка зараз недоступна, але дана публікація є в Інтернеті за адресою: https://www.researchgate.net/publication/265286783_HUMAN_GENETIC_INVENTIONS_PATENTING_AND_HUMAN_RIGHTS. Це джерело фальшиве: у ньому немає слів «stem» («стовбуровий») та «hematopoietic» або «haematopoietic» («гематопоетичний»). Покликання на справжнє джерело (російську дисертацію Серової) відсутнє. Фальсифікація джерел. Плагіат.	Непоследовательность экспертизы, что во многом, как мы видели, может быть обусловлено неоднозначными формулировками определенных положений европейского патентного законодательства, демонстрирует и патент EP 0 629 236 B1 (опубл. 09.10.2002 г.), выданный на «Способы, композиции и устройства для поддержания и выращивания стволовых и/или гематопоэтических клеток человека». Пункты 1-12 формулы указанного патента относятся к биореактору для культивирования клеток и тканей человека, в том числе стволовых клеток человека или гематопоэтических клеток, а пп.13-26 формулы — к системе размножения тканей и клеток человека, в том числе, стволовых клеток человека или гематопоэтических клеток. Поскольку под стволовыми клетками могут подразумеваться и эмбриональные клетки и нигде не оговаривается, что это не так, то указанный патент предоставляет охрану промышленному наращиванию эмбриональных стволовых клеток человека, что противоречит решению, связанному с «Эдинбургским» патентом.